הצפה

ב"ה, יום שישי, ב' שבט תשל"ד (25.1.1974)
שנה ל"ה — גליון 11612 — המחיר 110 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

ה"ל יתחיל במסירת השטחים
חזית המצרית ביום א' הקרוב

כך סוכם אתמול בין ר"א אלעזר והגנראל גמאסי * למעשה התחיל ינוי — היום * לא תהיה תזוזת הכוחות בשבת * בפגישה בק"מ 10 סוכם על פרטי ביצוע ההפרדה

מאת שפרנו הצבאי
בצה"ל ר"א ד. אל־ והרמטכ"ל המצרי הגנ. סיכמו אתמול את פרטי הפרדת הכוחות והתמו מפה המפרטת את תב־ ההפרדה לפרטיה. צה"ל ל כבר היום בפינוי, אולם ת השטח הראשון הרש־ לידי כוח האו"ם תתחיל ביום שני הקרוב. האיזור שפינוי יהיה מדרום כואץ — כ'בל עתקה אדביה, במקביל יתחילו ים בדילול הכוחות של ה המזרחית.

שת כוחות צה"ל בזורה לסיני לת כבר למעשה מספר ימים כה הוצאו משטח הגדה המער־ כוחות ניכרים, בעיקר דרגים ים וכו'.

ור השטח — לא בשבת

פקוד הדרום הוציא אתמול הוראות שלא לבצע תזוזות כוחות מהשטח בשבת ולא לבצע פעולות הכרוכות בחלול שבת בביצוע הפנוי. ההוראות הוצאו בעקבות פניית הרב הראשי ל־צה"ל האל"ף הרב ש. גורן אל האלוף פקד הדרום, אלוף א. אדן.

פגישה של 4 שעות

פגישה אתמול בק"מ ה־101 ארכה כ־4 שעות. היא התחילה בשעה 11 לפנה"צ ונסתיימה בשעה 3.30 אחה"צ. בפגישה נכח גם הגנרל סילאסוואו שהוסיף את חתימתו על גבי המפה, בנוסף לחתימת שני הרמטכ"לים. כן השתתפו מצד ישראל האלוף אברהם אדן, ומהצד המצרי — הגנר' מגהוב.

לא לפגוע בציוד אזרחי

בתום הפגישה אמר הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר, כי ניתנה הו־ראה לכוחות צה"ל לא לפגוע בציוד אזרחי. אולם יחד עם זאת הדגיש, לא ניתנו הבטחות, שלא לפגוע ב־ציוד ובמיתקנים צבאיים לפני שצה"ל יפנה אותם.

הבנה בכל הסעיפים

הרמטכ"ל אמר עוד, כי המגעים את־מול נסתיים בהסכם על כל הפרטים הטכניים של ההפרדה, השיחות היו ארוכות ובעיקר השיחה של היום. היו לנו כמה בעיות, אבל הגענו ל־הבנה בכל הסעיפים ואפשר לומר שיש לנו הסכם על ביצוע הפרדה, שהוא טוב לשני הצדדים".

האווירה בשיחות היתה טובה ואני מקווה שזו תהיה האווירה שתשרור גם בהמשך בין שני הצדדים. ואולי, הביע הרמטכ"ל תקוה יהיה זה צעד ראשון לתקופה חדשה ויותר טובה בין שני הצדדים ושני העמים.

סילאסוואו מאושר

הגנראל סילאסוואו, מפקד כוח ה־חרום שיצא ראשון הכריז בפני ה־עתונאים כי הוא מאושר לבשר, ש־בישיבת היום תמהו שני הצדדים על תבנית ההפרדה המוצגת על גבי ה־מפה. מחר (היום) יתחילו הצדדים בישום ההסכם ואני מקוה שההיס־טוריה תרשום לפניה שהצעד ה־התחלתי לקראת הבנה, ההפייסות ושלום במזרח התיכון נבקט כאן ב־קילומטר ה־101.

הרמטכ"ל המצרי הגנראל גמאסי שיצא מהאוהל יחד אתו סירב למסור הצהרה לעתונאים, ואמר: „רבותי, אין לי דבר להוסיף על מה שאמר הגנראל סילאסוואו.

הבריגדיר המצרי הצטלם עם העיתונאים

בשעות הבוקר התקיימה גם פגישה בין אליס משה סבה, נציג ראש אכ"א והבריגדיר המצרי שריף, ב־פגישה שארכה מ־10 עד שעה 11 לפנה"צ, נדונו פרטים נוספים ב־בעיית איתור חללי צה"ל.

בצאתו מהאוהל הצטלם בריגדיר שריף עם העתונאים הישראליים.

שיחות בין עתונאים ישראליים למצריים

קילומטר 101, 24 (צ"ר) — בעוד נערכה הפגישה באוהל הירוק ה־מפורסם בלבו של המדבר, ניתן היה לראות טנקים שנסוגו מקו החזית ותמורות עשן מדליקות של פסולת שנשרפה על־ידי הישראלים.

בפעם הראשונה מאז החל כאן ה־מגעים לפני שלושה חודשים, שוחחו הגנראלים של שני הצדדים עם עתו־נאים ממצרים וישראל כאחד, והכת־בים הורשו לשוחח אלה עם אלה באורח חפשי לעיניהם הצופיות של משטרה צבאית משני הצבאות וכח החירום של האו"ם.

מספר שיחות „חמות" התנהלו בין עתונאים ישראלים ומצרים, אך ה־אווירה היתה בדרך כלל ידידותית.

במקום נכחו בין היתר משקיפים מבריה"מ וארה"ב, וכן חיילי או"ם מאינדונזיה, פינלנד, דנמרק, פולין, קנדה, סינגאל וצרפת.

השיחות בג'נווה יחודשו בגמר שלב א' של פנוי בחזית הדרום

מאת סופרנו המדיני בירושלים

השיחות בג'נווה יתחדשו, כנראה רק לאחר סיום שלב הפרדת הכוחות בחזית המצ־רית. טרם נקבע תאריך לחי־דוש השיחות בג'נווה.

השאלה הסורית תידון ביום א' ב־ישיבת הממשלה, ההצעות הסוריות הן עניין לדיון ממושך.

חוגים מדיניים אמרו אתמול, כי מוקדם לדבר על דיונים להפרדת הכוחות עם ירדן. עם זאת הכינו בזוויות במשרדי החוץ והביטחון, רע־יונות לדיון עם ירדן, ביניהם לעיון של מימשל אזרחי ירדני ביהודה ו־שומרון ללא מימשל צבאי.

ישראל וירדן מעוניינות בשיחות, וזאת כדי לקבוע עובדות, כנגד התארגנות של אירגוני המחבלים, ה„פלסתינים".

גזר־דין מוות ל־2 המחבלים
שערכו הטבח בנמל התעופה באתונה

אתונה, 24 (ע"צ יופי"ע ע"ר) — בית המשפט באתו־נה גזר היום עונש מוות על שני פלשתינאים — שאפיק אל אריד וטלאל האנגזירה, ש־נמצאו אשמים בטבח שערכו בשדה התעופה של אתונה, שבה מצאו את מותם 5 אנ־שים.

שוטרים הקיפו מיד את שני ה־מחבלים, כבלו ידיהם והוציאו אותם מן האולם.

לפני שהמחבלים החזרו לבית ה־כלא, הודיע להם נשיא בית המשפט כי הם רשאים להגיש ערעור לבית הדין העליון.

בית המשפט דן את שני הערבים גם לתקופת מאסר של 27 שנים על סעיפי אישום נוספים.

נשללו מהם זכויותיהם האזרחיות לכל ימי חייהם.

בית הדין תיאר את שני האנשים כמסוכנים לבטחון הציבורי וקבע ש־אם הם ישוחררו מאיזו סיבה שהיא, בין אם הדבר ייעשה לאחר שירצו את תקופת המאסר או בצורה אחרת, יש לגרשם מן המדינה.

הסניגור הודיע כי יגיש ערעור על יסוד הטענה שהשופטים לא התחשבו בבקשת התובע, שהמליץ בפניהם לא להתייחס לפשע כ„נתעב".

יצויין שלאחר שבית המשפט מצא כי שני המחבלים אשמים, לא היתה לתובע כל ברירה ובהתאם לחוק היה חייב לדרוש עונש מוות.

התובע ביקש להקל בדינם

קודם־לכן נמסר, כי התביעה הח־ליטה היום להקל בדינם של שני מחבלים ערבים, אשר הרגו 5 אנשים ופצעו 55 בהתקפה שערכו ב־5 ב־אוגוסט אשתקד בשדה התעופה של בירת יוון.

התובע ניקולאס גנוסיס, שסיכם את פרשת התביעה בנאום שנמשך 50 דקות, דרש להרשיע את השניים ב־6 סעיפי אישום, כולל רצח בכוונה תחילה. עם זאת הוא הוסיף, כי ה־מעשה שעשו „אינו מתועב במיוחד", כפי שהוא מופיע בכתב האישום.

ג. רפאל: בריה"מ אחראית לפרוץ מלחמת יום הכפורים

שגרירה החדש של ישראל בלונדון גדעון רפאל, אמר ה־יום שבריה"מ היתה הרוח ה־חיה שפעלה למען פרוץ מל־חמת יום הכיפורים במזה"ת ו־היא גם אחראית לחרם הערבי — על כך מוסר כתב י.ט.א. בלונדון, ק. תאלר.

בהופעתו הראשונה בפרהסיה מאז הגיע ללונדון, הצביע מר רפאל על העובדה שהרוסים ממשיכים לקרוא למדינות ערב להמשיך בחרם הנפט, כדי לערער את כלכלת המערב ולשים קץ לאחדות אירופה.

„לא אוכל לומר שבריה"מ לחצה על הכפתור שהביא למלחמת אוק־טובר. אך היא פעלה בסתר למען פרוץ מלחמה זו" אמר רפאל.

בריה"מ, ציין שגריר ישראל נקטה בכל הצעדים, כדי שמצרים תוכל לפתוח במלחמה. היא סיפקה את האמצעים הלוגיסטיים והטשתית והיא ניצחה על ניצול המלחמה. הוא תיאר את חרם הנפט כגירסה חדשה של „אלף לילה ולילה" כשהמדינות ה־מפיקות נפט „תובעות לעצמן את הזכות לקבוע אצל מי ינועו הגלגלים ואצל מי ידליקו האורות".

כשנשאל רפאל, למה אין בריה"מ משתתפת עתה במאמצים הנעשים ב־מזה"ת ואשר הביאו להסכם הפרדת הכוחות, השיב רפאל „הם סומכים על הנהג במושב הקדמי". הוא ביקש כפי הנראה להתייחס ליוזמותיו של שר־החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קיסינג'ר.

רפאל העלה על נס את התפקיד שמילאה ארה"ב בהשגת ההסכם ל־הפרדת כוחות ושיבח את וושינגטון על הסיוע הרב שהעניקה לישראל.

גנראל גמאסי: נסיגת כוחות הישראלים תושלם ב־5 במרץ

ק"מ 101, כביש קאהיר—סואץ, 24 (ע"צ) — רמטכ"ל צבא מצרים גנראל גאמאסי הודיע היום כי הנסיגה הישראלית עד לאזור השוכן מער־בית מהגבעות תתחיל ביום ו' בצהריים ותסתיים ב־5 במרץ.

גאמאסי ציין כי הנסיגה תתבצע בשתי תקופות זמן:

● נסיגה סופית מהגדה המערבית של תעלת סואץ תוך 28 ימים. פעו־לה זו תתחיל ביום ו' ותסתיים ב־שעה 18.00 לפי השעון המקומי ב־21 בפברואר.

● נסיגה של הכוחות הישראלים עד לקווים החדשים בעומק תוך 12 יום. נסיגה זו תושלם בשעה 18.00 ב־5 במרץ.

הנסיגה מהגדה המערבית תתבצע מדרום לצפון ובסיני ממערב למזרח, בהתאם ללוח זמנים מדוייק ותחת פיקוח האו"ם. ציין גאמאסי.

הוא אמר כי כביש קאהיר סואץ ייפתח בק"מ ה־101 לתנועה אזרחית ב־29 בינואר בשעה 9 בבוקר. לאחר שהכוחות המצריים יקבעו, כי סול־קו כל המוקשים בקטע מהק"מ ה־101 עד העיר סואץ. הכביש יהיה תחילה, באורח זמני, נתון לפיקוח הצבא ה־מצרי ויעבור לאחר מכן לרשויות האזרחיות.

„הנסיגה תתבצע תחת פיקוח כח החירום של האו"ם וייכונן אזור חיץ בכל שלבי ההפרדה".

עוד אמר גאמאסי כי ההסכם הוא צבאי טהור הנועד לחזק את הפסקת האש בהתאם להחלטות מועצת ה־בטחון ותחת פיקוח האו"ם.

הדלקת הנר

	מוצ"ש	ער"ש
ירושלים	5.45	4.30
תל־אביב	5.47	4.48
חיפה	5.44	4.38
באר־שבע	5.45	4.47
אילת	5.51	4.50
החרמון	5.45	4.46
גוש ן	6.01	5.00

ההסכם בין המפד"ל והליכוד בת"א לא יחתם היום

ההסכם בין המפד"ל והלי־כוד בתל־אביב לא יחתם היום כמצופה.

אמש בחצות הודיע המיועד לרא־שות העיר בתל־אביב מר ש. להט לעריך ה.ב. בסוק, כי הוא דוחה את תכנית ההסכם בגלל ביטול ה־הסכם בין המפד"ל וה„ליכוד" בחדרה ובבת־ים.

23 ילדים ניספו בדליקה בבלגיה

הוסין, בלגיה, 24 (ע"ר — יופי"ע) — 23 נערים בגיל 13 עד 15, מתו בלילה שעבר בד־ליקה באולם השינה שלהם בבית־הספר כמוך לעיירה קר פנה זו שבמזרח בלגיה — מ־סר מורה שהיה עד ראייה ל־דליקה.

הוא הוסיף כי כמה נערים אחרים שאושפזו בבית־חולים עם כוויות קשות, שרויים במצב חמור.

המורה סיפר כי הדליקה פרצה ב־אולם שינה גדול בקומה השניה של הקולג' הקאתולי בעיירה בקיבבורס. באולם שינה זה היה מקום ל־63 תלמיד.

הנערים נחנקו למוות מהמת העשן הסמיך, שעה שהלהבות השתוללו ב־בנין. אולם השינה היה החלק היחיד בבית הספר שניזוק קשה.

הכבאים התקשו להגיע לאולם, כי אשר הצליחו לבסוף להתפרץ אליו, מצאו את גופותיהם של שלושה נע־רים ליד חלון שדרכו ניסו לשוא ל־המלט.

זוהי הדליקה החמורה ביותר בבל־גיה מאז ניספו 350 איש בדליקה ב־חנות „כל בו" בבריסל ב־1967. ממשלת בלגיה פרסמה הודעה א־בל בעקבות האסון.

פתחי־חירום בלתי מספיקים

דובר של מכבי האש הגדיר היום את פתחי־החירום של־אולם השינה כבלתי מתאימים להלוטין. כן אמר כי מעולם לא נערך תרגול־פינוי בשעת דליקה.

מפקד מכבי האש אמר „היתה שם רק דלת אחת שבאבת שימשה כ־פתח־יציאה וכניסה בעת ובעונה א־חת. פתח היציאה הנוסף היחיד ב־אולם השינה היה חסום על־ידי שורה של מיטות.

השליך פצצה ל„בנק הפועלים" בלונדון

לונדון, 24 (ע"ר) — אדם השליך היום פצצה אל תוך סניף „בנק הפועלים" באיזור הפיננסי שבלונדון, וגרם לפ־ציעה קלה של אחת הפקידות.

המשטרה מסרה, כי האיש עמד על מפתן הדלת של הבנק, זרק את ה־פצצה ונעלם ברחוב ההומה.

המפקח הראשי של המשטרה נרא־לך לי שהמומחים לחומרי נפץ הובאו למקום זמן קצר לאחר ההתפוצצות.

בידיעות ראשונות נאמר, כי ה־פצצה התפוצצה מאחורי הדלפק.

דובר המשטרה אמר, כי הפקידה נפצעה קל מתחת לסנטר על ידי רסיסים.

תקציב המדינה החדש בסך 30 מיליארד יוגש ביום א'

הסובסידיות יצומצמו במיליארד ● צפוייה העלאת מחירים במצרכים חיוניים ביום א'

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שר־האוצר פנחס ספיר עו־מד להגיש לממשלה ביום א' הקרוב את הצעת תקציב המ־דינה לשנת הכספים הבאה. התקציב החדש יהיה בסכום של יותר משלושים ביליארד ל"י.

התקציב החדש יקח בחשבון צמ־צום בתקציב הסובסידיות והוא יס־תכם בכביליארד ל"י. אילו נשמרה רמת המחירים של המוצרים המסוב־סדים ברמה הנוכחית היה צורך ב־תקציב של שני מיליארד ל"י לסוב־סידיות. הדבר יחייב העלאת מחירים של סוכר, שמנים, מוצרי חלב, בי־צים, קרפיונים וכן קפה ולחם. נודע כי מתגבשת הלכה שלא לגעת ה־פעם על הלחם בעת העלאות המחי־רים.

ייתכן כי העלאת מחירי המצ־רכים החיוניים וצמצום הסובסי־דיות יבוצעו במקביל עם הגשת התקציב החדש לממשלה, דהיינו ביום א' הקרוב.

עדיין מתנהל משא ומתן בין ה־אוצר וההסתדרות בדבר שיעור ה־עלאות המחירים והיקף הסובסידיות לשנה הבאה. העמדה שנקט האוצר בדיונים אלה היא כי הנושא איננו בוער וכי הדבר יתבצע רק לקראת תחילת חודש אפריל, עם תחילת שנת התקציב. אולם נודע כי האוצר מת־כוון הפעם לפעול בנושא הסובסידיות ביתר החלטיות ותוך מניעת דליפות מוקדמות. זאת לאחר שהוכח כי ה־ידיעות המוקדמות בנושא זה גורמות לאגירה וכתוצאה מכך נוצר מחסור פיסי במצרכים בחנויות.

ההוצאות לבטחון יהוו השנה כ־מחצית מהתקציב הכולל.

בשנת התקציב הבאה יבוצע שלב נוסף בריפורמה במס הכנסה הורדת שיעורי המס השולי. אך במקביל יורחב בסיס המס כאשר פטורים שונים כמו הוצאות לספרות מקצועית ולרכב יקוצצו.

בעת הגשת התקציב החדש יתווה שר האוצר את עיקרי המדיניות הכל־כלית שהוא מציע לממשלה בשנת ה־כספים הבאה, אשר תמשיך לעמוד בסימן מצב החירום במשק.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית. תשקיף לשבת דומה. הטמפרטורות החזויות: ירושלים 3—9, ת"א 8—17, חיפה 10—16, רמת הגולן 1—7, צפת 0—8, טבריה 5—17, השומרון 3—10, לוד 5—16, יריחו 7—18, עזה 8—17, באר־שבע 5—14, אילת 8—17, מפרץ שלמה 7—17.

שמות חללי מלחמת יוה"כ יפורסמו עד מחצית פברואר

מאת סופרנו הצבאי

צה"ל מתכנן את פירסום שמות חללי מלחמת יום ה־כיפורים עד מחצית פברואר — זאת אמר אתמול אלוף הרצל שפיר בתשובה לשאלה.

אכ"א מעדכן כיום את הרשימות, בוחן את דרגות הנופלים ואחרי ש־הועלו בדרגה אחרי מותם. מכתבים נשלחים על כך למשפחות.

פירסום רשימת החללים הכולל גם את אלה שנפלו אחרי המלחמה, ב־תקריות השונות בקווי הפסקת־האש. אשר לבעיית פירסום מודעות־אבל יקבעו זאת ההורים ובני המשפחות.

אלוף שפיר ציין כי אחת הסיבות לפירסום המאוחר של הרשימה הוא הרצון לשמור על עדכון ודיוק ה־רשימה. בעיית הנעדרים היקשתה ב־ביהוד ועדיין לא נמצא לה פתרון עד היום.

350 נעדרים בשטח המצרי

ראש אכ"א, האלוף הרצל שפיר אמר אתמול כי מספר הנעדרים, בקווים המצריים מגיע ל־350 חיילים.

יחידות של הרבנות הצבאית ב־ראשות הרב הראשי הצבאי תת־אלוף מ. גורן המשיכו גם אתמול לסרוק בקווי המצרים אחרי חיילים ישראלים שנפלו במלחמה.

היום עומד ראש אכ"א להיפגש פעם שלישית עם הבריגדיר שאריף מהצבא המצרי כדי לתאם את המשך הסריקות בשטחים חדשים.

צה"ל ערך מפות מפורטות, בעז־רת ארה"ב ובאנגליה, על המקומות בהם נלחמו והאפשרויות למצוא את הגופות באותם מקומות. ישנן במקומות שם נותרו טנקים שנפגעו — ובהם חללים. מפות אלה נמסרו למצרים וכן לנציגי הצלב־האדום הבינלאומי, ולאו"ם.

ההסכם העקרוני שהושג בין צה"ל והצבא המצרי על איתור החללים הישראלים — יאפשר להביא רבים מהם לקבר ישראל.

הצטרף ל... תמר
קופת תגמולים מרכזית ליד
בנק דיסקונט

במלאת שנתיים לנפילתו של
בננו ואחינו היקר
ראובן שפורן ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום שלישי ו' בשבט תשל"ד (29.1.74) בשעה 3.30 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בקרית שאול.
המשפחה

ביום שני ה' בשבט תשל"ד (28.1.74) בשעה 7.30 בערב
נקיים בביתנו למוד לזכרו של יקירנו.

מספד תמרורים
במלאת שבעה להבאתו לקבר ישראל של החייל הקדוש,
חיים יהושע דזמיבש (נחשוני) הי"ד
שנפל על קדושת השם והארץ
יערך מספד תמרורים לזכרו הטהור ביום ראשון ד' בשבט בשעה 8 בערב בהיכל ישיבת ספינקא, רח' דנגלו 11 בני־ברק.
דברי הספד ישמיעו:
הרב הגאון רבי אברהם צבי זיים שליט"א, רבה של נוה אחיעזר
הרב הגאון רבי קלמן כהנא שליט"א
הרב הגאון רבי אברהם צוקרמן שליט"א ראש ישיבת כפר הרואה.
הרב אפרים צמל שליט"א, רב צבאי
מר יעקב הזנברג, ברכה באוניברסיטה בר־אילן
יונתה: ר' שמואל וינברג הי"ו, סגן ראש העיר
דברי סיום ר' ישראל גוטליב הי"ו, ראש העיר

המפלגה הדתית לאומית
סניף יפו — גבעת עליה
אנו הכבים ואבלים על פטירתו ללא עת של חברנו היקר באדם, איש תם וישר דרך
ר' אלימלך פופר ז"ל
מזכיר סניף יפו — גבעת עליה
ושולחים את תנחומינו למשפחה האבלה.
המקום ינחם אותם באבלם הכבד.
שלמה בוקאי
יו"ר מועצת הסניף והמזכירות
וציבור החברים

מחלקת הארגון של הפועל־המזרחי
אבלה
על פטירתו של מזכיר סניף יפו—גבעת־עליה
החבר פופר אלימלך ז"ל
ומשתתפת בצער המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
אשר בן אליהו פופוביץ ז"ל
ממושב תקומה
תערך אזכרה ביום שני, ה' שבט תשל"ד (28.1.74) בשעה 1.30 אחר־הצהריים — בבית העלמין בנתיבות
התבורה תצא ממושב תקומה, בשעה 1.15
המשפחה

גלוי מצבה של המנוח
גרשון בן שלום פייגלשטוק ז"ל
פ"ת — קנמבידאו, ארגנטינה
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון ד' בשבט תשל"ד, 27.1.74 בשעה 14.00.
נפגשים בבית העלמין סגולה בפ"ת, בשעה 13.45
המשפחה המתאבלת

ביום הזכרון השני לפטירת יקירתנו הבלתי נשכחת המפורסמת במעשיה הטובים בכלל ולמען ארץ־ישראל בפרט,
הרבנית שרה השיל נ"ע
ממזביש
נעלה לקברה בהר־הזיתים
ביום א', ד' שבט, בשעה 3 אחר־הצהריים.
מוקירי זכרה מתבקשים להשתתף. נפגשים ע"י מלון „קונטיננטל". אברכי הכולל „מרכז הרב" ע"ש האדמו"ר י. מ. השיל שליט"א ילמדו משניות לזכרה.

המפלגה הדתית־לאומית
המחלקה המוניציפלית
לחבר הכנסת וראש עירית רמלה
ר' אהרון אבוחצירא
ולרעיתו הנכבדה
ברכת מזל טוב נאמנה להולדת הבן
יה"ר שתזכו לגדלו לתורה ולמצוות ולמעשים טובים בדרכי המשפחה המפוארת
אשר לזימי ראש המחלקה

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המחדשית־החסידית
בניצוח ברוך שורץ
● תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

החזן הראשי מנדל שכטר מיוהנסבורג
יגיע לישראל ב־27 בינואר לבלות חופשתו ולהשתתף בשמחת כלולות אחיינתו, בתו של אחיו מר ישראל שכטר וימצא בביתו, יפו רח' נחל עוז 21.

חדרי שינה
ארונות קיר
ריהוט כפרי
חפצי חן ומתנות
ריהוט סלוני חדיש
רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620

השוק השנתי
של ארגון הגברות
ליד „חוג ידידי המדרשיה"
יערך, אי"ה, בימים שלישי רביעי יא—יב בשבט תשל"ד (5.2.74—6.2.74)
בבית האזרח ברמת־גן, רח' ביאליק 42.
הפתיחה: ביום שלישי בשעה 3 אחר־הצהרים.
אורחת הכבוד:
הגב' חיה פלד רעית ראש עירית רמת־גן
מחירי הזדמנות * דברי הלבשה וסריגים לגברות, גברים וילדים
* עבודות יד ורקמות * דברי אמנות * משקאות וממתקים
* קוסמטיקה * כלי בית * הגרלות והפתעות *
מינחה לילדים ולנוער
ביום רביעי יב' בשבט (6.2.74) בשעה 4 אחה"צ.
בתכנית: מקהלת תלמידי „קרית יעקב הרצוג" כפרסבא, בניצוחו של מנשה לבדין
קוסם ומנחה: עקיבא רובינשטיין ליד הפסנתר: מירה גלזמן
כל ההכנסות קדש לגביית החרום למען קרן המילגות לתלמידים מעוטי אמצעים במוסדות מדרשית נעם.

המפלגה הדתית־לאומית
הגוש לליכוד ולתמורה
ביום ראשון, ד' שבט תשל"ד (27.1.74), יתקיים אי"ה במלון „אמבסדור" — רחוב אלנבי 2, תל־אביב
כנס חברי הועד הפועל המורחב
של הפועל־המזרחי
הסגנים וחברינו הנבחרים ברשויות המקומיות
— הכנס יפתח אי"ה בשעה 3.00 אחה"צ —
בברכה
הגוש לליכוד ולתמורה

כולל „דרכי תשובה" — בית הכנסת „גאולת ישראל"
רח' מרכז בעלי מלאכה 16 תל־אביב
ב"ה
מודעה רבה לאורייתא
הננו שמחים להודיע לציבור הרחב על חידוש שהתחדש בבית מדרשנו כי עם לימוד מסכת מנחות במסגרת
הדף היומי העולמי
שיתחיל אי"ה ביום שלישי הקרוב ו' שבט ש.ז. (29.1.74) יאמר בכוללנו שיעור צהריים קבוע מדי יום ב„דף היומי" ויקרא
מנחת דף היומי
השיעור מיועד לאנשי עסקים וחרשתנים באיזור תל־אביב יפו רבתי שיתפנו מעסקם לשעת לימוד אחת בדיוק. השיעור יתחיל כאמור מדי יום בשעה 1 בצהריים ויסתיים בשעה 2 בדיוק.
את מסכת מנחות יפתח בשיעור כבי מרן הרב הראשי לעירנו הגאון רבי יצחק ידידיה פרנקל שליט"א.
הציבור הרחב מוזמן בזה
תחבורה למקום: „גינת שינקין", קוים 1, 4, 17, 18, 30.

המרכז לנוער דתי
רחובות * רח' ויצמן 44א * טל. 954016
בסדרת החוברות לחגים אפשר כבר להשיג
חוברת לט"ו בשבט
בעריכת הרב אברהם פרינס
מן התוכן: מצוות התלויות בארץ; דיני תרומה ומעשר; איך מפרישים תרו"מ בזמן הזה; דיני ערלה; תקון ט"ו בשבט; אכילת פירות וכו'.
■
הזמנות יש לשלוח לכתובה הנ"ל בצירוף 2 ל"י לעותק. למוסדות חינוך 35% הנחה בהזמנת 30 עותקים ויותר.
בברכת התורה
ההנהלה

היכל שלמה
ההנהלה והמועצה
לסגן יו"ר הועד הפועל
ד"ר משה א. יפה וביתו
מיטב הברכות והאיחולים
לאירושי בנו היקר
זאב מרדכי עב"ל דבי
יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

ברכת מזל טוב לבבית
לחברנו
מר חיים זלמן ליבגוט
חבר המרכז העולמי של המזרחי והפועל־המזרחי
ולידידנו
ד"ר משה א. יפה
המנהל הכללי של היכל שלמה
ולמשפחותיהם
לאירושי בניהם
דבי עב"ג זאב
המרכז העולמי של
המזרחי והפועל המזרחי

ב"ה
במקום הזמנה אישית
עלינו לירושלים כדי לחגוג
את הבר־מצוה
של בננו היקר
יהודה נ"י
אנו מזמינים בזאת את קרובינו וידידינו להשתתף במוצש"ק (26.1.74) בשעה 8.00 במלון הסרכז, ירושלים.
שרה ודוד מירסקי
מניו־יורק

בית, ירושלים השלמה יבב"א
לפרופ' **דוד ושרה מירסקי**
ברכותינו הלבביות
לרגל חגיגת הבר־מצוה של
בנכם היקר יהודה נ"י
המאחלים: מלכה ושמחה מנדלברום וב"ב

ישיבת ירושלים לצעירים
ליד ישיבת מרכז הרב
רח' בן זוה, קרית משה, ירושלים, ת.ד. 6118, טל. 524556
הרשמת תלמידים
לשנת הלימודים תשל"ה לכתות הבאות:
● לכתה ד' קדם ישיבתית (במחזור שני של מסיימי כתות ו')
● לכתה ט' של הישיבה

هكذا من الاصل

مكنز من الاصل

של הצופה

עת הכרעה

אילו המערך והליכוד נענים לתביעת רוב הציבור ומקימים ממשלת־חירום לאומית, שיעדה להגן על גבולות הארץ, ונענים לתביעת הציבור הדתי לתיקון חוק השבות, גיור־כהלכה, שמשמעו הגנת גבולות העם, היתה מתכוננת ממשלה הנשענת על אמון העם היהודי ברובו המכריע והכנסת השביעית פותחת בחוק־לדורות בענייני גיור. עתה, שהן המערך והן הליכוד מסרבים לכונן שותפות ממלכתית, והמערך מסרב להוסיף המילה „כהלכה" לגיור כזהות יהודית, הרי עד כה לא נראה מוצא להרכבת ממשלה בעלת רוב סביר לפעול כראוי.

ממשלת־מיעוט המנסה לקום על כרעי המיעוטים, הכנענים וקומוניסט, נידונה מראש לכשלון חרוץ. לא תהיה בה סמכות כלשהי לנהוג את המדינה במיבחנים הבטחוניים והמדיניים התמורים. באין רצון לכונן ממשלת־חירום לאומית ובהתנגדות לפתור עניין גיור־כהלכה, יתכן שיגיעו בסופו־של־דבר לעריכת בחירות חדשות. זה יהיה מוצא של אין־ברירה, שהרי מוכרחים להקים ממשלה, ואם יוכרע כך, תפנה המפלגה הדתית־לאומית אל מאות אלפים בוחרי־מסורת לסייע בידה במאבקם לשלימות עם־ישראל ויחודו ולשלימות ארץ־ישראל.

עניין מיהו־יהודי עלה על הפרק כתנאי לשותפות הציבור הדתי המאורגן בקואליציה הממלכתית. חלק מן המערך, מפ"ם, מתנגד בקול רם וחלק מתנגד ללא הכרזות. ל"ע מתנה הפתח־פותה באי־קבלת התיקון בחוק השבות. הם נעזרים בריפורמה. ראביים ריפורמים כאן ובארצות־הברית מאיימים בפגיעה במגביות אם הגיור שלהם ייפסל בחוק הישראלי. נתחדד הריב ההיסטורי בין היהדות של תורה ומצוות לבין המגמה הריפורמית, שמסר את ההכרעה בעיקרי־היהדות בידי ראביים, שביטלו מנוחת השבת, דיני אישות וגיור, כוהן יהודי, והשאירו פולחן מסויים בהיכליהם שהוא לרוב חיקוי לנערך בכנסיות. גיור ריפורמי, ללא ברית־מילה, ללא טבילה וללא קבלת עול מצוות, אלא ריקוד של כמה מליצות, אינו אלא זיוף הגיור לפי ההלכה ומכוון לערבב לא־יהודים ביהודים. ממשלת ישראל שתעמוד בסירובה לא לזכור במפורש גיור־כהלכה, תחזק את ידי הריפורמה, שמסלפת את היהדות ובסילופיה בונה גשרים לבריחה מדת משה וישראל אל כנסיות נוצריות.

הציבור הדתי לעולם לא יתן את ידו לממשלה המכירה בגיור ריפורמי ומבטלת בכך את היחוד היהודי. ולא זו בלבד אלא יאלץ להלחם בה בתוקף. מדינת־ישראל שתעודתה המרכזית קיום עם ישראל בעצמיותו, תתכחש לעצם מהותה אם ממשלתה תכיר בפיסת־נייר מגובבת הנקראת גיור ריפורמי.

הם אומרים: המכון לתעודת־גיור של הריפורמה בחוץ־לארץ, בעוד בארץ הגיור הילכתי בלעדי על דעת בתי־הדין, ואין מקום להשגות מרובים. הנמקתם היא, שהמדינה אינה רשאית להפלות בין זרם לזרם בעם היהודי. רבים מחוגי הריפורמה והקונסרבטיביים ציונים, תורמים ביד רחבה למגביות, ואי־אפשר לפסול תעודת־גיורם. זו גישה בלתי מבוססת.

יהודים שומרי־מצווה אינם פוסלים לא יהודים חילוניים ולא יהודים שמבקרים מיספר פעמים בשנה בהיכלי ריפורמה. אבל הם פוסלים ראביים, שאינם מקיימים מצוות, ליצור תחליפים ליהדות, בכללם תחליף לגיור, כאילו ברישום משהו על נייר עושים גוי ליהודי. ראביים ריפורמים, שעורכים בגלוי נשואי־תערובת, מהם יחד עם כמרים, הם במידה רבה סרסורים לשמד. הכרה בגיורם גוררת הכרה בנשואי־תערובת שנערכה על־ידם. ראש ממשלת ישראל אמרה בכמה הזדמנויות דברים עזים נגד תערובת בנשואים. שורת־ההגיון מחייבת אותה ואת חבריה למפלגה לשלול בתכלית את הגיור של ראביים המעודדים נשואי־תערובת. האיום בהחרמת מגביות, שלמעשה הוא איום־סרק, בטל ומבוטל לעומת החובה לעצור טמיעה והמרת־דת.

הננו מצפים לעלייה גדולה מארצות־הברית, והעולים יתקבלו בסבר־פנים ללא בדיקת דעותיהם ואורחותיהם. אם יהיו ביניהם אלפי ריפורמים מאורגנים, דבר בלתי מציאותי שיבקשו כאן תמיכה בהיכליהם, ימצאו אוזן קשבת. אך דרישה ליתן סמכות לרבנות ריפורמית בענייני גיור, כמותה כדרישה לנשואין וגירושין לא דתיים, וקשה יותר, חילוניות בעטיפה של „דת יהודית" במירכאות. מתן תוקף לגיור ריפורמי בחוץ־לארץ יגרור דרישה באיום החרמת מגביות גם להקנות תוקף בענייני אישות לראביים ריפורמיים בארץ. כנענים, שמאלנים וליבראלים יתמכו בדרישה זו. הגיור הריפורמי הוא פירצה המאיימת בהתרחבות.

הריב בין שומרי־תורה ובין הריפורמה הוא עקרוני ביותר, יורד לשיתין של היינו, שבהשתלבותו במשא־ומתן קואליציוני מחייב את הציבור הדתי לומר לאנשי שיחו: בעניין מיהו יהודי יש להכריע לכאן או לכאן על כל תוצאותיו. אין הוא נושא מדיני וחברתי, שבו מתפשרים או מכריעים ברוב, אלא הוא „אני מאמין שזאת התורה לא תהא מוחלפת" ולכן הכרעתו חד־משמעית.

אנשי השורשים במערך, שתופסים את המאחד ברית־בין־הבתרים, שבזכותה זיקתנו לארץ־ישראל לבין ואתנך ברית־עם, שבזכותה אנו עם־ישראל, הם שחייבים להשפיע על חבריהם להיות שותפים בקביעת גיור הילכתי בלעדי לזיהות יהודית. כחוק־האיחוד בארץ שמגבש את האחדות של כל חלקי העם כמשפחה אחת, כן גיור כהלכה מצרף בני נכר אל העם היהודי כבניו. זו תהיה זכות גדולה לממשלה ולכנסת שתאשר חוק זה למדינה.

סירוב מוחלט לקבל את החוק המוצע, בלחץ לוחמה חילונית והריפורמה, יוביל לבחירות חדשות, שבהן הציבור הדתי־לאומי יקרא את המוני בית ישראל ליתן את ידם למאבק אדיר על אחדות העם וייחודו בארצו. מלחמת יום הכיפור גילתה את חולשתה של חברה חילונית, פורקת־עול, שאין בכוחה לעמוד כראוי בהתמודדות עם אויבי ישראל. בדידותנו במלחמה ולאחריה מעידה, שדין המדינה כדין עמה והיא מחוייבת להיות מדינה יהודית בחוקיה ובהליכותיה. בכך תצייד את תושביה באמונה ובמשמעות ישיבתם כאן על נסיונותיה המרובים, ובכך תלכד סביבה המוני יהודים בתפוצות, כשרבים מהם יעלו אליה כדי להנצל מנחשולי הטמיעה.

יש לשחרר רבבות יהודים מן האשליה, שיכולת מדינית ובטחונית יש לבקש רק אצל החילוניים משמאל וימין, בעוד יכולת זו קשורה קשר מהותי באמונה יהודית, בערבות יהודית הדדית, במסירות־הנפש במורשת קידוש־השם, ובמיצוי הכוחות בעם כולו לעמוד מול פני מתנקשים בקיומנו. נתבדו שיטות הבנויות על חולות נודדים, בעוד היהדות על ערכיה ומצוותיה עמדה ועומדת בקורות הזמים.

יהיה תבוסה ביותר, כשהמערך ידחה דחייה סופית את דרישתה של היהדות הדתית כולה לגיור־כהלכה שבאה לבצר את העם היהודי בפני רפיון רוחני ונפשי, מזייפי ערכיו ומערערי יחודו. ככלות הכול מעמדה שקול לאינערוך כנגד כיתות שמאלנים וכנענים. אפשר להרכיב ממשלה ראוייה לשמה ממפלגת־העבודה והציבור הדתי לכל חלקיו, ממשלה בעלת רוב מכובד והיקפה כלל־ישראלי. ברבות הימים יצטרפו אליה גם חוגים נוספים. כל עוד נמשך המשא־ומתן לא אפסו הסיכויים להרכב קואליציוני מיוסד על הסכם ערכי ומדיני, שיעמוד במשימות שלפניו.

מתברר שהמערך מאכזב והוא נתון להשפעתם של עסקנים חילוניים ושל ראביים ריפורמיים, שעינם צרה ביהדות של אמונה ותורה, אי־אפשר יהיה להסתפק בהבטחות־לעתיד, או בהצעות העוקפות את העיקר, ולצאת להתמודדות חדשה על אימונם של תושבי הארץ. יהיה הכרח להעמיד בפניהם ברירה בין עם־ישראל מדור דור, שכאן בונה ולוחם על קיומו הייחודי, לבין „ככל הגויים", בצבע ריפורמי, כולו סתגלני לנכר. אין ספק, שחכמי התורה, אנשי רוח ומחשבה, והמוני יהודים מושרשים במורשה, יתלכדו יחד במערכה זו.

בנכונות לכתי האפשרויות יש להסביר את עמדתו של הציבור הדתי בקרב תושבי הארץ. בתביעתו להקמת ממשלת־חירום לאומית ובעמידתו על חוק מיהו יהודי שלם, הוכיח מחדש, שלעיניו ערכים כגורמים ממשיים בחיים הציבוריים. לאחר מלחמת יום הכיפור ולפני מערכה מדינית כבדה, כורח־חיים בממשלה הפועלת לאור ערכי־מורשה של העם היהודי.

ראש אכ"א: 50 אחוז מהמילואים שגוייסו למלחמת יוה"כ — שוחררו

צה"ל מקים יחידות חדשות לאייש את שלל המלחמה ● מיעוט קטן לא נקרא למילואים ● 7500 ישראלים בחו"ל התיצבו ליחידותיהם

מאת סופרנו הצבאי

למעלה מ-50 אחוז מהמילואים שגוייסו מאז מלחמת יום הכיפורים כבר שוחררו משירותם — גילה אתמול ראש אגף כוח אדם במטכ"ל של צה"ל האלוף הרצל שפיר בפגישה עם כתבים צבאיים.

ראש אכ"א גילה עוד, כי צה"ל מקים יחידות יהודית ועיה כדי לאייש מאות טנקי השלל שנפלו בידיו במלחמה וכן ברכב שהגיע אליו מארה"ב. הקמת היחידות, וכן אימון אנשים נוסף שיאפשר יצירת עודפי כוח־אדם ביחידות, יאפשרו הקלת הנטל של עול שירות המילואים.

מיעוט קטן לא נקרא למילואים

בהזכירו את הטענות על שצה"ל אינו מנצל את כוח האדם במדינה ואת מלוא המערך המגוייס, כדי ליצור תחלופה רבה יותר ולהקל על עומס המילואים — טען האלוף שפיר, כי רק אחוז קטן, מהכוח הלוחם, באוגדות ובחטיבות לא נקרא לשרות במילואים.

בסך הכל, לפי הנתונים המחשב יוצא כהצעה אחוז בכלל הכוח הליהם המופיעים בבלתי נקראים לשירות וזה כולל כבר את אלה שנפל לתקן, בדרך כלל גדולה מצבה היחידית מהתקן שלהן הזאת למילוי יחידות בעל פליכה אגביס, להקמת יחידה חדשה, להצגדת צה"ל וכר רק הבדיקה בשטח נתברר. כי כ־6 אחוז כהם — הם עובדי צה"ל המשרתים ביחידות, רב אחוז מהם משרתים כשירות מילואים וטרם מופיעים במחשב בו נמצא החייל, 7½ הם בצוכקי קצר ו־7 אחוז ביישובי ספר. סה"כ מכל אותם האחוזים שלא יקראו הצטמצם איפוא ל־7, שמה חלק כבר נקראו להקמת יחידות חדשות ואחרים מיועדים להחלפה.

על הצעירים הנראים ברחובות עיר

לטענה הנפוצה לגה ראים כל כך הרבה צעירים מסתובבים ברחוב, בזמן שאחרים יושבים בקווים, השיב האלוף שפיר, כי יש לזכור שלמעלה מ־50 אחוז מגוייסים כבר שוחרר, אלה כוללים הנוער הם אותם עשרות האלפים שאינם בסדר השורות הלוחם, כהם: הג"א, הנצה מרחבית. כ־30 אלף מרותקים למשק העור. צה"ל גילה. ראש אכ"א מגייס אחוז גבוה מהנתונים וזה אחוז גבוה מאד לעומת מדינות אחרות, לעומת 60־70 אחוז במדינות אחרות. אחוז מסוים לא מגוייסים בגלל פרופיל נמוך גופני או נפשי וכיום יש כבר כמה אלפי איש שלא גוייסו.

יש לזכור גם כי אחוז מסוים מהמערך המגוייס נמצא כדי יום בחופש. אם מצרפים כל הגורמים הללו ברורה התשובה לשאלה.

השלמת יחידות שנפגעו

בראש וראשונה על צה"ל להשלים את היחידות שנפגעו ולאמן אנשים להשלמת היחידות. כמו כן חייב צה"ל לעסוק היום בהקמת יחידות חדשות, ההלכות וביקמת הם יצוידו במאות טנקי השלל שנפלו לידינו וברכב שנרכש עתה בארה"ב.

רק עם מילוי 3 מסיבות אלו אפשר יהיה להתמסר ליצירת עודפי כוח אדם שיקלו על עול המילואים.

זירוז בהכשרה ובאימון היחשים

האלוף שפיר ציין, כי חל זירוז ללא תקדים בהכשרה ובאימון כוח אדם כיום משלים צה"ל אימון של איש צוות טנק לדוגמה, במשך תקופה קצרה יותר מאשר לפני המלחמה. על ידי צוותות שהוכשרו תוך כדי המלחמה. ובכל חודש מתווספים לצה"ל צוות טנקים רבים.

5700 ישראלים ששהו בחו"ל התייצבו

ראש אכ"א גילה, כי 5700 ישראלים, מבין 31,300 חייבי הגיוס השוהים בחו"ל חזרו בזמן המלחמה והתייצבו, בעיית גיוס ישראלים השוהים בחו"ל היא פרובלמטית למדי. כאשר נקבל את הנתונים נוכל להחליט בצורה רציונלית האם כדאי להביא אותם ולגייסם.

צבי ברנשטייך: הליכוד מוכן לקבל דעת הרוב אם תוקם ממשלת חרום לאומית

המערך מתנגד ● סיעת המפד"ל בכנסת: יש להמשיך במאמץ להקמת ממשלה רחבה

בהמשך למאמצי המפד"ל לכונן ממשלת חירום לאומית נפגש אתמול מזכ"ל המפד"ל מר צבי ברנשטיין עם מזכ"ל מפלגת העבודה מר א. ידלין ומסר לו על תוכן הפגישה שקיימה המפד"ל בראשית השבוע עם ראשי הליכוד.

במיוחד הדגיש מר ברנשטיין את נכונות הליכוד להצטרף לממשלה היחיד לאומית, ולקבל את הכרעת הרוב בממשלה זו קיימה כפי שהתקיימה לפני ארבע שנים.

הוא חזר וביקש מפי ידלין ש„המערך" ידון פעם נוספת בענין זה בייחוד בויקס, ש„המערך" יקיים פגישה עם הליכוד. כדי למצות עד תום את האפשרות להקמת ממשלה כזאת.

מר ידלין חזר על עמדת המערך שבנסיבות הקיימות אינו רואה בסיס מעשי לממשלת חירום לאומית שתהיה מסוגלת לפעול ביעילות.

סיעת המפד"ל: יש להמשיך במאמץ לכינון ממשלה רחבה

סופרנו לענייני מפלגות מוסיף: סיעת המפד"ל בכנסת שהתכנסה אתמול בת"א שמעה דו"ח על הבירורים הקואליציוניים לכינון ממשלה חדשה. נמסר, כי בשאלות הדתיות לא חלה התקדמות, ובמיוחד בנושא העקרוני של „מיהו יהודי". במהלך הישיבה דיווח מזכ"ל המפד"ל צבי ברנשטיין על תוכן שיחתו אתמול עם מזכ"ל העבודה ח"כ א. ידלין.

בתום הישיבה החליטה הסיעה כי אינה משלימה עם עמדתו של המערך כפי שבאה לידי ביטוי בתשובת מזכ"ל העבודה למזכ"ל המפד"ל והטילה על מזכ"ל המפד"ל ליזום פנייה נוספת על ועדת המו"מ של המפלגה עם ועדת המו"מ של המערך בענין הקמת ממשלת חירום לאומית.

בגין קורא לסיעות הדתיות להתנגד לנסיגה

בישיבה של מרכז תנועת החירות שנערכה אמש קרא ח"כ מנחם בגין למפד"ל ול„חזית התורתית" לפרסם יחד עם „הליכוד" בהתאם למצעיהם לכנסת הודעה משותפת על זכותו של העם היהודי לארץ ישראל, ועל התנגדות לכל הצעה או תוכנית שפירושם חלוקתה מחדש של הארץ ומסירת יהודה ושומרון לידי שילטון נוכרי.

תהיה זו הודעה על דעתם של קרוב למחצית חברי הכנסת ומשום כך תהיה לה משמעות מדינית רבה.

חילוקי דעות בוועד המנהל בעניין המשך תכנית השדורים לשעת חרום

מאת סופר „הצופה" בירושלים

חילוקי הדעות בוועד המנהל של רשות השידור בין נציגי המפד"ל — הליכוד לבין נציגי המערך נמשכים, מאבק זה התבטא בהצעות החלטה נגדיות שהגישו שני הגושים בעניין המשך שידורי החירום ברדיו ובטלוויזיה.

שלושה נציגי הליכוד והמפד"ל: ח. קוברסקי, י. גרוסמן וד"ר א. תבין הגישו הצעה האומרת שעם הרפיית המתח הביטחוני חייבת מערכת השידורים לחזור למתכונתה הקודמת כפי שאושר על ידי מליאת הרשות בתכנון שנתי. הוועד המנהל קובע, שמערכת השידורים קיימת מתנהלת שלא כדין ללא אישור תקציבי על ידי ועדת הכספים של הכנסת וללא אישור המליאה.

נציגי המערך 2 במספר, הגישו הצעה החלטה האומרת: „לאחר דיון המתקיים עתה במליאה ולאור החלטתה מיום 13.1.74. אין ועד המנהל רואה לנכון להיזקק לשאלת המשך השידורים ושיבוץ שידורים שנעשו ברדיו ובטלוויזיה".

ההחלטה זו נתקבלה ב־4 קולות נציגי המערך.

מציינים, כי המערך מעוניין בהמשך מערכת השידורים, כדי להגיש „לחם ושעשועים" בעקבות המחדל של המלחמה, בעוד שנציגי הליכוד והמפד"ל טענו שזו אינה הדרך הרפואית המיותה, מה גם ששידורים אלה מתקיימים בשבת.

ח. קוברסקי תומך בהקמת תחנת טלוויזיה נוספת

חבר ועד המנהל של רשות השידור מר חיים קוברסקי תומך בהצעה, כי „יש צורך" קול מתן רשות להקמת תחנת טלוויזיה נוספת".

לדעתו של מר קוברסקי על המדינה לקיים במסגרת משרד החינוך והתרבות טלוויזיה חינוכית, אילו את הטלוויזיה הכללית יש להכיר לגורמים פרטיים ולאפשר לגורמים נוספים להקים רשתות רדיו וטלוויזיה פרטיות, במחירים סבירים. רק בדרך זו אפשר להופש הביטוי התרבותי החופשי בחברה הישראלית — אמר מר קוברסקי.

צאעיקה מגנה את הסכם ההפרדה

ביירות, 24 (ע"ר) — ארגון מחבלים ערביים נוסף הודיע כי הוא דבק בהצהרה שפירסם בשבוע שעבר הועד הפועל של הארגון לשחרור פלשתין, בגנות הסכם ההפרדה המצרי־ישראלי.

„אלצאעיקה". הנתמך על ידי סוריה, הצטרף אמש לחזית העממית לשחרור פלשתין, בהכריזו כי הוא סומך את ידיו על ההצהרה זו.

דובר ערמקו מכחיש את גירוש מנהלה מסעודיה

ניו־יורק, 24 (ע"ר) — דובר של חברה הנפט הערבית־אמריקאית (ערמקו) הכחיש היום ידיעה שלפיה גורש יו"ר מועצת המנהלים של החברה, פרנק ג'אנגרס, מסעודיה, הידיעה שנתפרסמה בעתון ביירותי „כוזבת לחלוטין", אמר דובר החברה.

הוא הוסיף כי מר ג'נגרס נמצא עתה בניו־יורק וישוב לסעודיה תוך ימים ספורים.

שר טורקי נקבר תחת מפולת שלג

איסטנבול, 24 (ע"צ) — כפר במחוז טונצלי באנאטוליה המזרחית שבטורקיה, נקבר אתמול תחת מפולת־השלג אשר גרמו למותם של 15 כפריים. 17 אחרים נפצעו קשה וארבעה נעדרו.

במפולת שלג אחרת בכפר במחוז סיוואס, קרסו שלושה בתים ומסגד. צוות חילוץ החיש למקום.

השנה חל חג הפסח מוקדם משנים עברו!

הקדימו הזמנותכם לחופשה נעימה!!

בפנסיון „פאר" טבעון

הפנסיון מוקף בחורשת אורנים
* חדרים עם שרותים צמודים
* מטבח עשיר ומגוון — כשר למהדרין
ליל סדר מסורתי בניצוח חזן מוכר.
טל. 04-931083 ת.ד. 138 טבעון

בריה"מ ומצרים קוראות לשתף „הפלשתינים" בוועידת ג'נווה

מוסקוה, 24 (יופי"ע וע"ר). בריה"מ ומצרים קראו הערב לשתף את הפלשתינים בוועידת השלום בג'נווה, בהקדם האפשרי.

הקריאה נכללה בהודעה משותפת שפורסמה בתום ביקור בן ארבעה ימים במוסקווה של שר־החוץ המצרי איסמעיל פהמי אשר חזר היום לקאהיר.

מקורות מצריים אמרו כי שר החוץ הסובייטי אנדריי גרומיקו הודיע קודם לכן לשגרירים ערביים ואפריקניים, כי בריה"מ ומצרים רוצות גם בשיתוף סוריה בשיחות ג'נווה. אולם דבר זה לא נכלל בהודעה הרשמית.

עד כה סירבה סוריה להשתתף בשיחות ג'נווה, אשר החלו בדצמבר ואמורות להתחדש לאחר שיוגשם הסכם ההפרדה הצבאי המצרי—ישראלי.

כפי שנמסר דורשים הסורים החזרת 15 אלף מאוזרחיה לרמת הגולן כתנאי לפירסום רשימת השבויים הישראלים שבידיה.

בשבועות האחרונים נפוצו כמספר ידיעות, לפיהן קראו הסובייטים באופן פרטי לסורים להצטרף לשיחות.

הארגון לשחרור פלשתין, שהוכר זה לא כבר על ידי ועידת שרי חוץ ערביים, כנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני, טרם הודיע ברורות אם ייענה להזמנה להשתתף בשיחות ג'נווה.

לישראל ולירדן, כל אחת מסיבותיה היא. ההסתייגויות לגבי השתתפות פלשתינית.

פהמי חזר היום לקאהיר בתום ביקור רשמי של שלושה ימים במוסקבה. הוא דן עם מנהיגים סובייטיים בשאלה המזרח התיכון והסכם ההפרדה.

הגר"ש גורן: אסור לחלל השבת בפינוי השטחים

לשאלת מפקדים בכוחות וחיילים מהצד המערבי של תעלת סואץ הודיע הרב הראשי לישראל שלמה גורן שאין שום היתר לחלל שבת בפינוי השטחים שיש לפנותם לפי הסכם הפרדת הכוחות.

הרב גורן הוסיף, כי כבר בעבר פסק כן בעת הפינוי של צה"ל מסיני לאחר מלחמת „קדש". „לפי ההלכה שיחרור ארץ ישראל דוחה שבת ולא פינוי שטחים" הוסיף הרב גורן.

ג'קסון מאשר חברות הנפט במניעת דלק מצבא ארה"ב בכוננות

ואשינגטון, 24 (ע"ר) — הסינאטור הדמוקרטי הנרי ג'קסון האשים חברות נפט אמריקניות גדולות כי צייתו להוראה של סעודיה למנוע דלק מהכוחות אמריקאיים בעת הכוננות האמריקאית ב־25 באוקטובר.

כוננות זו הוכרזה כדי להרתיע את הסובייטים מלהעביר כוחות למזרח־התיכון בעת מלחמת אוקטובר, אמר אז הנשיא ניקסון.

הסינאטור ג'קסון אמר כי נמסר לו ממקור מוסמך, כי החברות האמריקניות, החולשות על חברת הנפט הסעודית הגדולה „ארמקו", הסכימו בחשאי להפסיק את משלוחי הדלק לכוחות האמריקאים בעת הכוננות.

ג'קסון השמיע את האשמתו אמש, ביום השלישי של חקירת ועדת הסינאט על תפקיד חברות הנפט במשבר האנרגיה.

עוזרו לשעבר של הנשיא ניקסון ל־6 חודשי מאסר

ושינגטון, 24 (ע"ר) — אגיל קרוג, מי שנמנה בעבר עם עוזריו של הנשיא ניקסון, נדון היום ל־6 חודשי מאסר על חלקו בפרשת „ווטרגייט". הוא עמד בראש „יחידת השרברבים".

השופט גרהארד גסל הטיל על הנאשם עונש מאסר בין שנתיים לשש שנים, אך הבהיר כי עליו לרצות בפועל תקופת מאסר של 6 חודשים בלבד.

השופט נתן לקרוג ארכה של עשרה ימים, כדי שיוכל להסדיר את ענייניו.

מיטראן וקרייסקי ידונו בשיגור משלחת סקר סוציאליסטית למזה"ת

וינה, 24 (ע"ר) — המנהיג הסוציאליסטי הצרפתי פרנסואה מיטראן והקנצלר האוסטרי ברונו קרייסקי ייפגשו השבוע לתאם תכניות לשיגור משלחת סקר של האינטרנציונל הסוציאליסטי למזרח התיכון — אמרו היום מקורות אוסטריים.

התכניות ניתקעו בחילוקי דעות מאז נמסר עליהם לראשונה בנובמבר אשתקד, מכיוון שהמנהיג הסוציאליסטי האוסטרי עמד על כך שהמשלחת תיתן עדיפות לביקורים בארצות ערביות במקום בישראל.

מיטראן עומד להגיע מחר לווינה לביקור של יומיים.

מטרתו העיקרית של מיטראן היא להרצות על המצב הפוליטי בצרפת, במכון על שם קארל רנר של המפלגה הסוציאליסטית האוסטרית. אך מקורות אוסטריים אמרו כי חלק ניכר מזמנו של מיטראן יוקדש לנסיונות להגיע להסכם בדבר המטרות של המשלחת הסוציאליסטית במזרח התיכון.

את שיגור המשלחת הציע ד"ר קרייסקי בכנס שנערך בנובמבר אשתקד בלונדון. מאז טען קרייסקי, כי אין צורך שהמשלחת כולה תבקר בישראל, מכיוון שמפלגת העבודה של ראש הממשלה גולדה מאיר משתייכת לאינטרנציונל הסוציאליסטי והשקפותיה ידועות היטב למפלגות הסוציאליסטיות האחרות.

בראיון שהעניק בשבוע שעבר לעתון, אמר ד"ר קרייסקי, שמוצא יהודי, כי יש לראות את בעית המזרח התיכון „סוף סוף דרך עיניים ערביות". בהצהרות אחרות הציע כי רק חלק של המשלחת יבקר בישראל.

השקפותיו של ד"ר קרייסקי גרמו דאגה עמוקה בישראל, שכן יחסיה עם הקאנצלר האוסטרי כבר נפגעו אשתקד אחרי שהחליט לסגור את מחנה־המעבר של העולים היהודים מבריה"מ ליד וינה.

לפי התכניות המקוריות, התכוונו ד"ר קרייסקי ומר מיטראן להצטרף למשלחת.

מקורות, כי ימצא פתרון כדי לאפשר למשלחת לצאת בדרכה למזרח התיכון בסוף פברואר או בראשית מארס.

קיסינג'ר: היו מגעים נוספים עם סוריה

ושינגטון, 24 (יופי"ע) — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר הודיע היום להועדת החוץ של בית הנבחרים כי היו מגעים נוספים עם סוריה על בעיית הפרדת הכוחות ברמת הגולן.

קיסינג'ר שהעיד במשך שעתיים וחצי, ציין כי השגריר בנקר ראש המשלחת האמריקנית בוועידת ג'נווה, חזר לג'נווה כדי לנהל שיחות עם נציגי בריה"מ על המצב במזרח"ת.

בהופיעו במסיבת עתונאים קצרה בעקבות הופעתו בפני הוועדה, אמר קיסינג'ר שכאשר ביקר בדמשק בשבוע שעבר „נתנה לנו הממשלה הצעות מסויימות. מאז קיימנו עמם מגעים נוספים על נושא זה.

משה פלד — אלוף

תת־אלוף משה פלד הועלה לדרגת אלוף — על כך הודיע אמש דובר צה"ל.

מיניסטריון החוץ הצרפתי אישר לויווי של רולו לג'ובר

פאריס, 24 (עטס"א). — מיניסטריון החוץ הצרפתי אישר את בקשתו של העיתונאי אריק רולו, להצטרף אל קבוצת העיתונאים, המלווה את מיניסטר החוץ הצרפתי, מישל ז'ובר במסעו לערב הסעודית, והבקשה הועברה אל השגרירות הסעודית בפאריס אמר עורך החוץ של העתון „לה מונד" מישל טאטו לכתב סט"א.

העורך אמר זאת בתגובה על הידיעה כי התלוותו של רולו אל ז'ובר במסעו לערב הסעודית נמנעה, בגלל „מוצאו היהודי" של רולו. טאטו אמר כי הסעודים סירבו להעניק אשרה לרולו, לאחר שהגדיר את עצמו כיהודי.

כדי לבדוק את הדבר ולאמתו הציע „לה מונד" עיתונאי אחר אשר מועמדותו אושרה ואח"כ נפסלה בעת שגם הוא אמר שהוא יהודי.

לכתב סט"א נודע כי ארבעה עיתונאים יהודים אחרים, המלווים את ז'ובר קיבלו את האשרות הסעודיות לאחר שהגדירו עצמם כנוצרים או שרשמו בבקשותיהם שהם חסרי דת.

ארבעת העיתונאים היהודיים הם: ארווין פורס, נציג סוכנות הידיעות הצרפתית, אדוארד סאבלייה, בשירות השידור הצרפתי, הגב' אובר־רודייה, נציגת העתון הגוליסטי „לה נאסיון" ורוגה פינסה, איש רדיו.

נודע כי שניים מהעיתונאים הללו הציגו בפני השגרירות הסעודית תעודות־טבילה מזוייפות.

הופסקו משחקים של ספאסקי וקורצנוי

סן חואן, 24 (ע"ר — יופי"ע) — תחרות רבע הגמר לשחמט בין בוריס ספאסקי הסובייטי ורוברט ברן האמריקאי נדחתה אמש על פי בקשת ברן, מחמת מחלתו.

כאשר יתחדשו המשחקים, יהיה ספאסקי זקוק לנצחון אחד בלבד כדי לנצח בשלב זה לעבור לחצי הגמר.

סכנת שיתוק מכרות הפחם נשקפת לבריטניה

לונדון, 24 (יופי"ע) — מנהיגי הכורים בבריטניה, שדחו פניה של הרגע האחרון של ראש הממשלה אדוארד הית, יצאו בקריאה לשיתוק המכרות ברחבי המדינה. אם ייצא אי־ יום זה לפועל, הרי הוא יביא אסון לבריטניה הסובלת כבר עתה קשות ממשבר האנרגיה.

חבר הסתדרות מגוייס!

אם יש לך בעיה המטרידה אותך או את משפחתך נוכל להפנות אתכם לכתובת המתאימה אשר תטפל בבעיה זו.
מלא השובר הרצוף ושלח אלינו.

ההסתדרות לעזרת המגוייס ומשפחתו

לכבוד
המטה הארצי לשעות חרום
הועד הפועל של ההסתדרות
רחוב ארלוזורוב 93
תל-אביב

שם
מקום עבודה
מקום מגורים

אני מעונין לקבל פרטים בנושא

את תשובתכם הפנו בבקשה לכתובת הבאה
שם
כתובת מלאה
או - דאר צבאי

ספיר הסכים שאין מקום להטלת מס רווחי מלחמה

...באת שפרש המלכלי ...ר האוצר הסכים שאין ...ם להטלת מס רווחי מל- ...ה — מגלה נשיא התאחדות ...עשיינים, מר מ. מושביץ, ...רון עמי המתפרסם בכמאון ...תאחדות.

מושביץ אמר, כי שר האוצר ...ם שאין מקום למס זה לאחר ...יש השגות עליו. לדעתו של נשיא ...ניינים אם יוטל מס זה הוא יהיה ...לכל יוזמה ופיתוח בעוד שאנו ...ם להמשך הצמיחה הכלכלית גם ...י חירום.

...ה, מבשיך נגיד בנק ישראל, ...2, זובר, לתבוע הנהגת מס זה, ...ת שאין לתלות בו תקוות רבות ...נה כספית. לדעתו יש חשיבות ...ית למס זה.

...ריעה הכספית, מרב נפלה ...אה, כי למרות התנגדותו של שר האוצר טרם נפלה הכרעה סופית נגד הנהגת המס.

מר מושביץ מתריע בראיון על חוסר מנהיגות כלכלית לאומית ה- יודעת את אשר לפניה. עם זה, הוא אומר, לא השתנו דברים יסודיים ב- גישתם של המשרדים הכלכליים ה- ממשלתיים נוכח בעיות השעה, דוגמא בולטת לכך הוא המצב בתובלה, שאותו הוא מכנה דוגמא לחוסר יעי- לות שקשה למצוא דוגמתו.

הסכם להארכת הסכמי העבודה עד 31 במרס

הסכם להארכת הסכמי העבודה עד ל-1 במרס נחתם אתמול בין נציגי ההסתדרות ולשכת התיאום של ה- ארגונים הכלכליים.

לשכת התיאום הודיעה להסתדרות כי היא רואה בחתימת ההסכם לתש- לום תוספת יוקר, בלי לעקר 1.2 אחוזים של התיקרות הנובעת ממסי עקיפים והיטלים, מקרה יוצא מהכלל.

את עליית המחירים הנובעת מה- היטלים יש לדעתה לחלק בין כולם, בהיות הדבר תוצאה של המלחמה. עם זאת בכדי לשמור על שקט תע- שייתי במצב החירום הוסכם לשלם את מלוא ההתייקרות באופן יוצא מהכלל ובהתחשב במצב המיוחד.

...ור הלוט מעל לוח בגינה ...יש משה רוזנבלט ז"ל

...עמד ראש עיריית ירושלים, מר ...קולק, מנכ"ל משרד הפנים, ובני ...פחה התקיים אתמול טקס הסרת ...ט מעל לוח זכרון בגינה על שמו ...משה רוזנבלט שהיה סגן הירוש ...פטי במשרד הפנים. בטקס עב- ...נכ"ל משרד הפנים וראש עיריית ...לים על פעליו של המנוח והביעו ...הוקרתם לכך שהמקום הונצח ל- ...יתו.

...נוק נקבר ללא בירור סיבת המוות

...נוק בן שבעה חודשים בשם יגאל ...מבית שמש, נמצא ביום ד' ב- ...במיטתו ללא רוח חיים. אביו ...יע על כך למשטרה הזמין רופא ...ה אשר קבע מותו, מבלי לקבוע הסיבה.

...ת משפט השלום בירושלים ...א צו היתר לקבור את התינוק ...ניתוח לאחר המוות, לפי דרישת ...ים.

11 אלף ל"י בשדוד מקופאי בתל-אביב

11 אלף ל"י במזומן נשדדו מקופאי של חברת „ספרגרי".

השוד בוצע ביום ד' בערב, בשעה שהקופאי סטפן יסקוביץ הכין 11 אלף ל"י וכן המחאות שניצבבורג בסניף ה- חברה ברח' בן-יהודה 32 בת"א. בשעה שהקופאי הניח את הכסף ב- מעטפה גדולה, הופיע לפתע אלמוני רעול בכובע-גרב, חטף את תיק ה- כסף ונמלט בריצה מהמקום.

הקופאי קרא לעזרה, אך השודד הצליח להימלט, כנראה, במכונית שהמתינה לו בחוץ.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: „מאיר", יפו 44, טל': 233592; „חבש", רח' הגאי, עיר ה- עתיקה, טל': 284285.

תל אביב: „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל': 223721; „שלמה המלך", שלמה המלך 78, טל': 246461; „יאנגר", יהודה הלוי 67, טל': 612474.

פתח תקוה: „פינסקר", פינסקר 22, טל': 910505.

בת-ים: „גני-בת-ים", הנביאים 3.

חולון: „אסותא", סוקולוב/טרומפלדור 4.

רמת גן והסביבה: „עמית", מודי- עין 130, טל': 722954.

בני ברק: כמו בר"ג.

הרצליה והסביבה: „כפר שמריהו", מרכז מסחרי, כפר שמריהו.

נתניה: „מרכז", הרצל 36, טל': 22739.

ראשל"צ: „המרכז", ז'בוטינסקי 13, רמלה.

באר שבע: „הנגב".

שבת

ירושלים: „רוממה", דוד ילין 31, טל': 222788.

תל אביב: „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל': 223721; „בורר", דיזנגוף 174, טל': 222386.

פתח תקוה: „פישביין", חפץ חיים 6, טל': 911541.

בת-ים: „עזרא", בלפור 135.

חולון: „שיינין", סוקולוב 68.

רמת גן והסביבה: „הרצל", הרצל 52.

בני ברק: כמו בר"ג.

הרצליה והסביבה: „קרמר", סוקו- לוב 18.

נתניה: „הנשיא", ויצמן 36, טל': 23369.

ראשל"צ: „המרכז", ז'בוטינסקי 13, רמלה.

באר שבע: „יונה".

מוצאי שבת

ירושלים: „רמות אשכול", מרכז מסחרי, רמות אשכול, טל': 280552; „אל סוידי", האן אלזית, טל': 282040.

תל אביב: „נוראד", בן יהודה 183, טל': 242673; „ככר המדינה", ה' באייר 48, טל': 258046; „מושקוביץ", המלך ג'ורג' 25, טל': 282650.

הרצליה והסביבה: „קרמר", סוקו- לוב 18.

המשטרה גילתה כנופיית שודדים

השודדים השתמשו במכונית של מרסל ניניו

חוקרי המדור המרכזי במשטרת תל-אביב, חשפו כנופייה שהתמחתה בשדידות בבנקים ומפעלים בחודשים האחרונים. עד כה נעצרו 4 חשודים במעשי שוד אלה.

לטענת המשטרה הסתייעו השוד- דים במכונית גנובה השייכת למרסל ניניו שהודה, כזכור, כלואה במצ- רים באשמת ריגול לטובת ישראל. לכתב עתיים נודע, כי צפויים מע- צרים נוספים וגילויים חדשים.

המשטרה גילתה את כלי הנשק בהם בוצעו מעשי השוד, ביניהם מקלע „עוזי" ותחמושת, מסכות ובד- בבא.

מסתבר, כי השודדים זייפו את לו- חית הזיהוי של מכונית ה„וולבו" של גב' ניניו מ-284—259 ל-756—743. ראש צוות החוקרים, מפקח י. אנקורי, בדק ומצא כי באחד מכלי הנשק השתמשו השודדים במספר שדידות, כגון שוד 25 אלף ל"י ב- אוקטובר מסניף בנק לאומי בזכרון יעקב, שוד כמה אלפי ל"י מבית החרושת למצות בקרית אריה ושוד 100 אלף ל"י בסניף בנק הפועלים בגבעתיים, לפני חודשיים.

החוקרים עצרו את 4 החשודים בעת שהללו התכוונו לצאת למקום מיפגש עם חבריהם לביצוע השוד.

הוקמה מועצה לקשר כלכלי אירופה-ישראל

באה מוסרנו הכלכלי

מועצה לקשר כלכלי אירופה— ישראל, שמטרתה סיוע ויעוץ כל- כלי לישראל, הוקמה לאחרונה ב- הולנד והנבחר הנאמנים שלה חברים אישי כלכלה מרכזיים מהולנד, צרפת, אנגליה וגרמניה.

המועצה מתכוונת לעסוק באספקת ידע טכני, מינהלי ושיווקי ע"י מש- לוח מומחים לישראל, עזרה ביצירת הסכמי ידע בין מפעלים בישראל ובין מפעלים באירופה, הכשרת עוב- דים ישראליים במפעלים אירופאיים ותיווך בין מפעלים ישראליים ואירו- פאיים בהקמת מפעלים משותפים.

השוק השנתי ומנחה לנוער של ארגון הגברות ליד „חוג ידידי המדרשיה" בישראל

בימים שלישי ורביעי — י"ג וי"ד בשבט ש"ז (6, 5 בפברואר 1974) יערך בבית האורה ברמת גן השוק השנתי המסורתי מטעם ארגון הגב- רות ליד „חוג ידידי המדרשיה".

אורחת הכבוד תהיה הגב' חיה פלד, רעית ראש עיריית רמת-גן.

בשוק יעמדו למכירה מוצרים יקרי ערך במחירי הזדמנות.

הפתיחה החגיגית, אי"ה, ביום ש- לישי בשעה 3 אחה"צ.

ביום רביעי י"ד בשבט בשעה 4 תערך באותו אולם מנחה לילדים ו- לנוער. בארגון זה תופיע מקהלת הל- מידי „קרית יעקב הרצוג" בניצוחו של המנצח הנודע מנשה לברן, המד- ריך המוסיקלי של מוסדות המדרשיה. ינחה את המנחה הקוסם עקיבא רו- בינשטיין.

הכנסות השוק קודש למגבית ה- חרום למען קרן המילגות לתלמי- דים נזקקים המתחנכים במוסדות המדרשיה נעם בפרדס-חנה ובכפר- סבא.

בארגון הגברות פעילות אמהות תלמידי המדרשיה, ידידות ושוחרות וכן אמהות הבוגרים, ביניהן גם אמ- הות בוגרי המחזורים הראשונים ה- פעילות כזה עשרות שנים.

הארגון מהווה מסגרת חברתית תרבותית ואחוה עזר לכל מפעלי ה- מדרשיה.

תלונות הפרט — תועלת לכלל

(סוף מעמוד 3)

היה כאשר נתקבל חוק לטיפול בתלונות של עובדי מדינה בהיותם מועמדים לתפקידים ברשו- יות ציבוריות. כך גם נתקבלה יוז- מתו של חבר כנסת בעניין חובת הנמקה של רשות ההדחה בקשה של אזרח, אשר באה בעקבות הערות של מבקר המדינה הקודם ד"ר ז. מוס ז"ל.

דו"ח נציב תלונות הציבור הונח על שולחן הכנסת השמינית עם פתי- חתה. יש אכנם מקום להניח כי בעקבות הערות עקרוניות מרחיקות- לכת של הנציב בנושא זה התעורר יוזמה פרלמנטרית — מצד הממש- לה או חברי כנסת — לתיקון ורי- פורמה בחוק המקרקעין.

זכויות בתנאים שונים

מבין הממצאים הרבים שבדו"ח קשה שלא להתרשם מהממצא על בתי המעצר המשטרתיים. הגנת זכו- יות האזרח נדרשת בכל התנאים — גם כאשר הוא נקלע למצב של הסתבכות עם החוק. אנו למדים כי בבתי מעצר שוררים תנאי אחזקה וסניטציה בלתי נאותים. בתי מעצר נמצאים במבנים מיושנים ובלתי מת- אימים. המדינה בנתה מבני פאר עבור האוניברסיטאות. המבנים אי- נם עונים בהרבה מקרים לדרישות בתי ספר רבים, אך בבתי מעצר הם מתחת לכל רמה תרבותית. האם זוהי פינה שאליה אין להסתכל?

כבר בדו"ח הראשון שלו עמד נציב התלונות על הצורך כי ביח- סים שבין המינהל לאזרח לא תהיה קטנוניות ופירוש של החוק והסמ- כויות כאילו נועדו נגד האזרח. הממצאים בדו"ח הנוכחי מראים על מקרים בהם לא נלמד הדברים הלכה למעשה. כך אנו מוצאים מקרים בהם רואה עצמו נציג ה- מינהל כאילו כל תפקידו לסדר את האזרח. כאפיין זאת המקרה כאשר גובה מטעם המוסד לביטוח לאומי בא לבצע תהליכי גבייה והוצאה לפועל לפני שהתודעה על החוב הגיעה לנוגע בדבר. זריזות יתרה שכזו אינה דרושה לנו, כשם ש- דקדקנות יתרה בכללה אינה משרתת את היחסים הטובים שבין המינהל לאזרח. טוב יהיה אם במינהל יילמד הדו"ח החדש גם מנקודת ראות זו.

ירושלים

הילולא של „יבי" משה ליב ז"ל מסאסוב

מטעם איגוד רבנים חסידים תת- קיים במוצאי שבת, בבית הרב מנ- חם גוטמן, ירושלים הילולא לזכרו של הצדיק רבי משה ליב זצ"ל מ- סאסוב.

תל-אביב

באגודת „אהבת חסד"

השיעורים מתקיימים ב-8 בערב, בבית הכנסת „אהבת חסד", רח' בח- מני 61, כדלהלן:

בליל שבת: מסיבת „עונג שבת" בהשתתפות רבנים וחזנים אורחים.

ביום ראשון: גמרא — עו"ד משה בידרמן. ביום שני: „עין יעקב" — הרב משה ברנשטיין. ביום שלישי: הנ"ך, לחוג נשים — הרב שמעון פרנקל. ביום רביעי: שיעור ברמ- ב"ם — ד"ר יהודה מזריאל.

בבית הכנסת הגדול

השבת תערך קבלת פנים חגיגית לרבני ארה"ב בראשות הרב סגל ובהשתתפות הרב הראשי לתל-אביב- יפו הרה"ג י. י. פרנקל. יעבור לפ- ני התיבה החזן הראשי מר יהושע דלין בלווית מקהלה, ערבית 4.45 שחרית 8.

„אהל שם"

ב-10 י. סברסקי — תנ"ך, ב-11 הרב פרידלנדר — תלמוד, ב-4 ב- מסיבה „עונג שבת", ירצה: מר י. בן-שם על: ענקים בתנ"ך, הפותח: יו"ר „אהל-שם" — משה גולדשטיין, דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל" חיפה

התפילות ככל ליל שבת לפי זמני הדלקה הנרות ובשבת בבוקר בש- עה 7.30 לפני התפילה שעור ב- תלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גגר, ב-8.15 תפילה, לפני קריאת התורה ליכוד משנית ע"י הרב הנ"ל לז- כר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

במפלגה ובתנועה

תנועת האשה הדתית לאומית

שבת

רעננה — בסניף הפועל המזרחי ב-4.30 אחה"צ ירצה מר צבי קניג על פרשת השבוע.

קרית מוצקין — בבית הכנסת ל- נוער בשעה 11 לפנה"צ ירצה הרב ש. גפני על פרשת השבוע.

בני ברק — בבית החברה רח' דניאל ב-3.45 אחה"צ ירצה מר נתן סיף על פרשת השבוע.

יום ראשון

פתח תקוה — חוג ביה בבית הח' צילה גולדברג, רח' הס 10 ב-8 ב- ערב. תרצה הח' נחמה גיברלטר על הנושא: דין אמת ושלום כיסודות לקיום העולם והחברה לפי אבות א'.

יום רביעי

בני ברק — בבית הח' הניה אמס- טרדם רח' וולפסון 2, המרצה ד"ר פרידלנדר על „זהות יהודית בראי ספרותנו החדשה".

גבעתיים — בבית הח' אילה אוס- לנדר רח' התעש 39 ב-8 בערב תרצה הפסיכולוגית גב' צפורה הו- לנדר רח' התעש 19 ב-8 בערב במערכת החנוך וכטויה בתקופת ה- חרום".

יום פרט

רמת גן — ביום ראשון ושני ד' וה' בשבט, הצבור מתבקש להענות בעין יפה.

שוק

רמת גן — שוק בבית הפועל ה- מזרחי בימים ב' ג' וד', מבחר עשיר של בגדי גברים נשים וילדים. ההכ- נסה קודש למוסדות ילדים.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע — הרב זלמן דרוק, בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע — הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל-אביב

פרשת השבוע — בהבטך שינקין בבית הח' שרה פוליאק רח' גלי- פולי 62, המרצה מר מיכאלי.

פרשת השבוע — בקרית שלום בבית הח' חוה בלובלג, המרצה מר ויס.

חוג כייץ — יפגש אי"ה ביום רבי- עי ר' בשבט (30.1.74) בבית הח' גלס רח' פנילס 4 בשעה 6 בערב.

● חייל בחופשה משדרות נפצע אתמול מפצעים קלים מרסיס פגז ש- התפוצץ תוך הבערת אש בחצרו. החייל, יצחק אודי משדרות, בן 21, הובא לטיפול בבית חולים באשקלון כשהוא פצוע בחזה ובעינו השמאלית.

„הפסקת-אש"

(סוף מעי' 5)

גילו לראשי „האגודה" כי רבים מ- קולות פא"י עברו אל המפד"ל. גב- רת הרצוג, כי טוב היו עושות שתי המפלגות לוא היו מופיעות בבחי- רות בנפרד וכך אולי היה נשמר כוחן. „הדיבורים" של ראשי „ה- עבודה" כי אם לא תוקם קואליציה לאלתר, ייאלצו לקיים בחירות חד- שות, אינם מרתיעים את ראשי ה- חזית הדתית התורתית, הסבורים כי בבחירות אלו ירוחו להן; שכן הצי- בור כבר יודע מה משקלה של רשי- מת „הליגה להגנה יהודית" ושל רשימת כ"ים של ד"ר א. שאקי, ובהו- פעה עצמאית של שתי הרשימות ה- חרדיות יצליחו, לדעתם, לשמור על היצוג שהיה להן בכנסת השביעית (ששה חכ"ים).

זיקוקין:

● האלוף (מיל.) אהרון יריב צפוי להתמנות כסגן שר במשרד ראש ה- ממשלה.

● משה אונא מראשי „הקיבוץ ה- דתי" סבור, כי לברורה שאין כל הש- לכות מבחינה חוקית על מחיקת ה- פרט „לאום" בתעודת הזהות יש להימנע מלעשות זאת מסיבות של תודעה יהודית ולאומית.

● באגו"י מספרים, כי אם אמנם יוחלט על הצטרפות לממשלה ייבחר לכהונת שר איש שאינו נמנה על חברי הכנסת של „אגודת ישר- אל".

לעונת החורף

הכל לגבר האלגנטי

★

ז'קטים ספורט
חליפות
מעילים
מכנסים וכו'
מבחר גדול
מוכן ובהזמנה
תפירה מעולה
(ללא חשש של שעטנז)

★

מחירים נוחים

יעקב שפירא
ת"א, רחוב שינקין 7
טל. 283606

משרד הבריאות
מודיע כי
תורנויות בתי-החולים באזור ת"א (מחלות פנימיות)
חזרו למתכונתם הרגילה מלפני המלחמה, לפי החלוקה הבאה:

חולים מת"א יפנו:
לבי"ח איכילוב בימים ב, ד, ושבת יום ו' משעה 15.00
ולבי"ח הדסה בימים א' ג' ה' יום ו' עד שעה 15.00

חולים מחולון ובת-ים יפנו:
לבי"ח הממשלתי ביפו בימים ב' ג' ה' ו' ושבת
ולבי"ח „שמואל הרופא" בימים א' ד'.

חולים מיפו יפנו:
לבי"ח הממשלתי ביפו בימים ב' ג' ה' ו' ושבת
לבי"ח איכילוב בימי ד'
לבי"ח הדסה בימי א'.

אוניברסיטה בר אילן
מודיעה על
פתיחת ההרשמה של מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה (1974/5)
לפקולטות ולבתי הספר דלקמן:

- ★ מדעי היהדות
- ★ מדעי הרוח
- ★ מדעי החברה
- ★ משפטים
- ★ מדעי הטבע
- ★ בית הספר לעבודה סוציאלית
- ★ בית הספר לחינוך
- ★ המחלקה לקרימינולוגיה
- ★ המגמה למתורגמנות
- ★ שלוחת האוניברסיטה באשקלון
- ★ שלוחת האוניברסיטה בצפת
- ★ שלוחת האוניברסיטה בעמק הירדן
- ★ קורסים אוניברסיטאיים בנתניה

טפסים ופרטי הרשמה יישלחו לכל דורש לפי פניה בכתב.

נא לפנות לפי הכתובת: המשרד לקבלת תלמידים, אוניברסיטה בר-אילן, רמת-גן.

המתעניינים בשלוחה באשקלון, בצפת ובעמק הירדן, וכן בקורסים האוניברסיטאיים בנתניה, מתבקשים לפנות לפי הכתובת: מדור השלוחות, בנין המנהלה, אוניברסיטה בר-אילן, רמת-גן.

מספר המקומות מוגבל.

ההרשמה תיפתח ביום ששי ט' בשבט תשל"ד, 1 בפברואר 1974, ותסתיים ביום רביעי ה' ניסן תשל"ד, 31 במרץ 1974.

המרכז הרפואי של הדסה והאוניברסיטה העברית
עין כרם ירושלים
שינוי מספרי טלפון מ-25.1.74

מרכזית בית החולים הדסה	411111
שרות מידע מצב החולים	412222
מרכזית בית הספר לרפואה	414111
מרכזית בית הספר לרוקחות	418111
מרכזית המרכז הקהילתי בקרית יובל	419111
שירות רפואי פרטי	417447

האוניברסיטה הפתוחה

המועצה להשכלה גבוהה אישרה הקמת אוניברסיטה פתוחה המבוססת על שיטות חדישות בהוראה, על מנת שתלמידיה יוכלו לרכוש השכלה גבוהה בביתם ובאיזורם, ובזמנם הפנוי.

האוניברסיטה הפתוחה מזמינה מועמדים למשרות אקדמיות שיש בהן אתגר, במדעי היהדות ותולדות ישראל, במתמטיקה, במדעי הטבע ובטכנולוגיה.

משימתם של המועמדים שיתקבלו תכלול:

הכנת קורסים ברמה אקדמית תוך שימוש בשיטות חדישות של טכנולוגיה לימודית והפעלת הקורסים לאחר שיהיו מוכנים להפצה.

התכונות הנדרשות:

תואר דוקטור בנושא המתאים ועניין עמוק בחידושים בהוראה אקדמית. שליטה מלאה בשפה העברית וידיעה טובה של השפה האנגלית. נסיון בהוראה אקדמית ובשימוש בטכנולוגיות חדישות רצויים.

המשכורת, לפי הדירוג המקובל בהתאם לכישורים ולנסיון של המועמד.

בדבר פרטים נוספים וטפסי בקשה יש לפנות ליד הנדיב, שדרות דוד המלך 1, תל-אביב. עבור האוניברסיטה הפתוחה.

רמת הכשרות הגבוהה ביותר
במקום הנמוך ביותר בעולם

הלך רוח נעים ואוויר מרענן בכל, מערכת החדרים והאולמות המהו- דרים של מלון פאן-אמריקן ים- המלח.

כאורח המלון, יעמדו לרשותך כל שרותיו המודרניים: מיזוג אויר מלא בכל תחומי המלון, מוסיקת רקע נעימה בחדרך, מרפסת צמודה לכיוון הים והרי מואב, חדר אוכל ובו מיטב המאכלים הפיקנטיים, מסעדת שרות עצמי, לובי מהודר, מועדון חברתי, בר, חוף רחצה פרטי משלך על כל השרותים, שרות מיו- חד לחדרים, שרותי טלקס ובריכת שחיה מקסימה.

טמפרטורת מינימום בחורף — 25°. במרחק הליכה קצרצר מהמרחצאות החדשים.

כשר למהדרין, ללא חשש שביעית. שמירה מלאה על קדושת השבת.
לאורחי המלון, החל בי"ט בטבת תשל"ד, תנתן הנחה של 20%.

מבט מכוון הים

מבט מכוון ההרים

לפרטים והזמנות: מלון פאן-אמריקן ים-המלח. טלפון 057-97821. טלקס 06-84. מברקים: Panamsodom

פאן-אמריקן PAN-AMERICAN
טלפון: 057-97821 ים המלח DEAD SEA TEL: 057-97821

עדי-שאמים לפרסום

היום

יום ששי ב' בשבט תשל"ד 25.1.74

פ' בא

הפרק: ישעיה נא—נב; המשנה: בכורות ה, ו—ז; הדף: זבחים קיז; ההלכה: אורח שח, כח—ל.

שבת

הפרק: ישעיה נג—נד; המשנה: מנחות ה, ח—ט; הדף: זבחים קיח; ההלכה: אורח שח, לא—לג.

שידורי ישראל

חדשות בעברית

6.00 (גל ב'); 7.00 (ב); 8.00 (ב); 9.00 (ב); 10.00 (ב); 11.00 (ב); 12.00 (א' ב'); 13.00 (א' ב'); 14.00 (א' ב'); 15.00 (א' ב'); 16.00 (ב'); 17.00 (א' ב'); 18.00 (א' ב'); 19.00 (א'); 20.00 (א'); 21.00 (ב'); 22.00 (א' ב'); 23.00 (א' ב'); 24.00 (א' ב'); 01.00 (א' וב').

שידורי הכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.10; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

13.00 חדשות ו„בחצי היום". 13.25 „קונ- צרט בצהריים" — הכסף 14.10 „לאב הילד" 15.05 „קבלת שבת" — פרשת „בא".

רשת ב'

13.00 „בחצי היום" 13.25 שירים בשלנו 14.10 כאן אהוד זינגר 15.05 „בוקר הבוקר" — פרשה שלום.

גלי צה"ל

11.05 חבים הפעים 11.55 כה חדש 12.05 יומן גלי צה"ל 13.30 הנקודה ה- יהודית 14.15 ניגונים קל 14.30 הד חילק — היומן 14.55 מה נשמע 15.55 המסכת השבת.

טלוויזיה כללית

11.30 אותיאנה — סרט 12.00 פגישה עם סופר — שיחה עם הנוך ברטוב. 14.00 „פגישה בשלושה אוהבים" — סיפור 14.10 בלדות — פרקי מסורות לחסידה הבינרים 14.22 רונו ש"ר — „ביתה אלמוגית" שי- רים כלליות. ישראל 15.00 כשבת פרשיות 15.25 לקראת שבת.

במוצ"ש

רשת א'

18.05 רסיטל: באך, דביוסי ודוכאן 18.40 רוזכוכנות ספרדיות 19.09 חדשות ד' יומן השבוע 19.50 פרקי היום בתנ"ך 20.05 הבלחיין והלוחית — גלוק וקליבינכי 20.40 קירים באה ובורם וברהבה 21.05 „הבדלה" ו„כלות כלנהי" 22.05 ענברות התיכון 23.00 „הלילה הזה" 23.35 „אונות מעני" 00.05 רגע של שיר.

רשת ב'

18.05 הנהגה בסיטול 18.30 מכבדים ה' כמוהם 19.50 נביבה ויומר (ה') 21.05 „מ' זוכר" — „איך לעכבר" 21.45 כמבאי כפורים 22.05 בהוור הבוזה 23.00 „הלילה הזה" 23.25 אדום עתיק — שירים סלא כו ליחם 01.05 עד אור הבוקר — פזמונים ונעימות.

גלי צה"ל

19.05 כמבו אליך 21.05 מרצוכבם 21.05 בשורה בגורת 21.35 מזכונים כתוך סדיסים ובחזות 22.05 חוג יקיר 23.05 שיחת מבה עם ד"ר יוסף יוזאלי 00.05 גלי צה"ל — יומן הצות 00.30 ביפודר לילה עם אורי לוטן ופניה בניבאי.

טלוויזיה כללית

18.04 ד"ש עם שיר (ערבית) 18.32 תיודרים הבכאות (ערבית) 18.45 מוסיקה וכידה (ערבית) 20.00 הבבדיל בין קודש לחול — התור יהודי ספרד. 20.30 מבט לחדשות 21.10 איירונסייד 22.00 מבט ספורט 22.50 בירוד הריל 23.40 מבט של יום.

לוח הצופה

● למכירה דירת שני חדרים מרפסות סגורות בקרית ישמח משה, לפנות 787789, בשעות 9—6 או פרלבוטר, השלושה א' 20 בני-ברק.

● רוזק דהי אשכנזי מסודר מעונין בדתית עד 36, ת. ד. 8336 ת"א.

תיאטרוני ישראל

26.1.74 במוצ"ש

הבימה
כך אוהבים האחרים
תל-אביב, האולם הגדול
ב-7.30
הו, הו, יוליה:
תל-אביב האולם הקטן
ב-8.00

הקאמרי:
מלך פיזה:
תל-אביב
יעקבי יייינבל
צוותא ב-7.00—9.30

התיאטרון העירוני
חיפה
מפוליס אחרונים:
ירושלים,
כמה אני חושבת על מלחמה?
קרית חיים

הצופה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. עורך ש. דניאלי. מערכת ומנהלה תל-אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ★ סניף ירושלים: רח' בן יהודה 2, ת"ד 1148. טל. 234910. בע"ב טל. 528344 35609 ★ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 8. טל. 663628. דפוס הצופה בע"מ, ת"א. רח' המסגר 66, טל. 31554.

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולמכתבים

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 400—700—900
במוצ"ש — 700—900

אורנע טל. 224732
קרב על כוכב הקופים

ארנון
תמונתו של דוריאן גריי

הבירה
ליל הכלולות

אוריון
שבוע 3
אמיצים וקשוחים

תל-אביב

אסתר
שבוע 4
אני אוהב את גרושתי

גורדון
שבוע 36
הבלונדיני עם הנעל השחורה

גת
שבוע 19
פיט וטילי

חן
שבוע 4
הביגמיסט

פאר
שבוע 4
איזה מין עוזרת

סינרמה
שבוע 4
הפשיטה על הארמיה

ד' ... אין
ב-5.15
המסתתרים
ב-7.15
מדרון
ב-9.30
מדרון
בחצות
נערת הטלפון והבלש

תמר
שבוע 2
החטא

לימור
שבוע 3
הפרחחים העליזים

חיפה

אורה
שבוע 2
מלכודת החופש

אמפיתיאטרון
דקמרון 69

אורלי
שבוע 10
הבלונדיני עם הנעל השחורה

ארמון טל. 664848
שבוע 2
רוצה להאמין

מידון
נמר של זהב

עצמון
שבוע 3
גם מלאכים אוכלים שעועית

רוי
קיץ של התבגרות

חן
דקמרון מס' 2

האופרה הישראלית
רחוב אלנבי 1, תל אביב
טל. 57222/8

נסיכת הקרקס תל אביב — 26.1 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס — אופרטה מאת אמריך קלמן — תל-אביב, 2.2 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס תל-אביב — 4.2 בשעה 6
ריגולטו מאת ורדי, תל-אביב — 6.2 בשעה 6
הנסל וגרטל מאת הומפרדינק תל-אביב — 7.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל-אביב — 9.2 בשעה 8.30
הספר מסביליה מאת רוסיני קרית ביאליק — 11.2 בשעה 8.30
ריגולטו מאת ורדי, ירושלים — 13.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל-אביב — 16.2 בשעה 8.30
קבלריה רוסטיקנה מאת מסקני תל-אביב — 18.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל-אביב — 19.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס חיפה — 21.2 בשעה 7
נסיכת הקרקס תל-אביב — 23.2 בשעה 8.30
נסיכת הקרקס תל-אביב — 26.2 בשעה 6
לה בוהם מאת פוצ'יני, תל-אביב — 27.2 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל-אביב — 28.2 בשעה 6

هكذا من الاصل

מלווה המלחמה יוארך בחצי שנה

מלווה המלחמה, שהוטל לפי חוק באוקטובר 1973, עד 30 בספטמבר 1974, יוארך בחצי שנה נוספת, עד סוף שנת הכספים ב־31 במרס 1975 — נמסר אתמול הממונה על הכנסות המדינה מ. נוידרפר בתכנית על „מספרים ואנשים" ב„שידורי ישראל".

בדרך זו יימשך המלווה שנה וחצי. הוא יכניס לאוצר מיליארד ל"י בנוסף ומיליארד לפי החוקה הקודמת. לאחר תקופה זו קיימת מגמה לבטלו, במסגרת הרפורמה במס הכנסה, כך שהשיעור השולי המירבי יורד מ־70 אחוז, יחד עם המלווה, ל־65 אחוז, בלי המלווה.

הרפורמה במס הכנסה תעלה לאוצר כ־500 מיליון ל"י, ובמסגרתה יש מגמה לבטל תריגים שונים המהווים היום חלק מהשכר, כגון הוצאות החזקת רכב, ספרות מקצועית ודמי ייצוג. לא מן הנמנע שביטול ה־ ויכוחים יימשך שלוש שנים, בגלל ההשלכות שיהיו לכך על השכר נטו.

תהליך למס ערך מוסף — רק כאשר יתבררו הצרכים

ביחס למס ערך מוסף, אמר־הדובר, כי הוכנה טיוטה של הצעת חוק, אולם אפשר יהיה להפעילו רק מספר חודשים לאחר שהחוק יתקבל בכנסת, וזו דרך שאינה כל כך קצרה. המס יונהג במשך שנת הכספים הבאה, אך אין בטחון שישותף בהצעת התקציב שתוגש בקרוב. התקציב עדיין לא גובש, ורק כשיתבררו הצרכים, יוחלט אם להטיל בינתיים תהליך למס ערך מוסף.

תפיעה להבטיח עצמאות למועצות הדתיות

בישיבת הנהלת חבר המועצות הדתיות שהתקיימה אתמול ונהלה ע"י חבר הכנסת מר פ. שיינמן, ראש החבר, הועלתה דרישה אל הכנסת והממשלה להביא בדחיפות לתיקון החוק להענקת מעמד עצמאי למועצות הדתיות בתור גופי ציבור סטטוטוריים.

כן נדרשה הממשלה להבטיח תקציב לשרותי דת לפי הצרכים הריאליים.

● מכונה להיתוך מתכות שהייה למעלה מ־3000 ל"י נגנבה מבנין בלתי גמור ברחובות. המכונה שייכת לקבלן אברהם כהן מרחובות.

תוספת יוקר לאנשי מילואים

בעקבות הסכם בין מנהלת המוסד לביטוח לאומי לבין האוצר, מוסכם הסידורים למתן תוספת היוקר לתשלום תגמולים למשרתים במילואים מקרן ההשוואה בביטוח הלאומי.

משרת במילואים מה־1.1.74 יהיה זכאי לתגמולי מילואים לפי שכרו בשלושת החודשים שקדמו לשרותו וכן לתוספת היוקר החדשה שהיתה מקבל אלמלא שרת.

הלות ולפני התקנה החדשה, החל מ־1.1.74, גם המקסימום לתשלום התגמולים מ־1,500 ל"י ל־1,800 ל"י. סך התגמול עם תוספת היוקר לא יעלה על 1,800 ל"י לחודש. אם שלושה חודשי השכר שקדמו לשרות, לפיהם מחושב התגמול, או חלקם, כבר כוללים את תוספת היוקר החדשה יש להשלימה בחלק היחסי בלבד.

הוראות מתאימות למעסיקים יפורסמו בימים הקרובים.

לאחרונה הוגדלה גם קצבת ילדי עובדים הנכללת בחישוב התגמול. החל מ־1.1.74 יחושב הבסיס לתגמול עפ"י השיעור החדש שהוא 36 ל"י לחודש לילד אחד, ו־72 ל"י לשני ילדים.

11 „צעצועי נפץ" נמצאו בתל־אביב

11 מלכודי נפץ הדומים לפגזי מרגמה זעירים נמצאו ביממה האחרונה ברחבי מחוז תל־אביב ונמסרו לחבלני המשטרה.

הצעצועים המסוכנים נתגלו ע"י אזרחים ברחובות במגרשים ריקים, ובשדות בתל־אביב, רמת־גן ויפו.

נראה, כי כתוצאה מהפירסומים על הסכנה הטמונה ב„צעצועים" אלה נזהרו המוצאים אותם וזרקו אותם לרחוב.

דובר המחוז, סגן ניצב עמוס ארי־כא, פנה לציבור להימנע מלבדוק מלכודי צעצועים ובכל מקרה של מציאה להודיע על כך למשטרה.

„אורה" לא הכזיבה...

ימי השלגים שיבשו באופן רציני את אספקת המזון בירושלים הבירה. הדרכים התמלאו מכוניות מזון תקועות. אחת החברות שעמדה במבחן נגד השלג בהצלחה היתה המגדניה הברכזית „אורה" בירושלים.

החברה דאגה להביא את העובדים שאינם מגיעים למקום העבודה.

כאשר החלו להגיע קריאות S.O.S בערב שבת כי העיר נשארה ללא חלות ועוגות החלו „אורה" ליצרן. אזור שכל מכונות החברה נתקעו בשלג, אזי השתמשו במכוניות פרטיות להובלת התוצרת.

„אורה" עבדה עד דקות ספורות לפני כניסת השבת כדי להבטיח שלא ישארו יהודים בירושלים ללא חלות ועוגות לשבת.

אם נשארו יהודים ללא חלות בשבת, מפני שעדיין לא מכירים את „אורה"... (מ.)

עם שיפור מזג האוויר

החיים בירושלים החלו לחזור לתיקנם

מאת סופר „הצפה" בירושלים

החיים בירושלים המושלגת החלו לחזור אתמול לתיקנם. התחבורה הופעלה לאט לאט במשך שעות הבוקר והגיעה להפעלה מלאה בשעות הצהריים. אם כי נפסקה בשעות המוקדמות של הערב בשל חשש של החלקה.

התחבורה הבין־עירונית חודשה אתמול במלואה. עם זאת הגיעו רבים לירושלים ברכבת שהוסיפה קרונות ורכבות כדי להסיע אנשים לירושלים וממנה. גם הכביש מירושלים לתבורון נפתח אתמול לתנועה. האספקה הגיעה אתמול לרוב החנויות, בעיקר לסופרמרקטים. תורים ארוכים הודגבו ליד תחנות הבנזין כדי לקנות נפט. בכמה בתים קפאו המים בצינורות והיה צורך להחזיק את הברזים פתוחים במשך כל הלילה.

שלוליות מים נתהוו ברחובות רבים כתוצאה מהפשרת השלגים.

האספקה לירושלים הגיעה במשך יום אתמול מן השפלה וחודשה את המלאי במחסני הסיטונאים, מטה ה־ חירום של העיריה הוסיף להיות בכוננות גם במשך יום אתמול. בבתי הספר אומנם למדו באופן רשמי, אך למעשה הגיעו רק 50 אחוז מכלל התלמידים. חלק גדול מן המורים לא הגיע בגלל קשיי התחבורה לכן איתנו כיתות והפסיקו את התלמידים בסיפורים ובהקראות.

הפשרת השלגים בהרי יהודה מגבירה הזרימה בוואדיות

שלגים שירדו במשך השבוע האחרון בהרי יהודה הציפו את נחל קלט, נחל עין פרה ואת הירדן, שעלו על גדותיהם.

כתוצאה מהפשרת השלגים אתמול גברה זרימת המים בנחלים ובוואדיות ובמקומות מסויימים הציפו מעברי מים בכבישים של הרי חברון. בשעות הבוקר המוקדמות שרר ערפל כבד, שהיקשה על התנועה והנהגים נתבקשו על ידי המשטרה לנסוע באור כלא.

ההשרת השלגים תגביר את זרימת המים לנחלים ולגאיות. החקלאים הביעו את שביעות רצונם מהכמויות הגדולות של המים שירדו בעונה זו.

התבהרות בגליל — פגעו העתיקים ברמת הגולן

לאחר שבועיים של מזג אויר סוער וגשום התבהר ביום ה' שמי הגליל והרמה השמש זרחה ברוב שעות היום. השלג שירד בצפת נמס ברובו והתחבורה חודשה לעיר ר' ממנה.

אולם כתוצאה מן הכפור עד מינוס 3 מעלות ששרר בלילה התפוצצו מוני מים והתפקעו צינורות.

בשעות אחר הצהרים השלימו מפלסות הצבא ומע"צ את פינוי הנתיבים ברמת הגולן בכיוון לבניאס וגשר בנות יעקב והם נפתחו לתנועה. טרם פונה הכביש המוליך לחר־מון.

מפלס הכנרת עלה ביממה האחרונה ב־4 ס"מ. מאז תחילת העונה הוא עלה ב־65 ס"מ שהם למעלה מ־100 מיליון מטרים מעוקבים מים. המפלס עומד כיום על 211.120 מטר מתחת לפני הים. הסרים עוד 1.30 מטר, כדי שהמפלס יעלה לגובה ה־ממוצע בעונה זו של השנה.

נזקי השטפונות לפרויקט האיילון — מיליוני ל"י

מאת סופרנו בתל־אביב

במליוני לירות נאמד הנזק שנגרם לפרויקט אפיק האיילון, כתוצאה מ־השטפונות והצפות של הנחל.

נמסר כי בשל גישומי המים ה־מצפים את גדות האפיק ובשל ריבת מי השלגים, המגיעים מהרי יהודה וירושלים, טרם ניתן לאמוד את הנזק, אך ברור כי הנזק הוא רב ב־יותר, שכן שטפונות אלה, הרסו חלק רב מהעבודות הפיתוח.

ברור כבר כי תחול האטה נוספת בביצוע העבודה.

● על גניבת טונה ברזל באתר בניה בנתניה, נידון איברהים גדיא בן 23 מכאן יונס, לחודש מאסר ב־פועל, חודשיים מאסר על תנאי וקנס של 1500 ל"י.

בדיון הוועד הפועל על המדיניות הכלכלית

ספיר: מצרים דורשת תשלום בעד הנפט מסיני

מאת חיים מיקרים, סופרנו בתל־אביב

שלטונות מצרים לוחצים עלינו לשלם את מחיר הנפט שאנו מפיקים מהבארות באבו־רודיס — זאת גילה אתמול שר האוצר, בהופיעו במושב הוועד הפועל של ההסתדרות, במהלך הדיון על המדיניות הכלכלית.

לדבריו של השר ספיר, תמורת חלק מן הדלק שאנו מפיקים מה־בארות באבו־רודיס, אנו משלמים לחברה זרה ואילו את התמורה ה־שנייה תובעת, כאמור, מצרים.

שר האוצר, חזר והסביר את ה־קשיים הנובעים כיום במשק בעקבות המלחמה, בצמצום היצוא, הלאמת ה־מחירים של דלק ומזון ומחירי הגלם בעולם. כן עמד השר על הגרעון ה־גדול במאזן התשלומים. הוא אמר שקיימת מגמה לבדוק שוב את ה־אפשרות להפחתת מס הכנסה, אך יחד עם זאת, להעמיק את השומות של החייבים במס.

כשהעיר מר ספיר, כבדרך אגב, כי בערב יום הכיפורים הוא שהה בבנין הוועד הפועל ו„לא ידע מה יקרה ביום הכיפורים", קראו לו מ־ספסלי סיעת הליכוד כי „היה לך צריך לדעת מה יקרה". השר השיב בתגובה: „אתה ידעת? אתה חכם? אני בן־ יגע?...

את הישיבה פתח וניהל מר י. כ"ץ, מנכ"ל ההסתדרות, אשר הגביר את מדיניותה של ההסתדרות בעניני כלכלה. בבריה, קרא מר משל לחברת הייצור, ושעלה שיטות ייעול והנהגת מוסר עבודה.

הדיון יימשך ויסוכם בשבוע הבא.

משלחת מצרפת אצל הרב הראשי לישראל

הראשון לציון, הרב הראשי לישראל, הגר"ע יוסף, קבל אתמול משלחת של רצון טוב מצרפת נבחונה הרב אליהו זרביב, נשיא קהילה יהודי אפריקה, מר דוליבי, ראש העיר של אלירה (ליד פריס), מר סעדיה שארע הרב שלום כמון ומר גבריאל עוליאל.

הגיעה קבוצת סקר מבריטניה

קבוצת־סקר של המגבית המאוחדת בבריטניה המונה 80 איש ואשה, הגיעה אתמול בערב במטוס „אל־על" מ־לונדון לביקור של 5 ימים.

לכתב עתיים בלוד נמסר, כי ב־שבועות הקרובים יגיעו לארץ עוד 12 קבוצות סקר כאלה.

יוגדלו תמריצי הייצוא

הממשלה תחזיר ליצואנים הוצאות נוספות שנגרמו להם מאז ה־5.11.73 בסך 140 מיליון ל"י לשנה. ההחזר ייעשה מנובמבר מאחר שבתאריך זה הועלה היטל היבוא בסך 5 אחוז. לכך נוספו הוצאות נר־ספות שההחזר מיועד לכסות.

ההלטה זו נמסרה אתמול ע"י ש־ר האוצר, המסחר והתעשיה למש־לחת בראשות נשיא התאחדות ה־תעשיינים ויו"ר מכון הייצוא. שני השרים הדגישו בדבריהם כי הגד־לת הייצוא היא המכשיר העיקרי שבידי המדינה כדי להקטין את ה־לחץ בגורמי חוץ — אפילו הם גורמים ידידותיים. עם זאת הסעימו שיש גבול ליכולתה התקציבית של המדינה גם כאשר היא באה לעזור ענף כה מרכזי.

שר האוצר, מר ספיר, אמר בדב־ריו כי סכום נוסף זה — 140 מיליון ל"י לייצוא כולו ומהם כ־90 מיליון ל"י לתעשיה — חייב להס־פיק כדי לפצות את היצואנים על כל ההוצאות הנוספות יגרמו להם בחודשים האחרונים ואלה שהם ע־תידים לעמוד בפניהם במהלך שנת 1974 כולה.

החלוקה המדויקת של החזר הוצ־אות ליצואנים תקבע בדיון שיי־ערך בימים הקרובים במשרד המס־חר והתעשיה לבין נציגיהם של ה־יצואנים.

שינויים במספרי טלפון ב„הדסה" ולמינויים בירושלים

היום בשעה 14.00 יוחלפו כל מס־פרי הטלפון של ביה"ח הדסה ב־ירושלים. המס' הראשי שהיה עד כה 38211, יהיה מהיום 411111. על מס־פרי הטלפון הקודמים האחרים של ביה"ח הרכבו מענים מוקלטים ש־ימסרו למחייג את המספר החדש או יפנו אותו לשירות המודיעין.

דובר משרד התקשורת מסר, כי השינויים נעשים במסגרת מבצע חי־לופין של 3500 מספרי טלפון בירו־שלים כתוצאה מפיתוח רשת הטל־פונים בעיר ושחרור מרכזות עמוסות להתקנת טלפונים נוספים לממתינים בתור.

מנויי הטלפון שמספריהם יוחלפו קיבלו הודעה ישירה ממשרד ה־תקשורת.

אנשיל כץ למנוחות

קהל רב הלך אתמול אחרי ארונו של ר' אנשיל כץ, מראשוני העובדים של מוסד הרב קוק שנפטר בירושלים בגיל 81.

המנוח שעלה לארץ בשנת 1934 מרוזוודוב שבגליציה, עבד 38 שנה כמגיה ראשי של מוסד הרב קוק ויתר רב לו בכל הספרים שהופיעו במוסד זה.

הוא אשר תיקן שגיאות של מחב־רים השובים ביותר. בקיאותו הרבה בכל מקורות היהדות סייעה לו ב־מלאכת ההגהה. איש לשון היה ואף פירסם שירים מקוריים משלו.

הוא עבד במוסד הרב קוק עד ה־ימים האחרונים כשראשו צלול ועיניו תופסות שגיאות דפוס.

בחייו הוכה מכה קשה כאשר שני בניו מתו עליו. אחד מהם יצחק כץ הי"ד נפל בכפר־עציון.

בין מלוויו, סופרים, עובדי מוסד הרב קוק בראשם יו"ר ההנהלה הי"כ ד"ר י. רפאל, אישי ציבור וידידים. השאיר שתי בנות, נכדים ונינים.

נהגי התברואה בת"א הפסיקו שביתתם

מאת סופרנו בתל־אביב

נהגי מחלקת התברואה בעירית תל־אביב הפסיקו אתמול את שבי־תתם והחלו בעבודת איסוף מיצבורי האשפה.

הדבר נעשה לאחר האסיפה הכל־לית של הנהגים בה נתקבלה ההצעה למסור את ההכרעה בסכסוך לבוררות מוסמכת.

בעקבות כך גייסה הנהלת אגף התחבורה מספר מירבי של כלי רכב ועובדים לפינוי האשפה שהצטברה ו־יש להניח כי מצבורי האשפה יסולקו מהמדרכות והחצרות תוך שלושה־ארבעה ימים.

נפל מסולם ונהרג

תיפני שטיפס על סולם בביתו, צנח ומת. האיש מאיר עוריאל בן 38, טיפס אל עליית הגג בביתו. לפתע נפל מהסולם ותבל. רופא שהוזעק למקום קבע את מותו.

זכו בהגדלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המספרים: 109512 ; 590932. בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 228788.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 213503 ; 319713.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 171851 ; 176499 ; 233622 ; 374688.

בסך 1.250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים:

049336 ; 130342 ; 133222 ; 194563 ; 211522 ; 223441 ; 265132 ; 275349 ; 282068 ; 296173 ; 310256 ; 345727 ; 355528 ; 394570 ; 409566 ; 422991 ; 551482 ; 555568 ; 642368 ; 655286 ; 681279.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־

04259 ; 11469 ; 29261 ; 33439 ; 34690 ; 37203 ; 65701 ; 72348 ; 86105 ; 97428.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־

13896 ; 24947 ; 25234 ; 31079 ; 31342 ; 32989 ; 39794 ; 43987 ; 47142 ; 57993 ; 58602 ; 60517 ; 62354 ; 68022 ; 69007 ; 72274 ; 73178 ; 77381 ; 84548 ; 89241 ; 90669 ; 90827 ; 93787 ; 97178 ; 98506.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־

1101 ; 2868 ; 6710 ; 8340 ; 8523 ; 8687 ; 8713.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־

0239 ; 0420 ; 0522 ; 0700 ; 1281 ; 1641 ; 2873 ; 3131 ; 3651 ; 4293 ; 4305 ; 4417 ; 4519 ; 4537 ; 4889 ; 5082 ; 5764 ; 5862 ; 5944 ; 6124 ; 6302 ; 6698 ; 6925 ; 7368 ; 7439 ; 7662 ; 7680 ; 8458 ; 8458 ; 8779 ; 8927 ; 8980 ; 9003 ; 9023 ; 9190 ; 9365 ; 9406 ; 9522 ; 9944.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 5.

הודעה

היות ומר סטלר מנתניה, בעל משחטה פרטית בחדרה לאווזים המיועדים ליצוא, משווק לפעמים אווזים בארץ.

הריננו מודיעים בזה שמשחטה זו אינה עומדת תחת פיקוחנו, ולפי מיטב ידיעתנו אין עליה שום פיקוח רבני,

והציבור יזהר

לשכת הרבנות חדרה

רכוש דירה עם אוויר ואווירה ב־בני־ברק

באחד המקומות היפים בבני־ברק
מקימה פאן־לון דירות איכות
בנות 3 ו־4 חדרים.
גימור מעולה, הקפדה על איכות
הבניה ועל איכות הסביבה.

פאן־לון
משרדי מכירות

בני־ברק — רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא) • לוד — שד' דוד המלך • בת ים — רוטשילד 34 • חולון — שנקר 47 •
רעננה — ראה הרצליה • אשדוד — רוגוזין 4 • פתח־תקוה — ראה בני־ברק • רמת־גן — ראה בני ברק •
הרצליה — סוקולוב 59 • ראשון לציון — רוטשילד 50 יועצי השקעות חוץ — פרישמן 10 ת"א

עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות

פרסי ירושלים תשל"ד

עירית ירושלים מכריזה בזה על הפרסים הבאים:

א. פרס ירושלים לספרות תורנית ע"ש הראשל"צ הרה"ג ר' ב"צ מאיר חי עוזיאל זצ"ל
למחקרים והידושים התורניים, באורי סוגיות, שו"ת וכן בירור בעיות הקשורות לשאלות המדינה לאור ההלכה.

ב. פרס ירושלים לחינוך ע"ש דוד ילין ז"ל
ליצירה ספרותית הקשורה בנושא החינוך, כגון: תולדות החינוך העברי, מתודיקה של מקצועות הלימודים בבתי־הספר, תורת החינוך והוראה.

תנאי הפרס:

1. ניתן להגיש כל ספר בתנאי שהוא: —
   - א. נכתב בשפה העברית.
   - ב. בן חמישה גליונות דפוס לפחות.
   - ג. נדפס תוך 3 השנים האחרונות.
   - ד. מהווה ספר שלם, או חלק מיצירה בת כרכים אחדים. המהווה יחידה שלמה בפני עצמה.
2. לא יוכל לזכות בפרס מחבר שזכה בפרס אחר על הספר המוצע, או שזכה בפרס זה על ספר כל שהוא, תוך שלוש שנים שקדמו לפרסום מודעה זו.
3. גובה הפרס נקבע ל־2,500 ל"י ויוענק למחבר בלבד.
4. את הפרסים המוצעים לפרס יש להגיש בארבעה עותקים למחלקה לתרבות רח' חי אדם 2, ירושלים, עד ו' אדר תשל"ד (28.2.74).

אוניברסיטת בר־אילן

המחלקה לפילוסופיה יהודית

הקהל מוזמן לטכס כינון הקתדרא

„המחשבה הפילוסופית ביהדות ובעמים"

ע"ש ד"ר יהושע מזור

שיתקיים אי"ה ביום שלישי ו' בשבט תשל"ד (29.1.74) בשעה 4 אחה"צ באודיטוריום שבבנין ההנהלה בקרית האוניברסיטה.

בת ישראל

דעי: כל גדולי ישראל בארץ ובחו"ל אסרו לשרת בצבא בכל צורה שהיא.
בדיקות הכושר הרפואיות גם הן אסורות.

דעי: זכותך החוקית לקבל פטור משירות צבאי בהצהרה בטפסי או הכרה דתית.

לקבלת מידע, הדרכה והצהרה מוסמכת פני אל:
משמרת, אגודה ארצית למען זכויות הבת הדתית

ירושלים — רחוב הושע 5, טלפון 536544, ת.ד. 6519
בני־ברק — רחוב חרבר 9, טלפון 783017
חיפה — ת.ד. 5302

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

סניף חולון

ביום שלישי ו' שבט תשל"ד — 29.1.74, בשעה 7.00 בערב באולם „היכל־מחולון"

מסיבת חברים להערכת הבחירות

בהשתתפות: הח' ברוך דוברבני
דברי ברכה: הח' ישראל גונן
הח' שמעון גבאי
הח' משה פולק

הפותח והמנחה: הח' יוסף זילברצן

חוג הרמב"ם — רח' יהושע בן נון 48, תל־אביב ביום א', ד' בשבט (27.1.74) — ימשיך מר צבי ורום בהרצאתו „שמונה פרקים להרמב"ם" — בשעה 7.00 בערב.

הריני להביע את תודתי העמוקה
לכל אלה אשר באו לקראתי ועזרו לי באיסוף בגדים לנצרכים

לכבוד הרב הרשקוביץ שליט"א —
רב ביהכנ"ס חכמי סלאוויטא, חבקוק 3, בני־ברק

לגבאי ביהכנ"ס הנ"ל מר חיים חיים

למר ויסוצקי — בעל מפעל לבגדים, אלנבי 56, ת"א

לגן הילדים 43 ברח' אלוף דוד 113 רמת־חן

לגן הילדים ברח' רש"י 48, ת"א

לגבי אסתר מרקס, מעלה השר 3, ר"ג

ולביה"ר לרוקסנים „זיק" בת"א

מי יתן וירבו כמותם

מישלר צבי

הודעה

הריני מתכבד להודיע לציבור הרחב על פעולה של איסוף בגדים במצב תקין, חדשים ומשומשים לשם חלוקה לנצרכים

כמו־כן, נצרכים הזקוקים לדברי לבוש יפנו למר מישלר, השלושה 12, בני־ברק, טל. 784705

תוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

מרחב תכנון מקומי רעננה

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, כי בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז החליטה באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקרא: „שינוי תכנית מפורטת מס. רע/1/32 שהודעה על הפקדתו ביחד עם התשריט המצורף אליו פורסמה בילקוט הפרסומים מס. 1813, תשל"ב, עמ' 1387.

השינוי האמור בצורה שבו הועדה המחוזית אישרה אותו ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה רעננה וכל המעונין רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

א. היין
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז

ג' שבט תשל"ד — 7.1.74

הודעה

הננו להודיע שבגלל הוסר אפשרות להגיע מבין בצהרי ללא הפשר שביעית, התחלנו בייצור מהדרי כרוך באריזות שעליהן מודפס:

„אינו לשומרי שביעית"

עבור אלה שאינם מסתמכים על היתר מכירה של הרבנות הראשית.

כל שקדי המרק של „אסם" הם „מהדרין".

בכל מוצרי „אסם" האחרים המיוצרים בבני־ברק תחת השגחת הרב יעקב לנדא שליט"א אין חשש שביעית.

ההנהלה אסם
תעשיות מזון בע"מ

משפחת רופא דתית, מארצות הברית
מעוניינת
לאמץ תינוק(ת)
או ילד (ילדה)
עד גיל שנתיים
נא לפנות לת.ד. 156 רעננה

דירות לזוגות צעירים ברחובות

32 זוגות צעירים זכו בדירות של שלושה חדרים בהגרלה שנערכה אתמול בת"א.

הדירות הן ברחובות, ומחיר הדירה 62 אלף ל"י בממוצע. המשתכנים יקבלו משכנתא של 50 אלף ל"י, בתשלומים של 15 שנה. הדירות נבנו על ידי משרד השיכון.

סיגנ׳ יועצים לפרסום

שלום לך, ארץ גושן

מאת יהושע שמש

לילה ככל הלילות ב„ארץ גושן". דממת הלילה ואפל טופרת על־ידי שריקת הרוח הצוננת, המרשרשת בינות לבוסתנים ושדות התירס וקני הסוכר. כוכבים מנצנצים מבעד לקרעי חשרת העננים העבה, והכל שחור וקודר. כשפה וסם מבליח פנס בנקודות תצפית של הארים. ולפתע נקרעת הדממה בנפץ צרור רוח כדורים. לילה ככל הלילות ב„ארץ גושן". אך שלא כבכל הלילות יוצרים הכדורים הנותבים ביעפם פסים זהרים באוורים ואינם מכוונים לעבר עמדות ומוצבי צה"ל שממול, אלא כלפי מעלה. חיילי צה"ל שבגיזרת הפייד סואץ נבוד נשקם. שכן כפי ששמעו הם זה עתה בשידורי ישראל, כן שמעו החיילים המצרים בקול קאהיר, על השגת הסכם ההפרדה בין ישראל ומצרים. ואלה האחרונים ביטאו את שמחתם ב„פנטזיה" ספונטאנית, בירי מכלי הנשק שברשותם. מהעיר סואץ הנצורה ומהארמיה השלישית המכותרת נורו אל על כדורים נותבים ועגי האורה למכביר, שהאירו את אדוות המפרץ והצללו את צדודיותיהם של הדקלים התמירים שבמרומיהם נצות ברוח. יריות ופגזים הבאים לסמל את קץ האש היב־יומית (ובעיקר הלילית) במשך כשלושה חדשים. לאורך קילומטרים רבים, בשטחים שבשליטתה של הארמיה השלישית המכותרת, נמשך „הקרנבל" במשך שעה ארוכה.

חיילי צה"ל שבאיזור, אף לבם נגדש ברגשי שמחה, אף אם לא נתנו לה פורקן קולני. הם ציפו להסכם לא רק כאזרחי המדינה, אלא גם מנקודת מבט אישית — שכן יש בו ראשית ההליך שיביא לשחרורם מהשירות הממושך במילואים. הם ציפו להסכם, אך רבים מהם חששו כי יש בו משום נסיגה חד־צדדית של ישראל. רבים מהם גרסו, כי אין להיחפז — אף אם הדבר יעלה במחיר של הארכת שירותם הצבאי — ובלבד שיחול עקרון ההדדיות בהסכם. הם, שבמשך כשלושה חדשים הכירו את המצרים, לא רצו כי המלחמה העקובה כדם תסתיים בנטישת השטחים שנכבשו ע"י צה"ל, בלא שהמצרים ישנו את מערך כוחותיהם בגיזרת התעלה. ומכיוון שרב היה הערפל בעת שיחותיו של קיסינג'ר באיזור, חששו רבים כי עומדים לנטוש את הגדה המערבית של התעלה ב„מחיר זול". אך משהחלו להסתנן פרטים על טיב ההסכם, ועל הצעדים שיינקטו על־ידי המצרים — פינו החששות מקומם לשמחה ולסיפוק.

על צד האמת, אף שההסכם היה צפוי, הוא בא במפתיע על חיילי צה"ל באיזור. עוד ביום חמישי בשעות הצהרים, כמה שעות לפני חתימת ההסכם, התנהלו בגיזרת הפייד סואץ חילופי אש ארטילריים בעוצמה שהזכירה את מלחמת ההתשה. במשך כמה שעות יצא הקו מפגזי מרגמות כבדות, תותחים וטנקים וכל הגיזרה היתה אפופה בענני עשן. אף בימים שקדמו לכך, בעצם אותם ימים בהם ערך קיסינג'ר את מסעותיו מהכא להתם ומהתם להכא וניהל את שיחותיו הקדחתניות — התנהלו חילופי אש עזים כמעט מדי יום ביומו. ההפגזות וחילופי האש היו בהיקף ובעוצמה רבים בהרבה ממה שהיה עשוי להצטייר מההודעות היבשות והלאקוניות ברדיו ובעתונות.

השיחות התנהלו — והתותחים רעמו. והנה לפתע „הסכם ההפרדה" קורם עור וגידים. בבת אחת נשתתקה האש ורוח אחרת נשבה באיזור. הכוננות והצירנות נשמרו, אך נפרק חלק ממטען המתח. בליל שבת שרים במוצב הישראלי בקול רם יותר מבעבר ושירת „עושה שלום במרומיו", בצד שירים מסורתיים אחרים, מהדהדת ברמה — ומתערבת בקול שירה מזרחית מסתלסלת, הבוקעת מהעמדה המצרית שממול. שם הבעירו מדורה ויושבים סביבה ושרים בשעה ארוכה. הלילה אין קולות ירי — הלילה שומעים קולות אנוש. הלילה אינו שחור ועויין כל־כך — מהעיר סואץ בוקעים אורות.

ובתפילות השבת במוצב הישראלי משתתפים חיילים רבים מהרגיל. הרגשות שבלב מחפשים להם פורקן לביטוי. רגשי הודיה על שלא נפגעו בימי האש הרבים, ורגשי תקווה לעתיד. וכשמגיע בעל הקריאה לפסוק „והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים", חשים הכול במכליות הדברים לימינו אלה.

*

חיי השיגרה בקו נמשכים ללא הרפיה בדריכות ובערנות. מוכנים ומתכוננים לעתיד, — אך דרוכים וערניים בהווה. ואף על־פי־כן, משככה האש, נפרק מטען המתח, פתח שנצטבר במשך החדשים של ישיבה בחזית, בקו האש. במשך תקופה זו נתגבשו החיילים למשפחה אחת ממש. הם באו לכאן כמה ימים לאחר תום הקרבות, לקו מופגז ועוין — וכאן הקימו את ביתם השני, כביכול. כאן הקימו את המוצב, כאן דאגו לרווחה ולתנאי חיים נוחים ככל היותר, תוך אלתור ויכולת תושיה. במוצבים תמצא ריהוט ומקלחות, מטבחים וחדרי משחקים ושאר אביזרים המקילים את חיי השיגרה של החייל. כאן התגבשה מסגרת חברתית שאין עמוקה הימנה. באחת — המשפחה לחמה. אך אין חייל המילואים יכול לשכוח, ולו אף לרגע, את משפחתו־הוא. רבים, בעיקר צעירים, מתלבטים בבעיות כלכליות קשות וסבוכות — ואין בידי אף אחד להושיעם. אמנם, חשים הם כי ממלאים חובה לאומית ובשעתו שאין למעלה הימנה, הדוחקת הצידה כל בעיות יום־יום. אך ככל שמתמשך השירות, גוברים רגשי התסכול. כשבאים הביתה לחופשה, רואים המוני בחורים צעירים שמתהבבים בחוצות הערים ורגשות האכזבה על אי חלוקה שוה של הנטל — הולכים וגוברים. קוראים בעיתון עצוב על הדאגה לסטודנטים המגויסים, על צ׳ים שייצאו להרצות בקו, על הרצאות משוכפלות או מוקלטות וכו' וכו' — וכל זאת לחיילים שיכולת הריכוז שלהם, בנתח בו נמצאים, מגעת לכדי קריאת עתון או ספר קליל. בכלל, הידיעות בעתונות על הדאגה המורעפת על ראשי החיילים מצד העורף — מעוררות לעתים גיחוך, אם לא למעלה מזה. קוראים על מאות אלפי חבילות השי והאלפי הטרנזיסטורים שנשלחו על־ידי האגודה למען החייל — החיילים בקו הראשון קיבלו שתיים־שלוש חבילות במשך קרוב ל־120 ימי שירותם. קוראים על צבא האמנים והמוני המרצים המציפים את „חיילינו בארץ גושן" — ואילו החיילים רבים זוכים לראות אמן או מרצה פעמים בחודש לכל היותר. משרד התקשורת מדרבן את האזרחים לשלוח מכתבים ליקיריהם המגויסים — אך היקירים מקבלים מכתבים בעבור שעה, שמונה ואף עשרה ימים (ולעתים מקבלים חמישה מכתבים בבת אחת!) חיילים רבים גברה בהם הכמיהה למסורת — אך על אף פרסומים שונים בעתונות, יש רבים שלא זכו לא בהופעת אישיות רבנית ולא זכו לסיפוק בקשותיהם לקבלת תשמישי קדושה שונים.

*

עתה, משנחתם הסכם ההפרדה, חשים החיילים כי מתקרב יום שחרורם המיוחל. ברי, לא כולם ישוחררו, ובוודאי לא בשלב ראשון לאחר ביצוע ההפרדה. אולם, רבה התקווה, כי לפחות לאחר שיתנתקו הכוחות, תהיה חלוקה צודקת יותר בנטל המילואים. בשבועות הקרובים יעברו „כיפור־ניקים" (זה הכינוי למגויסים מאז יום הכיפורים) רבים לקווים חדשים וקטנים בהרבה מאלה בהם נמצאים כיום. אך ראוי לעשות את מירב המאמצים כדי שינוצלו כל המשאבים של כוח אדם לאיוש המערך החדש של צה"ל — וכך ימנעו רגשי תסכול ואכזבה.

ובינתיים נערכים החיילים לקראת שלבי הפרדת הכוחות ומעבר למסגרת צבאית חדשה. נמצאים בשלבי הישרדות ופרידה מ„ארץ גושן" — ממטעי הדקלים, מחורשות המנגו, משדות התירס ומהנוף האפריקאני המרהיב.

הצד השווה שבהם...

הסיכוי והסיכון בהסכם להפרדת הכוחות

מאת יעקב אדלשטיין

הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל למצרים שנחתם בסוף השבוע שעבר, טומן בחובו סיכוי וסיכון. סיכוי שהוא עשוי לשמש אבן פינה לקראת הסדר שלום של ממש. סיכון שהוא זורע את זרעי המלחמה הבאה, אם לדון לפי ההסכמים הקודמים. הנסיון מלמד אותנו שמצרים לא שמרה על ההסכמים עד עתה. כל הסכמי הפסקת האש שהושגו למן מלחמת ששת הימים, באמצעות היוזם האמריקאני, התמוטטו ברגע שהמדיניות המצרית קבעה שלא כדאי לה לכבד את ההסכם.

הסכם זה שונה מקודמיו בזה שהוא יוצר חיץ בין ישראל למצרים, כשבאמצע עומד חיל האו"ם. ההסכם גם מרמז שאין לפתוח בפעולות צבאיות למתצה, היינו מלחמת גרילה בין הקוים. אבל אם מצרים תרצה לסלק את חיל האו"ם, ספק אם ניתן למנוע זאת, למרות החלטת מועצת הבטחון על הצבת חיל והזיוום של האו"ם. אנו חוזרים לכן על התסריט של 1967, כאשר נאצר סילק את חיל האו"ם בפקודה בלבד.

סאדאת אמנם אינו מנהיג „פאן־ערבי" כמו נאצר, אבל הוא השיג אחדות ושיתוף פעולה בעולם הערבי במלחמת יום הכיפורים יותר מאשר השיג נאצר בכל תפקודותיו. אף הוא מתמרן בזירה של הכדאיות. לפני מלחמת יום הכיפורים היה כדאי לו לצאת למלחמה יחד עם סוריה, בשם האיחוד הערבי. כיום יש לפרש ובצדק את הסכם הפרדת הכוחות של מצרים עם ישראל, כבגידה בחזית המאוחדת עם סוריה, ראשי סוריה טוענים כלפי מצרים, כי כשם ששתי הצבאות יצאו למלחמה ביחד כך צריכים הם להגיע להסכמים של הפרדה ביחד. לא כן סבר סאדאת. הוא דאג קודם כל למצרים.

הסכמים שלא עמדו במבחן

ומכאן למהות ההסכם ומשמעותו כלפי ישראל.

נכון הדבר כי חלק מן ההסכמים אינם גלויים, אלא הושגו תוך כדי הבנה בין ישראל ומצרים באמצעות קיסינג'ר. כגון שייט ישראלי בסואץ. אבל בעניין זה יש לנו נסיון מר. עוד בשנות החמישים הבטיח נאצר בשקט למזכיל האו"ם המנוח דאג האמרשילד כי הוא ירשה שייט ישראלי בסואץ. אבל כשהגיעו הדברים לידי מעשה ונשלחה האניה בת גלים, נעצרה האניה בפקודת נאצר והיבאים הישראלים הושלכו לכלא. גם הפעם ההבטחה היא שאפשר יהיה להעביר סחורות לישראל תחת דגל זר. אבל מותר לנו לפקפק בהבטחות אלה. איש אינו משלה את עצמו באשר לקיומן של הבטחות מצד מדינות ערב. הרמטכ"ל המצרי הגנראל גאמסי הבטיח חגיגית עוד בעת הסכם ששת הנקודות כי הצבא המצרי ירשה להוציא חללים ונעדרים מהשטח שבשליטה מצרית ואף נקבע תאריך לכך. אבל ההבטחה לא קוימה.

לכן דרושה זהירות מרובה בכל הנוגע לקיום הסכמים מצד מצרים, על אחת כמה שאין כל ערובות לכך. בעיית הערובות העסיקה את קיסינג'ר במשך ימי התיווך שלו, שכן ישראל עמדה על הנקודה, מה הן הערובות שההסכם יכובד. קיסינג'ר מצא רעיון. כל צד יחתום על מכתב לארה"ב שבו הוא מתחייב לשמור על ההסכם. מותר לנו לפקפק אם יש ערך למכתב כזה. אבל הוא בסיס לתביעה כלפי מצרים מצד ארה"ב וישראל גם יחד. תביעה שאפשר להפעיל אותה רק כסיבה למריבה.

הסכם הפרדת הכוחות נחתם משום שהוא כדאי למצרים, יותר משהוא כדאי לישראל. התביעה הישראלית להדדיות לא נתקבלה על ידי המצרים. צה"ל נסוג ללא נסיגה מקבילה של מצרים. דילול הכוחות, רעיון של דיין, הוא עניין יותר כספי מאשר מעשי, משום שניתן להעביר ממערב התעלה למזרח התעלה, תוך שעה אחת, כוחות גדולים. העברת הכוחות אשכלם את אזורה שמלחמה עומדת לפרוץ, אבל אז יהיה כאחור כבר מלגיים את חיל המילואים. זה יכול להבין כל בר בי רב. הכדאיות היא לכן יותר לצד המצרי מאשר לצד הישראלי. הכדאיות הישראלית היא בכך שהוסכם זה נותן לנו אורך נשימה, משום שאין כרגע אלטרנטיבה אחרת. האלטרנטיבה האחרת היא, מלחמה, אף היא תהיה חסרת תכלית, גם אם תביא נצחון.

הסיכוי והסיכון

„לקחנו סיכון" אמר דיין על ההסכם להפרדת הכוחות שהוא למעשה רעיון ישן שלו, לגבי הסדר החלקי. הוא התנגד גם ב„מלחמת ששת הימים" שצה"ל יגיע עד לסואץ מתוך חשש מהסיבוכים הבינלאומיים שסתימת תעלת סואץ תביא. אבל את המשפט הזה „לקחנו סיכון" שמענו גם על מלחמת יום הכיפורים, והתברר שהסיכון היה טראגי. בעד הסיכון הזה שילמנו מחיר יקר ביותר.

עם הערבים אין לקחת סיכונים. אמר לנו השבוע כתב אמריקאני שנלוה אל פמליית קיסינג'ר כאשר שמע את ההגדרה של שר הבטחון. אגב, חלק ניכר מהכתבים האלה היו יהודים.

הגדרתו של דיין היא נכונה מבחינה אחת — בסיכון שלקחנו על עצמנו עם הפרדת הכוחות. אנו מתכוונים בהסכם למשהו אחר וסאדאת מתכוון למשהו אחר. אנו מתכוונים לתקופה של שקט, שבה אפשר יהיה לבחון את מהות השלום שהערבים מוכנים להציע. המצרים מתכוונים פשוטו כמשמעו, הסדר הפרדת הכוחות הוא שלב ראשון בנסיגה כוללת. אל לנו לשכוח זאת, למרות שמצרים ויתרה על התביעה של לוח זמנים ולמרות שאין התחייבות ישראלית לנסיגה כוללת.

כחצי תריסר הסכמים הושגו בין ישראל למצרים במשך 25 שנה, והדבר — כאמור — הופרו על ידי המצרים. הסכם שביתת הנשק בשנת 1948 הופר בצורה גסה עם התקפות הפדאיון מרצועת עזה. הסכם שנת 1956 שהושג בתיווך אמריקאני, הופר באופן גלוי על ידי נאצר. הסכם הפסקת האש לאחר מלחמת ששת הימים, הופר אף הוא כאשר נאצר פתח במלחמת ההתשה. הסכם הפסקת האש של מלחמת ההתשה הופר עם פתיחת מלחמת יום הכיפורים. כל ההסכמים שהושגו עד עתה לא כובדו. את הסכם הפסקת האש של בלידמת ההתשה הפרה מצרים עוד באותו לילה שהוא נחתם, כאשר היא הזיזה את הטילים לעבר התעלה, למרות שההסכם ציווה על הקפאת המצב.

בלי אשליות

בכן. אל לנו לשגות באשליות. אם יהיה כדאי למצרים, יישמר ההסכם. אם יתברר לסאדאת או ליורשו שניתן להפר את ההסכם, ימצאו את ההזדמנות לכך. השאלה היא רק של זמן. אין אנו יודעים בבירור גם מה הבטיח קיסינג'ר לצד המצרי, אם כי קיסינג'ר הצליח לרכוש את האימון של ישראל, כשם שיש להניח שהוא הצליח לרכוש אימון אצל הצד המצרי. לקיסינג'ר היו במצרים גם אינטרסים אמריקאניים, הוא לא עסק רק בבעיה של ישראל. כוונתה לדיפלומטיה השקטה שלו, עסק בריכוך חרם הנפט הערבי ובכות ההשפעה הרוסית במצרים. יש להניח כי אותה אימרה שיוחסה לו, כאשר אמר לסאדאת: „הרוסים יכולים לתת לכם נשק למלחמות, אבל ארצות הברית יכולה להביא את הנסיגה של ישראל בלי מלחמות" — היא כנראה אימרה נכונה. יש להניח שזהו הקו שלפיו פעל סאדאת כאשר הסכים לתיווך אמריקאני. עצם פעילותו של קיסינג'ר ומסעותיו הם נצחון של סאדאת שרצה באמצעות פתיחת מלחמה, לשבור את הקפאון במזרח התיכון. קיפאון זה נשבר, אם כי הסכם הפרדת הכוחות מקפיא את המצב מחדש, אבל בהולם עם יתרון מצרי בלתי מבוטל.

אחת הבעיות המדיניות והבטחוניות שבאה לנו כתוצאה מן המלחמה הזו, היא אבדן כוח ההרתעה הישראלי, לאחר מלחמת יום הכיפורים. זה מעמיד את ישראל במצב קשה בזירה הבינלאומית, שלא לדבר על הבעיה הבטחונית. אמנם מחסני הנשק של ארה"ב נפתחו בפנינו, אך עד גבול מסויים. אין לדעת מה יקרה אם יבוצעו חילופי ממשל בארה"ב. שר הבטחון משה דיין אמר באחד הראיונות, כי בעוד שהרוסים שלחו לערבים מכל טוב בשטח הנשק, אנו נאלצנו להתווכח עם ארה"ב על כל רבע מטוס.

השבוע בעת ועידת הסתדרות הרבנים בארה"ב, הלינו הרבנים שהשגרירות הישראלית בוואשינגטון בלמה את פעילותם המדינית למען ישראל. נאמר להם שאין ללחוץ על הממשל משום שהוא מתנהג כראוי. עתה, שואלים הם, מדוע לא גייסו אותנו כדי ללחוץ על הממשל לספק נשק לישראל יותר ממה שהוא סיפק, ומדוע לא ידענו על גודל האספקה הרוסית לערבים. אז היו בידינו נתונים כדי לדרוש מן הממשל האמריקאני, נשק לישראל. כי אז יתכן וישראל לא היתה צריכה לעמוד במצב שלא היו לה פנוים להמשך המלחמה.

הנציגים הישראליים בארה"ב עושים טעות בכך שהם בולמים את יהדות ארה"ב בפעילותה אצל הממשל למען בטחונה של ישראל. אם מדינת ישראל איננה יכולה להשיג נשק הרצוי לה, בשל התנגדות הממשל, כי אז ניתן בהחלט לגייס את יהדות ארה"ב. יש לה מספיק כוח. רבים מחברי הסנט והקונגרס נבחרים הודות לתמיכה יהודית.

קיסינג'ר והיהודים

על כוח זה שהוא אמנם בחלקו מופרז, ניתן ללמוד גם מהזמנתו של קיסינג'ר את ראשי ועידת הנשיאים לפגישה לפני מספר חדשים. עד אז לא נפגש עמם קיסינג'ר, אבל אזהרה אחת של הסנטור ג'קסון, הספיקה לקיסינג'ר להבין כי הוא צריך להתחשב גם בגורם זה. אמנם לא היתה זו פגישה שבה התוודע יוסף אל אחיו. אבל קיסינג'ר הסביר להם כי אין ללמוד מהויכוחים והחיבוקים שבינו לבין סאדאת, כי הוא מוכר את ישראל. „אני עושה ביזנס" עם סאדאת, אמר, ולכן אני צריך אהדה של היהודים. לא איכפת לי שאתם מותחים ביקורת עלי בעניין זה, זה עוזר לי, שכן סאדאת יבין מה אני מקריב, אבל לא צריך להגזים בביקורת...

יש לזכור שהיה זה קיסינג'ר שהכניס את ישראל תחת כנפי האינטרס האמריקאי ובמוגדר, בזמן מלחמת המחבלים והפלישה הסורית לירדן. אז שולבה ישראל במערך אמריקאי כבאי למנוע השתלטות רוסיה על ירדן באמצעות סוריה וארגוני המחבלים. הנשיא ניקסון הגדיר את הסיוע לישראל כהמשך להיארכיה הנו של הגנה על אינטרסים אמריקאיים. תוך איזכור ההגנה על ירדן ועל לבנון מצד ארה"ב, בתקופת המשברים. אי לכן, מגדיר קיסינג'ר גם את הסכם הפרדת הכוחות כחלק מפעילות אמריקאנית חיובית במזרח התיכון, אבל ההסכם הוא סיכון וסיכוי לישראל.

עם פירסום הדו"ח השני לקבילות הציבור

תלונות הפרט – תועלת לכלל

מאת יצחק דרויש

הדו"ח השנתי השני של נציב תלונות הציבור שהונח השבוע על שולחן הכנסת, על ממצאיו ונתוניו, מעיד כי הנציבות הפכה לכתובת חשובה לציבור. למעלה מעשרת אלפים פניות ותלונות הגיעו לכתובת זו. משמע כי שנתיים מעת כינונו של מוסד זה, על־ידי הכנסת, הוא כבש את מקומו הנכון.

ם אם עדיין סובל פה ושם הטיפול בתלונות ממה שאפשר לקרוא „כל התחלות קשות", הרי הדו"ח מעיד בבירור כי התלונות זוכות לטיפול שיטתי ומעמיק. הנציב אינו דוחה תלונה בגלל סיבות פורמאליות. אדרבה, הממצאים מעידים על בחינת כל צדדי הבעיות העולות מתלונה מסויימת.

ישנה חשיבות רבה בכך שנוצרה כתובת לאיש הקטן, האזרח יכול להתלונן על מה שכואב לו. כאשר הוא רואה עצמו נפגע ממעשה או מחדל של הרשות. ואכן יש כנראה צורך להתלונן בישראל. ההרגשה של הציבור למינהל היא רבה, ... המבנה הקיים אצלנו, כאשר רשויות רבות רוכזו בידי הממשל הממלכתי. ישנן גם נקודות מאבות ... במסים גבוהים, ברמת שירותים שאינה עונה תמיד על הצרכים, כמו ... טלפונים שאינה מדביקה את קצב הגבור ועוד כהנה.

מעבר לחשיבותה של הנציבות ככתובת לתלונות האיש הפרט, יש לראות את היתרון אשר בהסקת מסקנות והפקת לקחים מהמקרה האינדיבידואלי לעניני הכלל. הדו"ח הנוכחי מונה שורה של מקרים בהם הופקו את לקחי הבודד לתיקון פגמי מינהל כלליים. כאן ... שהאזרח המתלונן לא רק את ... שירות אלא עשה בעניינו ... טוב לציבור כולו. אנו נוכחים ... בעניינים עקרוניים כמו בהלוואות על הפקעת מקרקעין, אשר ה... את נציב תלונות הציבור לגי... מעמיק של החוק הקיים ומסק... כי לשם עשיית צדק לציבור ... רפורמה בחוק זה: בעניני ... היום, כמו דרכי משלוח הודעות ... משרד השיכון לתוססים ומשת... ם. בגביית ריבית על „חוב" למס ... בלי שהנישום אשם בהיווצרות אותו חוב, עד לדרכי חישוב ... ים שיש להחזיר לאזרח עבור כרטיסיות לנסיעה שלא נוצלו. כך תורם מוסד הנציבות לשיפורים במינהל וביחסים שבינו לציבור.

האחריות האישית

תפקידי האומבודסמן ומבקר המדינה שניהם גם יחד, מופקדים ביד אחת. צירוף זה מביא להפקת תועלת כוללת מכל מימצא. ניתן להתרשם שד"ר א. ג. נבנצל, הממלא את שני התפקידים הגדולים הללו, חותר להסקת מסקנות מהחומר שלפניו כדי לצקת יסודות למימשל תקין בישראל וקווים מנחים למינהל.

דומה שאחרי שיקולים מרובים בא ד"ר נבנצל להחלטתו להצביע במפורש ובמודגש על הרזיזה במינהל הציבורי בישראל שהסקת מסקנות לגבי עובד האחראי לכשלון הדרי שוה לתת את הדעת לתופעה זו. נכון שישראל רחמנים בני רחמנים הם ולכן לא יטרוד בהסקת מסקנות אישיות. אך מי שעוקב אחרי דו"חות הביקורת בשנים האחרונות לא יוכל להתעלם מהאחריות האישית בפרשיות כמו „אוטוקרס" או „פנטהאוזים" לאנשי צמרת במשרד השיכון, כאשר אחריות עובדים מסויימים מוזקרת לעין. במקרים כאלה אי־אפשר להימנע מהסקת מסקנות אישיות לגבי העובדים האחראים לכשלון. יש להניח כי קביעתו זו של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור תביא להתעוררות בממשל, גם אצל אלה הצריכים להסיק את המסקנות, וגם לגבי העובדים שידעו כי אין להימלט מאותה האחריות האישית. גם בעבר היו אמנם מקרים בהם עמד מבקר המדינה על צעדים נגד עובד שסרח והביא להעברת עניינו ליועץ המשפטי: אך כאן ישנה קביעה עמוקה בבחינת מדיניות, ולאו דוקא כאשר יש צורך בהובאם לחוק בענישה פלילית או משמעתית, אלא גם כשהמסקנה היא שינוי תיפקוד והדוק בפיקוח.

דירבון יוזמה פרלמנטרית

אחד הממצאים הבולטים בדו"ח נציב התלונות הוא התייחסותו לתלונות על הפקעת הקרקעין. לאחר טיפול בתלונות בנושא זה וניתוח המצב החוקי והמשפטי אומר הנציב כי מתעוררת השאלה אם לא הגיעה העת לדיון ולהסדר החוקי החדש של דרכי הפקעת מקרקעין לצורכי הציבור. הפקודה נחקקה על־ידי השלטון המנדטורי עוד לפני כשלושים שנה. סמכות ההפקעה של קרקעות מופקדת אמנם בידי רשות רמת מעלה והאחריות כשר האוצר ובפני האזרח ישנה אפשרות לפנות לבית המשפט. אולם ספק אם ההסדר שבפקודת הקרקעות מבטיח כל צרכי קיום עיקרון הצדק בכל מעלות ההפקעה. המקרים המנויים בדו"ח, בהם נראה כי אזרחים נפגעו בלי שבתי משפט יכלו להושיעם, מהווים מצבן כרשים למסקנת הנציב. היה ראוי לציין שהנציב איננו נכנס כאן לעניינים שבהשקפת עולם אודות בעלות על הקרקע. אף לא מדובר על טובת עשירים דווקא, שכן לעתים נגע הענין לבעלי נחלות קטנות בהם השקיעו חסכונות לא גדולים בעבר. הוא מצביע על קיומו של חוק מיושן מהתקופה שלפני הקמת המדינה, אשר כבר בתי המשפט מתחו עליו בקורת קשה.

ניתן להתרשם שיש כאן חידוש מסויים בכך שבפקודת מתייחסת במפורש לנושא החקיקה. שאלנו את הד"ר י. א. נבנצל אם אין בכך חריגה מהמסגרת בה פעלו המבקר והנציב עד כה. הוא הבהיר כי הביקורת צריכה למלא את הפונקציה של דאגה לתקינות והגנה על האזרח. אם ישנו מכלול של נושאים שאפשר להצביע בו על דרכים לעשות יותר צדק לאזרח, בלי שיהיה מעורב בזה הגורם של השקפת עולם שבו המבקר מנוע מלהוות דעתו, אינו רואה שהוא מנוע מלעשות זאת.

ואכן בכמה מקרים בעבר התעוררה יוזמה פרלמנטרית בעקבות הערותיו וחוות דעתו של המבקר. כך

(סוף בעמוד 9)

יומן ניו־יורק

ד"ר הנרי קיסינג'ר ו..."הנקודה היהודית"

מאת ד"ר הלל זיידמן סופר „הצופה" בארה"ב

נדירים המקרים שבלפני איש אחר התהוו הערכות כה מנוגדות כמו לגבי ד"ר קיסינג'ר. יש שמשבחים את גישתו לישראל, ויש, והם הרוב, הרואים בו סכנה. המתרונים כמו שהם מרובים הם מיעוטי מידע ממקורות ראשונים. הם דנים את הדברים לפי ידיעות מקוטעות ומאמרים בעתונים. גם הנסיון הקשה שיש לנו עם יהודים במשרות מדיניות רמות, שרצו להפגין אובייקטיביות וכתוצאה מכך נפלו לצדם של מתנגדינו. הוא גורם משפיע לגבי הערכת אישיותו של שר החוץ האמריקאני.

אף אם נניח שיחסו לישראל הוא חיובי, מטבע הדברים אינו יכול להכריז זאת במפגיע, שלא לאבד את אמינותו אצל הצד השני כמתווך הגון, שזה תפקידו העיקרי בשעה זו.

החששות ידועים למדי, ובוודאי עוד יוגברו עם השגת ההסכם, שמן הנמנע שיניח את דעת כולנו בכל פרטיו ותוצאותיו. כדי לעמוד על דרך פעולתו של ד"ר קיסינג'ר ובמיוחד על יחסו לישראל נביא מספר עובדות שיש בהן להסביר זאת.

בפגישה עם נציגי מועדון הנשיאים, בינהם הרב אליעזר ברנסטיין, נשיא הסתדרות הרבנים, ואישים חשובים אחרים, מסר ד"ר קיסינג'ר כמה פרטים חשובים, המצביעים על דאגתו לישראל ואת פעולות לסייע לה במצוקתה. השיחה שבמשכה הפכה לדרשיה (וגם שאלות ותשובות) לא היתה לפירסום, בכל זאת נשתדל לשרטט בקווים כלליים את האווירה ששררה באותה פגישה.

אין ספק שההחלטה על הפעלת רכבת האוויר לישראל בימי המלחמה נתקבלה ע"י שני אנשים, השני — נוסף לניקסון — היה קיסינג'ר. מן המותר להדגיש את חיוניותה של החלטה גורלית זו. הגאון הרב יוסף דב סולובייצ'יק אמר שזוהי זכות גדולה עומדת לשר החוץ האמריקאני שהציל את מדינת ישראל ואת כלל ישראל. הערכה זו של הרב — יודגש כאן מבוססת על ידיעות מוסמכות.

מטרתו: למנוע מלחמה

קיסינג'ר העמיד לעצמו מטרה אחת, למענה הוא מרכז כל כשרונותיו הבלתי־שכיחות: למנוע מלחמה נוספת. לדעתו, ולא רק לדעתו, הבעיה בה, סכנה רבה לישראל. הוא הסביר שבמקרה של תבערה חדשה אין לקבוע בוודאות שתהיה רכבת תחמושת אמריקאנית כפי שהופעלה במלחמת יום־הכיפורים. לא משום שאין ברצונה של ארה"ב לשלוח נשק, אלא בגלל העובדה שמדינות אירופה החדיש שבעתיד לא ירשו מעבר כזה.

בעוד שהוא מתאמץ לשמור על „דיטאנט" עם רוסיה אינו בטוח בכוונותיה. לפי שעה קיים שיתוף־פעולה, מצדה, אבל אי־אפשר לדעת מראש מה זוממת מוסקבה. היא יכולה, למשל, להניע את סוריה ותומכיה לחידוש המלחמה, גם אם סאדאת מתנגד. לכן ברצונו לנצל את ההפוגה מצדה של רוסיה להגיע להסכם.

דיבור כיהודי

כאמור, פרטי השיחה לא ניתנו לפירסום, אבל המשתתפים יצאו עם הרושם דלהלן: לישראל משמעות רבה למענו. הוא דיבר כיהודי. הוא חרד לעתידה של ישראל. מחפש אמצעים למנוע סכנות. זוהי משימתו העיקרית בשעה זו. אף פעם גם לא הפעיל לחץ על ישראל. להיפך, הוא פעל הרבה למען ישראל.

הפגישה התקיימה עקב הזמנתו של ד"ר קיסינג'ר, והוא מתכוון להזמין אישים יהודיים לפגישות נוספות. הוא לא מעוניין בשבחים מצדם של גורמים יהודיים, שכן אלה יכבידו על תפקידו אצל הערבים. אבל כנראה, מציקה עליו ביקורת מצדם של יהודים, שבאה לידי ביטוי לפעמים מוגזם, בעתונות, ושהוא רואה אותה כבלתי־מוצדקת, ביחוד. שלפי הרגשתו הוא עושה כמיטב יכולתו למנוע סכנה מישראל.

הסתערות נגד גיור כהלכה

מכאן לחזית הפנימית. בעוד שבישראל מתנהל מו"מ בין המערך למפד"ל על בינוך קואליציה, ראו גורמים ריפורמים, שמרניים וסתם מתנגדי היהדות החרדית לתרום את חלקם להכביד על המאבקים להרכבת ממשלה. אליהם הצטרף ה„קונגרס האמריקאני היהודי", שנשיאה, ד"ר ארתור הרצברג, הוא ראבאי קונסרבטיבי, הוא ניצל מעמדו ב„קונגרס" כדי לגייס אירגון פוליטי מובהק זה להתקפה נגד ההלכה. התערבות של משרד פוליטי בעניינים דתיים עוררה בקורת חריפה. ה„קונגרס" המתיימר לייצג יהודים אמריקאים בכללם, בעלי דעות שונות, יצא בהתקפה חסרת תקדים נגד הדת ויסודותיה. בזה הבליט עוד יותר את אופיו האנטי־דתי, שעד עתה התבטא רק בהתקפה נגד סיוע ממשלתי לבי"ס הדתיים, כלומר, נגד חינוך יהודי. נוסף על ההסתערות של הקונגרס היהודי באמריקה נמשכות גם ההתנקפות נגד ההלכה מצד הריפורמים והשמרנים.

הסתדרות הרבנים ואגודת הרבנים יצאו במחאה חריפה נגד הסתערות על גיור כהלכה, הנוגע לעצם קיומו של העם. ארגונים אלה גם פנו אל ראשי המפד"ל בישראל בקריאה לא לוותר בעניין יסודי זה.

אגב, בוועידה ארצית של המזרחי־הפועל־המזרחי בארה"ב, שתתקיים בלונג־ביץ' על־יד ניו־יורק בחוה"מ שבט ואשר ישתתפו בה גדולי התורה עם הגאון הרב יוסף דוב סולובייצ'יק בראש, ענין זה יתפוס מקום מרכזי.

בעוד שהריפורמים מתקיפים את יסודי הדת ומסתערים להשיג השפעה בעניינים דתיים בישראל — המחקר האחרון שנערך על ידם מצא שהתנועה היא בסימן של ירידה, — אף מבחינתם הם. אם כי הראבאים רוצים להטביע על אירגונם חותם דתי, חברי קהילותיהם אינם רואים את עצמם כדתיים אלא כחילונים מובהקים, וכל נסיון לשוות להם אופי „דתי" אפילו בנוסח שלהם, הריפורמיים, ירחק אותם מחברות ב„קונגרגיישנס" אלה.

סכסוך בין בית־המדרש לסינגוג

סכסוך אחר פרץ עקב יסוד בית המדרש בבניין הגדול של „אל־על" בשדה התעופה בניו־יורק. בית מדרש זה ענה לצורך מכבר. וביחוד בזמן האחרון כאשר נוסעים מגיעים לשדה התעופה שעה ארוכה לפני מועד הטיסה, מטעמי בטחון, ויהודים דתיים מתפללים בבנין. אולם בית מדרש זה הפך עילה לסכסוך עם „בורד אוף ראבאייס" שהקים סינגוג גדול בהוצאות של למעלה ממיליון דולר. — הוא שומם באין בא. סינאגוג זה שנבנה בשורה אחת עם הכנסיות הפרוטסטאנטית והקאתולית, נמצא בריחוק מקום מתנועת הנוסעים, וביחוד מ„אל־על". וגם אינו מתאים מבחינות אחרות, לכן מונעים רגליהם ממנו.

אבל ה„בורד אוב ראבאייס" רואה בכל זאת בהקמת בית־המדרש היהודי בבנין אל־על משום התגרות, וכיוון שכך, פתח במסע נגדו. הוא פנה באיומים ולחצים לשלטונות ישראליים בדרישה לסגור את בית־המדרש ב„אל־על", אשר הומה מתפללים.

ביהמ"ש האמריקאני לא יטריד את כהנא

התקיים כאן דיון בבית־המשפט הפדראלי ע"ד ביטול ה„מבחן" של הרב מאיר כהנא, שנידון בשעתו ע"י ביהמ"ש זה לחמש שנות מאסר על־תנאי. קצין המבחן הציג בפני השופט ג'ק ב. ויינשטיין דו"ח מפעולותיו של הרב כהנא בישראל. פרקליטו של הרב כהנא עו"ד ראובן ע. גרוס, (שהוא גם גזבר אגוד הקהילות התורתיות בארה"ב) ביקש לוודא שאם יחזור הרב כהנא לארה"ב לא יושם במאסר. סוכם שאם הנאשם לא יחרוג כאן ממחאות בדבור בלבד לא יטרידו אותו.

יחד עם זאת היו כאן אירו פעולות צבוריות לפנות לשלטונות בישראל להחזיר לו את דרכונו ולאפשר לו לשוב לארה"ב. משלחת של חוגים חרדיים פנתה אל הגאון רבי משה פיינשטיין שיצטרף לצעדים בכיוון זה. נכוכס, שבעוד שרבים אינם מסכימים לשיטתו וגם מתנגדים לכמה מצעדיו מעריכים את תפקידו החיובי בין הנוער, ביחוד אקדמאי, בכדי להפעיל אותו למען עניינים יהודיים ולקרבו ליהדות. מעריכים שיש לו השפעה רבה בקמפוסים של הקולג'ים, שכן נתקבלו במשרדו פה הזמנות רבות להרצאותיו. ושפה משותפת לו עם צעירים. לכן סוברים רבים שיש לאפשר לו להמשיך בפעולותיו בין הנוער כאן.

הפרדת הכוחות בעיני לוחמים

מאת נעמי גוטקינד

למשכימי קום בתל־אביב החורפית, הצופים לכוון הסינרמה — אין זו תופעה חדשה. תחילה מופיעים בודדים; תרמיל על כתף, יד אחוזה תת־מקלע או זרוע של אשה מלווה, מצחיית הכומתה שמוטה על המצח, בגדי האקי דהויים משהו אבל מגוהצים היטב הפנים מגולחות למשעי. לאחר שעה קלה הם כבר עשרות. מסתתרים מגשם ליד כניסות בתים, או מסתודדים בתור לאוטובוס במגרש החניה של איצטדיון הכדורסל. סביבות השעה שמונה הם כבר מאות: תותחנים, צנחנים, אנשי שריון, סמלי דת, בכיפות סרוגות, בכומתות צבעוניות מתחת לכובע הצבאי, בכובעי גרב, באלף ואחד המלבושים האופייניים לצבא מילואים מגוייס. חוזרים בחופשה למצרים, לסיני, לסוריה, לשרות המשך זה החודש הרביעי ולרבים מהם. כך הם מקוים, עומד להסתיים בקרוב.

מה הם חושבים על סיכויי השיבה הביתה? מה הם אומרים על הפרדת הכוחות המתבצעת הלכה למעשה? התרגלנו לקרוא ולשמוע דעות של פרשנים, בעלי טור בעתונים, הדיבאים מפקדים — משום מה לא שאלו אותם, שבהם, גופם ובשרם, אמורים הדברים.

לא ערכנו מישאל סטאטיסטי גם אין זה מידגם מייצג, אבל בתגובות הספונטאניות של חיילי מילואים וסדיר, ברגע ההינתקות מהבית והשיבה לקווים, רגע לפני שהם עולים לנסיעה הארוכה דרומה, או צפונה — יש עניין רב.

„אילו ידעתי כוונת המצרים..."

מנחם וייס, למשל, צנחן מילואים צעיר, מזוקן, כמושקף. על ראשו כיפה סרוגה, עמוס תרמיל כבד, ממהר לאוטובוס הנוסע לסוריה, זה עתה הגיע מהבית בבני־ברק. תוך כדי הליכה, הוא אומר: „אילו ידעתי את כוונת המצרים — היה לי קל יותר לצנוח. אני מקווה שהם מתכוונים ברצינות ולא מנהלים את כל העסק סתם כטריק לדחוק אותנו אחורה, לכן דעתי חיובית מהפרדת הכוחות. ולא רק בגלל שזה יזרז את שובי הביתה, אלא באמת, באובייקטיביות. אני לא חושב שהשלושים הק"מ בין התעלה לבינינו יסכנו בהרבה אותנו, או את העורף. אמנם כרגע אני בצפון, אבל בסדיר שרתתי בתעלה, אני מכיר את השטח וחושב שמבחינה צבאית אין הבדל גדול בין קו התעלה לקו המעברים. האם זה גם הקו שיוביל לשלום? לא יודע. נקווה."

צנחן אחר, יצחק שטיינר, ליד אוטובוס העומד להחזירו „לאפריקה" מחייך למשמע שאלתנו ואומר באופטימיות: „אני שמח על השינוי. לא יודע אם אנחנו בדרך לשלום, אבל תמיד אמרתי: תנו לנו עוד צ'אנס אחד. בואו ניקח הימור ונבנה צוותים... ברור שגם למחשבה שחוזרים הביתה יש כאן השיבה. אבל לא רק זה..."

פסימי הרבה יותר, לצידו, מעיד איש שריון יוסי זוהר: „עד שאני לא יושב סופית בבית — אני לא יכול להגיד מה יהיה הסוף. בינתיים — אני עוד שם. על הפרדת כוחות מדברים בטלוויזיה על שחרור קוראים בעתונים, אבל למעשה אנחנו יושבים שם, יושבים ומחכים לשינוי. עקרונית אני בעד ההפרדה, חייבים לוותר על משהו — אחרת לא יצא שום דבר..."

נסיגה בלי תועלת

מול מחייבי ההפרדה, יש גם כמה שוללים. אבנר שרעבי, למשל גבר מסורתי כחורה, נשוי ואב לאחד, אומר בפכזון: „לא חושב שיש תועלת בכל הנסיגה. הפסק לא מוצא חן בעיני. אם ניסוג עכשיו — אני בטוח שעוד שנה תהיה שוב מלחמה..."

חברו של אבנר ליחידה, עוזרא כבל מראש הפינה מצטרף לשיחה בטון של ויכוח: „אל תגיד דברים כאלה... אולי זה פתח למשהו... אני חושב שאם נראה שהמצרים תיכף מתחילים לשקם את התעלה — נוכל לראות בזה סיכויים לשלום. אבל אם אין ברירה, ונצטרך להשאר שם עוד הרבה זמן — נישאר. מה לעשות? מוכרחים להחזיק מעמד"

קיבוצי יותר הוא אשר בן־מוהאי, שריונאי בן חיפה, שאמר לנו במרירות: „מה זה הם הולכים ומחזירים בקלות כזו? כבר שכחו את כל הקרבנות שלנו? אני יושב באפריקה עכשיו. מגוייס מיום כיפור — יודע מקרוב כמה קשה נלחמנו בשביל לתפוס את האדמה הזאת. נכון, מוכרחים פעם לתת בהם אמון כדי לנסות דרכים לשלום. אבל שיעשו בזהירות. אני לא בטוח שהם זהירים מספיק."

קשה להאמין לערבויות

גם סגן משנה ברק, מחולון, נשמע פסימי: „כמובן שמבחינת נוחות אישית טוב מאוד שמשחררים מילואים. אני מאוד רוצה לעזוב את מצרים — לא נעים לנו שם. מאידך — אין לי שום אמון בערבויות של ארה"ב. במלחמה הקודמת — עברתי במיתלה. מכיר את השטח טוב — ואין לי הרגשה כל כך בטוחה, אם נחזור עד שם. בכלל, הסכם ההפרדה נראה לי הסכם של פוליטיקאים ולא של אנשי צבא. מעניין מה חושב הרמטכ"ל על הקווים החדשים שלנו..."

את רפי עזרן פגשנו בשולי מגרש החניה, כשנערה נתלית על זרועו. הוא מציגה — ארוסתו, אמורה להיות אשתו מאז סוכות „ובינתיים דחינו את החתונה עד שאשתחרר".

דעתו על ההפרדה? חיובית כמובן. „אני חושב שלא צריך למשוך את זה יותר. צריכים להחזיר, צריכים לשוב הביתה. ואולי אפילו כך אנחנו בדרך לשלום...".

מפוכח הרבה יותר, ליד מכונית פרטית בה הגיע למקום האיסוף אומר יוסף פרלמוטר, גבר מזוקן מבני־ברק המשרת בחיל־האוויר: „אין לי אשליות. אילו יכולתי ללכת הביתה בלי הפרדת כוחות — הייתי שמח יותר. עקרונית התנגדתי תמיד לנסיגות וויתורים. לא מאמין שזה יעזור לנו. אבל אחרי מאה ימים במילואים — שיניתי את דעתי. אני מקווה שכך נרוויח איזה שנה או שנתיים של שקט. לא נאבק בסיכויי שלום ברורים יותר".

ההפרדה עדיפה על מלחמה

גם בני לוין, נהלאי, שריונר, תלמיד ישיבת „שעלבים", המשרת במסגרת ה„הסדר" נשמע פסימי: „אני בעד הפרדת הכוחות כדי לצמצם את הקווים ולהקל על ההתארגנות של צה"ל להגנה. עד ההפרדה היה לנו קו ארוך ומסובך יותר מדי. חוץ מזה — לו לא הסכמנו לכך עכשיו — היתה פורצת מיד שוב מלחמה. אבל בכך שנחזיר להם את השטח האמור — אני לא רואה הרבה סיכויים. נכון, זה חשוב למשק, חשוב לשחרור מערך המילואים, אבל זה לא יביא את השלום, זה רק יביא עוד מלחמה בתאריך הקרוב...".

וגרשון אייגבר, סמל דת מבוררי־תמרה שבסיני, העומד לצידו של בני אומר גם הוא: „אני בעד הפרדת הכוחות, כי כך יהיה לנו לפחות כמה החדשים של מנוחה. קצת שקט. אבל נראה לי שתוך זמן מסויים — תהיה שוב מלחמה. בסיכומו של דבר, הם עוד לא ויתרו על ירושלים, ואחרי כל נסיגה שלנו ידרשו שנסוג עוד יותר..."

זכריה דהרי, מקריית אונו אומר בפשטות: „אני בעד ההפרדה כי צריכים לחזור הביתה. אבל לא מאמין לסיפורים שלהם... בטח אסכב שם עוד חודשים. מה יכול יהודי לדרוש? שלום. אם הגדולים חושבים שהפרדת כוחות היא הדרך לשלום — נקווה שאינם טועים".

זכריה אגב, הוא יהודי מבוגר, כסוף שיער. המשרת כבר כמעט חדשיים במילואים. זיקי שושן מקריית־גת, לעומת זאת, עזב את ביתו, אשתו ותינוקו ביום הכיפורים, ומאז הוא משרת ללא הפסקה.

בפסקנות רבה אמר לנו: „אני נגד הפרדת הכוחות במתכונת הזאת, כי ההפרדה פירושה נסיגה חד־צדדית. וכל הנסיגה הזאת מעוררת אצלי פחד. נכון, שטוב לחזור הביתה, אבל לא טוב שחוזרים בצורה כזאת. אני לא שקט... לא רוצה לשוב הביתה כדי שבעוד כמה זמן אצטרך ללכת שוב למלחמה...".

עיטורי
סופרים וספרים

ביאור ר' סעדיה גאון לספר איוב

מאת מ. אונגרפלד

יצא לאור הספר איוב, עם תרגום ופירוש רבנו סעדיה גאון, תירגם לעברית וביאר והכין: יוסף קאפח, יוצא לאור, על פי כתב יד יחיד בעולם, ירושלים, הועד להוצאת ספרי רס"ג, תשל"ג, רמ"ו עמ'.

עתיקה היא יהדות תימן ויש סוברים, כי קדמותיה של גלות זו מתחילים עוד מימי חורבן הבית. יהודי תימן לא נדדו מגולה לגולה — כשאר יהודי הפזורה — אלא היו משרשים זמן רב במקום אחד, ועל כן לא השפעו מדרכי חייהם של עמים אחרים ונשתמרו בקרבם מסורת עתיקה ודפוסי הווי ומנהגים ראשונים.

בתוקף התנאים הכלכליים ששררו בארץ נכשלה זו היו הקשרים שבין הישובים היהודיים שבמדינה זו, רופפים מאוד ובמשך הימים נוצרו בכל אחד מהם הליכות חיים ומנהגים ביחודים. ר' יעקב ספיר, שליח ירושלים, היה אחד הראשונים שבא מן החוץ וגילו את עדה ישראל הנידחת בתימן ותיארו את חייהם. מאז החלו כלומדים ללקט ולפרסם מקצת מן החומר הרב על יהדות תימן, שהקימה אישי סגולה, בקדשי השם, חסידים ואנשי מעשה, פייטנים ופרשנים, למדנים ומורי הוראה. ובאו פירסומיהם של ר' חיים חבשוש „קורות ישראל בתימן", ושל ר' סלימן חבשוש „אשכולות מרורות", ושל ר' סעוד צעדי „צופי המוך" ושל ר' עמרם קורח „סערת תימן", „בין עדן ותימן" ושל ר' אברהם טביב „גלות תימן" ו„שבי תימן" ונצטרפו אליהם חוברותיהם של ר' יהודה רצהבי ור' שמעון גרידי והקובצים „שבות תימן" ו„תימן לציון" שהוציא ישראל ישעיהו. כן הועלו על הכתב כמה מפרשיות העליה מתימן, כגון „מסע לתימן" של שמואל יבניאלי ו„סערות תימן" של אסף צדוק ו„על כנפי נשרים" של שלמה ברזי.

וקמו גם אמנים שעיצבו את דמותה של יהדות תימן ביצירותיהם. חיים הזז צייר את הווית חייהם של עולי תימן בישראל וכן עיצב בכשרון רב את דמותה ובבואתה בתימן עצמה.

הקמת מדינת ישראל, הביאה עמה את גאולת יהודי תימן ורובם עלו או הובאו לכאן על „כנפי נשרים". עולי תימן החלו כמובן להתמזג ולהתבולל בקרב שאר העדות והשבטים בישראל ופשטו צורות חיים הללו שהביאו עמם משם, ולבשו צורות חדשות. ורבים מראשי עולי תימן דואבים על כך, ש„מיזוג גלויות" זה, מתהווה ומתקדם רק מצדו האחד ואינו מתגשם גם מצדו השני. ומיזוג חד־סטרי כזה, מבזבז את נכסי העבר ויכול להביא לידי הסחה והשכחה מן הלב של כל ההוי העשיר והליכות החיים והמנהגים, שנרקמו ונוצרו בגלות תימן.

לקדם את פני הרעה הזאת, התכוון הרב יוסף קאפח, בספרו „הליכות תימן" — ספר המקיף וכולל את מעגלי הזמן שהיהודי חי בו, מראשית השנה ועד אחרית השנה וכן את מעגל החיים, מאז הולדו ועד יום מותו. ספר זה זיכה אותו לפני י"א שנה בפרס ביאליק.

הרב יוסף קאפח שעלה בתש"ג מצנעה לארץ, עבד תחילה כצעמאי בצורפות זהב וכסף והמשיך אחר כך את לימודיו בישיבת הרב קוק, עד שהצטרף כחבר לבית הדין בירושלים. כאיש העט הספר, הוציא סידרה של ספרים חשובים, בצירוף מבואות והערות מאירי עינים: את ספרו של ר' נתנאל בן ישעיהו „מאור האפלה", בצירוף מבוא, כן תירגם מחדש מערבית לעברית את „ספר המצוות" להרמב"ם בצירוף מבוא ואת הפירוש למשנה של הרמב"ם בצירוף הטקסט העברי והערבי המתוקן, והוציא לאור את „אגדתא דפסחא" נוסח תימן בתרגום עברי ובצירוף מבוא; שאלות ותשובות של הריטב"א, ופירוש הרי"ף למסכת חולין וכו' וכו'.

עתה זכה הרב קאפח שנית בפרס ביאליק, בעד ההעתקה לעברית של התירגום והפירוש הערבי לספר איוב, מאת הרב סעדיה גאון, בצירוף ביאור מאיר עינים, ובעד הוצאת פירושו של ר' סעדיה ל„ספר יצירה". זכה הרב קאפח, שהוציא לאור את רוב ספרי ר' סעדיה גאון למקרא. כך הוציא בשנת תשכ"ב את תרגום ר' סעדיה לתורה ואת פירושו לחמש מגילות, ובשנת תשכ"ג הוציא את פירושו לתורה ובשנת תשכ"ו הוציא את התירגום והפירוש לתהלים ובשנת תש"ל הוציא את שני ספריו במחשבת ישראל, את „אמונות והדעות" מקור ותירגום, ואת „ספר יצירה השלם", עם תרגום וביאור והוציא בשנת תשל"ב. התירגום והפירוש לאיוב, הוא איפוא הספר הששי בסדרת ספרי ר' סעדיה. כידוע, התקשו המפרשים הראשונים והאחרונים בביאור ספר איוב, הן בשל הרעיונות הצפונים במסתרי המשא החזוני הפיוטי והן בשל מליו הנדירות הבודדות והבלתי מצויות ביותר בכתבי הקודש. נוספו לכך עוד קשיים בהבנת פרקי הספר משום שהוא כתוב בשפה הערבית שאינה שגורה בפי כל, ואפילו ליודעי הערבית בניביה השונים של היום, אין השפה הערבית של ר' סעדיה מובנת להם בקלות. הרי ידוע כי גדולה היתה בקיאותו של ר' סעדיה בכל מכמני השפה העברית וכי פירושו של רבנו, הוא הפירוש העתיק ביותר המצוי כיום בידינו למקרא.

כידוע, אספו כמה מלקטים ליקוטים מפירושו זה של ר' סעדיה ופירסמו אותם בכתבי עת שונים. בשנת תרנ"ט הוציא הד"ר ב. ז. באכר, את כל הספר לאור במקורו בתוספת ביאורים מעטים. אלא שביד באכר, נמצאה המהדורה הראשונה של הפירוש, שהוא קצר מאוד. שהרי במהדורה האחרונה הוסיף בו ר' סעדיה יותר מכפליים, מכמה שהיה במהדורה הראשונה ואף התקין מחדש את כל הפירוש. כמה חכמים הביאו קטעים רבים ממהדורה אחרונה זו של הפירוש, כגון רבנו בחיי ב"ר אשר בספרו „כד הקמח". באכר ביסס את מהדורתו (הקצרה) על כך כתבי יד אבל לא הציג בעמוד כתב יד מסוים, אלא בחר בנוסח אשר ישר בעיניו. בין קטעים אשר הגיעו לידו, הביא דפים מקוטעים מפוזרים מן הגניזה הקאהירית ואלה תואמים את המהדורה האחרונה שלו. אלא שאין בהם לצערנו ענין שלם אלא רק חלקים מעטים בלבד. וזוהי הפעם הראשונה שיצא לאור פירושו של סעדיה לספר איוב על פי המהדורה האחרונה שיצאה מתחת ידו.

כדי להקל על הקורא, הדפיס כאן קאפח גם את המקרא והגיה את ניקודו וטעמיו על „חלק הדקדוקי" של מהרי"ץ ואף הוסיף בו חילופי נוסחאות על פי כתבי יד שברשותו. את פירוש ר' סעדיה תירגם לעברית והדפיס את המקור והתרגום מול מול. בסוף הספר ערך קאפח להתרגומי סעדיה לכל ספר איוב, מלון עברי ערבי, והסמיך לו מלון ערבי עברי. וכדי לאפשר ללומדים שאינם יודעים עברית, להבין את פירושו של סעדיה במלואו תירגם קאפח לעברית את תרגום סעדיה למקרא.

התירגום העברי המצויין של קאפח לפירושו של הגאון, מקרב ומכנים אותנו מבחינה רעיונית ולשונית, אל עולמו ההגיוני וההגותי של ר' סעדיה ומקרב עלינו את העיון בו. ומאיר עינים הוא ביאורו של קאפח לפירושו של הגאון, וכשם שהוא פוקח את עינינו בהסברת החידושים הלשוניים, כך הוא מרצה לפנינו על הדעות הפילוסופיות המשוקעות בטענות איוב ובתשובות רעיו ובמענות השם. ומאלפים מאוד ההשוואות ומראי המקומות לנוסחאות אחרות שהוא מביא בפירושו ברוב בקיאותו.

על הפירוש ל„ספר יצירה" ברשימה הבאה.

שיחה עם הרב העתונאי אהרן ב. שורין

העתונות היהודית ורישומה בין יהודי אמריקה

מאת נעמי גוטקינד

הרב אהרון בן־ציון שורין, אחד מעתונאי האידיש הותיקים ביותר של יהדות אמריקה, מספר עתון ה„פורווערטס" מאז ראשית שנות ה־40 [illegible] לישראל [illegible] את [illegible] יהדות של [illegible] באמרי־קה, שהתקיים בירושלים.

קשה למצוא [illegible] של היהדות, הרבנות והיהדות באמצעות העברית.

מריסובה עד ניו-יורק

ביום חורף ערפילי ומושלג בירושלים, שהזכיר לו ודאי את פלטבוש, ניו־יורק, עיר מגוריו פרש בפנינו הרב שורין את תולדות חייו השלו־בים בתולדות הציונית היהודים בעשורים האחרונים.

ליוצא ליטא, ובעיקר אנשי העיירה ריסובה, אין צורך להציג את משפחת שורין, משפחת רבנים ידועה. סבו של הרב שורין, הוא בעל „אהבת איתן", פירוש למשניות הנדפס בספרי הגמרא. כילדותו, קרא אהרון בן־ציון שורין את עתונות האידיש העברית שיצאה בליטא, והוא זוכר עדיין כיצד בהיותו תלמיד „חדר" כבן עשר, עמד על ברכיו, השעין בהברות על כסא וכתב רשימה על איזו אסיפה פוליטית בעיירה, בשפה האידית. בתמימותו חשב שכל אחד יכול לכתוב, לשלוח יפה כתובה המודפסת על העמוד בעתון — ולפרסם. ותמימותו לא נכזבה. סיפורו — הודפס! כך נולד עתונאי חדש, שבמקביל המשיך כמובן ללמוד בישיבות סלו ופוניבז, וגם בגימנסיה ובאוניברסיטה.

כשהחלו סימני הסכנה לשלום יהדות מזרח אירופה בשנת 1936 עלה אהרון בן־ציון שורין לארץ וגם כאן המשיך בהתנדבו הכתיבה. הוא פרסם רשימות בעתונים חרדים וכאשר נסע לאמריקה ארבע שנים לאחר מכן פרסם הרבה בשבועונים וירחונים, כמו למשל „הפרדס", „המסילה" וכו'.

„בניו־יורק של שנות ה־40 מצאתי עולם מכועף של עתונות יהודית" נזכר הרב שורין. „הכשרתי אמנם ללמוד וללמד וגם אחרי שקיבלתי סמיכות לרבנות בארץ אצל הרב י"א הרצוג ורבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, הייתי זמן מה רב של בית־כנסת, אבל תמיד הייתי קשור ל־כתיבה. ערכתי גם זמן מה שבועון אורתודוכסי בשם „תלפיות" ובשנת 1944, כשהתפנה מקום ב„פורווערטס", התקבלתי כסופר־פרשן. מאז ועד היום אני קשור לעתון זה, הגדול והחשוב שבעתונים היהודיים באמרי־קה.

בראשיתו היה העתון בעל גוון סוציאליסטי וכתב בעיקר על בעיות האיגודים המקצועיים, שכן רוב ה־מהגרים היהודיים בשנות השלושים באמריקה היו פועלים, אבל מאז ארבעים שנה נעשה הפורווערטס עתון יהודי כללי ופרו־ציוני".

ירידה בתפוצה

שאלנו: איזה המגמות בסגנון, ב־תפוצה, בתפוצה וכמעמד עתון על העתונים היהודיים בדורות האחרו־נים באמריקה.

„אתחיל אולי בתפוצה" עונה הרב שורין. „צריך להבין שמעמדה הכל־לי של העתונות באמריקה התרופף מאד. מעשרה עתונים יומיים בניו־יורק, למשל, נשארו רק שלושה. הציבור מסתפק בטלוויזיה, היום גם שלושה עתונים באידיש: דער טאג, מורגן ז'ורנל והפורווערטס. אחר כך נשארו שניים — דער טאג והעתון שלי. לפני כשנתיים נסגר גם „דער טאג" ונותר רק הפורווערטס.

דוגמה אחרת: בשנות השלושים היתה תפוצת ה„פורווערטס" גדולה מ־זו של ה„ניו יורק טיימס". לאחר מכן הגענו למאתיים אלף גליונות ליום. כעת, אנחנו מדפיסים מאה אלף גליונות ליום. כשהצטרפתי ל־עתון היו בו כמאה עתונאים וסופ־רים. היום הצטמק מספרם „לכחמי־שים". אולם, הרב שורין, שהוא גם סגן נשיא אגודת העתונאים היהודים ע"ש י. ל. פרץ, כאופטימיסט מוש־בע מטבעו, איננו כודאג כן היידי־ש. אמנם, יודעי האידיש פוחתים והולכים, אבל עתונו עדיין, לדבריו, הפרסום בעל ההשפעה הגדולה ביו־תר ברחוב היהודי: „אם הפורווערטס לא יקרא ליהודים לבוא להפגנות או אסיפות לכבוד ישראל — הם לא יבואו, אפילו אם תופיע מודעה ענ־קית בניו־יורק טיימס" הוא מחייך. „קוראי האידיש הם המעוניינים ב־מדינה, החיים ונושמים יחד אתה. יש גם מיעוט של קוראי עברית. פעם היה עתון יומי בשם „הדואר". היום הוא שבועון המתקיים בקושי. יש גם עתונים תורניים בעברית ועתון לילדים בשם „עולמנו", שאת הציו הצברי עורך אחי הרב ישראל שורין. אבל אני לא מתייאש מן הסיכוי למ־צוא קוראי־אידיש לעתון שלי גם בדורות הבאים. אני חושב שיש תח־יה של לשון זו בקרב הנוער. במא־תיים וחמישים אוניברסיטאות באמ־ריקה יש חוגים לאידיש. הנה, סטו־דנטיה שלי, בת פרופסור. נערה אמריקאית טיפוסית שלא שמעה אי־דיש מפי הוריה סיפרה לי שהיא הולכת ללמוד את השפה. שאלתי: מדוע? ועניתה: זה מעניין אותי. כמוה יש עוד אלפים. אולי זו אופנה חולפת — ואולי מגמה קבועה. אבל עוד עשרות שנים יהיו קוראים ל„פורווערטס". יש גם אלפי דוברי עברית, תלמידי ארבע מאות הישי־בות הקטנות ועשרות הישיבות ה־גדולות, שמספרם הכללי, הייתי או־מר הוא לא פחות מכמאה אלף".

מחסום בפני טמיעה

שאלנו: מדוע אם כן דיברו לא מכבר על „דעיכת הלשון והעתונות היהודיים באמריקה?

„מבחינה מסויימת, אפשר באמת לדבר על דעיכה, בתנאי שמבינים מה קרה פה. נכון, לפני עשרות שנים כל יהודי אמריקה דברו אידיש. בניהם, עברו לאנגלית. ההורים ש־דיברו אידיש, היו גם שומרי־מצוות. בניהם — התבוללו בחברה הכללית לכן דיברו על דור אבוד ועל דעיכה. אבל אותו דור אבוד שתפס בשנים האחרונות מה שאיבד, הוזל לדאוג לכך שהדור השלישי — יחזור ל־מקורות ע"י הקמת מוסדות חינוך טובים. לכן צצו בשנים האחרונות עשרות ישיבות ובתי ספר מעולים, בהם לומדים בעברית, באידיש או באנגלית את יסודות היהדות וה־מסורת. כך, שאני מקוה כי מעתה ואילך, יחזק תהליך ההסמעה והצליח להחזיר רבים מן הצעירים אל המקו־רות.

אותו תהליך מצא ביטוי גם בבתי הכנסת וגם בעתונות.

ביקש שוב לרגע את דוגמת ה„פור־ווערטס". לפני חמישים שנה לא היה עולה על הדעת שרב יכול לכתוב בעתון כזה. היום, וכבר כשלושים שנה ומעלה ה„פורווערטס" הוא עתון כללי יהודי, המאפשר לי לכתוב מאמרי פרשנות על כל נושא ישרא־לי ליהודי ברוח הדת המסורת. זה עתון הוא פרו־ישראלי במאה אחו־זים, ואפשר היה להעתיקו כמו שהוא — לישראל! יש לנו גם שני סופרים בארץ, רוכמן האגין, ולדעתי, ב־תרגום לעברית, יכול היה הפור־ווערטס להופיע כעתון יומי ישראלי. — המתאים המדיניות והמבשלתית בכל נושא פוליטי, כלכלי וצבאי. בימי מלחמת יום הכיפורים כתבתי עשרות מאמרים על המצב — לא פחות כאשר כתבו עתוני הארץ.

פרשנות מאורעות

דוגמה לסגנון כתיבתו של הרב אהרון בן־ציון שורין מצאנו ברשי־מה המתייחסת לפרשת החזרת ספר התנ"ך שקיבל גנרל גמאסי מתנה מהאלוף יריב. תחילה מזכיר שורין דוגמאות אחרות של תשורות פולי־טיות. הוא משחזר לקוראיו את ה־מעשה שבו העניק וייצמן לטרומן בזמנו, כמתנת ביקור, ספר תורה קטן, ומאידך כאשר נסע דאלס לבקר את נאצר במצרים, הביא לו במתנה — אקדח מפואר. כלומר: ראה מה מעניקים ליהודים ואיזו מתנה תת־אים לסגנון הערבים... והוא הדין בתנ"ך של גמאסי. בספר זה, כותב שורין, מה ימצאו המצרים? את הצ'רטר שלנו על א"י, את יחוסו של ישמעאל ויחוסו של אברהם. וכי למה ירצו להחזיק בו? ברור כהוא החזירו...

„דברים כאלה, פרשנות, פובלי־ציסטיקה ופיליטונים — זה מה ש־מחפשים היום בעתון" מסביר שורין „ואת החדשות מוצאים ברדיו בוט־לוויזיה".

הקהילה היהודית באמריקה

כשהשיחה עוברת מאמצעי התק־שורת אל עולם הקהילה היהודית, מנתח הרב שורין את תהליך שלושת הדורות גם מבחינת המתפללים וה־רבנים. „לפני חמישים שנה היו בתי הכנסת מלאים, אבל המתפללים לא היו כולם שומרי מצוות מובהקים. רבים חללו שבת והלכו לפתוח את העסק או החנות שלהם, אחרי התפי־לה. הכרתי רבים שלא עישנו, לא בישלו ולא חיללו שבת בשום צורה אחרת — אבל פתחו את החנות... בניהם, הפוחדים מהתבוללות שול־חים את הבנים לקבל חינוך יהודי. והיום — אני הוצב, איכות הקהל היהודי בבתי הכנסת האורתודוכס־יים, מבחינת שמירה המצוות — עלתה. לעומת צמצום מספרי — יש התגברות בקשר אל קיום מצוות.

אשר לרבני בתי הכנסת, מזכיר הרב אהרון בן־ציון שורין, אמירה של רבי ישראל סלנטר: „רב שלא רוצים (בעלי־הבתים) לגרש אותו — איננו רב, ורב שמצליחים לגרש אותו — איננו בן אדם..."

„נכון שרב אמריקאי הוא אדם הקשור לפרנסתו באנשי הקהילה. אבל בסך הכל, מצליחים הרוב להח־זיק בעמד. ולעמוד על דרישות ה־

(סוף בעמוד 7)

מחתרת עברית בברית־המועצות

מאת י. עמוס

כותב היומן הוא ברוך מרדכי וייסמן. חי בשנים 1887—1966. הוא נולד באוקראינה וקיבל חינוך מסורתי־דתי. בצעירותו שימש מורה עברי ובימי המהפכה התגלגל לאודיסה ונתקרב לחוג הסופרים ולח"נ ביאליק, אחד העם ואחרים. כשחזר לעיירת מולדתו פעל ב„הגנה העצמית" של יהודי המקום בימי הפרעות והחליפות השלטונות באוקראינה.

באותם הימים חשב וייסמן להבריח את הגבול לרומניה וביטל את תוכ־ניתו, כיוון שלא רצה להיפרד מאשתו ומבתו. על מעשה זה שלא עשה היה וייסמן מיצר כל ימיו, וראה בצנותו הממושכת בברית־המועצות עונש על חטאו, שחטא מחוסר אומץ הלב וגבורת הנפש.

וייסמן עשה הכל כדי להשתלב במשטר הסובייטי. מתוך תקוה, ש־הרבות אידיש הבסיס את קיומו של העם בגן העדן הקומוניסטי. הוא שי־מש בהוראה בבתי הספר היהודיים שהתקיימו עד שנות השלושים. הוא עבד לאחר מכן בעתון „שטערן" ש־הופיע בקיוב והצליח גם לפרסם מא־מרים ב„עמעס" הידוע, שהיה כלי ביטויה של „היבסקציה" (המחלקה היהודית של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית). במאמריו נלחם נגד הדת, כנהוג וכמקובל באותם הימים.

ב„חבל היהודי האוטונומי"

כשהוקם החבל היהודי האוטונומי בבירובידז'אן נסע לשם וייסמן מ־תוך אמונה במרכז היהודי החדש ב־ברית המועצות. לאחר תקופה קצרה חזר משם, והרהורי כפירה במשטר הקומוניסטי ובשלטונו הבלעדי של החבר סטאלין התחילו לכרסם בלבו. „הרהורי־עבירה" אלה הספיקו כדי לערער את אמונתו כפתרון השאלה היהודית בחברה הקומוניסטית, אך לא היו דיים כדי לעשות את ברוך מרדכי וייסמן לחוזר בתשובה לעמו ולאמונתו.

והנה באה המלחמה הגרמנית־רו־סית. השלטונות, שדאגו לעקירת כל המוסדות הסובייטיים בקייב לפנים רוסיה, לא דאגו לעתון היהודי „שטערן". כל עובדיו נבלעו על נפ־שם, ווייסמן השאיר את אביו הזקן, שנמלט מעיירת מגוריו, וברח לחר־קוב. אביו גזר עליו בגזירת כיבוד־אב, שימלט על נפשו ויצטרף לאשתו ולבתו, והוא עצמו מצא את מותו בתוך שאר הרוגי קייב. עקידת האב, שלא רצה להכביד על הישארותו בחיים של בנו, היתה אף היא לטר־אומה, שרדפה את וייסמן כל ימיו והדריכה את מנוחתו. בשנות המל־חמה עבד וייסמן כפקיד במחנות־כפייה וראה מקרוב את התעללות המשטר בעצירים, שכללו אנשי רוח ותרבות רבים חפים מפשע.

כשחזר וייסמן לקייב ראה את מרצחי היהודים יורשים את דירו־תיהם ואת מקומות עבודתם, ולבו נתחמץ בקרבו למראה „הרצחת וגם ירשת". החוויות האלה גרמו לכפי־רתו במשטר הסובייטי, וכשקמה מדי־נת ישראל, ובואה של גולדה מאיר למוסקבה וביקורה בבית הכנסת, עשו להם כנפים ברחבי רוסיה, נעשה וייסמן בעל תשובה גמור. הוא החל לכתוב במחתרת, ומתוך סכנת נפשות לעצמו ולבני ביתו, בשנים שבין נובמבר 1962 לבין ספטמבר 1956 רשימות ומכתבים לאחיו אשר בציון, חלק מרשימותיו הועבר בדרך נס לישראל ובאחד הלילות שמע וייסמן בקול ציון לגולה את מקרא רשימו־תיו.

חזר לבית הכנסת

וייסמן החל לקיים מצוות, ביקר בבית כנסת, ובחוגים משפחתיים היה מעלה שירי ציון ובעיקר את שירי ח.נ. ביאליק, שרבים מהם נשתמרו בזכרונו. בראשית 1957 נאסר ולי־מזלו הרב לא נמצא בביתו כתב היד של רשימותיו. שלש שנים היה עציר במחנה, וכל אותם הימים — לפי עדותם של עולים שהגיעו מ־ברית המועצות — הרביץ תורה ב־רבים, לימד עברית, חיבר לוח עברי ומלון רוסי—עברי, שמר על התגים ועודד את העצירים ה־יהודים. לאחר שלש שנים שוחרר מטעמי בריאות וחזר לעיירה שעי־קייב. השלטונות אסרו עליו את הישיבה בקייב. הוא התגורר בבית בתו החולה, שנעזבה מבעלה הגוי. בשנת 1968 נפטר וייסמן זקן ושבע יסורים, וחלומו האחרון היה להרהר בפסוקו הידוע של ר' יהודה הלוי: „אשרי מחכה ויגיע ויראה עלות אורך ויבקעו עליך שחריך", בשעת יציאת נשמתו...

בנוסח של וידוי

רשימותיו של וייסמן נכתבו ב־עברית, משום שבלשון זו לא חטא לעמו... כבעל תשובה גמור כתב את רשימותיו בנוסח של וידוי, שכן היה לו, ב"ה, על מה להתוודות; „צעיר ורענן הייתי — הוא כותב — בתחילתה של אותה תקופה. ולא פלא הוא שגם אני, אחיך, נסחפתי עם הסער הגדול, נסחפתי באמונה התמימה ובתקווה בוערת, כי אחרי כל הטלטולים יביאני סוף סוף הזרם אל חוף הזהב, ורגלי תדרוכנה על אדמת העולם הטוב בכל העולמות... עולם של אושר מוחלט וחופש גמור לכל העמים, ובתוכם גם לעמי..." ובמקום אחר הוא חוזר ומתוודה: „... אמנם עובד עבודה זרה בפועל לא נעשיתי, אבל שמש קטן לעבו־דה זרה הייתי..."

רשימותיו של וייסמן תופסות כ־אלף ושלש מאות עמודים. לשונו עברית טובה, קצת־מליצית, המעי־דה על שליטתו של המחבר במקורות התנ"ך והתלמוד. מובן, שחסרו לו מלים לא מעטות להביע את כל רח־שי לבו, אלא שוייסמן יודע לתת עצה לעצמו, והוא מתגבר על ה־קשיים שלפניו. כל כתיבתו נעשתה בשנים השחורות של יהדות רוסיה, וראשית הסוף של סטאלין. הוא מס־פר על הימים הנוראים של משפטי הרופאים ומאשר את הידוע, בעלילת דם זו נתכוון סטאלין להכין את משלוח יהודי רוסיה לסיביר. הרבה פרטים מביא המחבר כעדות מסייעת לדבריו ולתאוריו, ומכולן ניתן לל־מוד הרבה על גורלם של יהודי רו־סיה בתקופה של רצח הסופרים ה־יהודים ועד לימי שלטונו של חרוש־צ'וב. מחוסר מסמכים ומקורות אח־רים מקבלות רשימותיו של וייסמן חשיבות משנה של גביית עדות מוס־מכת, על סבלם ועינותם של אחיו במשטר הסובייטי, בשנים שלאחר המלחמה ולאחר כינונה של מדינת ישראל.

רשימותיו ואגרותיו של וייסמן נכ־תבו מתוך דחף פנימי, שהיה כאש עצורה בעצמותיו. הסכנה המתמדת שבכתיבה, חולשת הדעת, התשישות הגוף ומהוה העצבים פיתו את הכותב, לא פעם, שעליו לחדול ממלאכתו ולהסתפק במה שכבר העלה על ה־כתב. אך הוא האמין בשליחות ה־רמה של כתיבתו והצהיר: „ספק גדול אם אעצור כוח לחדול ממלא־כתי זו שרק היא מצדיקה את הוו־יתי". פעל בו הרצון לכפר על חטאות־נעורים שלו בשנים הרבות, שבהן סגד לעבודה הזרה. הוא ראה לפניו כאות וכמופת את המשורר יצחק קצנלסון, אשר בימים הקשים והמרים בביטו לזרי כתב את השי־רה הגדולה על „העם היהודי שנה־רג". כמוהו ביקש לשמש שופר ל־יהודי רוסיה ולהשאיר לדור אחרון את זעקתם ואת אנחתם.

רשימותיו שימשו לו פורקן ל־זעם ולעלבון שאכלו בנפשו. העט אשר בידו היה הנשק היחידי, שבו מסוגל היה להילחם, בערוב יומו, ולספר לקהלות ישראל שמחוץ ל־גבולות רוסיה על מצוקת העם ה־יהודי ברוסיה. הוא ביקש גם להגיע לדעת הקהל בעולם החופשי ולהתריע על הכזבים של המשטר, אשר הצליח להרדים את המצפון העולמי — שוייסמן האמין בו — ולהוכיח, ש־כאילו לא קיימת בעיה יהודית ב־רוסיה הסובייטית.

מאוויי גאולה

נוכח סבלם של היהודים הרוסיים מעלה וייסמן את הכיסופים שנתגלו בקרב יהודים רבים עם חידושו של המרכז היהודי בארץ ישראל. כפי שכבר קרה לא פעם בהיסטוריה היהודית הולידה הטרגדיה של יהודי ברית־המועצות מאוויים חבויים של גאולה. מאוויים אלה הולידו שמועות רבות על משא ומתן שבין מדינת ישראל לבין שלטונות הרוסים בד־בר יציאת רוסיה המגנית, אשר תג־אל יהודים רבים משעבוד מלכויות וממצוקת גלויות, ותוליכם קוממיות לארץ היעודה.

הרשימות מביאות חומר רב־ערך על חיסולם של הסופרים היהודים ועל חלקם של מלשינים ו„מוסרים" יהודים בעלילה זו. היה סופר אחד שהלשין לא פחות מאשר על ארבע מאות יהודים... רק מעטים ובודדים עמדו בעקידה — כמו „דער נסתר" — בגאון ובכבוד. אלה מבין הסופ־רים שזכו לרהאביליטאציה בימי ב. חרושצ'וב הוחזקו תקופות רבות ב־מאסר במוסקבה ולא הורשו אפילו להתראות עם נשיהם ובניהם, והיו כאלה שמתו בכלאם. כך עלה ב־גורלו של זיין, עורך ה„אייניקייט", ועשרה ימים לאחר מותו נמסרה הידיעה לאשתו.

פשעי הייבסקציה

הרבה מספר וייסמן על היבסקים, שחטאו ופשעו, אלה מהם שלא נהרגו הספיקו עוד לחזור בתשובה. אלה היו אנוסים אומללים, אשר חזרו ב־סתר לבם לעמם ולאמונתם, ואדיר חפצם היה לבא לקבר ישראל לאחר מותם, אך לא כולם זכו לכך. בניהם וקרוביהם היו חוששים ומהססים ו־מעדיפים לקבור אותם בבית קברות כללי, באשר קברם מוקף צלבים לעייפה. היו יהודים רבים, שפחדו לבא לבית הכנסת להפילת „יזכור"

(סוף בעמוד 7)

ברוך וייסמן, יומן מחתרת עברי מברית המועצות, איגרות „אל אחי במדינת ישראל" הוצאת „מסדה" ב־ע"מ, רמת־גן, 1973.

בירושלם בגלגול־שלג

[משירי „פה היום"]

מאת אליעזר שרביט

שְׁקֵטָה שַׁחֲרִית יְרוּשַׁלְמִית
עִם שַׁךְ סוּפַת לֵיל הֶדֶף קַר
סַרְבָנִי וְאַכְזָר
וּמִילְיוֹנֵי פְּתִיתֵי־לָבָן הַיֹּשֶׁר וּכְמַלְכֹּסֶן
כְּבְסֵדֶר־יוֹם רָגִיל סַבְעֵי פָּשְׁטוּ עַל סְבִיבַי
הִכְבִּידוּ עַל כֹּל אֶת אוֹרָם
כְּעֵת קוֹרָם.

הֵם רָחֲפוּ אִם קַלִּילוּת בְּנוֹצוֹת בָּאֲוִיר.
לְבַשֵּׂם כָּל עָנָף וּבַד. רָפַד גַּם כָּל אָמִיר.
הִצְטַנְּפוּ אִם־אִם לְשִׁכְבָה מִתְקַרְשָׁה וְעָבָה
נֶאֱנָחָה מֵרֹב כְּבֵדָה וּכְמוֹ חֶדְוָה חֲדָשָׁה
עַל הֲפֻכּוֹת סְבִיבָה.

תַּחֲרוּת נְגוֹהִים בְּדַלְתַיִם עִם בֹּהַק שֶׁל יוֹם
קָרְבָה אֵלַי הֲלוֹם.
אוּלַי גִּלְגּוּלֵי־שְׁלָגִים לִי פֹּה
תַּכְלִית זִכּוּךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹךְ
שֶׁל רַע וְתַחֲלִיפוֹ?
אוּלַי לְרֶגַע הַבּוֹן בְּאֵינַי שׁוּב גַּם הֵם לִבְחוֹן
מָה רַב פֹּה סֵבֶר בִּטְחוֹנִי
גַּם כִּי גַּם בִּגְאוֹנִי?

שלהי טבת תשל"ד

בין חזית לעורף

מאת א. בלאט

מלחמת הקוממיות היוותה מעין מאיץ דינאמי לדור סופרים חדש אשר נולד וגדל במסגרת חיים ארץ ישראלית, וטבע את סימניו ברקמת יצירה חדשה.

דור מספרים שהשתתף במערכת המלחמה הביא לידי צמיחה בשכבת הפריחה הצעירה, שהתגדרה בנושא גבורה ומעללי קרבות בחשפם דמויות, מחשבות ורגשות שהיו מעין חידוש בדרכי ההסתכלות, ובעיקר בעצם התימאטיקה. מוקד המל־חמה הווה מעין שסתום שנפתח לרחשי לב וגלגולי רוח אשר הפרוזאיקון הצעיר ביטא אותה ביסודות התפרצותה, כאבה, ואהבתה. המלחמה נשארה סימן היכר ונקודת מפנה של התנערות כוחות יצירה שבישרו עליית קרנה של משמרת דור חדש שהפגין הסתכלות נעורים (אם כי לא מיתודה אמנותית) ולהט סיפורי. תפיסתם הסוציולוגית וה־פסיכולוגית הביאה בעטיה, אם לא עידן חדש הרי משמעות חברתית רעננה הצפועי נשמה. מ. שמיר, ס. יזהר, נתן שחם וי. מוסנזון העלו איתם קולות אנושיים ותהליכים נפשיים של סיפו־רים ריאליסטיים בעלי סממנים אמנותיים, החל מתקופת ההתגבשות ועד מלחמת השחרור, בהאירם את דמות הנוער הישראלי בפעלתנותו.

בניגוד לגלוי המשופע של סופרים ויצירות שצצו לאחר מלחמת הקוממיות, לא הצמיחה מלחמת ששת הימים גידולים ספרותיים, ולא עוד, אלא אם בעקבות מלחמת השחרור העצמק רגש החיבה לארץ והאמונה בצדקת מאבקנו ההיסטורי. הרי מלחמת ששת הימים הולידה רגש הספ־קנות וכירסמה בחוסן הצדק הלאומי.

הנצחון הגדול הותיר בלב „אניני הטעם" את הרגשה האי נחת של אקס הכיבוש, והרבות היקים הפכה זו למועקה ולרגש אשמה, שעקבותיהם מוצאים אצל א. ב. יהושע, עמוס עוז, שלמה ניצן, ואחרים.

ארץ יתומה

אסופת סיפוריו של אלישע פורת „ארץ יתומה"*) בן קיבוץ עין החורש — כתובה על רקע מלחמת ששת הימים, אך הוא רחוק מקיטוב דעות ולכלל גיבוש סיפורי לא הגיע.

בסיפורים אלה מובלט הפער בין אנשי החזית והעורף. יחס דו־ערכי של חיילים המובילים גווית מפקדם כאילו מבוזה מקודשת לעם ו„של ממלאי תפקיד" המקבלים את הגוויה בשוויון נפש, כאילו „עוד אחד נפל". המחבר בונה מירקם סיפורי של גדוד מיותם המלווה את מפקדו בהורדה פניכית, ו„ארץ יתומה" של מדבר שומם „השואב אותנו אליו" — מול גוש מעוות של אנשים ישנים, שמיכות מכורבלות, ובליל של תבוד משולך של חיילים עייפים. דמות המפקד איננה מתוארת כלל כי אם תחושת ההדהמה האילמת המגבירה את מיתחה ולובשת נהשול נרגש. המפקד נהרג, אך עם מותו הופך העולם כבית יתומים והארץ יתומה.

בסיפורים אלה שרב בהם האלמנט הציורי של הלך רוח, של אווירה אקסטאטית הם צובטים את הלב, רואים את החיילים כיחידה אחת של „אחוזה לחומה" בעוד שהסביב — כמו חבורת הצעירים מאחורי בשף הפורצים אל המכונית החונה, מהססים בחפצים ומטלטלים מנופים — אינו מודע למצב החירום, אלא לאחר ראיית המציאות של המוות פנים אל פנים. סיפור „אבק החירוה הצונך" אשר כתבו מעונג גם הוא בחזיון הקרב והקרבן — עיקר משקלו במרכיב האהבה והשנאה, שיש בו שבכן של לורקה.

הדי קולות

אלישע פורת אינו מפתח סיטואציות עלי־לתיות כי אם מצטעצע באימפרסיות לירית, אבל בסיפוריו אנו שומעים הדי קולות חיילים, רואים פגרי טנקים שרופים, וקשובים לצעקה של יובל („בהגיה לפנות בוקר") בהודע מות אחיו. אך יותר מאשר אה הצעקה אנו שומעים את השתיקה המעיקה כל כך.

הוא הדין בסיפור („בקעת בית דגן"), כאשר חיילים באים להודיע על בשורת השחרור לתושבי הכפר שאינם מגיעים אל העיר בגלל שיתוק עורקי הכבישים. הגבורים כבר עייפים ורוצים הביתה, ובעיית השחרור והכבוש איננה סימנטית כי אם מהותית, והיא תופסת מקום אצל הבחורים המחפשים מחסה מהשמש הרודפת והרפייה מעול הסיור.

„בשורת השחרור. בחורים — אומר דוד — „שחרור. לא כיבוש. שנבו לעצמכם, יהיה לכם יותר קל" (עמ' 60). זוהי הבעייתיות המעסיקה את המחבר, שיוצר את האטמוספירה של המתכלות אינטלאיטיבית המבטאת הודעה הברותית, עם זאת הוא מציין את דיוקנו של המוכתר הערבי הערמומי שבידעו שהפסיד במלחמה, הוא מנסה לזכות בזמן, ומשהה את מסירת הנשק שבידיו.

השהייה בחצרת כפר ערבי היא מנועדת לרוח הבחורים החיילים, ואחד מהם אף נזכר שאביו ביקש כאן לקנות פעם שתילי גפנים, אך ההמון גילה אותו והחל לרגום אותו באיימו לרצחו נפש. חמת ההמון הערבי אז, והתחמקותם הפייסנית עכשיו — חושפים ביתר שאת את המצב של יחסי יהודי וערבי לעת שלום ולאחר המלחמה.

יחסי אבות ובנים

גורם משמעותי יסודי יותר גלום בסיפור („עד קצוי האופק") שבו מתמקדים יחסי אבות, בנים ושבים, בעקבות התורה הציונית ההלוציות אשר גרמה פרודים אכזרים שבמימדם האנושי היו אולי הירואיים אך אנטי הומניסטיים. תופעה זו גרמה ליתמות אילמת, בעוד האב והבן עדים בחיים. הבן שנטש את קן משפחתו נגד רצון הוריו התהלך בארץ המולדת (הארץ החדשה) בראש מורם, כאשר בלבו מקננת מועקה ש„לבא לפומא לא גליי". הבן הזה היה מעין יתום סמוי, שבמות אביו בגלות ההעצמה יתמותו (הפעם הגלויה) לדרגת כאב. מספר הנכד על אביו: „בשביל ארץ ישראל עזב את אביו ובשביל ארץ ישראל לא הגיע ליד מיטתו. איזה כח רע יש ביהודים שמסית בהם להכאיב לאבותיהם". כך שואל הנכד שאלה נוקבת שאין עליה עוררין. אך אם משך חיי האב התחמק הבן מנוכחות חיי האב, הרי עם מותו הפיזי חלה בו תמורה עמוקה. „כשהודיע לאבי שנפטר אביו לא היתה בו עוד רוח. שלושה ימים התהלך כשהרורי. בלילות לא ישן ובימים לא אכל... ולא מצא מנוחה מבהמת לבדי".

זוהי הקביעה הסימפטומאטית על גורמות התנהגות ביחסי אב ובן וביחסי ארץ ישראל וגלות, כי ביסוד התביעה הציונית כמון שורש הניתוק על ידי שכחה מודעת.

„מיום חזרנו ארצה — סיפר הבן העולה לבנו יליד הארץ — מחקנו כל מה שיצרה הגלות ואנו מתחילים הכל מחדש... לא הבאתי אתי גם ספר אחד מספריו של אבא. כולם השארתי שם בגלות פולין שנולדה בגלות אשכנז, שנולדה מגלות ספרד. שנולדה בגלות אחת, שנולדה מגלות קודמת. עכשיו נתחיל לרכוש ספרים חדשים בני ארץ ישראל האמיתית" (עמ' 108). אלמנט מהותי זה של ניתוק ארץ ישראל מהגלות הוא איפוא תורה לא חדשה אשר אותה מטפחים חוגים כנעניים, כי היא חבויה ביסודה של הציונות שורעה גרעין הפרוד. ועכשיו היא קוצרת את פרותיה.

שיטה זו תרצה גדולות אדם אבל המלחמה אשר פרצה בעקבותיה מעודדת רעיונות חדשים, כאשר הנכדים סופגים את המראות החדשים וכוהים לקירבה אינטימית לאט, לאב, ואפילו לתמונת הסב התלויה על הקיר.

זר לאבות

הנכד מרגיש בצורך לקירבה פיזית לבני הבית אבל הוא זר לשיטה הישנה, כי האב חנכו לתורת ארץ ישראל המנוערת. הנכדים שהם כיום הדור הלוחם נשארו זרים לכל מה שמוצאו נובע מהגלות. הם חוזרים מן המלחמה תוקים יותר. אך לפתע שאלו את עצמם אם הם צודקים יותר. בכי האמהות על מי שנשב ועל מי שלא ישוב מן המלחמה הוא בכי קומי „כי לא למלחמה גידלנו אהבה" אבל הלוחמים עצמם נשארו סגורים לכל מה שקשור במסורת ומורשת. הם שולדים כאברכי ישיבות, מ„אנשי הכותל" — בסיפור („חלון דרומי") ושכונה חרדית מדליקה בהם איזה ניצוץ זר של אטימות, אם לא למעלה מזה.

אנו חשים את התהום הפעורה בין לובשי מדים ואברכי ישיבות עקב שתי מהויות שונות: קיומית ורוחנית והתנגשות אהדדי, והן סימני האושר הציני התשפשים בא לידי בטוי בסיפורו („קמין אלף") („על עפר הירדן") („כמו צער בחלום") אשר בהם אנו קולטים וזוזיים איזיים וכמיהות בנסיניות, העספוסים ערפילים ומלים מתפרצות מפוייסות, על אמונה חדשה ועל משהו המטלטל אותך ואינך יודע לכנותו בשם. אלה הם לרוב חלומות סומים ורוחות של הזייה שטרם מצאו להם נוסח ספרותי.

*

אלישע פורת הוא מחבר של אסופת סיפורים ראשונה בעלת רמה בלתי מאוזנת. הוא מתמודד עם בעיות סגנון ומבנים הקרוב לטכניקה של „זרם התודעה". אך כתיבתו היא עדיין אימפרסיוניסטית, כאשר היסוד הרגשי גובר על המשמעות הסי־פורית.

*) „ארץ יתומה" סיפורים מאת אלישע פורת, בהוצאת „ספרית הפועלים", תשל"ג.

מתח הרגע וניחוש הבאות

מאת אברהם ב. ריבלין

„ירושלים הגדולה", יומנים מן העורף ממלחמת השחרור ובמלחמת ששת הימים. מאת ישורון קשת. הוצאת ראובן מס, ירושלים, 1973. 269 עמוד.

בארבע מלחמות עמדה מדינת ישראל בתוך דור אחד. ואם כי עוד טריים פצעי מלחמת יום־הכפורים, ראויים לקריאה היומנים שפרסם זה לא כבר הסופר ישורון קשת על שתים מאותן מלחמות, מלחמת השחרור ומלחמת ששת הימים.

לא קטן הוא יבול הספרים (ולא כל שכן ה„אלבומים") שיצאו לאור אחרי שתי מלחמות אלו, מהם שנכ־תבו בידי חיילים מן המשתתפים בקרבות, או בידי עתונאים שליוו את הלוחמים בקרבות השונים, או גם נכתבו על־ידי פרשנים מדיניים או צבאיים; אבל ספר זה שונה הוא מכולם, שכן הוא נכתב על ידי אזרח ירושלמי „מן העורף". לא מן הלוחמים ולא מן המדינאים, אדם הוגה שרשם יומנים בימי שתי המל־חמות מכריעות אלו בתולדות מדינת ישראל, — הוא המשורר והמסאי ישורון קשת.

אין רגע בלי פגע

היומנים נפתחים באדר א' תש"ח (מארס 1948) ובמשפט הראשון מציין המחבר, כי „מאה הימים האחרונים הם מן המתוחים והמצובניים ביותר שעברו עלינו, תוך הדגשה, כי למפ־נה מאז הצהרת בלפור „עוד לא עבר עלינו רגע בלי פגע".

אין המחבר מסתפק ברישום עוב־דות, או שמועות. מן המאורעות הקשים והחשובים שאירעו בירוש־לים — או ביתר החזיתות — באותם ימי רישום יומניו; אין ביומנים אלה משום סקירת דברים גרידא, כעין ספורי רפורטר. כל פרק ביומ־ניו של הסופר הוגה הדעות ישורון קשת הוא מסה מעמיק, הרהורים ורציונות של אדם היושב בעו־רף ומתעניין בכל מהלך הקרבות בקפדנות ומבקש „צירוף של תחושת מתח־הרגע עם הכרת כבד ההווה וניחוש הבאות", — כפי שהוא מת־בטא בהקדמה הקצרה שהיא מסה פילוסופית. בהקדמתו זו בא הסופר לכלל מסקנה שנסים עמדו לצידנו, אלא שהוא מנסח זאת בצורה של שאלה: „כלום אין מן הנסתרות ומן הפליאה הנשגבה מבינתנו בעובדות־המציאות שבנצחון צה"ל — — — ואף בעצם המיקנה שקדם לייסוד מדינת־ישראל, ולמעשה גם בהתהוות

(סוף בעמוד 7)

לפרשת השבוע
בא

כי אני הכבדתי ... (י', א')

„כי אני" — ... עצמו כיאני ... הכבדתי את לבו ... מ...

למען שתי אותותי ... בקרבו (י', א')

להלן נאמר: „ולמען ... באזני בנך ובן בנך ... אשר שמתי בם" ... „שיתי": כי יש הבדל ... שיתה לשימה. לשון שימה נאמרת בדבר שאינו קבוע ... ולשון שת על דבר הקבוע ... כמו: „ואיבה אשית בינך ... האשה" (בראשית ג', ט"ו) ... שהמשך האיבה תתמיד ... האשה, ולכן הנחה שם ... על היסודות הקבועים של ... כמו: „השתות יהרסון" ... ליב י"א); יוסף אמר: ... מה עיני עליו" (בראשית ... כ"א), שזה לפי עצה ... אמר ליעקב: „ויוסף ישית ... על עיניך" (שם מ"ו, ד') ... בהתמדה וקיום. והנה ה... יוצאי מצרים, שראו בעיניהם ... הנפלאות והנסים, היו ... אותות לראיות קבועות על ... אמיתיות הגרמנות בהן. לכן ... מר על הדור ההוא לשון ... אותותי; אבל לדורות ה... אחריהם, שידעו על הנפלאות ... מפי השמועה, אין האותות ... לראיות קבועות, לכן נאמר ... שימה: אשר שמתי בם.

(הכתב והקבלה)

ויאמר אליהם לכו ... ד'... מי ומי ההולכים (י', ח')

„מי ומי ההולכים" — כלומר ... אשלה רק את מי ומי הוא ... אלה שיכולים ללכת.

(יפה תואר)

וישאלו איש מאת ... כלי כסף וכלי ... (י"א, ב')

לכאורה יש לשאול: ... היה להקב"ה דרך אחרת ... שירם, אלא על־ידי שישאלו ... מצרים? ונראה שזה היה ... כוש הראשון לישראל, ... הקב"ה, שיזכרו תמיד שזה ... שבא בהשאלה, ואינו שלהם ...

(ח' בריסק ...)

החדש הזה לכם (י"ב, ב')

חז"ל (שבת קכ"ז) מספ... על בן ערך, שטעה ורצה לק... החרש היה לבם... יש בזה ... שגב מי שלבו פתוח ... אולם, בחינת החרש הזה ... — שמחדש בדברי־תורה ... שה כחרש לא ישמע, וכאלו ... יפתח פיו, וצריך להתחיל ... מחדש, כאלו לא למד כלום ... עכשיו.

(קבוצת כתבי ... הרש"ש)

אל תאכלו ממנו נא ... בשל מבושל במים ולא ... תותירו ממנו עד בקר (י"ב, ט')

ההבדל בין „אל" ל„לא" ... כי אל הוא לשון בקשה, ... יש בלת נא סמוך לאל, ... נא, ולא מצאנו נא סמוך ל... כי לא מורה יותר על צו מ... ולכן כל הבקשות להשי"ת ... בצלות אל, כמו: אל תשכח ... (תהלים י') אל תרחק ... (שם כ"ב) ועוד. אבל ... באמר רק בציווי. והנה ... כהכה ה' כל בכור בש... שא: היה העיקר שישראל ... מיני בה, שיושיעם, והאכל ... דרך שררה והזמן — אמר ... דרך בקשה: אל תאכלו ... נא — פרוש: גם מבעוד ... כדעת רבי (סוף פרק כל ש...) אבל אחרי חצות, כאשר ... צעקה גדולה וישלחו אותם, ... ימותו כל הבכורים, ויראו ... השגחתו הפרטית של ה' — ... כבר לא רק אמונה, אלא ... כמ"ש, שישראל רק עם ... בניו בבוריו של ה' — על ... כמשיך בלשון: לא תותירו ... עד בוקר — צו מוחלט, כי ... הם עבדי ה' וחייבים לקיים ... חותיו. (לפי משך חכמה)

אך אשר יאכל לכל נ... הוא לבדו יעשה לכם (י"ב, ט"ז)

דרשו חז"ל: (ביצה כ') ... ולא לנכרים. יש לומר בז... רמז לפי חובות הלבבות, ... שעוסק במצוות, עוסק בשל... מי ומי שעוסק בעניינים ... מיים — בעוסק בשל אחר ... כאמור: „ועובד לאחרים חי" ... (תהלים מ"ט). וזהו הרמז: ... אשר יעשה לכל נפש" — ... מה שעושים בשביל הנפש ... „הוא לבדו יעשה לכם" — ... עשיה בשבילכם; וכן „לכם ... לנכרים" — כלומר: עשו ... שלכם ולא בשל נכרים ואחר ...

(קרבן אשה, ביצה ...)

ויקרא משה לכל ז... ישראל ויאמר אליהם מ... וקחו לכם (י"ב, כ"א)

משכו, מי שיש לו צאן ימ... משלו. וקחו, מי שאין לו ... מן השוק (רש"י) מי שיש לו ... שהוא בר־תורה — יקח משל... ואב אין לו — שאינו בר־תו... — יקח משל אחרים; ידאג ... ומה יעשו אחרים, בר־תורה ... ואפס"י שאינו מבין שטעמו ... דבר. מכל מקום מבטל ... דעתו מפני דאתם.

(ר"ב מקוצק, עמוד האמת)

ויאמר אליהם משכו ... קחו לכם צאן ושחטו הפסח (י"ב, כ"א)

למעלה (פסוק ג') כתוב ... „ויקחו להם איש שה", ... נאמר: משכו? משום שבין ... עלמא (פ"א, קידושין, הל' ד'...) לבדים מכאן, שבהמה דקה ... ניח במשיכה. יאולם אנו ... קיב: דבר תורה מעות קונו... (ב"מ מ"ז: תוי"ט ס' ...) ... ואי היה קודם כיון־תורה ... היה צורך במשיכה. מה ... כי לדורות, ולמעלה הוא ... ציווי של ה', שהוא להוה... לכך לא נאמרה משיכה.

(צפנת פענח ...)

ליקט: שלמה יהלום

ירושלים של שלג

מאת אברהם יורן

בירושלים עלה השבוע „ה־מכך הלבן" על המהדורה הי־שנתית של הפראגאיקומדיה הי־קרויה „ירושלים של שלג". בעקבות הבקורות הצינינות כאחד לאחר פרשיות ה„שלג דאשתקד" ניתנה העירייה הע־דת חקורה מיוחדת והאיכבה את מכסנותיה שיישובן נאמד בסכומים של מאות אלפי ל"י.

ביוליסינים לעיתונות בישרו לנו מקך שנה כי העיריה רכשה וייבאה מפלסות וגוררות מיוחדות, קנתה מאות שרשראות שלג צבירות, חת־מה על תוזים לריתוק דחפורים של קבלנים פרטיים והגיעה להסכם עם צה"ל ומשטרת ישראל בדבר מוצר־בות ישירה של זרועות הבטחון ב־מלחמה בשלג. במקביל, נקבעו נוה־לים להפעלת „מטה חירום עירוני" של היחידות והשירותים השונים, פרסמו חוברות הסברה והידרדר ר־דומה היה כי מכונת המלחמה בשלג תהיה הפעם יעילה ומשומנת.

לאחר חודשים קיציים וארוכים של הערכות לקראת השלגים הופיע „גורל חורף" בשערי ירושלים, „שי־רותי המהיפיך" היו הפעם יעילים מדי ומטה החרום הופעל עוד בטרם הופיע השלג. עם כל צפיה קלושה לקרה, מיהרו לתת את פקודה ה־הפעלה לפטה ולפנות באמצעות גלי האתר לציבור הירושלמי לאגור מצ־רכי מזון. תוך שעות ספורות הוסלה שארית הכלאי מעל מדפי חנויות המכלה הריקים בלאו הכי, „כילא" — התנהמו הירושלמים, זה לשעות סימפטום שהפעם הכל דופק ולא יהיו בעיות בשלגי.

עיר נצורה

הכל היה טוב ויפה עד שהופיעו הפתיתים הראשונים. לא יצאה שעה קלה של שלג וירושלים שבה והי־תה לעיר נצורה. התחבורה הציבו־רית והפרטית אל העיר ובתוכה שות־קה לחלוטין. הספקה דמזון ממסא־פיות המרכזיות ומתנובה לא התנה־לה כראוי. זרם החשמל בשכונות החדשות ובחלק מן הותיקות נותק, כאשר ביותר השכונה הלו שיבר־שים רבים, עצים שנכרתו קרעו את קוי הטלפון והוציאו מתוך לתחום מכשיר זה שביכוי חירום הוא אל־מנפרי יותר מתמיד. הלימודים בכל רמות החינוך החל מגני הילדים ו־כלה באוניברסיטה העברית כמעט לא התקיימו. בכל מקומות העבודה ה־ציבוריים והפרטיים לא עבדו ר־עשרות אלפי ימי עבודה שהם חיו־ניים כל כך למשק בשעת חירום ירדו לטמיון.

בנסיבות כאלו, בדרך כלל „המק־לט" היחיד הוא בין כותלי הבית המוסק, אלא שהשנה גם פתרון זה לא עלה יפה. השלג „הפס" את ירו־שלים בפיצוצו של משבר סולר ומזור הנובע לאו דווקא כמחסור בדלק, אלא משיבושים באספקה, על רקע גיוס המיכליות והנהגים.

ה„קרטל" של כל חברות הדלק המקומית, שהוקם בעקבות המשבר, אינו מצליח להתגבר על האספקה המתנהלה באיחור של שבועיים ב־ממוצע, ומשום כך מצאו את עצמם בתים רבים ללא סולר וללא הסקה. גם השיבה אל תנורי הנפט הירושל־מיים המסורתיים לא יכלה לפתור את הבעייה כיוון שגם אספקת הנפט אינה סדירה ומתנהלת רק באמצעות תחנות הדלק.

אם מטה החירום עצמו הופעל ב־שלבים מוקדמים מדי ירי שהזרועות הזהירות יותר הופעלו באיטיות מה. במגרש הרוסים חנו עשרות דחפורים וזחלילים, מצוידים לא רק במפל־סות, אלא גם בחומרים כימיים ל־המסת השלג, אלה נכנסו לתמונה לאחר שכמות השלג היתה משמעו־תית. יחידת מילואים של חטיבת ירושלים שגויסה הוארך בשבועות האחרונים במיוחד בשל „כוננות ה־שלג" הופעלה בחוסר יעילות ולא עשתה כמעט מאומה.

הצפות של דירות

בינתיים הוצפו עשרות דירות ב־מזרח העיר ובבערבה, התעורר חשש להתמוטטות בדירות נוספות. משפ־חות אחדות פונו והועברו על ידי העיריה לבתי מלון.

השלג היווה אטרקציה חגיגית לילדי העיר. בחצרות וחזו ותמד־נות הסימפטיות של בובות השלג כרסתניות עם הגזרים בפיהם ובין המרפסות התנהלו קרבות ארטילריה כבדה של כדורי שלג. ילדים בעלי חוש פוליטי וצבאי התארגנו במס־גרת „אוגדות" הילקו תפקידים ר־ניהלו קרבות „בליכה" ו„התקפה". השלג „גאל" במידה מסויימת גם את ענף התיירות ו„ייבא" לעיר כמה כאות תלמידי תיכון מהקפלה ש־הגיעו ברכבת כדי לראות את „הלבן הלבן".

השלג שכיסה את ירושלים במעטה של לובן קסום חשף לעומת זאת את חוסר היעילות וחוסר האונים של השירותים העירוניים החושם של תופעת טבע אירופית פשוטה ויומ־יומית.

המערכה השניה הנעכזים של סו־פות השלגים מצאה את ירושלים ע־רוכה ומאורגנת הרבה יותר. השלג החל הפעם בשעה נוחה לאחר חצות ואיפשר למפלסות העיריה והצ־ליל ל־פנות את הצירים המרכזיים מבעוד מועד באמצעות דחפורים וזחלילים שפיזרו חומרי המסה כימיים. גם הנ־הגים הרפתקנים אשר יצאו עם רכ־בם בשבוע שעבר ואשר עודם מל־קקים את פיצעי התורה נמנעו הפעם מלהתניע את רכבם.

המאפיות המקומיות „אנגל", „ה־משביר" ו„ברמן" אפו הפעם כמות גדולה פי שלושה מהממוצע כדי לעי־גות על תאות האגירה. עם פינוי הי־צירים התנהלה האספקה כראוי. 600 עובדי מטה החירום לא ניצבו שוב אין אונים מאחר הציבור הסתגל ל־נתונים וכך היה סיפק בידם לארגן את תחורות הגובה היפה. בעיות הי־חשמל הטלפון וההסקה נשארו אמנם ללא פתרון אך הירושלמים הם כבר־אה עם של „מתרגלים" ואפילו ל־שלג...

„הפסקת־אש" בצמרת מפלגת העבודה

מי שעוקב בקביעות אחר מדורי „מכתבים למערכת" בעתונים היו־מיים, ודאי הבחין כי בימים האחרו־נים קטן מספר המכתבים הקוראים להתפטרותו של שר הבטחון, משה דיין. במקביל פתחו גם המאמרים של אנשי רוח הנצמדים בשיגורים ב־הנהגה בעקבות מחדלי „מלחמת יום הכיפורים".

יתכן ואין זה אלא מקרי שתופעה זו תופפת את הסכם „הפסקת האש" — הבלתי כתוב — הקיים בין הי־פ. ספיר, י. אלון וא. אבן לבין שר

על ימין ועל שמאל

הבטחון, מ. דיין, ושכבל הנראה יימ־שך זמן רב.

כאשר נשאל, ערב הבחירות לכנ־סת השמינית, אחד העתונאים הבכי־רים המתמצא היטב בנעשה ב„גוש": „מה קודם אצל חברי „הגוש": צרכי עם ישראל או השלטון?" — השיב: „מה השאלה? ודאי שהשלטון..." קיימת ודאי נחמה רבה בשאלה ובת־שובה שניתנה עליה, אך אין ספק, כי הידיעה של צמרת „העבודה", כי רק פסע מפריד בין „הליכוד" היימני לבין שולחן הממשלה — מלכד או־תה יותר מאשר אי־פעם, למרות הי־שנאה, פשוטה כמשמעה, שקיימת בין אלון לבין דיין ולמרות הסתייגותו ה־רבה של שר האוצר משר הבטחון ו־להיפך.

מתנגדיו של שר הבטחון, מ. דיין, שהם נמנים בעיקר על מחנה „היו־נים", יודעים כי מוטב לשמור על דיין בתוך המפלגה כאשר צפו־יות הכרעות קשות במישור המדיני אשר יעוררו תגובות חריפות מצד „הליכוד" שכוחו בבחירות האחרונות עלה ואישי בטחון בכירים כא. שרון וא. יפה מחזקים את שורותיו.

אך גם משה דיין עצמו, חש ב־אחרונה, כי רפ"י לשעבר אינה עוד „בית חם" בשבילו וכי גם נאמניו מבקרים אותו, דואג מצדו לשמור על יחסים תקינים עם צמרת „העבודה". אבל לא רק בגלל היחס הקריר שהוא זוכה לו מצד חברים רבים ברפ"י לשעבר אלא בגלל העובדה ש„הלי־כוד" הפר את הכלל שלו שלא ל־התקיף ולבקר בחריפות את שר הב־טחון ולהפריד בינו לבין חבריו ל־צמרת.

מציאות חדשה זו שבאה בעיקר ל־ידי ביטוי בהופעותיו הפומביות של האלוף (מיל.) ח"כ אריאל שרון, ש־אינו חוסך בדברי לעג וביקורת על שר הבטחון גם מול מצלמות הטל־וויזיה הזרות והמקומיות, מאלצת אותו להידבר עם מתנגדיו בצמרת.

אין, איפוא, פלא ששר הבטחון ממעט לפסוק בסוגיית שאלת הקמתה של ממשלת חרום לאומית, למרות שהקמתה של ממשלה כזו עשויה לשרת מטרותיו ואף חלק מעמדותיו הפוליטיות. זאת, בשל ידיעתו את עמדתם השלילית החד משמעית של גולדה מאיר, ספיר ואלון לגביה.

נראה, כי עד למועד ההכרעה של עתיד יהודה ושומרון צפוייה תקופת רגיעה בצמרת „העבודה" ובאזרת „מפתיעי" גם לא יעיבו עוד כנסים של אנשי „בכל זאת מפרך" שיקראו להדחתו של שר הבטחון, מ. דיין.

לאן נעלמו קולות תומכי פא"י

בשיחות פרטיות של עסקנים הן באגו"י והן בפא"י מרבים לדבר על כך ש„השידוך" בין שתי המפלגות לא עלה יפה ולא הביא את הפרי — לו ציפו — בקלפי.

באגו"י החלו לבדוק באחרונה קל־פי אחר קלפי והוצאות בדיקה זו

(סוף בעמוד 9)

בן ביתו של שר החוץ האמריקאי מספר על ימי ילדותו

בשקיסינג'ר כרך מטפחת על זרועו מחשש טלטול בשבת

הנרי קיסינגר חשש מקרוב 5 זה מקרוב קיימתי שיחה עם אחד הידידים שלי, מראשי הוד־גך הקקומי, שגר חמש שנים בביתם של הורי מזכיר המדינה הנרי קיסינג'ר, בעיר הגרמנית פירט, ליד נירנברג. ג'יק היימאן בעל בית תרושה לצעצועים, הוא הנשיא לשעבר והיושב ראש ה־נוכחי של מועצת המנהלים של בית הכנסת „עזרא הבונים" ב־שיקאגו שמתפללין ברובם יהודים מגרמניה ומאוסטריה. הוא נולד בכפר קטן, הנמצא בשכנות עם פירט, ומכיוון שביישוב הקטן הזה לא היו בתי ספר כלליים ויהודיים מתאימים עבר לגור ב־פירט, כדי לקבל שם את חינוכו. הוא נכנס לגור בביתם של פרו־פיסור לואי קיסינג'ר ורעיתו — כך היה הזיגוי של שם המשפחה אז — מחמש שנים, עד גיל 15 התחנך יחד עם היינץ — היום הנרי קיסינג'ר הצעיר.

פירט, עיר האוכלוסיה שלמע־לה משמונים אלף תושבים. היא מפורסמת בהיסטוריה היהודית. כבר במאה הי"ז היתה שם קהילה מאורגנת. כך שהגאון רבי שמואל אהרן מקוידאנוב, הגיע לשם מ־ליטה ונתקבל כרבה של פירט, שם הוטל החרם על התרגום הגר־מני של התנ"ך שחיבר משה מנ־דלסון, יחד עם הפירוש או הבי־אור שלו. במאה הי"ט, כשהתנ־הלה הגירה המונית מפולין לגר־מניה, התיישבו רוב היהודים ב־פירט, שראשי הקהילה קיבלו את המהגרים בכבוד גדול והסדרו ב־שבילם מטבח חפשי. ראשי ה־קהילה הניעו אפילו את הרשות העירונית להקטין את מס הגול־גלת שיהודים מלומדים הצטרכו לשלם עבור זכות המגורים ב־פירט.

עובדות רבות על העבר המ־פואר של פירט היהודית מובאות בספרו האנגלי „במזרח למערב" של ד"ר משה א. שולוויס. הוא מספר על מזוג האוכלוסיה היהו־דית אשר באו כפליטים עם היי־שוב הוותיק בפירט.

רבים בהם היו נינים של רב־נים מפורסמים, שהגיעו לשם מ־פולין. שושלות רבניות, שהיו ידועות בכל אירופה, ראשיתן

היתה בפירט. התעכבנו על הפ־רטים ההיסטוריים הללו, כדי ל־הבין את האקלים האינטלקטוא־לי והרוחני, בו קיבל הנרי קיסינ־ג'ר הצעיר חינוך הנעורים שלו. הקהילה היהודית בפירט היתה ב־שנים הן אורטודוכסית קפדנית, וכך היו גם הוריו, — האב, מורה בגימנסיה המקומית. הוריו נש־ארו עד היום יהודים חרדים. וכך הם חינכו את בנם.

מר היימאן, איש שיחי, מספר לי באמת על השנים ההן, כשהיה גם אצל משפחת קיסינג'ר. ג'יק היימאן והנרי קיסינג'ר, למדו ב־בית הספר הפומבי היהודי ובבו־קר לזה, לקחו שיעורים בחומש ובגמרא אצל רב העיר ד"ר ברס־לאואר. היימאן מספר לי, שהנרי היה תלמיד טוב, בגלותו בקיאות רבה בלימודים יהודיים. "חומש עם רש"י, הוא ידע היטב" — אומר לי מר היימאן. בשנים ההן היה הנרי קיסינג'ר נער יהודי אדוק.

פירט היתה מתוקנת בעירוב, כך שמותר היה לטלטל בשבת. ג'יק והנרי ערכו תכופות טיולים בשבת. בלכתם כך על פני רחו־בות וסימטות פירט, הגיעו לפע־מים למקומות שהעירוב לא הגיע שם. אז החזיר אותו הנרי, ששם אי אפשר כבר לטלטל שום דבר ושניהם כרכו את המטפחות ש־להם מסביב לזרועותיהם... קפד־נים כל כך. היו שני הנערים.

ג'יק מספר לי, שבפסח האחרון, כמו בכל השנים, ערך הנרי קי־סינג'ר את הסדרים עם הוריו ב־ניו יורק. הנרי שאל את ארבע הקושיות וקרא את כל ההגדה עם אביו ואמו. מישמר חזק שמר על הבית במשך ליל הסדר. זה היה באמת „ליל שימורים", כפי שלי־לה זה נקרא.

מר היימאן מראה לי כתב עת גרמני, שקהילת פירט הוציאה ל־כבוד הימים הנוראים האחרונים. בעמוד השער נמצאת פאקסימא־ליה מן השער של ספר סליחות, שנדפס בפירט — הידועה כמו פירודה בהוצאות של הדפוסים ה־מפורסמים שלה — ובפנים נד־פסה תמונה של הנרי קיסינג'ר, יחד עם תיאור של שנות היל־דות שלו וביוגראפיה של הוריו. אביו ואמו ביקרו כבר כמה פע־מים בעיר הולדתם, ובמאמר נז־כר, שהם הביאו עמם את בנם בביקור כזה... בינתיים הוא עסוק בביקורים בקאהיר ובבירות אח־רות...

מר היימאן אומר: „הנרי עדיין זוכר מה למד עמי אצל הרב מ־פירט ואני זוכר עדיין, כשהניחו תפילין כל יום"... הרי ד"ר קי־סינג'ר עצמו אמר בהשבעתו כ־מזכיר המדינה, כשר החוץ האמ־ריקאני, שרק באמריקה יכול אדם להגיע למשרה רמה כזאת".

הכנסת השמינית בראשית דרכה

מאת יונה כהן

שבוע הראשון בכנסת השמינית הוכיח, כי אכן צפויה כנסת סוערת, מרתקת ומעניינת, ולהנהגת המדינה מצפה אופוזיציה לוחמת וקשה למדי. התמזל מזלה שכבר ביום הראשון לדיוניה הועלה על סדר יומה נושא מדיני נכבד ומכריע, שריכז תשומת לב רבה של החכ"ים, האורחים ושל תושבי המדינה ואף של רבים מחוצה לה. והיה זה דיון פרלמנטרי על כל כממניו החריפים והמרעננים: הד־עת ראש הממשלה, ראש האופוזיציה „ורוח הרצים" בכל עמוד התווך שבממשלה, שר המחוץ קולם וכולם. דברי ביר־קורת שחריפותם מרוממת וצודה לב צופים בבחירות הני־פוח אם כי עבר את קו האיזון (בציינו שוב ושוב ש„פני מצרים לשלום"), אריק שרון שהמשול ויצק מאפריקה, פשם את כניו והיום בא להכן כאן על „קוו של גבעות" כמפני בעלי „הקוד של אשליות" ותבן רה"מ, אלון, מנכסה להחזיר את האלוף המנוצה בשדות הקרב, שבאולם הישיבות הוא מירון עדיין, לפרופורציה הנכונה של גבעות בסיני.

...בעיים חכמים חדשים

...ולם נשוב לרגע אל מעמד ה־...זה ביומה הראשון של הכנסת ...שה. על אף מזג האוויר הסג־...י הסוער בחוץ הופיעו לישיבת ...וזה לא פחות מאשר מאה ו־...נה עשר חכ"ים, ורק שלושה (זהו־ אליאב וג. פת) לא באו. מר־ החכ"ים אף הקדימו לבוא, הם משפחותיהם (ביחוד החדשים) ...לו הידרך מפורס מהחכ"ים ה־...קים היכן הספרייה בה יש ל־...זכן לבאומים (כך עושים חכ"ים ...ותיקים" עד תום השנה הראשונה, ...י כן מי מתכוון...), היכן קו־ ...התעודות, חדר הסיעה וכדומה. ...ירבים סרוו להכיר כל חי"כ חדש ...רגלו בפיהם כל שם ושם, ואמ־ ...יש שכות שלא על נקלה ניתן ...אב, כדורש. שפות של חיבוקים ...ויצות ידיים. ירידים שרק המול ...בו זה מול זה בזירה של תעמולת ...דות, בירכו עתה איש את רעהו ...צלחתו". מספר קטן של חכ"ים ...שים לקח את העניין ביותר רצי־ ...והצעידו בתקנון הכנסת לשנגו ...וב.

...זנה מקום משנה מזל

...שינוי בתוצאות הבחירות נתן או־ ...ראשונים במקומות החכ"ים ב־ ...ם הישיבות. הסיעה היחידה ש־ ...תה כליל את מקומה היא סיעת ...ר"ל. לא עוד יושבים חבריה ...ין לבימת היו"ר. זה עברו, יחד ...בגיגי שאר הסיעות לאמצעו של ...ם. משמאל — המערך ומימין — ...כוד. במקרה אחד ביקש אריק ...ן למעט בניגוני טכם ובהיכנסו ...לם בתור להתיישב ליד שולחן ...שלה, בכסאו של שר האוצר, אך ...זה הראה לו את מקומו.

...מנחם בגין, שבכנסת השישית ישב ...וסלי מפא"י, יושב עתה כנגד ...ת מטעם הליכוד. ...גנים שהיו מזכירי סיעות, אורה ...ר ממפא"י ואהוד אולמרט (בגו ...חבר כנסת לשעבר) מהליכוד, ...ליש לפסוע צעד קטן אך חשוב ...מה מספסל מזכירי הסיעות אל ...ות הכנסת. בין גבורי המערך ...ב גם אהרן ידלין, שהודבק לו ...אר „איש הקים ה־101".

...ס ללא התרוממות רוח

...פתיחה נטולת חגיגיות. נכון, ה־ ...ד בעלי הצצוגות השמינית הור־ ...לקולה פסק הנשיא מתנגות ל־ ...ת הו"ר, השירה „התקוה", ציט־ ...שני נאומי פתיחה של הנשיא ...ראש הממשלה, משהו היה חסר, ...התנדף בארץ התנדף לא הש־ ...עדין לשלב במעמד הפותיח ...כנסת חדשה, בציבות העם וה־ ...ינה, פרק מחוזם של גביאי יש־ ...ל, חבל מאוד.

...באומים של הנשיא ושל ראשי־ ...ה הקושי הנצפה בחיים הפרלמנ־ ...ים בעתיד הקרוב, בשל הרכבו ...ש. הגבי מאיר קראה לניהול ...ונים ברמה נאותה ובלי ...וגיניים. הגיע תור הצהרת ה־ ...תים) שכתבים רבים טועים ו־ ...עים לקוראים זאת „שבועה" ש־ ...ה בנמצא בכנסת שלנו). ראשון ...פיבים: „מתחייב אני" — הוא ...דעו אהרן אבו חצירה. אחרי־ — ...זוג התמידים (שמואל ר־ ...ה).

...עוסים נאים

...יר הכנסת הנבחר, ישעיהו, רד־ ...באומו על שינויים ותיקונים ...ליכי הדיון הפרלמנטארי, בתור־ ...השאילתות, והצעות לסדר היום ...ה, אך עתה הוא טורח להביא ...ום שקט את הישיבה הראשונה. ...קובל בבית הנבחרים שלנו ש־ ...כים כל נואם ראשון, מבדך ...יר עצמו את החי"כ החדש, מאיר ...ל, לנאומו הראשון כו הדיע ...ניפוקי הימנעותו מהצבעה בעד ...רת מר ישעיהו כיושב ראש. ...זה חזר תשנה כמה וכמה פע־ ...גם למטרות, כאשר, למשל, אריק ...ון (ליכוד) היה צריך לברך את ...ד תלמי (מפ"ם) שבאם לפניו...

...י — מדבר ללא בעלים

...דיון המדיני נסב בעיקרו על גו־ ...המדיני איסטראטגי של מדבר ...י, שאלתם של מתנגדי ההסכם ...ה משום מה אין ישראל דורשת ...ון של מדבר סיני ? ידוע מאז ...עולם כי מדבר סיני הוא מדבר ...בעלים. בראשית דורכה של ה־ ...ה, יצאו ישראל ממצרים, שהו ...בר סיני 40 שנה, הוא המדבר ...ו היה בשליטתם של המצרים ...ובן לא של היהודים, ונכנסו ...ישראל דרך עבר הירדן, על ...אמר הח"כ גד יעקובי מהמערך, ...להבא יהיה על ישראל לדרוש ...ו מלא של כל שטח בסיני ש־ ...אל הפנה.

...הסר איזון

...אמר, אין להבין על שום מה ...ה דיין, ואחרים מראשי המע־ ...כבי יוצאים מגדרם לשכנע את ...יעגד והסכם להפרדת הכוחות, ר־ ...ג זו את העולם כולו, כי ה־ ...ם טוב הוא, וכי מאזאת עושה ...ם טוב של מי שרוצה בשלום. ...ה, כי כאן היו קולעים דווקא ...יהם של נציגי האופוזיציה ש־ ...: למה תדברו במקומו וב־ ...של האוייב, מה גם שהמצרים ...(פיא. מכריזים ברורות שאין פניהם ...ם ! שמא תאמינו ותאמינו לדב־ ...ם של מנהיגי ערב ?

...ואה כי בנציגי המפד"ל, ד"ר י, ...ביקש להעמיד את ...כם במסגרת הנכונה, ובצדה ש־ ...המערך מורחים להדגיש ול־ ...את הנימוקים שבהסכם וב־ ...הליכוד דיברו המליבו בתי־ ...הסיכונים שמו, הבציעו נציגי ...צ"ל וכמה נואמים אחרים ...הן הסיכויים והן על הסיכונים כא־

פולמוס חריף אך פרלמנטארי

כאמור, היו רגעים של מתח, קרי־אות ביניים נזהרות ונזעמות, אך לא חרגו מן המסגרת הפרלמנטרית הלגיטימית. מ. בגין נעץ את איד־מל ביקורתו בשר החוץ אבא אבן ונגנגו הכפול ואמר לו : „כשא־תה מדבר עם זרים, ואפילו עם אויבים, לשונך רכה כדונג, שונה כמשי, אולם כאשר אתה מדבר אל בני עמך (כוונתו של הנואם לדברי אבן בתעמולת הבחירות נגד הלי־כוד — י. כ.) לשונך מתקרדמת ו־מתנפחת"...

כאשר מ. בגין דיקלם : כמאה א־לף מהמערך לשעבר פנו לו עורף והצביעו בעד הליכוד, קרא י. אלון: ובכל זאת נשארתם באופוזיציה, ה־שיב לו בגין: איזו הנאה השתפ־כה על פניך כשאמרת זאת, זכור : אל יתהלל חוגר כמפתח. י. אלון : זה חל גם עליך. מ. בגין : בהחלט...

האלופים בשדה הקרב היו פירד־נים באולם הכנסת. הירבו לקרוא קריאות ביניים והמזו כאשר נקראו בתוקף להפסיק זאת. כשאריק שרון שיסע תכופות את יגאל אלון, עורר את חמתו של ראש הממשלה שקראה אליו: אריק, תפסיק כבר, תן לד־בר, א. שרון התרגז וקרא : לא תצליחו לסתום לאחרים את הפה...

כשבן אהרון הצטרף למקהלת ה־רוגזים על אריק שרון וקריאות ה־ביניים שלו, קרא אליו ש. תמיר : — בן אהרון, אתה הרי רגיל לצ־לות על אריק שרון כשאתה בניו־יורק והוא בתעלה...

בהמולה שפרצה הסתהר בן אהרון ו־הגיב : גם אני הייתי בתעלה, לפני שרון...

ההסכם אושר — ומה הלאה?

שתי הצבעות היו בשני ימיה ה־ראשונים של הכנסת בשבוע שחלף. האחת לבחירת יו"ר לכנסת, והא־חרת — לאישורו של הסכם הפרדת הכוחות. בשתיהן היו כל סיעות ה־כנסת מזה הליכוד מזה. ספק אם כך יהיה בכל שאר ההצבעות הע־תידות בבעיות דת, חברה וכלכלה.

ברוב פרלמנטארי נכבד אישרה הכנסת את הסכם ההפרדה בין ה־כוחות שלנו לבין הכוחות המצריים ונסיגת ישראל מן התעלה, שאלמלא הסכנות הבטחוניות האיומה לא היה בא בתנאים כאלה. רוב זה מאפשר לממשלה לבצע את ההסכם, אך ה־שאלה בעינה עומדת : מה הלאה? בדבריהם במסגרת הדיון המדיני ב־שבוע החולף יצרו הצירות שבאנשי המערך את הרושם שהסכמנו להסכם ולנסיגה הזאת גם בשל כך שהוו־עמדנו בפני הברירה : מלחמה האיות או נסיגה ללא מלחמה. על כן הציג החי"כ ש. תמיר את השאלה: ה־אמנם כך ננהג בכל פעם שיע־מידונו בפני האלטרנטיבה של מל־חמה או נסיגה? יתכן שלא לר־צונם יצרו נואמי המערך רושם מו־זר זה. אולי מתוך רצון לגבור על מתנגדי ההסכם נמנעו מהבהרה ש־היתה זו מסקנה חד פעמית וכי ש־כאן ולהבא נתחיל לקביעת גבולות מוכרים ובטוחים ולפירוז מדבר סי־ני כתנאי לנסיגה מוגבלת נוספת.

מי מפחד ממאבק פרלמנטארי חריף

סוד גלוי הוא שהרכבה של ה־כנסת השמינית לא לרצון המערך הוא. במילים אחרות : ביכולת האו־פוזיציה „לרדת לחיי" המערך. אם לכל צעד או מהלך של הממשלה ייתנו הד רדעם במליאת הכנסת, ו־עם כל דיון יהיה „שמח" כי או תצ־טרך הממשלה ליחד תשומת לב רבה ונצינית יותר גם לדבריהם של נציגי האופוזיציה ולהצעותיהם. ה־דרך האחרת היא, אחת ויחידה: לקרוא את התושבים חזרה אל הקלפי תוך השנה הקרובה.

„באנו להביע סולידריות עם ישראל"

אומרים ראשי תנועת הנוער בגרמניה המבקרים בישראל

מאת חיים נחתומי

ראשי 17 תנועות הנוער הפו־עלות ברחבי גרמניה, המקיפות למעלה מ־4.5 מיליון בני נוער מגילאי 10—25, באו לישראל, ל־ביקור חטוף, להביע סולידאריות עם ישראל. „אין אנו מסתפקים בהבעת סולידאריות זו, ברצוננו גם למנוע את המחשבה של הי־דוק הקשרים בחילופים הדדיים של משלחות נוער, כדי שהמודע על ישראל יתגבר" — אמרו.

מר אריק בטרמן, הגבי האסה איסמה, מר לימן קרל ופמיתיהם, ביקשו במהלך הביקור בן שלושת הימים, להרבות שיח עם רבי מדי־נה, נציגי תנועות הנוער, חברי כנ־סת ואישי ציבור אחרים, כדי לה־זור ולהדגיש בפניהם עד כמה ע־תידה של ישראל, נוגע למיליוני בני הנוער בגרמניה, וכי אדיר חפצם לראות את ישראל חיה בבטחון וב־גבולות בטוחים — כדבריו של ראש המשלחת מר וולטר הס.

עתה שוהים חברי המשלחת במצ־רים ויש בדעתם להמשיך ולבקר בארצות ערב נוספות, כדי לנסות ויצור בשרים וקשרים, דרך בני ה־נוער אל ליבותיהם של רבי המדי־נה, ולהשפיע עליהם כי יניחו לנשק ו„יתחילו לפתוח דף חדש בתולדות יחסי העמים במזרח התיכון" — או־מרים לנו ראשי המשלחת בציינם כי יש בדעתם לרתום למשימה זו גם את שאר ארגוני הנוער בארצות אירופה.

להבטחת השלום

„כדאי, לקרוא למלחמת יום ה־כיפורים מלחמת שמונה עשרה ה־ימים", אומר לנו מר לימן, ומס־ביר כי על ידי כך, אולי תחזור ההכרה „למי שזה נוגע" שמלחמה זו, בניגוד למלחמת ששת הימים היותה „קשה פי שלושה, מכבידה פי שלושה" ואולי אז יתחילו הנוג־עים בדבר להבין ש„לא יתכן כאן פתרון באמצעות הנשק !"

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מוסיף מר לימן, שהו ראשי הנוער מגרמניה, בארצות הברית, ובתחילה „חשבו כי זו תקרית מקו־מית", אך יותר מאוחר משהבינו את חומרתה, תרמו, עצמם למטרה זו. אך שוב, „לכל המעוניין אנו מסבירים כי ישראל, זכותה להיות בבטחון" !

תנועות הנוער בגרמניה, כאמור, תוחרות ליצירת קשרים עם תנועות הנוער בארצות ערב, ומשלחות משם כבר ביקרו בגרמניה, אך גם עתה, נסביר, שאין לנו כל כוונה ליצור קשרים אלה על חשבון הידידות העמוקה שלנו עם ישראל" — אומ־רת הגבי אירמה האסה.

האם לתנועות הנוער בגרמניה יכו־לת ההשפעה על מדיניותה של אר־צם ? לכאורה, אומרים ראשי המשל־חת, אין כל קשר לנושא הפוליטי בארצם הם, למעשה, עצמאיים ב־דיעותיהם, למרות הקשר שלהם קיים עם המשרד הממשלתי לנוער ולספ־ורט, אך להם יש השפעה בכיוון הרצוי של הידוק הקשרים עם ישר־אל. עובדה, שבעת שהורכבה משל־חת זו, לחצו עליהם, אישים פולי־טיים גורמים, כי יבטיחו את הנהגת תנועות הנוער במשלחת זו, שבה, התדגשו „הם תולים תקוות רבות".

עם זאת, ההצהרה גלויה לתמיכה על ישראל, לא ונובעת על ידם. הנקודה, הם מסבירים, רגישה לגבי־קיימים עדיין ויכוחים לגבי הפה־רובות הרצויים. מכל מקום, גם אלה שהם בעלי דיעות פציפיסטיות, ורוב אלה פרו־ישראליים, תופסים בעק־ביות בתביעה החד־משמעית — לה־בטיח גבולות בטוחים לישראל הכור־זה של ישראל לחיות בתנאי בטחון באותים.

ואמנם ראשי תנועות הנוער ב־ישראל, לרבות תנועת הנוער הד־תית, הפועלים במסגרת של מועצת תנועות הנוער, שאירחה משלחת זו, מייחסים חשיבות רבה לקשרים עם עמיתיהם שבאירופה. „ביכולתן של תנועות הנוער בארץ להשפיע של עמדת ממשלותיהם של חברי תנו־עות הנוער באירופה ולצבע את דעת הקהל בכיוון אוהד לישראל — אומר מר אריה גלוזמן, יו"ר הועדה לקשרי חוץ שליד מועצת תנועות הנוער בארץ, בהוסיפו כי חיוני עד למאד, בתקופה זו בה מסתמנת מגמת הבידוד של ישראל בזירה הבינלאו־מית ובעת שמדינות נכנעות ללח־צים שונים, להדק את הקשרים עם מירב הארצות, בנוסף לריקמת ה־קשרים הרשמיים בין הממשלות.

לכן כבר עתה מרכיבות תנועות הנוער משלחות, שתצאנה לביקור באירופה, להביא שם את דברה של ישראל. יחד עם זאת הם מעודדים יוזמתם של ראשי תנועות הנוער בגרמניה לפעול ולהפעיל גורמים מוסמכים למענה של ישראל ויותר מכך — להמשיך ולהבטיח כי עצינה של ישראל וצידקת מאבקה והבי־טוחיה, יהיו הדורים עמוק בלב ה־נוער שם, ועל ידי כך תיגבר, לבטח אהדתם אלינו !

הרב שמחה קוק:

במלחמה נתגלתה גבורה מתוך אמונה

יש גבורה ויש גבורה. ישנה גבורה משבע הספירות חסד וגבורה, תפארת, וישנה גבורה גשמית. פעמים נכבשות שתי גבורות אלו. פעמים סותרות הן זו לזו. הידים ידי עשיו אנטי־קול יעקב, דהיינו גבורה שאין בה ולא כלום מן החסד המקדים את הגבורה. מתגבר ביצרו קרוי גיבור (שהשי"ד ד').

לא בחכמה ולא בכח יכול אדם לכבוש אפילו עיר אחת, אלא בגבורתו של הקב"ה (מדרש וישע כ'), כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברים (ר"ה כ"ט) גבו־רה עילאית אשר מקורה באלקות היא הגבורה הנ־נכספת וזו משמעות דברי מרן הרב זצ"ל.

הרב שמחה הכהן קוק, רבה של רחובות, משוחח עם חיילי יחידת תותחנים בארץ גושן

„כשעם הקודש יהיה ב־ריא חזק בגופו התגבר והתחזק הקדושה בעולם. כשילדי ישראל יהיו חז־קים, בריאים ומוצקים, יהיה אויר העולם קדוש וטהור... כל דבר גשמי ישראלי, הוא מוכן לקדו־שה ואצילות עליונה... אורה העליון של תורה ימצא את הבסיס והאיתן הראוי לו. ויקומו לנו מאורי עולם, אנשי רוח אלוקים כבירי כח שרים עם אלקים ואם אנשים ויכולים להם !

(שם, ב„אורות ישראל") ודאי יש צורך לעולם וגם לישראל בגיבורים כוב־שים. אבל מה שיתן את רוח הגבורה להיות הולך וחי מתאים לטבע האומה במקוריותה.

זאת היא כל תביעת הקדושה התורה והמצוה גודל ההשגה וטהרת החיים וקדושתם.

לראשיתה של גבורת ישראל מן הסוג הלזה, זכינו ב"ה במיהור במלחמה האחרונה. אותם חיילים החורפים בנפשם תוך ידיעת רוממות ישראל, ואותו הטנק אשר כתבו עליו בגיר „שמע ישראל", ספרי התורה שבמעוזים, „ישיבת פאיד", שיעורים לרוצים בהם, התעוררות של אמונה בבירה. אכן הוכחה היא לגבורת ישראל השלמה אשר מעין גבורה של מעלה היא.

רשמי מסע

יהודי טורקיה על פרשת דרכים

רחוב מסחרי באנקרה — רוב החנויות בו הן של יהודים

הרב דוד אסיאו
הרב הראשי של טורקיה

כיום גרים עשרים וחמישה אלף יהודים בטורקיה. לפני עשרים וחמש שנים, כשנוסדה המדינה היו שם 80 אלף. בראשית המאה שלנו היו שם קרוב לחצי מיליון. כמה זמן יקח עוד עד שהקהילה היהודית הגדולה והמפו־ארת הזאת פעם בטורקיה לא תהיה אלא זכרון בלבד? — שואל „ג'ואיש כרוניקל".

ירידת האוכלוסיה היהודית בטורקיה אינה תוצאה של אנטישמיות. טורקיה קיימה את התחייבותה כשעצמאותה הוכרה מי על ידי חבר הלאומים, לפני 50 שנה, בחוזה לוזאן. אז הוענקו זכויות המיעוט לאוכלוסיה היהודית. מצידם הם ויתרו על הזכויות הללו, בהיותם בטוחים שב־שוויון הקיים בין כל האזרחים, ללא הבדל של גזע ואמונה, עשה אותן למיותרות.

תחילת הפריחה

המאה הט"ו צויינה את השיא של הקיסרות העותומאנית ושיא הפריחה של יהדות טורקיה. אולם במאה הי"ז התחילה ירידה שנמשכה עד המאה התשע עשרה. היה זה במאה הזאת שטורקיה הודיעה השבצון המשיחי שחזל בארץ זו ועבר לקהילות אחרות.

היום אין דמויות צבעוניות כמו שבתי צבי ביהדות טורקיה. היהודי הטורקי נראה כאילו נעלם באלמוניות המעורפלת. עתה, לא מכהנים יהודים בפארלמנט, ואין צריך לומר בממשלה. מאז ייסודה של טורקיה המודרנית, היו נדירים חברי פרלאמנט יהודיים. אין דמויות יהודיות בולטות במק־צועות החפשיים, כבמדעי הרוח או במד־עים. היהודי הטורקי עוסק בעיקר במסחר. דבר המובן בהצטלבות דרכים זו בין אי־רופה ואסיה. בטורקיה נראה כל אחד מוכר דבר זה או אחר למישהו. על כל פנים ההעדר של יהודים טורקיים בחיים הפומביים אינו תוצאה מיחס שלילי כל־פיהם. אולם דומה, שהדבר נובע מהרגשה עצמית כאילו עליהם לדרוך בזהירות ב־ארץ זו.

יחס הוגן

מאז ייסודה של טורקיה נבלמו כל הנסיונות של התפרצויות אנטישמיות, כפי שהוסכם בחוזה לוזאן. בעקבות מותו של קמאל אתאטורק, מייסד טורקיה המודרנית, בשנת 1938, דוכאו במהירות נסיונות לעורר מהומות אנטישמיות. הנשיא החדש אינונו ביטל פקודה מיניסטריאלית לגרש יהודים זרים, ופירסם הצהרה שה־יהודים אזרחים שווים וכי טורקיה מתגאה בזה שנתנה מקלט לאישים חשובים שהיו נאלצים לברוח בגלל רדיפות. אולם זה לא מנע ממנו מלפשוט על פורם של יהו־די טורקיה בהטילו מס רווחי הון. כן, קיימת אנטישמיות בטורקיה אבל חלק ממנה מופנה לשנאת הזר.

זה נובע מביטוי קיצוני של הגאוה הלאומית בצד מריצה צעירה צריין, שרק עתה מלאו חמישים שנה לטורקיה המו־דרנית.

לגבי הטורקי המוסלמי, מבחינה מסור־תית, לא היהודי, אלא הנוצרי הוא הכופר. היווני הנוצרי הוא השעיר לעזאזל.

עתון מפיץ שנאה

המערכה האנטישמית הארסית ביותר של השנים האחרונות גברה לפני שנים אחדות על ידי „ביגדי" — יומון בתפוצה של 50 אלף, הגדולה ביותר בארץ הזאת. באותו זמן הכריז הנשיא הטורקי : „כל אחד מ־48 אלף יהודי טורקיה הוא אזרח טורקי לא פחות זכאי לאותן הזכויות והחירויות, כמו כל אחד מ־31 מיליוני הטורקים, אם יגעו בשערה אחת בראשו של יהודי טורקי ייחשב לא פחות לפגיעה בחירות ובחופש מאשר פגיעה בשערה של כל טורקי אחר". הוא המשיך, שטורקיה היא דמוקראטיה ודורשת חופש הדיבור ומשום כך אי אפשר לצנזר את העתונות. הוא ריסן את המהומות הסטודנטיות האנטי ציוניות בזמן ש„ביגדי" חירף וגידף.

היתה רווחת סברה, אך לא הוכחה, ש„ביגדי" קיבל תמיכה כספית מחברי הלי־גה הערבית, ביחוד מסעודיה הערבית במובן שטורקיה אינה שייכת לליגה הער־בית מן הטעם הפשוט שהטורקים אינם ערבים. אם כי ברוב הגדול של הטורקים הם מוסלמים.

רוב יהודי טורקיה גרים היום באיס־טאנבול וסביבתה. קיימת גם קהילה המונה 2,500 יהודים באיזמיר. קהילות יהודיות המונות מאה עד מאתיים נמצאות בבורסה ואדירנה ואפילו קבוצות קטנות יותר מצו־יות עדיין: באנקרה, מרסין ואיסקנדרון — כולן לאורך החוף הקרוב לסוריה.

בתי־כנסת בכל קהילה

כל אחת מן הקהילות הללו יש להן לפחות בית־כנסת אחד ושחיטה מוגבלת — של עופות ולא בשר. בשביל עשרים וחמישה אלף היהודים באיסטאנבול האלה של איזמיר הכשרות אינה בעייה, אם כי בתרעבים ש„זה יקר מדי". תכיסה מסנים עשר בתי הכנסת באיזמיר עדיין בשימוש. והמניין מדי יום מהקיימים בשניים מהם. כעשרות בתי הכנסת שהיו קיימים לפנים באיסטנבול רק 20 הם עדיין פתוחים וברובם קיים מניין כל יום.

שני בתי ספר

קיימים שני בתי ספר יסודיים ובית ספר תיכון אחד באיסטנבול. עד לפני שלוש שנים היה שם בית מדרש לרבנים. בבאלאט, שם גרו יהודי איסטאנבול בימים מקדם, קיים בית חולים יהודי של 125 מיטות. רוב החולים שלו הם זקנים וכל רופאיו יהודים. הוצגתי לפני גברת אחת שסיפרה לי כי היא בת 110. בטורקיה ישנם 75 רופאים יהודיים, האילו חבר ואח־יות הן כולן מוסלמיות.

באיסטנבול קיימים שלושה מועדוני נוער וסוציאליים. כ־1500 מיהודי איסטאנ־בול הם אשכנזים, אולם חוץ מבית הכנסת שלהם (שבו החזן הוא ספרדי) אין הפרדה בין הקהילות האשכנזיות והספרדיות. הרב דוד אסיאו, שלמד בבית המדרש לרבנים באי רודוס הוא הרב הראשי לכל טורקיה.

קהילה של קראים

קיימת גם באיסטנבול קהילה של 200 קראים שיש להם בית כנסת ובית קברות משלהם הם מקיימים מגע מועט עם יהו־דים אחרים בעיר. הם הולכים ופוחתים והותם נעלמת.

הירידה של יהדות טורקיה משמונים אלף ל־25 אלף ברבע המאה האחרון מיי־נה את תנועת האוכלוסיה מן המישור האנטולי תחילה לערים הגדולות הראשונה ואחרי כן לישראל. בכל רחבי אנאטוליה קיימות עדויות על קהילות יהודיות שהיו בעבר. בטוקאט, בחלק הצפוני של טור־קיה המרכזית, קיים בית כנסת עזוב סגור. הנה בדיארבאקיר, עיר חומה מפו־ארה בטורקיה הדרומית־מזרחית, נמצא ספר־תורה במוזיאון. עצוב להעיר שאין לשום איש מושג על הערך שלו.

בבית־הכנסת העתיק בסארדיס

אולם אפילו אם בתי הכנסת באנאטו־ליה יצאו משימוש והם נטושים, הוקם מחדש בית כנסת עתיק בסארדיס. זה בית הכנסת שהיה קיים מן המאה השניה עד המאה השביעית לספירה. בית הכנסת שוחזר ומאמץ צבוע וכסף רב הושקעו בו. לא זו בלבד שבית הכנסת בסארדיס הוא עשיר ומקושט ביותר אלא הוא גדול כ־100 מטר באורך ועשרים מטר רוחבו.

הכבוד הוצא על חידושו של בית הכנסת בא מיהודי אמריקה. הפועלים המוסלמים הקיבו בחיבה את העמודים העתיקים התומכים את ארון הקודש והב־ימה, ובקפדנות מרובה הניחו צפודי טיס עשירים על הקירות.

בכל רחבי האיזור הזה בטורקיה וב־עשרים ערים או יותר, שנבנו לחפירות הארכיאולוגיות, מספרות האבנים על קהי־לות יהודיות שהיו כאן בזמנים הקלאסיים. אנו לומדים, למשל, שלפני יותר מאלפיים שנה אספו יהודי לאודיקיאה כספים, כמו יהודי בריטניה היום, כדי לשלחם אותם לירושלים. אולם בשנה 62 לפני הספירה החרם הזהב על ידי מושל העיר והעבירו לאוצר הציבורי.

הירופוליס השכנה מתפארת באחד מבתי הקברות הנרחבים העתיקים ביותר באסיה הקטנה עם מצבות מארונות פשו־טים עד מאוזוליאומים מפוארים. קו אופי מיוחד של בית הקברות הזה הוא הספא־נוטיקום — עזבון של סכום כסף לגוף רשמי, שבריבית המצטברת יש להשתמש להנחת זר פרחים על המצבה של הנדבן כל שנה ביום מיוחד. כתובת אחת מספרת על יהודי שדרש שדבר זה ייעשה בפסח ובשבועות.

כתובת בתיאטרון

בתיאטרון הרומאי במילטוס בן 25,000 מקומות ישיבה, מצאים כתובת : „מקום של היהודים הנקראים גם יראי השמים". כתובות בסיד מעידות שהיו שם לפחות שני בתי כנסת.

רגשות צבובים יותר מתעוררים בסו־ליאודה העתיקה, סמוך לגבול הנוכחי עם סוריה. כאן, בשעת שלטונם של אספסיאנוס וטיטוס, נחצבה מנהרה בסלע חזק להטות את זרם הנהר. הרבה מן העבודה הזאת נעשתה בידי יהודים שנלקחו בשבי בנפילת ירושלים. כן קרוב יותר לגבול סוריה אך רחוק יותר מזרחה נמצא הכפר חרן, שבסבבתות החיבר השוקקות כבורה ושדות החיטה המשתרעים עד אין סוף, לא חל שינוי שם מימי התנ"ך. זהו המקום שם רכש יעקב עושר. הוא ברח מחרן מחמתו של עשיו. התגורר בביתו של הדוד לבן והתחתן עם רחל שלו. ואפילו לפני כן התיישב אברהם כם עם משפחתו בדרכו מאור כשדים לכנען.

היה זה אף בחרן שאברהם פגש את אלוקים בפעם הראשונה והובטחה לו הברית.

„ג'ואיש כרוניקל"

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

שיחה עם ד"ר שמואל שפס, מומחה בינלאומי
לכלכלה וממנהיגי יהדות שווייץ

התלות בין המשבר המונטרי למשבר האנרגיה בעולם

מאת מאיר וגנר
סופר הצופה בשוויץ

משבר האנרגיה המוקד את העולם המערבי, לאור מחסנות הנפט הערבית, ממשיך להעסיק את מיטב המוחות של אנשי הכלכלה בעולם. בשנת 1971 פרסם ד"ר שמואל שפס, — אחד מראשי הקהילה היהודית בג'נבה ואחד הפעילים בכל תחומי הציונות, — ספר בשם „הורדת הזהב מכס המלכות". הספר, שפורסם בלונדון, עורר התרגשות בקרב אנשי הכלכלה. באביב, הקרוב יופיע הספר בצירוף בשפה הגרמנית. בפרק האחרון של הספר דן ד"ר שפס על התוצאות של מחסנות הנפט על המשבר המוניטרי הבינלאומי.

שאלנו את ד"ר שמואל שפס על משבר האנרגיה והמדיניות הנובעת מכך:

מה כמות הדלק לו נזקק העולם, וכמה ממנו בא מארצות הנפט שמסורה המיוכן?

ד"ר שפס: בסוף דצמבר 1973 הופיעה סקירה על משבר הדלק בעולם. הסקירה הופיעה בחוברת של „הארגון לשיתוף ופיתוח כלכלי". בה מתפרסמים הכמויות המדוייקות של צריכת הדלק בעולם.

ארצות הברית וקנדה מפיקות 650 מיליון טונות נפט לשנה וצורכות 880 מיליון טונות כך שחסר להן 230 מיליון טונות.

אמריקה הלטינית מפיקה 245 מיליון טונות צורכת רק 165 מיליון טונות כך שיש לה עודף של 80 מיליון טונות.

אירופה מפיקה 20 מיליון טונות, צורכת 710 מיליון טונות חסרה 690 מיליון טונות.

אפריקה מפיקה 290 מיליון טונות, צורכת 45 מיליון טונות, עודף 245 מיליון טונות.

מזרח התיכון והמפרץ הפרסי מפיק 895 מיליון טונות צורך 55 מיליון טונות, עודף 840 מיליון.

מזרח הרחוק מפיק 90 מיליון טונות צורך 370 מיליון, חסר לו 280 מיליון טונות.

הארגון הנ"ל הזהיר במשך השנים האחרונות נגד האינפלציה העולמית, בדלק.

משבר הדלק ובעקבות זאת המחירים המאמירים והולכים יכולים להוות גורם אינפלציוני ואסקלציה במחירים. „על בסיס מחירי הדלק בחודש דצמבר היה על העולם המערבי לשלם בעד הדלק שהוא צורך לשנה סך של 15 מיליארדים דולר. ואילו במחירים הנוכחים זה יעלה ל־25 מיליארד דולר. מאזני התשלומים נתערערו תוצאה מכך והריפורמה הבינלאומית של המטבע תקבל מכה קשה מאד.

האם רק „מלחמת יום הכיפורים" היא שגרמה למשבר האנרגיה?

ד"ר שפס: „האגדה שמלחמת יום הכפורים היא שגרמה למשבר הדלק העולמי בעלמה!

כיום יודע העולם שתאוות „הבצע" לבדה היא הביאה את ארצות ערב להגבלת תפוקת הנפט ולא סיבה פוליטית.

„היום ברור לכולם שדלק כנשק פוליטי לא הצליח, ארצות כמו אירן ורוב הסעודית מתחילות לשאול את עצמן באם החסכנות לא עברה את הגבול. בועידת ארצות המפיקות נפט „אופק" שהתקיימה בג'נבה בהתחלת החדש עמדה על סדר היום „שאלת הדו שיח עם ארצות הצורכות בכדי למנוע האמרת המחירים" וגם שאלה המחירים הוקפאה בינתיים.

כמה „מהארצות הידידותיות" של ארצות ערב החמו לבדן הסכמים עם ארצות ערב, על מנת להשיג יותר נפט בגדלים יותר. דבר זה גרם למשבר פנימי. ארצות אירופה חוץ מצרפת עומדות עכשיו על הצורך לתיאום מדיניות משותפת, כפי ששר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר הציע כבר.

עמדה אחידה כזאת תביא ליצוב של מחירי הדלק ואת שוקי המטבע הבינלאומיים, מאשר בבקרה האחר מאיים שפל כלכלי על ארצות אירופה ויפן, שתשפיע על כל ארצות העולם.

האם יש לדעתך איום במשוי מהדעת השייכים הערבים שיוציאו פקדונותיהם שבבנקים באירופה וארה"ב?

הכסף הערבי בבנקים של לונדון וניו יורק מוערך בין 50—20 מיליארד דולר, איום השייכים בדבר הוצאת פקדונותיהם היא איום ריק:

בינתיים אנחנו רואים שהדולר התחזק בשוק העולמי ועבר את השער של 3.25 פרנקים שווייצרים — אפשר להסביר זאת בזה, שלשייכים הערבים אין שום אמצעים להשקיע את הכספים במשק שלהם, הם תלויים בשוקי הכספים של לונדון וניו יורק.

במשבר הזה נפגעה ארה"ב פחות, מאחר שמכסים אחוז מתצרוכתה בא ממקורותיה.

איך אתה רואה את ההתפתחות במשבר האנרגיה ואת פתרונו בעתיד?

ד"ר שפס: „דבר אחד בטוח, שהאנרגיה הזולה שהיתה עד עכשיו עייכה לעבר" — יש סכנה לעולם שארצות אחרות בעלי חומר גלם יכהו כמו גומי בדיל נחושת וכו' יעקבו אחרי הדוגמא של ארצות ערב ויעלו גם כן את המחירים.

באם ההתפתחות הזאת תביא למשבר כלכלי גדול בעולם אז הארצות המתועשות יסרבו לתת עזרה לארצות בלתי מפותחות ולהפקיד את הדאגה הזאת לארצות ערב המפיקות נפט!

יש לקוות שאחרי הכישלון הפוליטי תבא ההייאה הכלכלה העולמית לא רק באינטרס של הצרכים אלא גם של הצרנים.

„בשעת חירום, האדם מוכן יותר להשקיע במחקר — המעבר לסוגי אנרגיה אחרים יקבל תנופה גדולה בכל העולם.

זה יקח, רק מספר שנים עד שתחנות כח גרעיניות ימלאו את מקורות האנרגיה של הנפט, עד אז, כל מדינה תמצא דרכים להקלה המשבר של הדלק.

בזמן שמדינות מפיקות הנפט „אופק" התכנסו בג'נבה, באה האזהרה של שר ההגנה האמריקאי ג'יימס שלזינגר על ההשלכות המסוכנות של יהיו, באם מדינות ערב ימשיכו בחרם הנפט שלהן.

האזהרה הזאת, כמובן, מופנית גם לברית המועצות ולכן יש להניח כי גם מצידם יבוא לחץ מסוים על הארצות הערביות, בכדי למנוע התלקחות עולמית.

עם כל הרצון של ברית המועצות לחבל בכלכלה של מערב אירופה, ארה"ב ויפן הם בודאי יקחו בחשבון את הסכנה הצפויה להם ולגרורותיהם במקרה של התלקחות עולמית.

*

ד"ר שמואל שפס יליד לודז' — פולין קיבל חינוך עברי יסודי, למד באוניברסיטאות ברלין בזל ולונדון היסטוריה פילוסופיה לכלכלה ובלשנות. כמעט חמישים שנה הוא מתגורר בשוויץ והדביק את חותמו על חיי הקהילה היהודית השווייצרית בשטחים רבים, כיו"ר הברית העברית העולמית, מנהל הקרן הקיימת המשרד הארץ ישראלי. בתפקיד הזה, וכתור סגן מנהל של מחלקת העליה של הסוכנות בג'נבה, פעל רבות להצלת נפשות ומילא הרבה שליחויות חשובות בימי המלחמה בארצות הכבושות ע"י הנאצים.

ד"ר שפס פירסם מאמר על הוגה הדעות ד"ר יעקב קלצקין באנציקלופדיה יודאיקה, כן פירסם מסה על גדול המשוררים הפולנים אדם מיצקביץ וזיקתו ליהדות.

כבישים ב־300 מיליון לירות

תוכנית לסלילת כבישים עוקפים, מחלפים והסדרי כמרות ככבישים בהיקף של 300 מיליון לירות לשנת 1974, נדונו ביום ב' בוועדה העליונה לכבישים, שהתכנסה בראשותו של מנכ"ל משרד העבודה, מר אריה נוראל. ההצעה היא בגדר של מימות ראשונה המציינת את הצרכים, אולם היא לא אושרה עדיין מבחינה תקציבית, בהתאם לחוק התקציב.

התוכנית המוצעת כוללת את סיום הכבישים הסלילה לפי התכנית המומנת בהשתתפות הבנק העולמי, וכן המשך העבודה בכביש לוד— שער הגיא, ועבודות אחרות שמחוץ למסגרת תכנית הבנק העולמי.

80 מיליון לירות — להתקנת מחלפים

אשר להתקנת מחלפים כוללת הצעת התכנית המשך העבודה, והתחלת העבודה כמחלפים חדשים, במקומות — אביר, נתניה, אזור, בית דגון, גהה ובמוצא. וכן בצומת לוד ב־כביש לוד שער הגיא.

להתקנת מחלפים לשנת 1974 יהיה לפי ההצעה כ־80 מיליון לירות.

נמסר לוועדה כי השנה למרות הגשמים המיוחדים בתנועה בכבישים, ותנאי מזג האויר, לא היו תקלות לרבות קלקול ברמזורים, כפי שהיו אשתקד. כן נמסר, כי בין העבודות שהוחל בהן עד כה עומדים לפני סיום כבישים בפלמחים, אשדוד, באר שבע, בית קמה.

מכתבים למערכת

יש לצרף את הד"ר א. בויאר לנציגות המפד"ל בעירייה

בשאלתי ע"י הרבה חברים אותה שאלה אני שואל את האחראים בהנהלת סניף המפד"ל בת"א — לאן נגיע

ידוע לכולנו, שכל השנים נציג אגו"י בעיריית ת"א היה ספר המכ־מים שנעשו עם נציגים של המפד"ל. למרות הכל, עשתה הנהלת המפד"ל אחרי הבחירות, הסכם דווקא עם נציג אגו"י. אבל לא עם חברנו הוותיק מר אברהם בויאר, שקבל בבחירות כ־7500 קולות מהבוחרים ואוהדים בכל שכבות הצבור.

במקום לצרף את מר בויאר, כדי להגדיל ולחזק את הנציגות הדתית בעיריה שנוכל להדוף כל התקפות נגד חילולי שבת וכו', השאירו דווקא אותו מחוץ. אך יתכן, שהנהלת הסניף נותנת יד ותומכת ביריב שיקבל את כל הזכויות לרבות את התואר „סגן ראש העיריה". ויחד אתו ללחום בחברנו היקר, בניגוד לדעתם של חברי הוותיקים בתנועת תורה ועבודה.

אני פונה לחברי הנהלת סניף המפד"ל, לעשות מאמץ עליון לשלום תקין בתוך המפלגה ולהחזיר את השלום על כנו, ולהציל את השלום במפלגה.

א. מ. גוטמן

לקח הבחירות

כמה אונא במכתבו שהתפרסם ב„הצופה" (כ"ד טבת) משיק את המסקנה ההפוכה מלקח הבחירות. אין זה סוד שרבבות „מפד"ל־ניקים" הצביעו לליכוד ולרב כהנא בגלל זה שהמפד"ל לא היתה מספיק „קיצונית" לטעמם ולא להפך. לדרישה לתקן את חוק השבות הוא קורא „פסח־מרגנה"; ליהודים הרוצים למנוע הכנסת גוים, בתור יהודים לקהל ישראל, הוא קורא „מלעיזים". היתכן?

אם המפד"ל תשיג את תיקון החוק, בודאי טוב, ואם לא, אסור לה להשתתף בממשלה הדוגלת בעוות הדין הזה שקוראים לו „גיור" (שלא לפי הלכה). לדעת רבים היתה זאת אחת הסיבות העיקריות למלחמת יום הכיפורים. נאמר, בפרקי אבות פרק ה': „חרב באה לעולם על ענוי הדין ועל עוות הדין ועל המורים בתורה שלא כהלכה".

רחובות   א. מיימס

מדוע ירד כוחה

לדאבוננו, אין אנו עסוקים בבירור נוקב מדוע לא עלה כוחה של המפד"ל, אלא, אם בכלל, במידה קטנה — מדוע ירד כוחה.

עם זכה להתגשמות חזונות נביאיו בקבוץ גלויות (גם מאחורי „מסך הברזל"), בחידוש רבונותו המדינית, ובמקום להיות אסיר תודה לערכי הבצה שבתורתנו הקדושה, ששמרנו לזכות לראות בצדקת דרכנו זו, — בועט ומגרש מרשות הרבים את היהודי של הנותנו.

הבוחרים ששמרו אמונים למפד"ל — ביודעים או בלא יודעים — הפגינו כי בטוחים הם שבכוחה של שמירת תורה ומצוות להוליד נפלאות וישועות, בבחינת „היום — אם בקולו תשמעו" „לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו כמעט אויביהם אכניע", כלומר, לא „שמירת סטטוס קוו" אלא בשמיעה ובהליכה ממש לקראת שיבה אל ה' — הצידוק לשותפות בממשלה.

במלים אחרות: רק מילוי השאיפות הדתיות שלנו, הערבות לגאולה לעם, הוא, מבחינת הדתיים, הצידוק למתן גושפנקא לממשלה כלשהי. בלעדי זאת אין אנו רשאים לתת עדיפות לא ל„מערך" ולא ל„ליכוד" ויימצאו נא שניהם דרך לשאת יחדיו בעול האחריות לבטחון הפיסי של העם, שכן הבוחרים לא העניקו עדיפות מכרעת לאף אחד מהצדדים. עלינו חובת האחריות לבטחון הרוחני של העם ובלי הבטחת דאגתנו זו איננו ממלאים את יעדנו כמפלגה דתית לאומית. אנו מפלגת מעוט הדוגלת באיכות ואיננו רשאים לוותר על האיכות למען „חיי שעה" של קבוצת אינטרסנטים, גדולה כמה שתהיה. הנהגית מכסאות בגלל השוות פות הקואליציונית. אם לא השיגים של ממש — ולא סטטוס קוו — איננו צריכים (הבהרים) תוך כל מפלגה דתית בבעיות המדיניות והביטחוניות. לדאבוננו, אלה שלא הצביעו הפעם בעדנו, הקדימו יותר על המידה בהסקת המסקנות.

צ. דיחמן

לא כל הרוצה ליטול את השם יטול

ישנו שטח אחד בתחום היהדות, שהוא שטח הפקר וכל אחד עושה בו כבתוך שלו, וכל מי שרוצה בא ונוטל את השם, ככך „זכינו" וקם „האיגוד למען קיום היהדות" שהרחיק עדותו עד לארה"ב (הרוצה לשקר ירחיק עדותו). כי מכמן אותו, מה רצונו, מה יעודו, מה מטרתו, מה עשה ומה עושה למען בנין הארץ וכיבוש השממה. כמה כבישים סלל, כמה קיבוצים יסד, בכמה נחלאות התנחל, כמה קריות בנה, כמה מוסדות תורה, ישיבות, אולפנות הקים. מה יש לו להראות??

כה שאפשר לזקוף לזכותו, הוא, ליבוי אש המחלוקת, זריעת שנאה, פירוד לבבות, הפצת שקרים, הוצאת דיבה, הכתה עקרה ללא כל אלטרנטיבה, ללא מצע, ללא הצגת מועמדים, שסוי, ביזוי והשמצה, גדולי תורה, מנהיגים דגולים ונאמנים, פעילים מסורים שנתנו חלבם ודמם למען תורת ישראל בארץ ישראל בשביל עם ישראל, לפסול צבור שלם „המפד"ל פשטה את הרגל", המונה רבבות חברים לומדי תורה, שומרי מצוות, מחנכי דור המשך שכל חייהם קודש לבצור חומת היהדות ולהוריש מורשת אבות, להוציא לעז בצורה מחפירה על מנהיגיה „שהם כבר מכרו את הכלי". האוזנים הצילנה למשמע שקרי שטויות, בדויות ודברי הבל כאלה.

„האיגוד" יכול „להתפאר" שהצליח להפיל חללים במחנה הדתי, אולם בצער רב ובכאב עמוק, מוכרחים לקבוע שבמקומם נכנסו שונאי דת מובהקים המשנסים מתניהם להרוס חלילה את הבנין המפואר של ישראל סבא, ועיריית תל־אביב תהיה, ששם כבר עשו שותפות עם ליע כשבראש דאגתם, חיסול קדושת השבת שנשמרה החדה לנציגות הדתית, וזאת בסיוע הפעיל של ה„איגוד" ששפך הון תועפות על מודעות והעמולה ואת חיציו המורעלים שלח לא למערך, הליכוד, ושאר הרשימות החילוניות שכולם כאחד הם חברו יחד להפטר מהדתיים עושי „הצרות", אלא נגד היהדות הדתית, תופעה המזכירה לנו תקופות קדומות של התכחשות, כירסום ריב אחים, מלחמת אחים, שהביאה הרס, חורבן וגלות.

ישראל, הבוטח בשם ברוך לו שדרכם כשלון, חבל מאד ומכאיב ביותר על הצלקות והפצעים שמתווספים לגוף היהודי שבלאו הכי מספיק מפוצע, כי מנסיונו, כבר היו לעולמים, לא האיסיים מזה והצדוקים מזה, לא הקנאים מזה והמתיוונים מזה, לא שומרי החומות מזה והחורשי מזימות מזה, לא מקימי מחלוקת „לשם שמים" מזה ומטמיעי העם כזה. הצליחו במזימותיהם להרוס יסודות האומה ולערער בנין בית ישראל, מכולם נשאר זכר לדראון עולם. היהדות השורשית המקורית הדתית בלעה אותם, היא ממשיכה בדרכה שנסללה ע"י חכמי וגדולי תורה והיא היא השומרת על טוהר נפש האומה, על בריאות גוף האומה, על שלימות האומה, ועל קיום היהדות.

א. רופר

בצילה של דמוקרטיה טוטאליטרית

כי שעוקב אחרי התבטאויותיהם המעליבות של כותבי מכתבים למערכת ואחרי סגנון דימורם הפוגע של מכנסי כנסים ויתומי פסיציות איננו יכול שלא להזכר באופן מלחמתם הרעיונית של בעלי עקרונות קיצוניים בכל הזמנים ובכל מקום ומקום. על כגון אלה אומר פרופ' טלמון במחקרו המעמיק „ראשיתה של הדמוקרטיה הטוטאליטרית" (עמ' 74): „לפיכך לא יכלו לראות בהתנגדות לדעותיהם חילוקי דעות סתם, אלא ראו בהם דבר עבירה ושחיתות הבידות, לכל הפחות — טעות בעיקר". (קרי אצלנו: „כפירה בעיקר").

מתכונותיה של גישה זו, אשר נציגיה רואים את עצמם כבעלי האמת האחת והיחידה בתחום המדיניות ואף בתחום השקפת העולם הלאומית והדתית, ש„...אינה מסוגלת לעולם לביקורת עצמית". (שם, עמ' 76). הווה אומר: ככל שימעיטו המתווכחים בכתב ובע"פ בכינויי גנאי כלפי מתנגדיהם ובדברי שבח כלפי חסידיהם, כן יעשו טובה לא רק לכל מי שהוא מבחינת „אחר" בעיניהם, אלא גם לעצמם וגם לענין שאותו הם אומרים לשרת.

יוסף ולק
(ירושלים)

תודה לכתה

ברצוני לברך את בנות מדרשית „עמליה" בירושלים על מבצע הכיפות שסרגו לחיילים, ולהודות לדינה על הכיפה היפה שסרגה עבורי.

אביעד צה"ל

בית מרחץ ומקווה בפ"ת

תרשו לי לפנות לנציגי המפד"ל שנבחרו לאחרונה בהצלחה רבה לעיריית פתח־תקוה, ובלי ספק שהם יכלו למלא דרישות של הציבור הדתי בעיר. ברצוני להתייחס לענין „בית המרחץ ומקוה טהרה" לציבור הדתי הרחב בעיר. אמנם יש בית מרחץ עירוני בקצה אחד של העיר, אבל התושבים הדתיים שגרים במרכז העיר אינם יכולים להשתמש בבית מרחץ זה. נסיעות ובזבוז זמן, ביחוד ביום שישי קצר ואין מספיקים. אשר לבית מרחץ שברח' חיים עוזר, הוא צר לאנשים רבים. יש לתקן את הדבר בהקמת בית מרחץ חדש ורחב־ידים.

פתח־תקוה   אברהם גולד

ענייני צניעות

כידוע, מקצבה האוניברסיטה דירות בנות 2 חדרים לכל זוג של סטודנטים נשואים. זוגות, אשר טרם נישאו מצרפים לבקשה תעודת רישום ברבנות. בהכנסם לדירה הם חייבים להמציא תעודת נשואין.

הנה קרו מקרים, שבהכנסם לדירה, לא דרשה, משום־מה, האוניברסיטה מאלה, אשר טרם הגישונו, את תעודת הנשואין.

ירושלים   מנשה ליכטנשטיין

מאורעות השבוע

השבוע הותר לפרסום הקמת גשר אספלט על תעלת סואץ לפני חודשיים

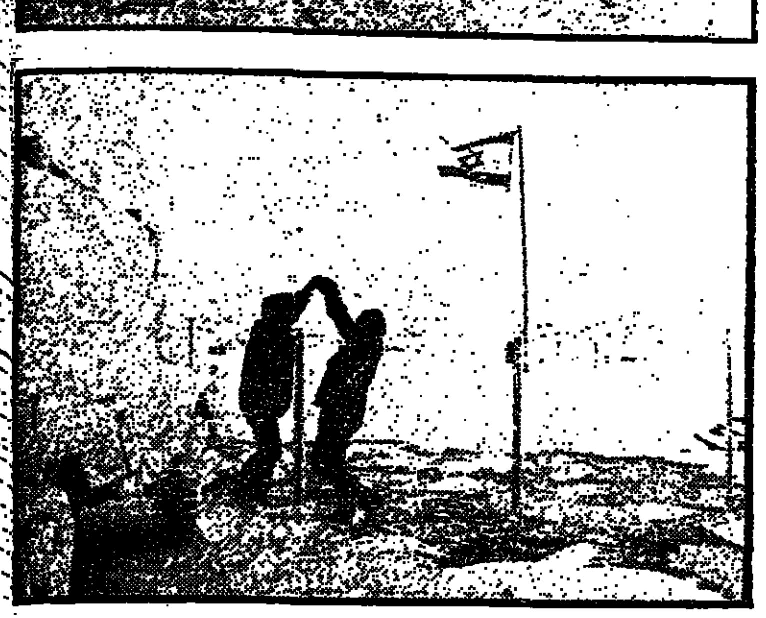
שלג כבר כיסה השבוע את ירושלים והגליל. בתמונה: חיילים במוצב בגולן.

חיילי צה"ל קיבלו בשמחה את ההחלטה על הפרדת הכוחות

הרב שלום קרליבך — הרב דקל

(מאה שנה להולדתו)

בכ"ט בטבת ש. ז. תתמלאנה מאה שנה להולדתו של הרב שלום מנחם (עמנואל) קרליבך זצ"ל, הרב של הקהילה החרדית „עדת ישורון" ומנהל בית המדרש למורים יהודיים בעיר קלן (קולוניא) שבגרמניה.

כבנו של הרב שלמה קרליבך ז"ל בליבק היה זה רק טבעי, שגם הוא בחר ברבנות כיעוד לחייו, אלא שאצלו נוסף לצד הרבני הטהור בעבודה הרב הצד הפדגוגי בעצמה חזקה.

לשתי המטרות גם יחד שמש לימודיו. הוא היה חניך ישיבת שלמה זלמן ברויאר זצ"ל, הרב בפרנקפורט, שישב על כסא הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל, הרעיון של „תורה עם דרך ארץ" ע"י הרב ברויאר גם הוסמך לרבנות... את האוניברסיטה סיים בתואר ד"ר לפילוסופיה.

מקומו הראשון ברבנות היה בגמל במזרח גרמניה, משם עבר לליטא, שאז היתה חלק מרוסיה הצארית. בשנת תרס"ד עבר לקלן לעבודה הכפולה, ובה כיהן עד למותו ביריד בכסלו תרפ"ג, רק בן 53 שנה.

פעולת חייו היתה מצד אחד מסביב לאישיותו קהילה יהודית, קהילה, שבה ע"פ תקנות הלכה היתה קובעת כל דבר. קהילה, שגם היתה — במגע אחד — מהווה לעולם יהודי יותר רחב. דה איתנה על עקרונות ונמש כונה כלפי וארץ ציונו היי קהל באטכנו. מוכן, שהישג זה אי פרי עבודתו של אדם אחד, אלא של בעלי בתים רבים וטובים כנים לסגל לעצמם קו זה.

מן הצד השני בפעילות הוא העמיד מחזורים של מורים שמים, שקבלו על עצמם את הקשה להיות הכוחות המובילים המלכדים בקהילות קטנות, כמו היו קיימות בגרמניה. בעבודה סייעו ע"י הרב קרליבך מורים, בעלי השכלה כללית ומדקדקים במצוות כמו דוגמה.

בשני קווים עיקריים יש לראות חשיבותו של הרב קרליבך זצ"ל היה מאנשי הדור השני של... עם דרך ארץ" שהיו צריכים עיל את הרעיון בדורות הבאים שותו למרכז חיי יהדות... התקופה הביאה על יהדות גורל, שבאכזריותו שם קץ לגלות, ומשום כך אין אפשרות ממש לסכם את תקופת תורה דרך ארץ בהערכה כוללת.

נוסף לזה מציינת את הרב בן שאיפתו הבלתי פוסקת ליצור קשרים שמהדקים יותר ויותר את יהדות של מזרח אירופה, אשר הכיר בודאי בראשונה בעת בגמל. איתה בא במגע יותר בימי מלחמת העולם הראשונה, שר החוץ לתפקיד יועץ לשר הגרמנים בורשה. לא מעט נגרמו לו בפעולה זו, אכזבות גדול בודאי באו על רקע ההבדל בכונה של הכוחות, שפעלו אז ביהדות הפולנית. ההשפעה שיצאה לקהילתו משהותו בקרב יהדות הפולנית, היתה כאמור קשה היתרה התחוקה של היהודית, לה הוא הוסיף בכחו ר' שחור מפולין. הרבה מן המנהגים היפים, שהנהיג בקהילתו בא העולם היהודי שבמזרח אירופה, זוק תלמוד תורה שבקהילה ל יציאה צעירים לישיבות גם מאותו מקור.

כבר שלוש שנים לפני מותו במחלה קשה ורצינית. בו נתנו לו ולקהילתו עוד מספר של פעולה, עד שפתיל החיים רים האלה כבה.

הלמידיו הרבים בכל קצווי ת אלפים שהעריצו את אישיותו במזרח ובמערב.

יוצאי קהילתו יחד עם בני משפחתו ישמרו על זכרו המבורך.

הרב ד"ר דוד [illegible]

תחליף סוכר במטבח

גלולות הסוכרזית הפכו להופעת קבע בכל מקום בו מוגש משקה חם. כידוע, משמש תחליף הסוכר את החולים, התולים או כל אדם הנזקק מטעמים אלה ואחרים להמעיט מקלוריות. אלא שלאחרונה הופיע בשוק גם אבקת סוכרזית המיועדת לשימוש בבישול. חולה הסכרת, כידוע, כמו גם מי שנזקק לדיאטה חריפה, נאלץ עד כה להמיס את הגלולות. אולם, האבקה, הנמכרת גם בבתי מרקחת, מקלה בהרבה את התהליך.

את אבקת הסוכרזית גילה ופיתח כימאי ישראלי בשיתוף עם ידע אמריקאי. אם במשפחתך מצויים סועדים הנאלצים להקפיד ולאכול מזון ללא סוכר, הנה כמה מתכונים על טהרת תחליף הסוכר לסיועך:

תפוחים אפויים

בחרי ששה תפוחי גרנד אלכסנדר חמוצים (עם תחליף סוכר כל מנה מכילה כ־80 קלוריות, ועם סוכר — כ־125 קלוריות) עתה הוסיפי 1 כפית קינמון, חצי כוס מים, 2 כפות צימוקים, 6 כפיות אבקת תחליף סוכר. הוציאי את לב התפוחים בסכין (או במכשיר המיוחד לכך) כך שיישאר חלל עגול במקום הגרעינים. מלאי את החלל בצימוקים. אבקת סוכרזית ומעט קינמון. סדרי את התפוחים בכלי אפיה, טפטפי מעט מים לתוך חלל התפוחים וכוסי כוס מים סביבם. אפי בחום בינוני כ־25 דקות מפעם לפעם צקי מן הרוטב שבתבנית על הפירות. הגישי חם או קר.

סופלה לימון קר. חלבי

כ־56 קלוריות בכל מנה (עם סוכר — 152 קלוריות) הכיני כוס וחצי חלב, שקית וחצי ג'לטין, 4 ביצים, קליפת לימון מגוררת, חצי כ־פודינג בטעם לימון, 1 כפית שטוחה אבקת סוכרזית, 1 כפית תמצית וניל, 1 כף ליפית קרם טרטר, 3 כפות ליקר הדרים. ועתה להכנה: — ערבבי היטב את החלב הקר עם פודינג בתוך סיר קטן. בשלי על אש בינונית, תוך בחישה, עד שיתקבל פודינג די סמיך (לפחות 5 דקות). המיסי את הג'לטין בשלוש כפות מים והוסיפי לפודינג חם. בחשי והוסיפי לסיר תוך בחישה. הוסיפי לתערובת גם אבקת סוכרזית, תמצית וניל וקליפת לימון מגוררת. הניחי לתערובת להתקרר עד שתהיה סמיכה מאוד, אבל לא קרושה, הוסיפי כף ליקר. הכיני קצף יציב מהחלבונים וקרם טרטר, וערבבי שליש ממנו קלות בפודינג. הוסיפי עוד שליש — ושוב ערבבי קלות וכן עד שיתום הקצף. שימי בקערת הגשה, או מלאי צלוחיות נאות, וצנני כשעתיים במקרר לפני ההגשה.

עוגת קפה חלבית

בכל מנה של העוגה (בערך 12 פרוסות) יש כ־175 קלוריות עם תחליף סוכר ו־239 קלוריות כשמשתמשים בסוכר. החומרים שעליך להכין הם לעוגה: 1 חבילת קמח תופח, 2 ביצים, 1 כפית תמצית וניל, 2 כפיות שטוחות תחליף סוכר, 100 גר' חמאה גביעי לבן, חצי כפית קליפת לימון מגוררת. לציפוי ומילוי העוגה הכיני 4 כפות פירורי לחם, 4 כפות צימוקים נקיים, 1 כפית שטוחה תחליף סוכר, 1 כפית קינמון 2 כפות אגוזים קצוצים.

לפני ההכנה חממי את התנור בחום בינוני, שמני תבנית אפיה והתחילי עם הציפוי והמילוי. רבע מהחמאה ערבבי עם פירורי לחם, קינמון ואבקת התחליף. הוסיפי צימוקים ואגוזים. אח"כ לושי את הקמח והחמאה טרפי ביצים הוסיפי לקמח. וכן את הלבן ובחשי היטב. הוסיפי וניל, קליפת לימון ואבקת סוכרזית ובחשי עוד כשלוש דקות לבלב. צקי חצי מהבצק לתבנית ופזרי עליו מחצית מהמילוי. צקי שוב את מחצית הבצק השניה — וכסי בשארית המילוי. אפי במרכז התנור כ־40 עד 50 דקות. העוגה טובה להגשה כשהיא פושרה או קרה.

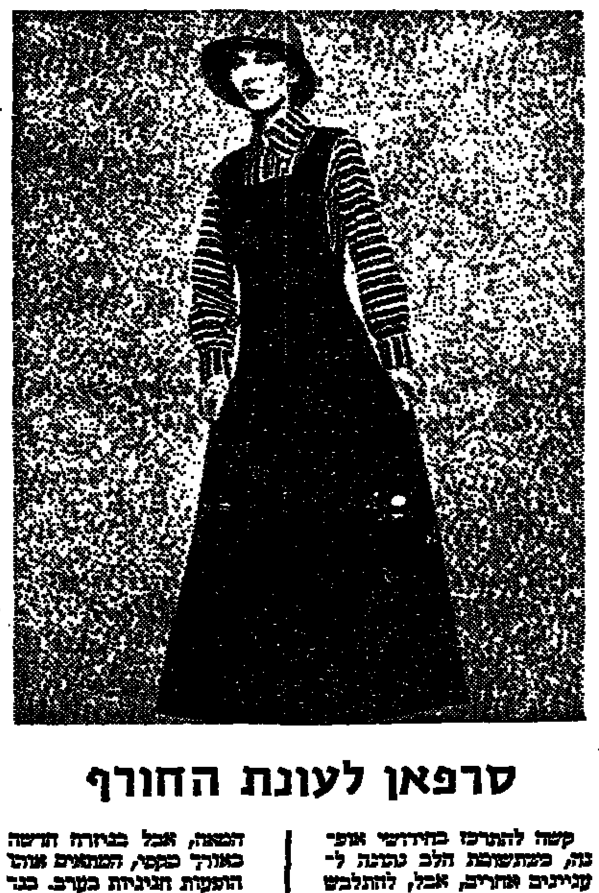

סרפאן לעונת החורף

קשה להתרכז בחידושי אופנה, כשתשומת הלב נתונה לעניינים אחרים, אבל, להתלבש צריך, גם בחורף 73. הפתרון הוא, לכן, בחירת בגדים נאים אבל צנועים למדי בבראה ובמחיר, כדי שיתאימו לתקציב המצומצם ולמצב הרוח. דוגמא מובהקת לשילוב כזה הוא הבגד הנראה בתצלום המצורף. למגיק הסרפאן הישן והטוב, אותו לבשו בארץ מאז ראשית המאה, אבל בגזרה חדשה המאורכת כמקסי, המתאים אותו להופעות חגיגיות בערב. אפשר ללובשו מעל לחולצה, ואף אותו קבקבה את כסדת הציבור. זו מקרה שלובש — וזהו חולצה פסים אופנתית מבד סריג עם צווארון גבוה ובעל קצוות הפתים גדולים. אפשר להוסיף לסרפאן גם כובע, במקום חולצה, ובכך להתאימו ללבוש יומיומי.

ז'קט ליום קר

הימים הקרים „קפצו" עלינו כמו במפתיע. אך זה היינו בשלהי הקיץ, באה המלחמה, ושכחנו בעיות של ביגוד ואופנה. ולפתע אנחנו שוב מתכרבלים במעילים ומנסים להתחמם בבגדים הצונגים, ולהסתפק בקניות מינימליות בעזרת התקציב שהצטמק. לא נעתיר עליך, לכן, את חידושי אופנת אירופה. מה לנו ולהן — עתה, נביא לפניך, לכן, בגד צנוע ואף מוכר באופנת שנים „רזות" — ז'קט הם הארוך. ז'קט זה, שיש אחרות שאולי שמרו דוגמתו בעליית הארון מאז שנות ה־50 הוא באורך שבין 3/4 — ל־7/8, עם כתפים מעוגלות או שמוטות, צוארונים גדולים ושטוחים ופתחים בסגנון הכתונת.

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

מבצע „אנו נתגבר"

אנו נתגבר!

כרוז הישה מבחון תמיד ועליה ריעוב של „ישראלציקי" בכובע מבבל, ובתן שלוחה כלפי מעלה, כסימן של מזל הצלחה, יחד עם הסיסמה „אנו נתגבר", הופץ בימים אלה בכל בתי הספר בארץ, במועדונים ובתנועות הנוער ובכל מקום בו מתכנסים אנשי „העורף". תהיה זו תרומה התנדבותית של כל אנשי הפרסום בארץ למוראל האזרחי שלנו.

„רבים מדברים על המוראל הירוד בעורף, אך איש אינו עושה משהו בענין (כפי שכבר אמר מרק טווין על מזג האויר...) אדרבא: מרוב דיבורים על מוראל ירוד — יורד המוראל עוד יותר..." כך, על כל פנים, טוענים אנשי הפירסום, שהחליטו להכריז על מבצע ביוזמה אישית, א־פוליטית, וללא תמורה כספית או מקצועית, כדי להעלות חיוך על פנינו — ציבור האמהות, הנשים וההורים של החיילים.

במסגרת המבצע נרתמו בהתנדבות כל עורכי העתונים בארץ, הצינקוגרפיות, רשויות השידור השונות, מוסדות הציבור, מלחינים (שיחברו שיר הימנון בסיסמת „אנו נתגבר"), חברות מסחריות שונות ובעלי ארטובוסים לפירסום הנושא. „לדעתנו" אומרים היוזמים „אין צורך לזכות לדחיפה מלמעלה כדי לצאת למבצע התורם משהו לטובת הציבור. כל אחד יכול בתחומו המקצועי, לעשות מעשה הנדבות בעל ערך. אנחנו, שמקצוענו פרסום הסברה, יצאנו ברעיון הזה. אבל אנחנו קוראים לכל אזרחי הארץ לתרום איש איש כיכולתו בתחום שלו".

לשאלה: האם דווקא סיסמת „אנו נתגבר" לא תעורר עוד יותר חששות ופחדים בציבור, שיאמר לעצמו: לא ידענו שכל כך רע עד שצריכים לעודד אותנו בניחום של אנו נתגבר. בענינו: — „אסור להתעלם ממצב עובדתי וממצב רוחו הקשה של הציבור בעורף. זו עובדה קיימת — תקוה שבעזרת הסיסמה, נשפר אותה במעט".

אגב, הכוונה היא גם להכריז במוסדות החינוך תחרות חיבורים על הנושא „אנו נתגבר", וכך, דרך הנוער, האופטימי מטבעו להשפיע גם על ההורים והמבוגרים.

נקוה, שהכרוזים, הפזמון, החיבורים והרצון הטוב יעשו את שלהם, ואנו נתגבר, אם לא על המצב העובדתי הקשה — לפחות על מצב רוחנו!

הבעל האידיאלי בעיני נשים במערב

קצת משונה לקרוא על דרישות אידיאליות מן הבעל, כאשר רוב הבעלים מגויסים, והבעל האידיאלי בעיני האשה הישראלית הוא זה החוזר בריא ושלם הביתה ובכל זאת, במערב כנראה אין שום חדש, למרות משבר הנפט וקשיים כלכליים שונים, מתפנים אנשי מחקר לערוך סקרים ומשאלים בנושא. הפעם מדובר במחקר שנערך בבלגיה, ומסקנותיו הועברו לאיטליה כדי להשוות את הממצאים עם תשובות האיטלקיות. לאחר בדיקה התגלה כי הנשים האיטלקיות מסכימות עם חברותיהן בבלגיה. מסקנות אלו הועברו לבחינה גם בקנדה, ואף שם נסתבר שהקנדיות מצפות מבעליהן לאותן תכונות של הבלגיות והאיטלקיות. לאחר נסיונות נוספים הסיקו החוקרים כי לנשים שחונכו על ברכי המסורת התרבותית המערבית (ואף הישראליות בימינו) יש ציפיות דומות.

ואלו הן:

א. **רכות.** ציפיה זו התגלתה כראש סולם המשאלות של האשה המערבית. הנשים מעריכות תכונה זו מאוד אצל הבעל, אלא שהיא דווקא נדירה ביותר אצל הגבר בן המערב. דרישות הקיום הנוכחיות בעולם מאלצות את הגבר לפתח שליטה מוחלטת על הרגשות, וגם רוב הנשים הנשאלות הודו שהן מעריכות גבר חזק באופיו. אולם הבעל האידיאלי, הוא זה היודע למצוא לו מקום כבוד בחברה, רצוי במשרה מכובדת, ועם זאת עליו להיות רק בבית...

ב. **נימוס.** הנשים התלוננו תכופות כי לאחר הנישואים שוכחים הבעלים את כל תורת הנימוס והם מתנהגים כלפי זרים בהרבה יותר תשומת לב. אולם החוקרים מעירים כי האשה המודרנית, שזכתה לעצמאות מרובה, איבדה גם היא חלק מן הנשיות שאיפיינו אותה במאות קודמות ואשר חייבה התנהגות מנומסת ואדיבה מצד הגברים. אי אפשר כנראה לרקוד על שתי החתונות.

ג. **חברותיות.** הנשים מתלוננות שהבעלים בשעת פנאי [illegible] עבודתם, בצפיה בטלוויזיה או בקריאת עתון ו... בשקט מרגיז. הטענות המרות ביותר הופנו אל אותם בעלים המבריקים בחברה אבל בביתם הם עגומים ודוממים.

ד. **הבנה.** נשים במערב מצפות מבעל אידיאלי להבין את רצונותיהן מבלי שיובעו, לזכור ימי הולדת, להביא מתנות קטנות, להכיר ביחודן הנשי.

ה. **יושר.** נשים רבות במחקר התלוננו על בעלים המקמצים כשמדובר בדרישותיהן אולם מבזבזים סכומים ניכרים על הצרכים והתחביבים האישיים שלהם. גברים רבים נוהגים להביע אי שביעות רצון מן האוכל, בלי להתחשב בעובדה הפשוטה שהאשה אינה יכולה לעשות נסים ונפלאות בתקציב קמוץ לה.

לדעת החוקרים תלונות אלה מובעות בעיקר אצל נשים הסבורות, בתת ההכרה, שבעליהן מתייחסים אליהן כאל יצור נחות יותר, או שהם מבליטים מדי את סמכותם כראש המשפחה.

ו. **הגינות.** נשים רבות מתלוננות על בעלים המתלוצצים על חשבונן בחברה או מבקרים אותן קשות, בנוכחות הילדים.

ז. **כנות.** נשים המגלות כי הבעל נהג בחוסר כנות מאבדות את האמון בו, ובכל מישאיהן.

מסקנות:

לאחר שניתחו החוקרים את הדרישות הטיפוסיות הללו הם סיווגו אותן לשתי הסיבות. ארבע הראשונות קשורות ביחסו של הבעל אל האשה. שלוש האחרונות — באישיותו. ברור ששתי הסיבות קשורות קשר אמיץ. קשה למצוא גבר שהוא מטבעו בלתי צודק, שתלטן או לא כנה שיוכל להיות בן זוג רך מנומס ומלא הבנה.

מכאן, שסולם העדיפויות חייב להשתנות. על הנשים להתחיל בתכונות האישיות ורק לאחר מכן לדרישות הרגשיות שלהן.

הגותו של רש"ר הירש ומקומה בחינוך הדור

מאת לנדוי יעקב

מלאו שמונים וחמש שנה לפטירתו של רבי שמשון־רפאל הירש ז"ל, הנודע בשיטתו במחשבת היהדות, בפרשנות המקרא ובמאבקו לדמותה של הקהילה היהודית בימי הריפורמה. אם כי ניתן משולבות זו בזו ויונקות ממעין אחד. הרי כאן ניחוד את הדבור, בראשי־פרקים, בעיקר שיטתו ותפיסת היהדות ובמסקנותיה המעשיות לחינוך פני הדור.

סת רשר"ה את היהדות היא מה ואין לה כל קשר מהותי מצות רוחניות או תרבותיות ן ליהדות, הוא קורא לתפיסה חזות היודעת את עצמה מתוך , אשר לה הקדיש ב„אגרות את רוב־רובן של אגרותיו זו, השואל והנבוך".
סה זו מטבעה אינה יכולה מהגות באיזו שהן תופעות זמנן, כי היהדות שמתוכה רשר"ה את השקפתו, היא ולכן תוקפה לדורות ולדורי־

שבא איפוא להוכיח, מתוסר או מתוך סילוף־דברים, כי ת רשר"ה את היהדות היא ילי־ נו ותקופתו, אינו אלא טועה המורה.

תפיסה טוטאלית והיסטורית

ריה תפס את היהדות כתפיסה לית והיסטורית כאחת. התורה ר רצון ד' המוחלט היא לו רחיים, לא רק במובנה המצו־ שהיא נותנת חיים לשומרי־ יה, אלא בעיקר משום שהיא ת להשתלט על כל צורות ה־ כפי שהן הולכות ומתפתחות ך ההיסטוריה של האנושות. כי תורה של האנושות אינה עומ־ דת במקום אחד, היא אינה סטא־ אלא דינאמית מטבעה ובמ־

התקדמות בהיסטוריה של ה־ זו, אמנם תוך עליות וירידות כמאבק רצוף בין כוחות הטוב אבל היא בכל זאת מתקדמת. דמות זו יש הישגים במדע הטבע, באמנות ובטכניקה. מות זו צפונה, לדעת רשר"ה, בתכנית הבריאה. „אשר ברא ם לעשות" — יזא מתורגם ר , שעל האדם להמשיך במשיה כוחות הטבע שנברא ע־ ם. גם התפתחות, שוב תוך עליות ות, בתולדות עמי העולם לק־ אחרית הימים, כאשר חזה הנביא יותר נביאי ד'. בתוך צחות הסוערת האנושית עומד עם ל, כעם שנבחר על־ידי ד' אור לגוים ומגשים את צי־ ד' בחייו הפרטיים, והכלליים ומים. עלינו משמבל לעקוב ה ובתקוה, אחרי שלבי ההת־ ת הזאת.
שם שהתורה — הוא כותב ב־ בפרק המוקדש לחינוך — זה את היהודי בפני מראות הטבע ובפני ההיסטוריה של שות, כדי שילמד משניהם את הבורא ואת אפסותה של כל אנושית המבוססת על עצמה. עלינו לפתוח בפני ילדינו את הטבע וההיסטוריה, כדי ש־ מהם וידעו את יעודם האנו־ ישראלי ויתמלאו באהבה את ה־ המשגב הזה". — — —

דור, דור ודאתגריו

התקדמות במדעי הטבע וההתפת־ בהיסטוריה של העמים, מן ה־ שיתולו שינויים כבירים, הדר־ ולפרקים גם מהפכניים. ב־ המציאות חיינו. שינויים אלה דים את יהדות התורה בכל דור בפני בעיות חדשות ובפני ים חדשים, שאין אנו רשאים עלם מהם, כי ייתכן הוא, לצרף מציאות חדשה, המתהווה בתוקף ההתפתחות, לכור התורה ול־ אותה לאור היהדות הנצחית. עם דרך ארץ" לא היתה, א, בשביל רשר"ה סיסמה בלבד, תפיסת־עולם, המושתתת על ות היודעת את עצמה מתוך . אם התורה היא תורת־חיים, תורה להשתלט על החיים לכל יות, הרי אין היא יכולה לה־ מה „דרך־ארץ", זו המציאות תנית מדור לדור ומתקופה ל־ ה. היא גם אינה יכולה להסיח משאיפות האדם, הטבעות בו הבורא והתגבורות והולכות התפתחות האנושות, להסתכלות ובמהלכי ההיסטוריה, משאי־ ליופי ולהרמוניה.
כן, שאיפות אלו יש להעלו־ שישמשו מניעים נפשיים לה־ הבורא וגדולתו ועי"ז להתקש־ האדם עם המוחלט הנצחי.
„המפסיק ממשנתו ואומר: מה אילן זה, מה נאה ניר זה ר'" — ר ראה את הטבע והדור מנות־ ממשנתו, משנת ד', שהאתיקה אסטיקה הם לו דברים נפרדים מעלה עליו הכתוב כאילו מת־ בנפשו". (אבות פרק ג' משנה

דרך ארץ קודמה לכול

היהדות היודעת את עצמה מתוך ה" אי־אפשר לה להתבדל מה־ ארץ", כי התבדלות מ„דרך־ כמוה כהתנזלות מן החיים, כהתרחקות מן הטבע ומן ה־ טוריה, שכתוצאה כמנה הולכת ה התורה לקרן זווית, ללא כל למלא את ייעודה להשלטת על המציאות ולתיקון האדם דה לפי חוקיה הנצחיים.
שומר את דרך עץ החיים — 'דרך־ארץ' — מלמד שדרך־ארץ לכול", כך נאמר בתנא דבי (הפי"א). כי אם אין דרך־ — על מה יש לשמור?... דרך־ארץ זהו המציאות, והר ה־ של התורה להתל לה את ה־ עת המציאות על כל מרכיביה בלימודים שונים בכל שטחי , גם אם הם פוחתו ומוסתו לסגרת היהדות. רשר"ה ידע, כאן הוא נכנס לפרשה שיש אותה קודם כל מצד ההלכה, היתה תמיד נר לרגליו בכל שעשה כדי לנמק את שיטתו שת.
ירושו על התורה ויקרא יח הוא מביא מה שנאמר בתורת־ ים על הפסוק: „את משפטי תע־ ואת חקותי תשמרו ללכת בהם":
„ללכת בהם, עשם עיקר — „ללכת בהם" — עשם עיקר ואל תעשם טפלה; ללכת בהם — שלא יהא משאך ומתנך אלא בהם, שלא תערב בהם דברים אחרים בעולם; שלא תאמר: למדתי חכמת ישר־ אל, אלמד חכמת אומות העולם — ת"ל: ללכת בהם, אינך רשאי להיפטר מתוכם".
ומבאר רשר"ה ואומר:
„ללכת בהם — בהם תהא מסרת שאיפותיך. הם יהיו לך העיקר המוחלט ולא הטפל ה־ תלוי באחרים, כלומר: כל מה שאתה יוצר וקולט מבחי־ נה רוחנית, יהא רק בהם ו־ אסור לך לערבב בהם מה

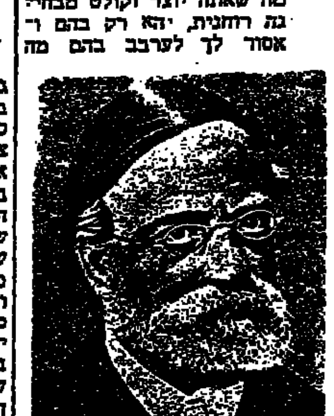

שהוא זר להם, ואל תאמר: למדתי כבר חכמת ישראל, ועתה אלך ואלמד חכמת או־ מות העולם, כי על זה נאמר ללכת בהם — אינך רשאי לצאת מהספירה שלהם".
ומוסיף רשר"ה ומסביר:
„אם נעיין היטב במאמר זה, נראה כי הדברים הנאמרים בראשו: עשם עיקר ואל תע־ שם טפלה, מפריכים את ה־ דיעה, כאילו הדברים הבאים אחריו מחייבים התעלמות מל־ לאה מכל הידיעות המדעים, שנוצרו או טופחו מחוץ ל־ מסגרות היהדות, או שאינם מתייחסים במישרין לידיעת התורה. אדרבה, אם אומרים: עשם עיקר ואל תעשם טפלה, הרי בזה נקבע מראש, כי מותר לנו לעסוק גם בשטחים אחרים של המדע, אלא ש־ ידיעת התורה יכול הנובע מ־ מנה צריכים להיות לנו העי־ קר, המוחלט והיציב, ויתר המדעים יש לטפחם רק כמד־ עי־עזר ובמידה הם משמשים באמת כעזר ללימוד התורה ומשועבדים לה כטפל לעיקר. אולם התורה והאמיתות הכלו־ לות בה הן לנו תמיד ובכל אתר הדבר הנתון לנו ללא־ כל־תנאי, הן הן קנה־המידה בלעדי לכל המסקנות שאפשר להסיק בשטחי־מדע אחרים.
ומסיים:
„כשם שוודאי הוא, כי התו־ רה היא תורת ד' ואילו כל יתר החכמות והמדעים הם יצורי־אנוש יאשי־ על כן הם מכילים בקרבם רק גלויים שנתגלו ומסקנות שהוסקו על ידי השגת אנוש המוגבלת מ־ טבעה, — כך גם ברור בהח־ לט, כי בשבילנו אפשרי רק מדע אחד יאמת מכריעה אותו, אשר ביחס אליה יש לכל יתר המדעים רק ערך מותנה ועלינו להעריכם אך ורק מנקודת־מבט של תורתנו הקי"ה.
מכאן אנו למדים, כי רשר"ה דחה כל התפשרות בין תורה למדע ואפי־ לו יחסי־גומלין ביניהם, באשר הם, התורה והמדע, משתרעים על מישורים נפרדים לגמרי: הנצחי, המוחלט האלוקי מכאן; היחסי, ה־ מותנה בזמן האנושי מכאן. העיסוק במדעי־אנוש, פרי התקדמות וה־ התפתחות של האנושות בהיסטו־ ריה. הוא אמצעי למטרה והמטרה היא: השלטה וזה התורה על כל ישהוהו של האדם ועל המציאות הז־ אופפת אותו.
„כי לא על ישוב של ניגודים בין מציאות הדברים, ולהם רשר"ה; לא על מציאות פשרה ופשטה והראי לא על שכינה מוכה ביניהם כי אם על שלטון אביהו המכה של דבר"ד על המציאות הזרישה" — כותב נכדו יצחק ברויאר במסה הנפלאה שלו „רשר"ה כמורה־דרך להיסטוריה הישראלית" בספרו: 'ציוני דרך' (ע' 131—146).

עיסוק ביישובו של עולם

מתוך שיטתו של רשר"ה נובעת גם החובה לעסוק ביישובו של עולם, ב'דרך ארץ' שקדמה לכול, אולם כדי לעסוק ביישובו של עולם יש צורך ברכישת ידע בהתאם למצי־ אות שבכל דור ודור. יש צורך בהכשרת האדם באומנות ובמקצוע, ההולם את תנאי המקום והזמן. הכ־ שרה מתואמת, מבוססת על יראת־ שמים ולימוד־תורה, כדי שיוכל ל־ ממש בחיי המעשה את חוקי התורה והלמתיה, כי „גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים", באשר יראת שמים בלבד, בלי יגיע־כפיים, בלי אומנות, בלי העיסוק ביישובו של עולם, אין בידה להביא את האדם מבחן ההגשמה של ציוויי ד' במציאות חייו.
וגם בזה מסתמך רשר"ה על הל־ כה מפורשת בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב):
„תנו רבנן: 'ואספת דגניך' מה תלמוד לומר? — לפי ש־ נאמר 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיך' יכול דברים ככת־ בן? תלמוד לומר 'ואספת דג־ ניך' — הנהג בהם מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל".
אמנם רבי שמעון בן יוחאי חולק עליו ואומר: „אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, קוצר בשעת קצירה, דש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח — תורה מה תהא עליה?", אך בלי להיכנס לבירור יסודי של עצם הפלוגתא הזאת על כל משמעותה. הרי יירע שהכריע דוחה את הדיעה הזאת, על־כל־פנים בכ... שהיא נוגעת לכלל החברה, בהסיקה:
„הרבה עשו כרבי ישמעאל ועל־ תה בידן, כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן".
מכאן שיש לקיים בדברי התורה מנהג דרך־ארץ ולעסוק ביישובו של עולם, לפי הקיום שהיתוו ע"י בורא העולם ונותן התורה.

מן השיתין

מכל זה נובע ללא ספק, כי תפי־ סת היהדות של רשר"ה אינה מק־ רית, אינה פרי תקופתו, אלא היא יונקת מן השיתין של יהדות התו־ רה, חובקת זרועות עולם ותוקפה לכל הדורות ולכל הזמנים.
היא אקטואלית היום כמו שהיתה אקטואלית אז, כשיטה, כהשקפת־ עולם. רק המציאות נשתנתה שנוי יסודי ורדיקלי. אנו עומדים היום בפני 'דרך־ארץ' שונה לגמרי; אנו עומדים עתה, כדברי יצחק ברויאר, בפני 'דרך־ארץ־ישראלי' בפני מצי־ אות ישראלית־ממלכתית ובתוך הת־ פתחות טכנולוגית שלא היתה עדיין כמוה בהיסטוריה של האנושות.
האתגר הוא עצום ורב־ממדים. הנוכל לו? —
אנו מאמינים בנצחיות התורה וב־ יכלתה להתמודד עם כל מציאות שהיא ולהכניעה תחת שלטונה. הברירה בידינו, בידי נאמני ה־ תורה וגדוליה, בידי עם התורה ה־ מאוחד.

בין אמת לחסד

מאת מ. אידלבוים

יצא הספר „קוצק, מאבק לאמת", שני חלקים, מאת פרופ' אברהם־ יהושע השל, בלשון אידיש, הוצאת מנורה. זהו הספר המקיף ביותר על קוצק ושיטתו בחסידות.
רבי יצחק מאיר בעל חידושי ה־ רי"ם: עד „היהודי" פירשו הרבים את חסידות הבעש"ט ו„מהיהודי" את חסידות פשיסחא (דער קאצקער רבי, עמ' 22). כיצד הגדירו את קוצק? אמרו, קוצק היא השיא של חסידות פשיסחא. האמת היא, קוצק היא כהפכה בתוך מהפכה. רבי מנ־ דלי פתח דרך חדשה, אך לא זכה לממשיכים.

במחיצתו של החוזה

רבי מנדלי (שינה שם משפחתו מהלפרין למורגנשטרן, נולד בש־ נת 1788 ונפטר בשנת 1859), בצ־ עירותו ניכרו בו שני קווים אופיי־ ניים: נטיה ללבטים פנימיים ותקי־ פת־דעת שלא התחשבה אף בגדו־ לים הימנו בשנים ובחכמה. כך כאשר בא לראשונה אל החוזה מ־ לובלין, גבה הר ביניהם משהגיע ר' מנדלי הצעיר ללובלין לא הת־ נהג כדרך החסידים למהר מיד אל הרבי כדי לקבל שלום. הלך תחי־ לה לשוק וקנה אולר. כשבא אל החוזה הוכיחו הלה: הבאת ללובלין לקנות אולר? מנדלי לא התבטל, אלא השיב, „לא באתי לקנות רוח הקודש". היינו עלי אין משפיעים במופתים. לאחר זמן נכנס מנדלי אל החוזה והגיש קוויט"ל. עיין ה־ חוזה בפתק ואמר: דרכך מוביל ל־ מרה שחורה והיא אינה נראית ליי. אם כן, הפטיר מנדלי, כבודו אינו רבי למרה שחורה. מספרים, שעוד באותו יום עזב את לובלין ויצא לפשיסחא אל „היהודי" הקדוש". אצלו מצא את שורש נשמתו. גם כלפי אביו התנהג ככה. כשהפציר אביו לא להתחבר אל החסידים, השיבו: כתוב „זה א־לי ואנוהו" ואחר כך, „א־לקי אבי וארוממנהו".
השל מביא בספרו שתי דוגמאות המשלימות לאפיין את האיש: פעם שאלו ר' פייבל מגריצא, המתמהה אותה להיות גדול כבעל שם טוב? ר' מנדלי לא נרתע מעצם השאלה והשיב: נכון, „כלום השביע הבעש"ט שלא יהיה גדול הימנו? פעם הלך ומנה את גדולי הרבים בחסידות: היה הרבי ר' בר, היה הרבי ר' שמעלקא, היה הרבי ר' אלימלך, היה הרבי מלובלין, היה היהודי הקדוש, היה הרבי ר' בונם ואני השביעי. אני שבת. היינו: אני ההמצית. מנדלי לא הזכיר כלל את הבעש"ט, הספירה מתחילה אחריו, שכן הוא היה ראשית כל, בחינת כתר, ש־ הספירות מתחילות ממנו ולא עמו.
ספרו של השל אינו ספר היס־ טוריה, הוא לא התכוון לכתוב תו־ לדות חייו. החלק ההיסטורי נועד לשמש רק רקע שעליו מצייר את דמותו של ר' מנדלי ושיטתו מזה ואת חסידות הבעש"ט מזה. בפרקיו אינו עוסק בהסבר שפקד את קוצק אך אין הוא דן בקוצק שלאחר ה־ משבר.
כאשר יצא פירסומו ועדיים, עד־ רים חסידים החלו נוהרים אליו, באה התמורה. הללו, ברובם הגדול באו לעינינים האישיים. לאחר פרה ש־ אינה נותנת חלב, לשני ילדים ה־ זקוקים לרפואה, לשלישי בגרות ש־ הגיעה לפרקה. כולם תבעו: הב, הב הב חיי, הב מזוני. כולם רוצים שיעמיסום על כתפיו והם עצמם שרויים בעצלות. מסתבר, שכבר ב־ שנותיו הראשונות בקוצק, אליה עבר מטומשוב, החל להתרחק מן החסידים, להתבודד ולא ליתן להם דריכת רגל. בקורביו לבדו זכות עליהם, גם הם רוצים להתחמם ב־ מחיצתו ולהתהצלות על ידו. במרו־ צת השנים הלך והסתגר מהחסידים. בלחץ מקורביו ובני ביתו. חזר לח־ סידיו ושוב התנהג כרבי. קבל את חסידיו ונטה אוזן לבקשותיהם.

המשבר ותוצאותיו

בשמיני עצרת, שנת ת"ר, פרץ ה־ משבר במלוא חומרתו. רבי מנדלי נכנס לבית מדרשו. ההמון הגדול דחף ונדחף. כולם רוצים לעמוד ק־ רוב לרבם. הוא החל לדבר ולא יכול לשלוט ברוח הסוערת, כולו רותח, הר געש. הרי צריכים לקחת בחשב בון מרי נפשו, הנטיה להתבודדות עם עצמו. רבי מנדלי נתן חופש ללשונו השנונה והעוקצנית ובשבט פיו הכה את חסידיו ללא רחם. אפ־ שר לשער את התדהמה שהכתה את כולם. תוך כדי כך שמע קולו של רבי מרדכי יוסף מאיזביצא את הל־ לו של בית המדרש: „לוחות ושב־ רי לוחות מונחים בארון" (ברכות, ח') קרא בקול, „מי לה' אלי". מיד עזב את בית המדרש ואת רבו הרבים הלכו אחריו. בשמחת תורה ערך הקפות עם חסידיו. רבי מר־ דכי יוסף נעשה רבי, ראשון לחסידי איזביצא־ראדזין.
מה דחף את רבי מרדכי למרוד ברבו? הוא ראה את עצמו ראוי ל־ עמוד בראש עדה ושמע לקולו ה־ פנימי שאמר לו, הגיעה שעתך לקחת את ההנהגה לידך ולנהל עם קודש בדרכך. האי ידע שבמעשהו הוא מע־ שה מרידה ברבו, אבל כלום הוא ראשון לעשות כך? כלום לא מרד החוזה ברבו רבי אלימלך, וכלום לא נעשה היהודי רבי בחיי רבו החו־ זה? מן השמים הכריחו אותו. ית־ כן שגם אחרים הרגישו כמותו, אלא הללו כבשו עצמם.
המעשה פגע ברבי מנדלי כהלם. רבי מרדכי יוסף, חברו מימות ה־ יהודי, היה, אולי, המוכשר ביותר בתלמידיו הגדולים. אותו הפקיד ל־ הדריך את האברכים שבאו לקוצק לשאוב מבאר החסידות. מעשה רבי מרדכי יוסף, פקח את עיניו וראה שעולמו חרב ואולי אין לו עוד תקנה. רבי מנדלי היה סבור, ש־ העולם מסריח, לכן התרחק פעם מהעולם ומהמונים והתמסר ליחי־ דים הוא רצה להקים מנין של אנשי־ סגולה שילכו בעקבותיו, שכל רצו־ נם יהיה בלתי לה' לבדו. עתה גי־ לה שגם בחירי תלמידיו אינם אתו, אינם מוכנים ללכת עמו את כל הדרך. אפילו רבי הניך מאלכסנדר, הקוצקאי שבתלמידיו, לא הלך בדר־ כו. כולם השתמשו במקל נועם ורק לעתים רחוקות במקל חובלים.
רבי מנדלי עזב את חסידיו הס־ תגר בחדרו ונשאר בהתבודדותו עשרים שנה עד יומו האחרון.
משום כה לא דן השל בקוצק שאחר המשבר. עובדה שלאחר ה־ משבר נערו אל קוצק חסידים והרבה מן המשתמטים חזרו אל קוצק, שא־ לה: מה הביאם לקוצק? מה היה להם לצפות מרבי המתבודד והמרחק מהם? רבי יצחק מאיר, החשוב ש־ בתלמידיו, וחבריו עשו מאמץ נואש לעצור את ההתדרדרות שהחלה ב־ אותו שמיני עצרת ולהשפיע על חסי־ דים לבא לקוצק. תלמידי רבי מנד־ לי, במיוחד ר' יצחק מאיר, לקחו את ההנהגה בידיהם. הם נעשו רביים ללא כתר. הם טיפלו בחסידים, הק־ שיבו לבעיותיהם, עודדו אותם ותש־ תדלו עבורם אצל רבי מנדלי. הם הדריכו את האברכים ואף קיבלו קוויטלעך והביאום בפני רבם. הם היו המליצים העומדים בינם ובין רבי מנדלי. מזמן לזמן היה הוא שו־ לח ידו מבעד החור שבדלתו ומקבל קוויטלעך מהחסידים. לרוב ישבו ה־ חסידים שבועות יושבים ומחכים ל־ שעת רצון זו. פניו לא ראו. ויש, לפתע פתאום הופיע בפתח, מלובש בטלית קטן ובגדים מרופטים. מראהו היה מטיל אימה על הנוכחים, שהיו בורחים החוצה מרוב אימה. דבריו היו קשים כברזל. ובכל זאת משך את החסידים לקוצק.
חשיבותו של הספר. בהיותו ראשון להסביר היטב את תורת קוצק והי־ ריעה רחבה. הוא עושה זאת על סמך מאמריו ואמרותיו של ר' מנדלי ש־ הרבה לצטט ובהשוואות למאמריהם של גדולי החסידים החל בבעש"ט ו־ כלה בתלמידיו של ר' מנדלי.

שתי מדות

השל פותח את ספרו במדרש, שהוא משמש מפתח לעבודתו: „אמר רבי סימון (מדרש רבה בראשית, ח' ה) בשעה שבא הקב"ה לבראות אדם ה־ ראשון נעשו מלאכי השרת כתים כתים ל־ חבורות, מהם אומרים יברא, מהם אומרים אל יברא. ההוא דכתיב חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, אמת אומר אל יברא שהוא כולו שקר, צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות, ש־ לום אומר אל יברא דכוליה קטט. מה עשה הקב"ה? נטל את אמת ו־ השליכה לארץ. ההוא דכתיב אמת מארץ תצמח" תהלים פה יא, יב).
המדרש, אומר השל, גילה את ה־ סוד: כסא המלוכה של האדם עומד על קברה של אמת. האדם הוא מלך משום שהאמת קבור. לפי המדרש, האדם מתקיים בזכותו של חסד. מזבחו הבריאה חסד מעל לאמת ב־ עולם הזה. האמת ניסוגה בפני קצת רחמנות בעולם הזה, ידעה קוצק, שהאמת קבור, אבל האמת חי ובוחן כמברו, הוא רוצה לקום תחיית ה־ מתים, אלא האדם אינו מניחו לקום (עמוד 14). רבי מנדלי גמר אומר להחיות את האמת.

יחיד וציבור

כלום אפשר לשנות כלל, ציבור? רבי מנדלי התייאש מן הרבים. השל מספר, כשקרא את קירקגארד, אבי הפילוסופיה הקיומית, עמד על הסמי־ כין בכמה מרעיונותיו לרעיונות קוצק. שניהם נואשו מן הציבור, רצו לשנות את היחיד מקצהו אל קצהו. האדם ניתן בשליטתו של השקר, ה־ יחיד הוא חסר אונים, מקבל מוס־ כמות כאמת ונוטה לפשרנות. שניהם דחו פשרנות. רבי מנדלי רצה ל־ רפא את היחיד, בהטילו אימה ופחד, כדי לזעזע אותו ולהמאיס עליו את השקר שבו־שהוא נלכד. משום כך, על האדם להיות מופרש מן העולם. היינו צריכים להיות במתח מתמיד, במאבק על האמת.
נגענו באילו נקודות של תורת קוצק. הרוצה לעמוד על שיטת קוצק ולהכיר את עולמו הפנימי של ר' מנדלי ימצא מבוקשו בספרו של השל, המבאר לכל מעיין את הדברים.
השל מסיים „השבת הראשון אחר פטירתו. שלוש סעודות. בבית המדרש חושך. חושך בעולם. הרבי בעולם האמת. וכל חסיד לבדו בעו־ לם השקר. פתאום קול ניגון, מלים: „אוי, מת הנפש הזקן. הנפש שחי־ של אותנו מת, הלך".
אחרי פטירתו קמו שני יורשים. בנו בכורו רבי דוד מלא את מקו־ מו בקוצק. הוא נעשה ונהג ככל אדמו"ר. ואילו תלמידו רבי יצחק מאיר לקח את רוב חסידי קוצק.

תקופת הצילומים

מאת אהרן קווה

כל הודעה, כל פרסומת ברחוב, על קירות הבתים, באוטובוס ומחוצה לו, והבונת אדם בצידה, זהו נוהג התקופה.
עניין זה של הבלטת דיוקנאות בולט ביותר בתעמולת בחירות. כל מפלגה שוקדת שאחד מחבריה, שהיא חפצה ביקרו, ייבחר לכהן בתפקיד רם, וכדי להשפיע על הבוחר מתגוססת, בהודעה התעמולה, בצד הסיסמאות השונות, תמונתו, החיוך בפניו, או: הבעת רצינות יתירה, אלא שהחיוך, ובייחוד המכוון, אינו מגלה לרואיו את טיב המחייך, את נפשו, ולכן גם הבעת הרצינות היתירה אינה מגלה זאת. אם כן מה מוסיפה התמונה?
יש גם דיוקנאות שהקנאות המפלגתית סבוצה בהם, נמצא, שנוהג זה של התקופה, להציג לראווה את פני המועמד מוסיא את המטרה.
בהזדמנות זו ראוי להעיר שהאילוסטרציה בספר בלטריסטי, העשויה בידי צייר אמן, ואפילו המוצלחה ביותר, גם היא אינה מוסיפה אלא גורעת, מפני שהיא פחותה מכוח הדמיון, מן הדמות שמצטיירת בו בשעת קריאה.

*

המדינאים, העושים ביחסים שבין העמים, מחייכים רובם מעל דפי העתונים. תפקיד קשה נמסר להם. נטל כבד הוטל על שכמם, „ואף־על־פי־כן חייך נחייך" לעודד את בני עמם, ואכן חביבים נבחרי העם בארצות נאורות על בוחריהם, וחביב חיוכם, אולם בארצות, שהפיכה, הכרוכה בשפיכות־דם, היא להם חוקן, והיא מתהוללת שם חדשות לבקרים — לשמחה מה זו עושה? — הרצאנו להורג את קודמינו ועכשיו נחייך...

*

העתונים הרציניים משלמים מס לרוח התקופה, ומרבים, גם הם, להביא לפני קוראיהם צילומים שונים. מחוץ לצילומים בגוף העתון במפעלים, שאפשר לראותם כמועילים, ניתן, ליד ידיעות היום בעמוד הראשון, צילום גוויית הרוג בתאונת דרכים. מה טעם להראות זאת לעיני הקורא? האם כדי לספק מזון לסקרנות הבלתי טהורה, לנטיית השליליות שבאדם, כמו שעושה זאת במרץ רב הטלוויזיה?

*

סוכנויות הנסיעות לארצות חוץ מציגות, בחלונות הראווה של משרדיהן, צילומים מן הארצות ההן. באחת מן התמונות הללו רשום באותיות עבריות: „ספרד מחכה לך לטיול של הרבות בלתי נשכחי". מהי אותה תרבות? ראה את התמונה הגדולה והאכזורית, תמונת מלחמת שוורים — ותדע. תמונה זו ניתנה לפניך היהודי מישראל למשוך לבך לארץ ספרד.
השם ספרד שמור בלב יהודי לרעה ולטובה — לרעה, בגלל תקופת הסבל והעינויים בשלטון הנצרות; לטובה — בשל תקופת הרווחה בשלטון האיסלם בימי הביניים. כמו כן שמורים בלב יהודי שמות הערים: טולידו וקורדובה, מקום הולדתם ושנות נעוריהם של יהודה הלוי והרמב"ם. ולבד זאת, הרי עצם הנסיעה בים, במים רבים, והנוף היפה של ארץ ספרד יש בהם, בוודאי, כדי להשביע את עין הנוסע ולרומם את רוחו, אבל לפי סוכנות הנסיעות, לא מאלה תשבע עינו, ורוחו לא תתעלה, אלא ממראה האכזוריות שב„מלחמת שוורים".

מן המיצר

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

אנשי הרוח מתפוצות הגולה שמבקרים עתה בארץ מתלבטים בבעיות שנתחדשו כתוצאה ממלחמת יום הכיפורים: מה עונים לשא־ לות הנוער היהודי בתפוצות? אחרים, שאמונתם יותר מהשלת חיקתם למדינה יותר חזקה, שואלים במובן אחר: מה הבשורה שעלינו להביא לנוער היהודי לאחר מלחמת יום הכיפורים?

המלחמה האחרונה, שבאה עלינו כפתע, גרמה לידוע זעזוע בחוגים רבים, מעין „רעידת אדמה", אלא ה־ יהודים המאמינים בנצח ישראל, „ה־ יהודים המשורשים", מחוסנים מפני משבריים!
מה קרה במלחמת יום הכיפורים? כמה ממנהיגי המדינה והצבא החילו־ ניים טעו במחשבתם. ביהירותם, גוסת של „אני ואפסי עוד" החליטו שאין בכוח האויבים לנהל מלחמה. גרמו ואם ינסו תהיה תבוסתם שלמה. הם טעו טעות טרגית מאד שעלתה לנו בקרבנות יקרים מאד, אך בכל זאת זו טעות שיכולה לקרות, ובפרט ש־ צה"ל התאושש וידינו היתה בסקרה זה על העליונה. הלקח הוא שאין סמך בהתרברבות של „כחי ועוצם ידי", והאשמים במחדל כדי שיחזרו בתשובה וידבינו שכוח אנוש מוגבל וזקוקים תמיד לסייעתא דשמיא. הננו המיד ערים לעובדה שבטחון תרומי משמע, בטחון בצור ישראל וגואלו ו־ בטחון בשלוחו צבא ההגנה לישראל. אם הדברים יחדרו לתודעת החוגים הקובעים והיו יותר צעורים ויותר זהירים.

*

שאלות הנוער ראויים לתשובה נכונה. בכלל טוב, שהנוער שואל ו־ מעוניין בתשובות. אמר אחד מגדו־ לינו: בשולחן ה„סדר" של פסח יש ארבעה בנים שואלים שאלות ומקב־ לים תשובות מתאימות, אך הקושי העיקרי הוא עם הבן החמישי שלא בא בכלל לשולחן הסדר ומבילא אי־ נו שואל.
שמעתי אחד הנוער שואל: על מה אנו יכולים להשען בעולם של גויים? חשבנו שבמדינת ישראל נתנה את התשובה, הביאה לנו גאון, ואילו מלחמת יום הכיפורים הביכה אותנו.
התשובה ברורה: אם ישנם שרשים יהודיים עמוקים כל כחות שבעולם לא יזיזו אותם ממקומם. מדוע הביאה אותם מלחמת יום הכפורים במבו־ כה, מפני שיהדותם אינה שלמה, ו־ אמונתם רפופה. מאמינים בנצח יש־ ראל יודעים ומאמינים שגם מלחמה זו היתה שלב בגאולת ישראל ומדי־ נת ישראל תעלה ותתחזק.
שאלה שניה! חשבנו שאחרי יסוד המדינה והצלחותיה לא נשמע יותר שאנו עם נרדף, שהעולם שונא אות־ נו, ואילו במלחמת יום הכיפורים אנו שומעים שוב את הדברים שאנו לא רוצים לשמוע, וגם כאן התשובה פשוטה: יש אחדות הגורל בין כל יהודי ויהודי בעולם. אנחנו עם לבדד ישכון אלפי שנים ולמרות הכל הת־ קיימנו במשך כל הדורות והגענו למ־ דינה ריבונית שהוא במרכזם של מ־ אורעות העולם.

*

בעיית הבעיות של הנוער בארץ ובחוץ־לארץ היא באיזו מידה שרשי־ הם עמוקים ביהדות. לדאבוננו, לא דאגנו לחינוכם ולגיבוש השקפת־עו־ למם והם הלכו לרעות בשדה־זרים. אמנם נראים כבר סימני התפכחות. באמריקה מדברים הרבה על מתן חינוך יהודי שלם בישיבות קטנות וגדולות ובבתי ספר כל יומיים. הר־ בה זוגות צעירים חושבים על עליה לארץ בכדי להציל את ילדיהם. גם בארץ נשמעים הרהורי תשובה. אפי־ לו משרד החינוך יצא באחרונה ב־ תכנית־הובה חדשה ל„לימודי היהדות, הלואי והצליח.

*

תשובות משכנעים לשאלות של הנוער ישנן. הבעיה היא אם נכו־ נים לקבל את התשובות כמו שהן, או שיותר רצוי להם להשאר בשאלו־ תיהם כדי שיוכלו להתחמק מאחרי־ הם כלפי עמם ומכורתם.
שומה להתמסר יותר ויותר לחינוך הדור הצעיר, להקנות לו שרשים עמוקים ביהדות.

מתח הרגע

(סוף מעמוד 4)

הישוב החדש ד' ואין זו שאלה של ספקנות אלא של קביעת עמדה וקבי־ עת עובדה.
לא כל אדם „ירוץ" בקריאת הספר, שבו משפטים ארוכים ומתמשכים ובתוכם כלים שחידש הסופר, או שאינם בשימוש בשיחה רגילה. עובדה זו מכבידה על קוראים לא מעטים את הקריאה בו, אבל כל מי שיש לו סבלנות והיודע עברית, בסו־ פו בסיפוק הרוחני.

חיבת ירושלים

אהבת ירושלים החרידה לשלומה ניכרות בכל כתיבתו. בין אם הוא מציין (בעמוד 10): „נדמה כי בשום מקום בישוב אין המועקה כה רבה והחריקה כה מורשעת, כמו בירו־ שלים". או שביום 7.3.1948 הוא מת־ מרמר: „ירושלים — עיר פצועה, חבושה, תלושת אברים, נצורה, כבר לה, חסומה, המומה, נראית קורסת היא רק כפופה לארץ, אבל עומדה על רגליה בכוח מופלא ובקשיות־ עורף מפתיעה". — „ירושלים, רגלי קלגסים ואנדאלים שלוחות אליה לנתוץ ולרמוס". או שביומנו מיום 17.7.1948 הוא רושם על כיבוש נצ־ רת, בשורה שנודעה לו מן הראדיו („החשמל ניתן לנו למשך שעתיים"): „בודאי חשוב כיבוש זה מבחינה אסטראטגית. — — אבל נדמה לי שאילו כבשו את שיך־ג'ירח, היה זה חשוב אולי לא פחות בשביל חיות ירושלים מאשר נצרת בשביל חיות השומרון והגליל התחתון. אבל נתרועע מזלה של ירושלים?"
יושב הסופר בימי מלחמת ששת־ הימים בביתו בשכונת בית־הכרם שבירושלים, שומע חדשות (יותר מאשר שעתיים ביום...) באמצעות מקלט־הראדיו ומהרהר (עמוד 229): „הרדיו הודיע שעבד־אל־נאצר התפטר היום ומסר את תפקידיו לסגנו. פתי יאמין לכל דבר, ושועל זה ודאי סבור שיש לו עסק עם פתאים (אכן, זוהי הנקודה היחידה שהציניקנים הגמו־ רים אינם רחוקים בה מן האמת: שהעולם הוא גולם). טורף מטורף זה ודאי מקוה להפיק יתרון הצלת יקרה גם מתבוסתו הטוטאלית ביד ישראל".
יש עניין רב בקריאת רחשי לבו של סופר שישב בעורף בימי שתי מלחמות גורליות קודמות של מדי־ נתנו.

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה
מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח"ית, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך -.38 ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורה חדשה ומושלמת — עם 70 עמודים חדשים. במחיר —.18 ל"י, רק אצל:
האנציקלופדיה התלמודית, בית־הנן, ירושלים
מכירה ראשית לארץ:
חיים גיטלר, רחוב ביל"ו 4, תל־אביב

נצחונם של הנרדפים

מאת פרופ' רנה קאסן

הננו מביאים את דברי ההקדמה של פרופ' רנה קאסן, בעל פרס נובל לשלום, לספרו של ד"ר מ. דבורז'צקי, „נצחון הגיטו" ב־ לשון הצרפתית.

מרד גיטו וארשא רכש לו תהלה שכזו, עד כי העולם עשוי לשכוח את מאבק־הדמים שהתקיימו בימי מלחמת־העולם השנייה בגיט־ אות אחרים. בשנת 1941 התחילה בוילנא שבליטא טרגדיה שנמשכה שנים, ואשר אחד מניצוליה המועט־ ים, ד"ר מ. דבורז'צקי תיאר אותה, בספרו „נצחון הגיטו" („ירושלים דליטא במרי ובשואה"). ספר זה בתרגומו הצרפתי רכש לו תהלה רבה הודות לפשטות הכנה של ה־ מחבר שהיה בו־בזמן גם עד, וגם משתתף נרגש במאבק.
יהיו נא דברי כאן עדות להערצתי לאותו סופר ניצול־הזוועות ולחבריו המוזכרים בספרו — בהערצה ש־ הבעתי יחד עם אישים מרובים יהו־ דים ולא־יהודים — אל גבורי גיטו וארשא.
אל יחשוד בי הקורא שאתאר כאן בקיצור את הטרגדיה של גיטו וילנא, לו הייתי כך נוהג, הייתי שולל ממנו כל כך הרבה חוויות מזעזעות ונשג־ בות; הן הרמה המוסרית של קרב־ נות גיטו־וילנא עברה על כל השוואות. אילם בפני הדרמה כשר־ לעצמה, ארשה לי כאן רק להעלות על נס את דמויותיהם של הגיבורים היהודיים — ובעיקר ללמוד את ה־ לקח הנשגב הנובע פעם נוספת מ־ טרגדיה זו, והמוכיח — רצון האדם מה יכול הוא ליצור אפילו בתנאים האיומים ביותר.
נצחון גיטו וילנא — לא בא מחמת המפלה של אותם תליינים, מציתים ורוצחים נאצים, שהוטל עליהם ה־ תפקיד להרוס מעוז המרי הבלתי נכנע. לא, הצלחתם היתה גדולה מדי! אולם הנצחון האמתי נפל ב־ גורלם של אותם אנשים אשר העדיפו את הקרבן העילאי — מעל חיי ה־ השפלה. חייהם בגיטו היתה שלילת ההשלמה הפאסיבית עם המוות. ה־ נצחון הזה הוא נצחונם של הנרדפים ושל נושאי הרעיון, אשר נכונים היו יום־יום למות עבור הדבר אשר היה חשוב להם מעל לחייהם הם. —
האימפריה ההיטלרית הבנויה על יסודות של שנאה אבסורדית, אלימות ואי־אנושיות התפוררה, 1945, תחת כובד המהלומה של העמים הנעוגים שהיו קרבנות מיבצעי הדיכוי וה־ עינויים של מעצמה זו.
העם היהודי, אשר היטלר האמין כי יוכל להרסו בגוף ונפש, בהשמידו מליונים מבניו, העם הזה קם והתנער מתהום־ההריסות; וכעין תגמול פל־ ליא של הגורל, למרות היותו כה מופחת במספריו, ולמרות כל זוועי־ השואה, יצא גדול יותר מאשר היה במשך דורות על דורות! הוא הקים מחדש את מדינתו; הוא כבש מחדש את ירושלים, ורכש בעולם מקום, הגם קטן במובן הטריטוריאלי — בשורות הראשונות של העמים ה־ חיים על פני אדמות!
מחבר הספר על אותם ימי האימים, מופיע אי־לכן לפנינו לא רק בתור השליח הנאמן של ההבטחה — להעיד — שנתן לחבריו הנידונים למוות. יותר מזה הוא ראה עין בעין את האורות אשר חבריו רק הבחינו בהם, ערב היעלמם לנצח. הקינה שלו הופ־ כת להימנון המנציח את המיסתורין של האפופיאה רבת התהלה, שהוא היה עד לה.
נחריכה־נא למען היטיב להאזין ולחרוט בנשמתנו את הלקח הנשגב והאל־מוותי הבוקע מבעד לאירועי־ האיומים האלה.

מחתרת עברית

(סוף מעמוד 4)

והיו עומדים ברחוב הסמוך לבית ה־ כנסת היחיד בקייב ואומרים בחטיפה את התפילה. וייסמן מספר, שבאותו בית כנסת היו כחמישים ספרי תורה, שרוכזו במקום, כתוצאה מחיסולם של בתי כנסת רבים בעיר ובאוקרי־ נה. אבל השימוש הותר רק בחמישה מהם. מן הפרוכת שעל ארון הקודש וכן המעילים של ספרי התורה הוסר ה„מגן דוד". ואפילו בסופה של תפי־ לת „הנעילה" אסור היה להכריז „לשנה הבאה בירושלים". כל הגז־ רות האלה באו כנראה, מיזמתם של מלשינים, שהיו נרצים ותרוצים ב־ מלאכתם.
רשימותיו ואגרותיו של ברוך מר־ דכי וייסמן הן מגילת־איכה מודרנית על גורלם של יהודי רוסיה, והיא מלאה קנים, הגה נהי על מציאות חייהם העגומה ביותר. הצרות וה־ יסורים באו עליהם, לאחר שנשבר חלומם ונמוגו תקוותיהם שבאם יק־ ריבו את דתם, או לשונם הלאומית, ואת קשריהם עם תפוצות ישראל יוכח להם, וימצאו מרגוע בין הע־ מים הרבים שברוסיה, במסגרת משטר הצדק והאמת, אשר הקומוניזם הטיף לו. שברם הגדול בא להם, כאשר השלטונות הסובייטיים לא נתנו להם להתבולל, ולא אפשרו להם לשמור על תרבותם הלאומית. הרחוב הגויי ומנהיגיו לא שכחו את היהודים והיו קולסים כל רמז כ־ גבוה, כדי לעשות בהם שפטים ול־ סיים את אשר לא הצליח המשטר הנאצי לגמור. בשנות כיבושיו ב־ רוסיה. המשטר הקומוניסטי מנע, אמנם, את החיסול הפיסי של יהודי רוסיה, אך בו בזמן החזיק אותם באוירה של פחד וטרור. אוירה זו מתוארת בעדותו האותנטית של ברוך מרדכי וייסמן.

העתונות היהודית ורישומה

(סוף מעמוד 4)

יהדות — מול נטיות הפשרנות, ב־ מקום שהן קיימות".

האורטודוקסיה המגוונת

כידוע, מפולגת יהדות אמריקה בין שלושה זרמים. פחות ידועה, אולי, בציבור הישראלי, העובדה שגם ה־ רבנות האורטודוקסית עצמה מפול־ גת. „צריך להבין את המקורות ה־ היסטוריים של הפילוג — כדי להבין מה קורה" אומר הרב סורין בנימה סניגורית. „קודם כל יש באמריקה דור רבנים יוצאי ליטא ומזרח אירו־ פה שסיגנונם וגישתם שונה מאוד מסגנון הרבנים שגדלו או אפילו נולדו באמריקה. הראשונים דוברי אידיש — האחרונים, שפת אמם אנגלית. בשיקאגו, למשל קיימת מח־ לוקת בין רבנים אורטודוקסיים אמ־ ריקאיים שקוראים לעצמם „טרדי־ שנאלס" (מסורתיים) ומרשים ל־ השתמש במיקרופון בשבת, לצורך דרשת הרב, וכן מבטלים את המחי־ צה שבין העזרות, ובין קרובי הרב אהרון סולובייצ'יק הנלחם בתופעות הללו, ולא מרשה לתלמידי ישיבתו להתפלל או לקבל מישרות בבתי־ כנסת „טרדיציונליים". הרבנים באו־ תם בתי־כנסת, רובם בוגרי ישיבת שיקאגו. של הרב סולובייצ'יק, נפ־ געת יוקרתם — וכך נוצרת מחלוקת.
אבל מאידך גדל באמריקה גם דור של רבנים צעירים שהם קיצוניים יותר, ומחמירים בקלה כבחמורה יו־ תר אפילו מרבנים יוצאי אירופה. כל הניואנסים האלה ובעמדות הפולי־ טיות שלהם. לדור הוותיק של הרב־ נות גישה אחרת לישראל ולעניני הדת בה — מאשר לדור הצעיר. אגו־ דת הרבנים האורטודוקסיים, לא הת־ מוך אוטומטית בכל רב ראשי ביש־ ראל. ואילו הסתדרות הרבנים ש־ קיימה בירושלים את כנס ההזדהות עם ישראל, תומכת בכל רב ראשי ובכל גישה ישראלית לעניני הדת. אבל, למרות הפילוגים והויכוחים, כאשר על יהדות אמריקה להלחם בחוק שאיננו לטובת היהודים — יש אחדות בייצוג, במסגרת התאחדות בתי הכנסת".

השפעה ניכרת

שאלנו: האם שמרה עדיין יהדות אמריקה על כוח השפעתה בעיני הציבור והמימשל האמריקאי.
„ללא ספק" עונה הרב סורין. „הייתי אומר שלמרות שהיהודים הם רק שלושה אחוזים מכלל האוכלוסיה — כוחם גדול מאד. יש יהודים בסנט, בקונגרס, שלא להזכיר את מזכיר המדינה בעצמו, ואני בטוח שאפשר לתת אמון בד"ר קיסינג'ר. ואגב, כידוע, יצא הד"ר קיסינג'ר אל עולם הפוליטיקה מן האוניברסי־ טאות, וכן, כ־19% אחוז מן הפרו־ פסורים, המרצים ונשיאי האוני־ ברסיטאות באמריקה הם יהודים, ולא פחות מחמישים אחוז ממורי בתי הספר בנ־יו־יורק גם הם יהודים. לדעתי — יש בכך להעיד בהרבה על כוחם והשפעתם של היהודים".
אשר לסכנת הבריונות ברחובה או להתגברות האנטישמיות — הרב סורין סבור שהבטחון האישי המעור־ ער אינו בעיה יהודית או אמריקאית ספציפית. היא תופעה כלל עולמית. הקהילה היהודית באמריקה, נוהגת, לדבריו, מרווחה יחסית ומשקט יחסי רב — וכוחה עמה לסייע לישראל עוד זמן רב, וסיוע משמעותי ביותר!

הדים

„השבועה" לאלי ויזל

מאת משה אפרת

„השבועה" מאת אלי ויזל הוצאת ראנדום האוז, 7,95 דולר. 283 עמודים.

ספרו החדש של אל ויזל מ־ עורר סקרנות, אם כי נושאו אינו חדש. הציפיה לקראת כל ספר חדש של ויזל מתבטאת גם בכך שהמהדורה הראשונה נדפסה ב־ ארבעים אלף עותקים. קוראיו מעריציו אצים להכתיר את הספר בתארים הרמים ביותר: „ספרו היפה ביותר", „העמוק ביותר", וכו' הנושא ישן, כאמור, נושאו האחד היחיד של הסופר: השואה. העלילה נעה הפעם בשני מי־ שורים: ב־1920 בכפר נידח ב־ הונגריה בשם קולוויאג וכרך מודרני ועגוף בשנת 1970. בהתי־ אם לכך מתפצל הסיפור לשני חלקים: מצד אחד השמדת יהודי כפר במזרח אירופה ומצד שני שבועה הסותמת פיו של היהודי שנותר מן השואה. במשך חמ־ שים שנה נודד היהודי על פני תבל ושומר על נדרו שנדר: לשתוק ולא לדבר על עלילות העבר עד שהוא מפר נדרו, כדי להציל חייו של צעיר. יוצא איפוא שהנאמנות האיש למתים שלו הופכת לגורם המאפשר ל־ אדם אחר להמשיך לחיות. ויזל עצמו הגדיר את נושא ספרו כך: „על יהודים ועל אויביהם, על ידידות ועל שנאה, על חוסר סב־ לנות קנאות ומלחמה, עדות ו דממה, דממה מעל לכול".
הספר נכתב בצרפתית, שפה בה מבטא ויזל את עצמו ביותר קלות ותורגם לאנגלית על ידי אשתו של ויזל, מאריון. הספר מצטיין בדרמטיות: איש שארית הפלי־ טה נדר נדר לא לספר לעולם על הפוגרום בו נותר בחיים ב־ גיל צעיר. הוא יוצא לשמור בכל כוחו על דממת הקדושים שנפלו קרבן בפוגרום ההוא, אולם ב־ שעה שהוא שומע מתקרב הוא מפר את נדרו כדי להציל את חיי צעיר שנפשו נלכדה במל־ כודת של המוות והזכרונות של השואה שהנאצים יביאו על חלק ניכר של עמנו.
אנו מסיימים קריאת שליש הספר והזקן עדיין אינו פוצה פיו. נובע מה שבשל המבוא הארוך הנושא העיקרי של ה־ סופר לא יוקדש לשבת, אלא להשפעתו על דמויותם של אלה שנותרו בחיים.

ויזל, מסוגל, כפי שמציין אחד המבקרים, להפוך נושא טראגי — הטבח — לנושא קומי ואפילו לפרסה ולחזור לאחר מכן לנושא הטראגי. אנו נתקלים בפסוקים מסוג זה:
„העיירה נתפסה לאשליה... נדמה היה שהכל וכולם שטים בין השמים והארץ מחוץ ל־ תחומי הזמן הטבע... שפרה ה־ מתאבלת רצה לבית הצלמין כדי להצטרף לבעלה האהוב בקברו... דוגר, האחראי לאורווה אחז ב־ אשתו ויצא עמה בריקוד פראי ומטורף..."
פה ושם מורגשת בכתיבתו של ויזל השפעה של מארטין בובר כמו למשל המשפט: „כל מי שאומר „אני" יוצר את ה„אתה".
הרעיונות האלה מעסיקים אותו כל הזמן וחוזרים על עמודים של הרומאן, כגון: „מי אתה? שאלתי שוב וזאת מתוך רוגז מכיון שלפתע הבינותי שזו ה־ תמורה מכל השאלות הרודף אותי עד סוף ימי. מי אתה ומי אני? ומה המשותף בינינו?" פה ושם ניתקלים אנו במשפטים קצרים תפלאים הנחרתים עמוק בזכרון כגון: „אתה מקווה לגבור על השטן? יפה. פתח בעזרה ל־ זרך..."
שני השלישים האחרונים של הספר מוקדשים לפוגרום. כיצד התחיל, כיצד ניסו היהודים למ־ נוע אותו וכיצד גבר עליהם, כיצד נהרסו על ידו. השגו ה־ ספרותי העיקרי של הספר הוא תיאור דמותו של משה, הגבור הראשי.

„אלו הן השקפותי"

פול רובסון: „אלה הן השקפותי", הוצאת ביקון, 5,95 דולר.

המחבר קנה לו שם רב במשך עשרות שנים כספורטאי, כדובר עשרות שפות, כמומחה למשפ־ טים ובעיקר כאחד הזמרים וה־ שחקנים הגדולים ביותר של ה־ מאה. בשנות השלושים הוא היה האמריקאני המפורסם ביותר ב־ עולם, ליד רוזוולט. לאחרונה פעל בשטח חדש: הגנה על זכו־ יות הנרדפים והעשוקים שונים. בימים ההיסטוריים של תקופת מקקרטי הואשם רובסון באה־ דת השמאל הקיצוני. יהיו ניפוקי הפעולה נגדו כאשר יהיו אין ספק בדבר שאמריקה פגעה ב־ אחד מבניה הגדולים, גרמה נזק לאמנות הבמה והזמרה. רובסון מגיב בספרו זה על רדיפתו, אולם עיקר הספר אינו מוקדש לנושא זה, אם כי נעשה נסיון ברור וודאי לסלקו מן הבמה אף מחיים הציבוריים של אמ־ ריקה. דבר זה מעיד על גודל רוחו של האמן הדגול.
במקום זה מקדיש רובסון את ספרו לתיאור השקפת עולמו ול־ סטראטגיה שעובדה על ידו לשם שחרור עמו המדוכא, הכושים. הוא מסכם כאן את השקפותיו הן בשטח האמנותי והן בשטח הפוליטי, במסות, בראיונות גי־ לה רובסון החל משנות השלו־ שים גישה מקורית ומקובה כאחד לבעיות העולם. הוא דגל בפאן־ אפריקאניות בשטח התרבותי ו־ הפוליטי בחתרו לקראת סינתיזה של הכוחות היוצרים של עמי אפריקה עם שאר האנושות. הג־ שמת רעיון זה היתה מאפשרת ניתוק כבלי העמים שחומי ה־ עור, וניצול מורשתם התרבותית והיתה סוללת את הדרך לקראת שנוי יסודי במשטר התרבות, פו־ ליטיקה וכלכלה.
מעניין לציין שרובסון פונה בספרו זה קודם כל לבני עמו ורק לאחר מכן לאינטלאקטואלים הלבנים באשר הם שם. הוא מתאר בפרוטרוט את מוצאו, את בני משפחתו ובעיקר את יחסו החם לאביו שהיה עבד ששוחרר, פרט שהאמן לא שכח לעולם. האב, אומץ לבו וטוהר כוונותיו היה כבודו העצמי של רובסון על אף חיים בתנאי דיכוי ועוני שהרשימו ביותר את רובסון ה־ בן. ממקור זה שאב את הכוח שאיפשר לו להחזיק מעמד בפני כל הפחדה ולחץ. השפעה חשו־ בה אחרת בחיי האמן היתה זו שקיבל בימי שהותו באנגליה ממפלגת העבודה הבריטית. שם גיבש לראשונה את השקפותיו הקיצוניות שעוררו סערה נגדו בימי תקופת מק־ קרטי.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

המשק הישראלי — מתקופת חירום לרגיעה

מאת ברוך אדלר

הפרדת הכוחות בין צבא ישראל למצרים, המתחילה השבוע, טומנת בחובה תקוות וסיכויים במישור המדיני והצבאי. נוסף לכך צופים כי אם תתגשמנה תקוות אלה הרגיעה התזור לאיזור היא השפיע גם במישור הכלכלי המשק הישראלי, שנפגע קשה בתקופת חירום יתחיל להתאושש ולחזור בהדרגה למצב תקין.

אין זה סוד כי אחד השיקולים של ממשלת ישראל בכוונתה לוותר הגורים מרוחקי לכת בסיני ולבגר להגיע להסכם הפרדת כוחות היה השיקול הכלכלי. מדינת ישראל, שלא היתה מוכנה למלחמה האחרונה מבחינה צבאית, לא היתה מוכנה לה גם מבחינה כלכלית. וודאי שלא היתה מוכנה לתקופת חירום ממושכת, כפי שהיה הפעם, בניגוד לכל המלחמות הקודמות שהיו קצרות מאד. מצרים הבינה זאת ואחת המטרות של הפרדת הכוחות של הפסקת האש ע"י המצרים היתה, כנראה, גם להביא למלחמת התשה כלכלית. מצרים היתה מעוניינת להחליש את ישראל במישור הכלכלי ע"י ריתוקם לקוי יחידות של כוחות מילואים גדולים. היא הצליחה בכך והכתיבה למעשה לישראל את המהלכים כשהמטרה לטווח הארוך יותר היתה להחליש את ישראל עד כדי כך שהמשק לא יוכל לעמוד בנטל הכבד.

נוסף למחדלים הרבים של הממשלה, שלא השכילה ליתתות בעוד מועד תכניות לעמידה במלחמת התשה כלכלית ממושכת ולהכין את המשק לקראת מלחמה זו. עזרו למצרים בהחלשת ישראל גם אמצעי התקשורת וגופים כלכליים במדינה. הללו עשו עבודה טובה למען המצרים ועירערו את יכולת העמידה של ישראל במישור הכלכלי ע"י העסקה היומיומית על קשיים אמיתיים ומדומים של המשק. התעשיינים למשל, שלעזרתם באו אמצעי התקשורת שעזרו להם להביא את זעקתם לציבור הרחב, התריעו השכם והערב על המחסור החמור באנשי מפתח בתעשיה ודרשו שמיים וארץ בכדי לשחרר מהצבא. ראשי התעשיינים הפעילו לחץ חזק למילוי דרישותיהם לשיחרור אנשי המפתח ונתקבל הרושם שכל התעשייה הישראלית בנויה על אלף האנשים שאת שיחרורם דרשו. התעשיינים ציירו תמונה קודרת של מפעלים מושבתים למחצה, של אובדן הזמנות יצוא ושל סגירה חמורה בציוד התעשייתי שתבוא לידי ביטוי רק בעתיד מחוסר התזוקה שוטפת ע"י בעלי מקצוע.

משבר אספקת הגז ופתרונו

המצב לא פחות חבר, לפחות לפי תיאורי האינפורמטיבים, היה המצב בענפים אחרים במשק. אספקת הגז, למשל, טפנו בימים אלה חברות הגז, עומדת לפני התמוטטות שאותה אפשר להציל ע"י שיחרורם מהצבא של עשרים מחלקי גז. עד כמה שיראה הדבר אבסורדי תלויה, כנראה, כל אספקת הגז במדינה בעשרים איש, והפעם לא מדובר במיומנות מקצועית. בסך הכל מדובר הוא באנשים שמורידים את בלון הגז מהמשאית, מובילים אותו לדירת הלקוח ומתקינים אותו שם. ההתקנה עצמה היא כה פשוטה עד שחברות הגז, מתוסר בכובילים, מהלקוח גז גם בשירות עצמי. הלקוח יכול לבוא אל אחת מסניפי החברות, או לתחנות דלק ולרכוש שם בלון גז ולהרכיבו בעצמו בבית. ההסבר של חברות הגז על מידה הפגיעה של המחסור במחלקים הוא הגיוני למדי אך יחד עם זאת הוא מלמד עד כמה אינגו ערוכים לשעת חירום. יו"ר מועצת המנהלים של „אמישרגז", מר מ. פרדיס, אומר כי מחלק גז, המכיר את האיזור שבו הוא עובד, את לקוחותיו ואת המקומות שבהם נמצא מיכל הגז, יכול להגיע ל־חלוקה של 150, ולעתים אף 180 בלונים ליום. לעומת זאת העובדים הארעיים, שנתקבלו לעבודה עם גיוסם של המחלקים הקבועים, מגיעים לחלוקה של 25 בלונים ליום בלבד. זאת משום שאינם מכירים את הלקוחות. רוב הזמן עובר על המחלק המחליף בחיפוש המקום שבו צריך להגיע את הבלון — מסביר לנו מר א. בךעטר, מנכ"ל „סופרגז". אין כפק שהספק של מחלק ארעי קטן מזה של מחלק קבוע. אולם, סוף סוף לא מדובר בתורה מסובכת שאין אפשרות ללמדה. לו היתה נוצרת בעייה היו קובעים תכניות לחלוקה בשעת חירום. וגם עתה אין ספק שתוך זמן קצר ביותר יכולים גם המחלקים הארעיים ללמוד את המקצוע. אבל, נוח יותר לחברות להתריע ולדרוש שיחרורים מהצבא ובכך לפתור את הבעייה.

קהל הצרכנים ודאי שגם הוא אשם בבהלת הגז שנוצרה יתוסר הגבורה שלו לסבל כלשהו והעצבנות, המתבטאת בלחץ בלתי נסבל מלווה באלימות, על חברות הגז, היא שדוחף את החברות מצדיין ללחוץ הלאה ולתבוע מהשלטונות לפתור להן את הבעיות.

אחד הענפים שנפגעו קשה מהמלחמה, אולי יותר מכל ענף אחר, הוא החקלאות. חלקם של המגוייסים מקרב ההתיישבות עולה בהרבה על זה של הממוצע במדינה והוא מגיע לכפליים — אומר י. פרלמוטר יו"ר המחלקה להתיישבות של המרכז החקלאי. הסיבות לכך הן שונות ובין היתר בשל הגיל הצעיר יחסית של המתיישבים, התודעה הבטחונית המפותחת שלהם המביאה לכך שהם ממלאים תפקידים חיוניים ופיקודיים בצבא, ועוד. אולם, המשק החקלאי למרות היקף הגיוס הגדול בו השכיל להתארגן יפה ועמד במיבחן של אספקת תוצרת חקלאית ללא שיבושים כמעט. עובדה היא כי לא חסר במשך כל הזמן שום מוצר חקלאי שמחיריהם היו פחות או יותר רגילים. יוצאת מהכלל היתה רק אספקת הביצים ששובשה לא באשמת החקלאים אלא בגלל חוסר תיכנון, ובעיקר מסיבות אובייקטיביות של צריכה גדולה ע"י הצבא וירידת ההטלה עקב האפלה. התגיעה בחקלאות מגיעה עתה לציבור הרחב גם בייקור תנובה והלוך של הפירות, זאת כשום המחסור שנוצר עתה לאחר שהלולנים לא הזדרזו לקנות אפרוחים ולגדל פטמים, והם לא עשו זאת משום שרצו להרעיב את האוכלוסיה או לייקר את מחירי הבשר אלא משום שהנשארים במשק, לא יכלו למלא לגמרי את מקום המגויסים ולא יכלו להשתלט על גידול פטמים בכמות הרגילה. נוסף לכך יש סיבות אובייקטיביות של מחסור בגלל המחלות שפקדו את הלולים. ואלה, בחלקן, אף הן תוצאה של המלחמה, כי המחסור בכח אדם הביא להזנחה בטיפול התברואתי בלול, והוא שחשף את הלול למחלות.

ההתיישבות עמדה במבחן

פרט לשני תריגים אלה היתה, כאמור, האספקה החקלאית מלאה. ההתיישבות הכינה יכולת התארגנות — קובע י. פרלמוטר — והוכיחה את עצמה בתנאי חירום יותר מאשר בתקופת רגיעה. גם המשק החקלאי תובע תורש בשיחרור אנשי מפתח, ואף תובע יותר התחשבות בו בשל המימדים הגדולים של גיוס בקרבו. אולם, הוא לא מסתפק בכך ותובע גם מעצמו יותר מתמיד. וכך גייס המשק החקלאי זקנים, נשים וילדים. נערים על הטרקטורים חרשו את השדות וקשישים, שמזה שנים רבות לא נגעו בכלי חקלאי חזרו לימי נעוריהם ונרתמו למאמץ ה־כללי. אנשים הוצאו מעבודות שירותים ושובצו בעבודות חקלאיות ויצרניות. מרכזי המשקים עסקו באילתורים ואם היתה חסרה משאית להובלת התוצרת החקלאית לשוק רתמו את הטרקטור לעבודה זו. מנהלי מפעלים, שמספרם כיום רב בהתיישבות החקלאית, השכילו למצוא מחליפים למנהלי הייצור, מנהלי עבודה ואנשי מפתח אחרים. לא בכל המקרים עבודת המחליף דומה לזו של העובד המקורי, אולם העבודה בעיקר נעשתה, ואם לא נמצא מחליף בתחום ישוב אחד חיפשו אותו במקום אחר וקיבוצים התחלפו ביניהם במנהלים, מסגרים וכד'. או שמכונאי של קיבוץ אחד פשוט הלך לעבוד, נוסף לעבודתו הרגילה, בקיבוץ שכן, ולו גם שלא מקרב התנועה שלו.

אמנם, הכלים הארגוניים העומדים לרשות ההתיישבות, וגם ההתגבשות שלה עשו עבודה זו יותר קלה. מובן, שקל יותר להחליף איש מפתח בין קיבוץ לקיבוץ, מאשר בין מפעל תעשייה פרטי אחד למשנהו. אולם, במאמצים הדבר היה אפשרי. עדות לכך יכולה לשמש הפעולה של יו"ר התאחדות התעשיינים, מר א. שביט. הוא עצמו היה מגוייס לצבא לתפקיד חיוני. עם זאת תוך כדי שירותו הצבאי הצליח לארגן את המפעלים השכנים למפעל שלו „תנורך שביט", על בסיס של עזרה הדדית בין המפעלים, כמו בהתיישבות השאלו, הועברו אלתורים ופתרונות אחרים לחסרון אנשי מפתח. לו היתה נעשית פעולה דומה, ובהיקף גדול ביותר במפעלי התעשייה, בכל אזורי הארץ, אין ספק שהיו נפתרות רבות מה־בעיות של חסרון אנשי מפתח. אמנם, התאחדות התעשיינים קראה לחבריה לפעול בכיוון זה, אך היא הסתפקה בקריאה בלבד והקדישה יותר מאמץ למאבק ציבורי לשיחרור אנשי מפתח מאשר לפתרונות עצמיים, במסגרתה היא.

ענף הבניין אף הוא נרתם למאבק של שיחרור אנשי מפתח וגם הוא הגיש רשימות של אנשים שאת שחרורם הוא דורש. הבנייה, בחלקה היא חיונית ואי אפשר להזניח בניית דירות לעולים, ואולי גם לזוגות צעירים, ודרי משכנות עוני. על כל פנים חלק גדול מהבנייה הוא בלתי חיוני לגמרי, ובמידה רבה אף פוגע במשק. לא היה קורה כל אסון אם הבנייה היתה מצטמצמת לדברים ה־חיוניים ביותר ואת בניית הדירות הפרטיות, מוסדות ציבור, בנייני משרדים וכו' היו דוחים לזמנים יותר טובים. את העובדים הלא מגוייסים ובעלי המקצוע אפשר היה לרכז לעבודות החיוניות ולהן גם להקצות את כל האמצעים הדרושים לעבודה תקינה. מובן, שדבר זה דורש גבורה ארגונית רבה.

מצוקת הרכב תמשך

הבעיות בענפים הנ"ל, שהם הענפים העיקריים מהמלחמה, הקיפו גם ענפים רבים אחרים במשק. אם כי בצורה פחותה. בשירותים לכל ה־יותר נגרם סבל לאזרחים ואולי צריך היה לעמוד יותר זמן בתורים בבנקים ובבתי הדואר מחוסר אנשים. אולם, במקומות אלה אפשר היה גם לפתור ביותר קלות את הבעיות, כי אין זה קשה להציב אשה או קשיש באשנב במקום ה־מגויס. אפילו בשירותי התחבורה אפשר היה להמנע מהסבל המיותר שנגרם לאוכלוסיה, אם היו משכילים להכשיר נהגים מקרב הנשים והאחרים.

הפרדת הכוחות תפתור חלק מה־בעיות (כבר נמסר ע"י שר הבטחון כי צפוי שיחרורם של 40 אלף אנשי מילואים. אולם, אלה הם רק חלק מהצבא הגדול של המגוייסים שרובו ימשיך לשרת במילואים עוד תקופה ארוכה. גם מבחינת הרכב — צוואר הבקבוק של המשק הישראלי בתקופת החירום — אין לתלות תקוות רבות בימים הבאים עלינו ל־טובה. ברור שתקופה ארוכה יהיה הרכב עסוק יותר מתמיד. עצם ה־פינוי הגדול של כוחות צבא רבים ידרוש רכב רב. לאחר מכן ידרש רכב להתארגנות בקווי החזית החדשים. ההתארגנות תדרוש ודאי התעבורות ושוב ירותקו משאיות וציוד מיכני כבד הם יחסרו במשק האזרחי. אולם, ליצור קווי האספקה והרגיעה תאפשר כעבור זמן מה לשחרר חלק ניכר מהרכב המגויס.

המסקנה מכך היא שתקופת החירום לא תחלוף במהרה. לכל היותר תהיה הקלה בחזור לחיים אזרחיים של חלק מכוח האדם והרכב המגויס. המשק, בדרך כלל, יצטרך להמשיך לחיות במצב חירום ומה שלא עשה בהתארגנות לפני המלחמה ובתוכה יצטרך לעשות עתה.

„הכפור הרוסי" מכה בנו...

מאת חיים פיקרש

זקנה תער נגספו בהתמוטטות בית בציר העתיקה בירושלים. בת 80 קפאה מקור בכפר ג'יש שליד צפת. נער טבע בימי נחל גראים בפרוזדור ירושלים, תושב שיכון בבלי, בתל אביב נהרג ממכת חשמל, בעת שדרך על סבך חוטי המתח הגבוה שנקרעו מעוצמת הרוח. בלוחה קציני צ. ה. ל. קפאו מקור באזור סנטה־קטרינה. צריח מסגד בצפת נפגע בברק, וכל זאת, לכד מנזקים כבדים שנגרמו לשדות החקלאות שהוצפו, לבתים שקרסו.

„אני לא זוכר חורף בה קר ומכ־ביד — אומר יוסף ויספיש יליד ירושלים, והוך כדי כך, הוכך כפות ידיו ונושף עליהם, כדי להפיג את הקור. אכן, מאשר החזאי של השירות המטאורולוגי בבית דגן, „חזית קרה באה אלינו מרוסיה ושקע ברומטרי זה, הגורם למזג האוויר הקר והבל־תי יציב, עוד יימשך כמה ימים".

זקני טבריה ו...החזאי

זקני טבריה וצפת, מחייכים, אל מול „נבואותיו" של החזאי, שכן ל־דבריהם קיימת מסורת מזה שנים, ש־אם בחודשי הקיץ, או בסמוך לחג ה־פסח נראה הכנרת, וסוערת ב„שרקיה" הנודעת, הרי שהחורף הקרב ר־בא, „חורף קשה יהיה !" וכך היה ה־שנה יתירה מזה, הם מוסיפים, בכל השנים בהם בתולדות מלחמות ב־ישראל, באותם השנים גם יורדים ה־רבה גשמים.

אך גם זקני טבריה וצפת, הופתעו במידה לא קטנה, מרציפותם של ה־ימים הגשומים, המתמשכים קרוב ל־שבועיים, וכמעט ללא הפוגה. גם ירידת שלגים בצפת ובהרי הגליל, שלוש פעמים, במשך השבועיים, היא לדידם, נדירה. מכל מקום, אנשי צפת והגליל, השכילו להיערך לקראת ה־חורף ו„איך שהוא, עוברים אותו", ל־עומת זאת, רשויות מונציפליות או ממלכתיות, הנוגעות בדבר, איבדו לא אחת את רסן שליטתן על איתני ה־טבע, ושוב לא יכלו להם. התוצאה ! במקומות רבים שותקו החיים. בתל־אביב, למשל, למרות ההשקעות של מליוני הל"י, לא כלה הסוללה שנ־גבהה על גדות אפיק האילון, לעצור את נחשולי המים הגואים, היורדים לתל אביב מהרי יהודה וירושלים, ר התוצאה — הצפות הבתים בשכונת עזרה ובשכונת מונטפיורי, ההכרח להפנות התושבים לשיכוני ארעי, ב־בתי ספר ובבתי מלון; ההסד המקומם עתה את התושבים, הקובלים על הנ־אי איכפתיות מכבידים, קור וסבל רב אחר, הבא כתוצאה מהניתוק מהבית.

הירקון שינה הכיוון

הירקון, שינה כיוון זרימת מימיו ומשטף ענק הסמוכים אליו, מוצפים מים ומישקעי בוץ. בתים ישנים ב־יפו נמצאים בסכנת התמוטטות. נר־אה, איפוא שלא נעשה מספיק לסילוק התושבים הגרים, מזה חצי יובל ש־נים, בבתים מטים ליפול, בשכונות הגובלות עם יפו. זכורה לתושבים אלה המפולת הנוראה של שנת 1963, מפולת המכונה עד היום בפי אנשי העירייה, כ„מפולת יפו" שאירעה ב־רחוב בדרום, וכעשרה בתים התמו־טטו, בשל הגשמים שירדו אז ברצי־פות, במשך שלושה ימים. כאן, בש־כונות עדיין מתגוררות משפחות מרו־בות ילדים המרשטה להסתכל אל הגגות הרעועים המתפים עליהם ; גגות סדוקים ולא פחות מכך — ה־קירות עצמם. הדיירים, עיניהם ה־נתרדות בוהלת באפילה, ספים אזני־הם הרגישות לשמוע רחש קירות ה־עומדים להיבקע ותרדה צ, מלווה אותם בכל חדשי החורף. אך לעומתם אנשי העירייה, חהרים וטוענים כי „עשרות הצעות לפיתוי הועלו בפני־הם" והם תובעים „יותר ויותר כספים עבור הפינוי"!... עובדה, עשרות אלפים כבר פונו, וסיקמו עצמם, ה־„עקשנים" נותרו !

למען האמת, בעית הפינוים חו־זרת על עצמה „גם בתנאי חורף רגי־לים", הבעיה שישראל עומדת עתה בפניה היא — ההיערכות הנדרשת ל־עמידה נאותה לתנאי חורף מכבידים ומפתיעים כמו השנה. אם שלגים יו־רדים בירושלים ובהרי הגליל, ברצף של כמה ימים, הרי שהרשויות המ־קומיות חייבות להבטיח לא רק את פינוי נתיבי התעבורה, אלא גם את אספקת המצרכים החיוניים, כמו חלב ולחם טרי. ירושלים, לא עמדה ב־נסיון זה. הצבא סייע. העביר בדחי־פות את החולים, שנעו בכבישים עמוסי השלגים ומטה החירום, ש־הופעל השנה, בכל הרשויות בארץ, כהמשך למטה החירום שהופעל בעי־צומה של המלחמה, ולפני השנה, החל לפעול, לאחר „אי־אלו תקלות ראי־שוניות" — כהגדרתו של ראש עירית ירושלים.

הקור והמחסור בדלק

השנה ניכר גם המחסור במוצרי הדלק השונים להימום הבתים. על רקעה של העלאת הדלק, אפשר היה לחשוב כי תושבים רבים ינסו לחסוך ולא כן הדבר. „כשקר בבית, אין כל טעם לנסות ולחשוב על חסכון" — אומרות הבריות, אך מתברר כי הי־עדרן של המכליות, המגויסות לצבא, מכבידות על חלוקת הדלק לבתי הצרכנים, ולאו דוקא בירושלים אלא בכל ישובי הארץ. לבד מכך אירעו כמה וכמה תקלות באספקת החשמל הרגילה, ו„עדיין מנסים לברר פיש־רן". מכל מקום ברור כי מזג האויר הסוער, שהיה מלווה ברקים ורעמים, הצריך הגברת מאמץ הפעילות של הדורדים בתחנות הכח, ועומס יותר זה של התיפעול, פגע גם בכושר. מכל מקום, חברת החשמל גייסה את מהנדסיה לתקן התקלות, שנפגעו אגב, גם ברישתות הרמזורים. התוצ־אה? פקקים מתמשכים בכבישים, עצבנות יותר של נהגים, תמיסונות אילתור של מאות שוטרים, לווטה כראוי את התנועה „תקועה" ! בכלל, נראה היה השוטרים, הם ה„לוחמים העיקריים באיתני הטבעי". ראינו ה־שבוע את קציני המשטרה והשוטרים מנסים להשתלט על אנדרלמוסיות ה־תנועה, ניצבים, בכל שעות היממה, בצמתים, או על גדות אפיקים שמי־מיהם עלו על גדותיהם, מפנים תו־שבים ומסייעים בהשלטת הסדר, במ־קומות הלוקה הולב הדלק !...

רגשות מעורבים אצל החקלאים

הגשמים המרובים, מסתבר, לא פג־עו רק במרכזים העירוניים, כי אם גם בישובים הקטנים, שרבים מהם במיוחד בגליל ובפרוזדור ירושלים נותקו. השדות הוצפו באגמי מים, החקלאים שוב לא יכלו לאסוף ה־יבולים. התוצאה — יבולי ברכה אלה ירדו לטמיון. „מים עומדים" אלה, הסביר לנו חקלאי, עשויים גם לפגוע קשות במטעים, שאינם סוב־לים עודפי מים. תקוותם של החקל־איים היא, שהפוגה במזג האויר תאפשר להם לצאת אל השדות ו־לעבד השטחים, כנדרש. עם זאת, שמחתם של החקלאים שלמה, שכן, גידוליהם רוו צמאונם. גם הכנרת, שמיפלסה עולה ועולה, לאחר שנות שפל, מעידה, ויותר בכך — הצל־חתם של אנשי תה"ל, לנקז את מי הגשמים ולהעביר כמויות ניכרות מ־גשמים אלה אל האפיקים המיוחדים המבטיחים את חדירתם של המים אל בעמקי האדמה, להעשרת מקורות ה־מים בארץ. עם זאת, עדיין כמויות ענק של מים „הולכים אל הים" ו... מתבזבזים. גם אפשר היה, למשל, ל־כוון את מימי הגשמים והשלגים היורדים מהרי יהודה, במקום אל אפיק איילון, בכיוון של חולון ראש־ון לציון, הרי ש„אוצר" זה, שלדי־עת הכל, יקר הוא, לא היה מתבז־בז !

המים זורמים ל...איבוד

כן, חושבים על הרחבת שיטת אי־סוף המים וניקוזם, וגם מעבידים הכ־ניות בגזון — אומרים אנשי תה"ל, ומסבירים כי עיקוב זה חל בשל „מחסור בתקציבים. בכלל. ניקוז נאות של אפיקי ה־נחלים בארץ, ואגירת מי הגשמים במאגרים מיוחדים שיוסחרו, היו, ל־דעת אנשי תה"ל, יכולים בנקל למנוע את הסכנות הצפויות מהגשמים המ־רובים והשטפונות הבאים בעקבותם. לבד מכך היה הדבר יכול לחסוך את הגיוס הניכר של כח האדם, ובכ־לל זה את השוטרים, שהיו אגב, מת־נים להבטיח את שמירת הסדר ואי פריצת הבתים, תופעה הגוברת בעי־צומם של גשמים ותנאי מזג אויר מכבידים, או את מכבי־האש, המ־פקחים העירוניים, אנשי מגן דוד אדום והצבא, המרותקים לעת כזו, לנקודות התורפה.

„ניקוז יעיל יכול למנוע שטפונות אך לא יכול לפתור את בעית השל־גים" — מסביר לנו יורם ברזילי, מהנדס בשרות ת.ה.ל. ואמנם הוכח ע"י השלגים — בעוכרינו. אמנם ה־כיפלסות של מע"צ, הוכיחו עצמם בפינוי נתיבי העבורה, אך התנועה של כל הרכב, במקומות אלה מכבי־דה. מסתבר כי אין אנו משלימים עם כך, שבארץ, בשנים האחרונות יורדים שלגים, המציאות חייבת לה־יות „מציאות אירופאית", שם מצו־יידים כלי רכב בשרשרות המאפש־רות תנועה מכוניות רגילה. ובהיעדר שרשרות אלה, חייבים להפעיל את ה...זחלמים של צ. ה. ל.

הזלזול ב„גנראל החורף"

הזלזול ב„גנרל החורף" בארץ, הביא לכך, שגם אנשי צבא, שיצאו משארם א־שייך, בכיוון אל סנטה קטרינה, לבשו, כפי שפורסם בעתונים „בגדי חורף רגילים", משל לא תוארה ל־עצמה קבוצת חיילים ז, שבמעלה ההרים, מתחולל מזג אויר סוער, ו־הקור שם „חודר לעצמות". התוצאה — אסון שכמוהו לא ידעה ארצנו, שאנשים, ימצאו מותם, בנסיבות קר־שות כל כך, של מות מקור! „אני חייתי בסיביר במשך שלוש שנים, וידעתי לגבור על תנאי הקור הנו־ראים שם" — מעיד על עצמו, עו־זיאל אבני, סוכן „תנובה", המגלה כי בכל אותם זמנים, השתדל תמיד להיות בתנועה, כי תנועה מגבירה את זרם הדם ומונעת קפיאת האב־רים. „יתכן, מוסיף איש שיחנו, ר־קבוצת החיילים, התעייפה וביקשה למצוא מנוח, ואזי, הקור הכשילם, ושוב לא היה בכוחם להתאושש". בכל מקום, מסקנות ועדת החקירה, יפורסמו ולבטח ינקטו אמצעים, למ־ניעת התופעה הנוראה של מוות מ־קור, כשם שנקטו גם צעדים אחרים בעקבות התופעות החריגות כל כך של חורף תשל"ד, שלה השנה של הרבה מחורפי שנות העבר.

הוצאת דון
בורלא 20 טל. 413145 ת"א

הופיע

השנה בארץ־ישראל
מאת יצחק בוך

10 סיפורי חג, כל חג ונעימתו. הילד הקורא נושם אוירתם רווק לעלילתם ולומד מתוכנם. החג נוהה קרוב ללבו, והוא מצפה לו. סיפורים מהנים לילדים, גם להורים ולמורים, כתובים בידי מחבר הספר „חיי צפריריה", שנתחבב על קוראיו.

הפצה:
ספרי אליל, שטראוס 3 ת"א

כל המעונין להנציח את שם קרובו בספר הלכתי חשוב
העומד להופיע, מתבקש לכתוב למוסד ת.ד. 6303 תל־אביב או לטלפן ל־792532(03)

נשים רבות

מבצעות בהצלחה תפקידים חשובים ומגוונים בענפי משק רבים ובמקצועות טכנולוגיים ניהוליים ושרותים חיוניים;

נשים רבות תרומתן למשק ולחברה חשובה מאד. והן נוטלות חלק נכבד בהפעלת המשק למאמץ המלחמה;

נשים עובדות מגדילות את הכנסת המשפחה ומעמדן ויוקרתן בחברה ובמשפחה גדולים יותר.

נשים רבות עוד יותר

יכולות וצריכות להצטרף אל כוח העבודה הפעיל במשק בכל הרמות המקצועיות ובענפים רבים ומגוונים.

המשק זקוק לנשים עובדות רבות
המשק זקוק מאד לנשים
בעלות מקצוע

לשכות העבודה של שירות התעסוקה

מסייעות לנשים בעלות מקצוע וכן לנשים שאין להן מקצוע — להיקלט בעבודה מתאימה.

יש מבחר גדול של עבודות ומקצועות לנשים רבות בענפי מתכת ואלקטרוניקה, טכסטיל, יהלומים, ובמלאכה ובתעשיה בענפים אחרים, בפקידות, במקצועות חפשיים, בשרותי רפואה ובריאות, לאחיות מוסמכות ובעזריות, באפסנאות ומחסנאות — ובמקצועות רבים נוספים.

משרד העבודה

מסייע לכל אשה הערה ללמוד מקצוע מוביל ומתאים לכישוריה.
תעודה של בעלת מקצוע, תואר של טכנאית והנדסאית, מסייעים מאד בקבלת עבודה מתאימה ושובה יותר בשכר גבוה יותר.

בקורסים של המכון להכשרה טכנולוגית

בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות

והרי לפניך רשימת מקצועות העומדים לבחירתך. היועץ המקצועי יעזור לך לבחור את המתאים לך ביותר —

הנדסאות

אלקטרוניקה, חשמל, מחשבים,
מכונאות, טכסטיל, כימיה,
פלסטיקה, בנייה, אדריכלות

טכנאות

אלקטרוניקה, חשמל, מחשבים,
מכונאות, מדידות, כימיה,
גרעין, צילום מדעי, ניהול תעשייתי,
מיכשור ובקרה, טכנאות חקלאית, בנייה

ההשכלה הנדרשת ללימוד מקצועות הנדסאות וטכנאות היא של י"ב כיתות.
(לבעלות תעודות גמר של י"א כיתות ניתנים לימודי השלמה).
משך הלימודים — הנדסאות: מסלול יום 24 חודשים
טכנאות: מסלול יום 14 חודשים
ללומדות טכנאות והנדסאות, ניתנות מילגות וכן הלוואות בתנאים נוחים.

בקורסים ללימודי־מקצוע במרכזים להכשרה מקצועית של האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית

אפשר ללמוד מקצועות רבים, ובכללם:

המקצוע	ההשכלה הנדרשת	משך הלימודים	המענק ליום לימודים
חרטות	8 שנים	7 חודשים	17 ל"י
כרסום	8 שנים	7 חודשים	17 ל"י
השחזה	8 שנים	5 חודשים	17 ל"י
ליבוד שבבי	8 שנים	6 חודשים	17 ל"י
ביקורת טיב	10 שנים	5 חודשים	17 ל"י
שרטוט טכני	10 שנים	7 חודשים	17 ל"י
אלקטרוניקה	10 שנים	10 חודשים	17 ל"י
מכונאות מטוסים	10 שנים	6 חודשים	17 ל"י
אפסנאות	10 שנים	6 חודשים	10.5 ל"י
תפירה — קונפקציה	8 שנים	7 חודשים	10.5 ל"י
אריגה	8 שנים	3 חודשים	*
סריגה	8 שנים	3 חודשים	*
ליפוף מנועים	8 שנים	3 חודשים	*
חיווט (באלקטרוניקה)	8 שנים	2 חודשים	*
הרכבות (אלקטרוניקה)	8 שנים	2 חודשים	*

* שכר מהמפעל והשלמה מטעם משרד העבודה.

כמו כן רבות הן האפשרויות להכשרה ולהשתלמות מקצועית מזורזת במקצועות רבים נוספים תוך כדי עבודה במפעלים בהתאם לצרכי המשק הדחופים.
לומדות מקצוע תוך כדי עבודה מקבלות שכר חלקי במפעל והשלמה ממשרד העבודה.
הלומדות בקורסים מקבלות השתתפות בהוצאות הנסיעה.

מעונות ילדים

לאמהות לילדים רכים המבקשות ללמוד מקצוע, תינתן עדיפות בקליטת ילדיהן במעונות ילדים.

והיחידה לתעסוקת נשים במשרד העבודה תשתתף ב־25% בהוצאות החזקת כל ילד במעון.

המעונינות בלימודי טכנאות והנדסאות תפנינה בין השעות 08.00 ל־1400:
- בירושלים — במכללה הדסה, רחוב הנביאים 37, טלפון 02—531181.
- בתל־אביב — המכון להכשרה טכנולוגית, הקריה, רחוב ד' 19, בנ. 7, 03—256421.
- בחיפה — בי"ס להנדסאים, קרית הטכניון, טלפון 04—225111.
- בבאר־שבע — המכללה הטכנולוגית, רחוב בזל 71, טלפון 057—3290.

המעונינות ללמוד מקצוע בקורסים להכשרה מקצועית —
ירושלים — האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, מגרש הרוסים, טלפון 02—224141.
תל־אביב — קלב, רמת־גן, רחוב ביאליק 2, טלפון 03—725106.
חיפה — קלט אורנים, רחוב קלר 7, הר הכרמל, טלפון 04—88301.
באר־שבע — מרכז להכשרה מקצועית, רחוב בזל 71, טלפון 057—2272.

וכן בכל לשכות העבודה בארץ

תשב"ץ הצופה מס. תת"ד

בעריכת הלל אבי־ש"י

השבץ זה ערוך לפי כתיב הדקדוק — כתיב חסר ✡ את הפתרון יש לכתוב בכתב קריא ולשלחו עד ליום ה' הבא, לפי הכתובת: „הלל", תשבץ „הצופה" מס' תת"ד, ת"ד 2045, תל־אביב ✡ ארבעה פרסי ספרים יחולקו בהגרלה בין הפותרים נכונה ✡ הפרסים יישלחו בהקדם! ✡ התאזרו בסבלנות !! ✡

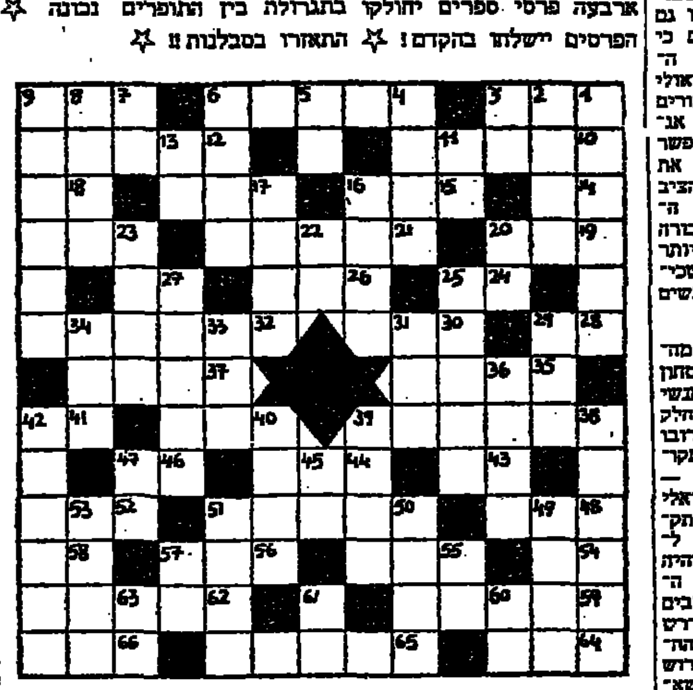

במאוזן — מימין לשמאל:

1) סף החלון 4) הר בישראל 7) סגסוגת ; פסולת המתכת 10) אבן בחושן 12) פילוסוף ומתמטיקן צרפתי (1596—1650) ; מפתח הגיאומטריה האנאליטית 14) חומת־מים 15) שולה דגים מן הים 17) ששון 18) תלמים בים 19) אגשבגן בחולון 21) אמצאן המשושה (אנכנה) בשנת 1895 ; רוסי 23) בשר צלוי 24) אות באלפבית העברי 26) כבשה זקנה 27) מידת שטח ; מאה מטר מרובעים — ביטוי לעזי 28) איבר בפנים 30) בגידה 32) אמצאן המנורה האלקטרונית, בשנת 1904, אנגלי 35) אין טוב ממנה ואין רע ממנה 37) קרד־איל 38) אחת המדינות ביבשה אוסטרליה 40) שיר 41) אחד משבטי ישראל 43) בן־כבשה 44) בצוותא ! 46) צמח רענן 48) חלש 50) שלטון, שררה 52) דרגה צבאית בצה"ל 54) להם 55) מין משקה מתוק 56) מיבטא 58) תל־חורבות 59) מכונה ההופכת את האנרגיה המכנית לזרם־חשמל — ביטוי לעזי 62) ספר „תורת־כוהנים" 64) ריקוד סרקליני 65) מוטת כלי הרכב בדרכים 66) עולם.

במאונך — מלמעלה למטה:

1) אחד מטעמי המקרא 2) צמר־בר קוצני 3) אדם 4) עדר קטן 5) דגן־שמיים 6) עושה חסד לבני־אדם 7) רקבובית 8) מכשיר של תלמיד או שרטט 9) אמצאן המקלע (מכונת היריה) בשנת 1861, אמריקאי 11) מצבת־זיכרון 13) מפתח פסנתר — ביטוי לעזי 16) תור, פיס 17) משחק של גילגול כדורים לחורים בקרקע — ביטוי לעזי 20) כלי־שולחן 22) מלכודת 23) בית של קרשים או של פחים 25) דת 27) חכם־הגמרא 29) מכשיר־שקילה 31) דל 33) מין אבן טובה 34) מין בושם ריחני, נזכר בשיר־השירים 36) זוגית 38) מוקשים, אמצאתו של האנגלי ויטהד בשנת 1866 ; 39) ביטוי של שכוח: גיל 40) מעשה בכוונה רעה 42) כינוי לתורתנו הקדושה 45) אחת השדרות בתל־אביב 47) קול בשירה 49) תום שוטר 50) נהר על גבול סיביר המזרחית ומנצ'וריה 51) נסיעה לשם טיול ולראיית המקום 53) אחת מארבע רוחות השמים 58) כינוי ליעקב אבינו 57) לשון בקשה 60) דגלון 61) שלל 63) ידית.

פתרון תשבץ „הצופה" מס' תת"ב

במאוזן — מימין לשמאל: 1) „צ'מבלר" 5) „בית־אל" 10) „מזלוזי" 12) מעוף 13) תום 14) צפל 16) רש"י 17) דר 18) עפרון 19) הר 21) רות 23) דממה 26) משרת 28) ערפל 29) משכב 30) „חנוך" 32) יובל 34) טרי 36) יש 38) אבוקה 39) וו 40) בלש 42) תנר 43) עון 44) צולם 46) נפלא 47) למפרע 48) „קשיטה".

במאונך — מלמעלה למטה: 1) „צמח־דוד" 2) מזור 3) „בלט" 4) לה 6) ים 7) הער 8) אושה 9) „לפידות" 11) צפרון 14) עפר 15) לוח 20) „נמרוד" 22) „אשכול" 24) מען 25) הפך 26) משי 27) רבב 30) „חניבצל" 31) „ארוכה" 33) „לבנאה" 34) „סבה" 35) יקר 37) „שלומי" 39) „וולט" 41) שלף 43) עפי 45) מר 46) נש.

שחמט

נפתחים משחקי הליגה בשחמט

משחקי הליגה בשחמט יפתחו כתור בהשתתפות 124 קבוצות ביניהן 25 קבוצות הרשות, מרביתן קבוצות נוער.

בליגה הלאומית יערכו המפגשים הבאים:

מרכז הנוער א' ת"א — אוניברסיטה א', ת"א; „הפועל" בת ים — „הפועל" „פלדלקליין" ראשל"צ; „לסקר" ת"א — רמת גן; „לסקר" חיפה — „הפועל" עמק חפר / נתניה; אס"א טכניון א', חיפה — אס"א טכניון ב', חיפה; „רובנשטיין" א', ירד־עלים — „הפועל" ירושלים א'.

תחרות בינלאומית ביוגוסלביה

בתחרות בינלאומית שנערכה ביוגוסלביה, זכו במקום הראשון היוגוסלבי פארמה והבולגרי סריגוב עם 9 נקודות מ־14. אחריהם: ווילמירוביק, ראדולוב הכבס 8.5 נ"א, בילובוביץ וקינטרוס 8 נ"א. להלן מספר קרבות מהתחרות:

לבן: פארמה שחור: מאשיץ

[illegible]

לבן: ווילמירוביץ שחור: סריגוב

[illegible]

אליפות בולגריה

אליפות בולגריה נסתיימה בנצחונו של האמן הבינלאומי קירוב שצבר 11 נקודות (מ־15) אחריו: [illegible] 10, ספאסוב 9.5, פאדבסקי ל. וטרינגוב 9 נ"א.

להלן קרב מהתחרות.

לבן: קירוב שחור: פדיר

[illegible]